

Region warszawski stołeczny w 2023 r.

Warszawski stołeczny region in 2023

Urząd Statystyczny w Warszawie Statistical Office in Warszawa

Warszawa Warsaw 2024

Opracowanie merytoryczne:

Content-related works

Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Warsaw, Mazovian Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Anna Cacko

Zespół autorski

Editorial team

Małgorzata Bieńkowska, Edyta Błaszczak, Anna Cacko, Aneta Czyżkowska, Edyta Kaźmierczak, Teresa Kwiecień,
Justyna Kotowoda, Anna Pasterkowska, Joanna Podolska

Prace redakcyjne

Editorial work

Małgorzata Bieńkowska, Edyta Błaszczak, Aneta Czyżkowska, Edyta Kaźmierczak, Teresa Kwiecień,
Justyna Kotowoda, Anna Pasterkowska, Joanna Podolska

Tłumaczenie

Translation

Agnieszka Gromek-Żukowska

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Anna Cacko

ISSN 2544-5944

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

<http://warszawa.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/>

Przy publikowaniu danych US prosimy o podanie źródła.

When publishing Statistical Office in Warsaw data – please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38 10

Zam. XXX/201X/nakł. XXX

Przedmowa

Obszar Metropolitalny Warszawy ze względu na funkcjonalne powiązania występujące pomiędzy wchodzącymi w jego skład jednostkami terytorialnymi, jest traktowany jak zintegrowany organizm zachodzących w nim zmian społecznych i gospodarczych.

Strategia rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030 określa obszar jako „inspirujące, wibrujące energią europejskie centrum rozwoju, gdzie harmonijnie łączą się wysoka jakość życia i doskonałe warunki biznesowe, tworzone w oparciu o kreatywność mieszkańców, potencjał współpracy i nowe technologie”.

Jednocześnie, w związku z dużym znaczeniem integracji funkcjonalnej obszarów oraz z działaniami podejmowanymi na rzecz ich rozwoju, w niniejszej publikacji zaprezentowano również wskaźniki dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego, do którego należą gminy, w których realizowany jest instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Oddając w Państwa ręce kolejne wydanie publikacji mamy nadzieję, że nadal będzie ona źródłem interesujących i przydatnych informacji dla wszystkich osób realizujących zadania długookresowych strategii rozwoju.

Tegoroczne wydanie zostało wzbogacone o wskaźniki i dane z zakresu rewitalizacji obszarów, na których koncentracja negatywnych zjawisk jest szczególnie, i które mają istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Celem rewitalizacji jest przywrócenie do życia zdegradowanej części miasta/gminy i uzupełnienie jej o nowe funkcje.

Przy opracowywaniu poszczególnych działów korzystano z wyników badań statystyki publicznej oraz danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie w zakresie powierzchni geodezyjnej i kierunków wykorzystania.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Warszawie

Agnieszka Ajdyn

Warszawa, grudzień 2024 r.

Preface

The Metropolitan Area of Warsaw, due to the functional connections between the territorial units that are part of it, is treated as an integrated organism of social and economic changes taking place in it.

The Development Strategy of the Warsaw Metropolitan Area until 2030 defines the area as “an inspiring, energetic European development centre, where high quality of life and excellent business conditions are harmoniously combined, based on the creativity of residents, potential for cooperation and new technologies”.

At the same time, due to the high importance of functional integration of areas and activities undertaken for their development, this publication also presents indicators for the Warsaw Functional Area, which includes gminas in which the Integrated Territorial Investments instrument is implemented.

By presenting you the next edition of the publication, we hope that it will continue to be a source of interesting and useful information for all those who carry out the tasks of long-term development strategies.

This year’s edition has been enriched with indicators and data on the revitalisation of areas where negative phenomena are particularly concentrated and which are important for the development of the gmina. The aim of revitalisation is to bring back to life a degraded part of the city/gmina and supplement it with new functions.

In order to supplement the information, in the part regarding the labour market, indicators from the labour force survey regarding the level of economic activity of the population were added.

During the development of individual chapters, the results of official statistics and data of the Marshal's Office of Mazowieckie Voivodship in Warsaw in the field of geodesic area and directions of use were used.

Director
of the Statistical Office
in Warszawa

Agnieszka Ajdyn

Warszawa, December 2024

Spis treści

Contents

	str. page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych	14
Symbols	
Skróty	14
Abbreviations	
Wstęp	16
Introduction	
Synteza	22
Executive summary	
Rozdział 1. Powierzchnia. Użytkowanie gruntów	24
Chapter 1. Area. Land use	
Rozdział 2. Planowanie przestrzenne. Rewitalizacja.....	29
Chapter 2. Spatial planning. Revitalisation	
2.1. Planowanie przestrzenne.....	29
2.1. Spatial planning	
2.2. Rewitalizacja	33
2.2. Revitalisation	
Rozdział 3. Ludność. Ruch naturalny	40
Chapter 3. Population. Vital statistics	
Rozdział 4. Edukacja i wychowanie	49
Chapter 4. Education	
Rozdział 5. Transport. Mieszkania. Infrastruktura komunalna	59
Chapter 5. Transport. Dwellings. Municipal infrastructure	
5.1. Transport	59
5.1. Transport	
5.2. Mieszkania.....	65
5.2. Dwellings	
5.3. Infrastruktura komunalna	70
5.3. Municipal infrastructure	
Rozdział 6. Ochrona zdrowia. Pomoc społeczna	75
Chapter 6. Health care. Social welfare	
6.1. Ochrona zdrowia.....	75
6.1. Health care	
6.2. Pomoc społeczna	80
6.2. Social welfare	
Rozdział 7. Kultura	85
Chapter 7. Culture	

	str. page
Rozdział 8. Rynek pracy. Podmioty gospodarki narodowej	93
Chapter 8. Labour market. Entities of the national economy	
8.1. Rynek pracy.....	93
8.1. Labour market	
8.2. Podmioty gospodarki narodowej	99
8.2. Entities of the national economy	
Rozdział 9. Finanse publiczne	107
Chapter 9. Public finance	
Uwagi metodologiczne	116
Methodological notes	

Spis tablic

List of tables

	str. page
Tablica 1. Powierzchnia	25
Table 1. Area	
Tablica 2. Powierzchnia objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	29
Table 2. Area included in local spatial development plans	
Tablica 3. Obszary zdegradowane w gminach	35
Table 3. Degraded area in gminas	
Tablica 4. Wybrane efekty rewitalizacji	39
Table 4. Selected revitalisation effects	
Tablica 5. Ludność	40
Table 5. Population	
Tablica 6. Ruch naturalny ludności	40
Table 6. Vital statistics	
Tablica 7. Ludność według ekonomicznych grup wieku	46
Table 7. Population by economic age groups	
Tablica 8. Szkoły	52
Table 8. Schools	
Tablica 9. Wydatki budżetów gmin na oświatę	56
Table 9. Expenditure of gminas budget on education	
Tablica 10. Mieszkania oddane do użytkowania	65
Table 10. Dwellings completed	
Tablica 11. Średnia cena 1m ² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych	69
Table 11. The average price of 1 m ² of residential premises	
Tablica 12. Wodociągi i kanalizacja	70
Table 12. Water supply and sewage systems	
Tablica 13. Zużycie wody i gazu w gospodarstwach domowych	73
Table 13. Consumption of water and gas in households	
Tablica 14. Ochrona zdrowia	75
Table 14. Health care	
Tablica 15. Wydatki budżetów gmin na ochronę zdrowia	79
Table 15. Expenditure of gminas budgets on health care	
Tablica 16. Wydatki na świadczenia rodzinne	81
Table 16. Expenditure on family benefits	
Tablica 17. Pomoc społeczna.....	82
Table 17. Social welfare	
Tablica 18. Wydatki budżetów gmin na pomoc społeczną	83
Table 18. Expenditure of gminas budgets on social welfare	

	str. page
Tablica 19. Wydatki budżetów gmin w dziale „Rodzina” według wybranych rozdziałów budżetowych.....	84
Table 19. Expenditure of gminas budgets in the “Family” division by selected budget chapters	
Tablica 20. Biblioteki publiczne (z filiami).....	85
Table 20. Public libraries (with branches)	
Tablica 21. Wydatki budżetów gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego	91
Table 21. Expenditure of gminas budgets on culture and national heritage protection	
Tablica 22. Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia rejestrowanego	94
Table 22. Registered unemployed persons and registered unemployment rate	
Tablica 23. Pracujący.....	96
Table 23. Employed persons	
Tablica 24. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL	97
Table 24. Employment rate by LFS	
Tablica 25. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto	98
Table 25. Average monthly gross wages and salaries	
Tablica 26. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	99
Table 26. Entities of the national economy in REGON register	
Tablica 27. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów przetwórstwa przemysłowego i usług.....	104
Table 27. Entities of the national economy by sectors of manufacturing and services	
Tablica 28. Podmioty z kapitałem zagranicznym.....	106
Table 28. Entities with foreign capital	
Tablica 29. Dochody i wydatki budżetów gmin	107
Table 29. Revenue and expenditure of gminas budget	
Tablica 30. Dochody na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych.....	114
Table 30. Revenue for financing and co-financing of EU programmes and projects	

Spis tablic (tablice dostępne jako pliki do pobrania w formacie XLSX) na stronie internetowej:
<https://warszawa.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/>

Table appendix available in the electronic version in XLSX format:
<https://warszawa.stat.gov.pl/en/publications/>

Spis map i wykresów

List of maps and charts

	str. page
Mapa 1. Gminy wchodzące w skład regionu warszawskiego stołecznego oraz Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	19
Map 1. Gminas included in the warszawski stołeczny region and Warsaw Functional Area	
Mapa 2. Województwo mazowieckie według podziału NUTS2.....	20
Map 2. Mazowieckie Voivodship according to the division NUTS2	
Mapy 3. Powiaty wchodzące w skład regionu warszawskiego stołecznego.....	21
Maps 3. Powiaty included in the warszawski stołeczny region	
Mapa 4. Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w 2024 r.	25
Map 4. Share of built-up and urbanized areas in 2024	
Mapa 5. Udział powierzchni dróg w 2024 r.	26
Map 5. Share of the area of roads in 2024	
Mapa 6. Udział użytków rolnych w 2024 r.	27
Map 6. Share of agricultural land in 2024	
Mapa 7. Udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych w 2024 r.	27
Map 7. Share of forest land as well as woody and bushy land in 2024	
Wykres 1. Udział powierzchni gmin objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	30
Chart 1. Share of the area of gminas covered by local spatial development plans in the total area	
Mapa 8. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem w 2023 r.....	31
Map 8. Share of the area covered by spatial development plans in the total area in 2023	
Wykres 2. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu	32
Chart 2. Number of issued decisions on land development conditions	
Mapa 9. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu na 1000 ludności w 2023 r.	32
Map 9. Share of the area covered by spatial development plans in the total area per 1000 population in 2023	
Mapa 10. Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2023 r.	33
Map 10. Activity of the gminas in the field of revitalization in 2023	
Wykres 3. Przeciętna powierzchnia i liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego przypadająca na 1 gminę, w której w 2023 r. obowiązywał GPR/PR.....	36
Chart 3. Average area and number of inhabitants of the degraded area per gmina in which GPR/PR (gmina revitalisation programme/revitalisation programme) was in force in 2023	
Mapa 11. Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem gmin, które posiadały GPR/PR w 2023 r.	36
Map 11. Share of the area of the revitalisation areas in the total area of gminas that had GPR/PR (gmina revitalisation programme/revitalisation programme) in 2023.	
Wykres 4. Struktura powierzchni obszarów rewitalizacji w gminach posiadających GPR/PR w 2023 roku według typu terenów	38
Chart 4. Area structure of revitalisation areas in gminas with GPR/PR (gmina revitalisation programme/revitalisation programme) in 2023 by type of areas	

	str. page
Wykres 5. Struktura przedsięwzięć zaplanowanych w programach rewitalizacji GPR/PR według obszaru interwencji w 2023 r.	38
Chart 5. Area structure of revitalisation areas in gminas with GPR/PR (gmina revitalisation programme/revitalisation programme) in 2023 by area of intervention	
Mapa 12. Zmiana liczby ludności w latach 2015–2023.....	41
Map 12. Population change in 2015–2023	
Mapa 13. Przyrost naturalny w 2023 r.....	43
Map 13. Natural increase in 2023	
Mapa 14. Saldo migracji stałej w 2023 r.	43
Map 14. Net permanent migration in 2023	
Mapa 15. Typy rozwoju ludnościowego według metody Webba w 2023 r.....	44
Map 15. Demographic types by the Webb's method in 2023	
Mapa 16. Ludność na 1 km ² w 2023 r.	44
Map 16. Population per 1 km ² in 2023	
Wykres 6. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku	47
Chart 6. Structure of population by economic age groups	
Mapa 17. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem w 2023 r.	47
Map 17. Share of working age population in the total population in 2023	
Mapa 18. Relacja osób starszych do dzieci w 2023 r.	48
Map 18. Ratio of elderly persons to children in 2023	
Mapa 19. Współczynnik obciążenia demograficznego w 2023 r.	48
Map 19. Age dependency ratio in 2023	
Mapa 20. Dzieci w przedszkolach w roku szkolnym 2023/2023.....	51
Map 20. Children in pre-primary education in the 2020/2023 school year	
Mapa 21. Uczniowie przypadający na 1 oddział w roku szkolnym 2023/2023.....	51
Map 21. Pupils per section in the 2020/2023 school year	
Mapa 22. Współczynnik skolaryzacji brutto w 2023 r. (szkoły podstawowe).....	52
Map 22. Gross enrolment rate in 2023 (primary schools)	
Mapa 23. Średnie wyniki egzaminu (w %) uczniów kończących szkołę podstawową w 2023 r....	53
Map 23. Average results of the exam (in %) of pupils leaving primary schools in 2023	
Mapa 24. Zdawalność pisemnego egzaminu maturalnego z przedmiotów obowiązkowych w powiatach regionu warszawskiego stołecznego w 2023 r.....	54
Map 24. Pass rate of the written matriculation exam in compulsory subjects in powiat of warszawski stołeczny region in 2023	
Mapa 25. Średnie wyniki pisemnego egzaminu maturalnego z przedmiotów obowiązkowych w powiatach regionu warszawskiego stołecznego w 2023 r.....	54
Map 25. Average results of the written matriculation exam in compulsory subjects in powiat of warszawski stołeczny region in 2023	
Mapa 26. Wydatki budżetów gmin na oświatę w 2023 r.....	56
Map 26. Expenditure of gminas budget on education in 2023	
Mapa 27. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach na oświatę i wychowanie w 2023 r.	58
Map 27. Share of investment expenditure in expenditure on education in 2023	
Wykres 7. Długość ścieżek rowerowych w 2023 r.	60
Chart 7. Length of cycle paths in 2023	

	str. page
Wykres 8. Roczny przyrost ścieżek rowerowych (w km)	61
Chart 8. Annual growth of cycle paths (in km)	
Mapa 28. Ścieżki rowerowe na 100 km ² w 2023 r.	61
Map 28. Cycle paths per 100 km ² in 2023	
Wykres 9. Pojazdy samochodowe na 1000 ludności	63
Chart 9. Road motor vehicles per 1000 population	
Mapa 29. Wypadki drogowe na 10 tys. ludności w 2023 r.	63
Map 29. Road accidents per 10 thousand population in 2023	
Mapa 30. Transport ekologiczny	64
Map 30. Ecological transport	
Mapa 31. Pozwolenia na budowę i zgłoszenia z projektem budowlanym na budowę nowych budynków mieszkalnych w 2023 r.	65
Map 31. Building permits and registrations with a construction project for the construction of new residential buildings in 2023	
Wykres 10. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	66
Chart 10. Dwellings completed per 1000 population	
Mapa 32. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2023 r.	66
Map 32. Dwellings completed per 1000 population in 2023	
Wykres 11. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw	67
Chart 11. Dwellings completed per 1000 concluded marriages	
Mapa 33. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw w 2023 r.	68
Map 33. Dwellings completed per 1000 concluded marriages in 2023	
Wykres 12. Odsetek mieszkańców korzystających z wodociągów i kanalizacji w 2023 r.	70
Chart 12. Percentage of inhabitants connected to water supply systems and sewage systems in 2023	
Mapa 34. Ludność korzystająca z sieci w % ogółu ludności w 2023 r.	71
Map 34. Population connected to sewage and gas supply systems in % of the total population in 2023	
Mapa 35. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2023 r.	73
Map 35. Water consumption from water supply systems in households per capita in 2023	
Mapa 36. Zużycie gazu w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2023 r.	74
Map 36. Gas consumption in households per capita in 2023	
Wykres 13. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	74
Chart 13. Electricity consumption in households per capita	
Wykres 14. Ludność na 1 obiekt infrastruktury zdrowotnej	76
Chart 14. Population per 1 establishment of health infrastructure	
Mapa 37. Porady lekarskie ambulatoryjne na 1 mieszkańca w 2023 r.	76
Map 37. Doctors consultations per capita in out-patient health care in 2023	
Mapa 38. Dzieci w wieku do lat 3 w żłobkach i klubach dziecięcych w 2023 r.	77
Map 38. Children up to the age of 3 in nurseries and children's clubs in 2023	
Wykres 15. Dzieci w wieku do lat 3 w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	78
Chart 15. Children up to the age of 3 in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3	

	str. page
Wykres 16. Miejsca w placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3	78
Chart 16. Places in establishments providing care for children up to the age of 3	
Mapa 39. Udział wydatków budżetów gmin na ochronę zdrowia w wydatkach ogółem w 2023 r.	79
Map 39. Share of gminas budgets expenditure on health care in total expenditure in 2023	
Wykres 17. Korzystający ze świadczeń rodzinnych	80
Chart 17. Persons receiving family benefits	
Mapa 40. Przeciętna miesięczna liczba wypłaconych świadczeń rodzinnych w 2023 r.	81
Map 40. Average monthly number of family benefits paid in 2023	
Mapa 41. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2023 r.	82
Map 41. Beneficiaries of social assistance at domicile per 10 thousand population in 2023	
Mapa 42. Udział wydatków budżetów gmin na pomoc społeczną w wydatkach ogółem w 2023 r.	83
Map 42. Share of gminas budgets expenditure on social welfare in total expenditure in 2023	
Wykres 18. Wydatki budżetów gmin w dziale „Rodzina”	84
Chart 18. Expenditure of gminas budgets in the “Family” division	
Wykres 19. Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną	85
Chart 19. Number of population per 1 library facility	
Mapa 43. Czytelnicy bibliotek (łącznie z punktami bibliotecznymi) na 1000 ludności w 2023 r....	86
Map 43. Library borrowers (including library service points) per 1000 population in 2023	
Mapa 44. Biblioteki z Internetem bezprzewodowym w % ogółu bibliotek w 2023 r.	86
Map 44. Libraries with wireless Internet in % of the total number of libraries in 2023	
Wykres 20. Imprezy zorganizowane przez instytucje kultury	89
Chart 20. Events organized by cultural institutions	
Wykres 21. Muzea	90
Chart 21. Museums	
Wykres 22. Kina	90
Chart 22. Cinemas	
Mapa 45. Udział wydatków budżetów gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2023 r.	92
Map 45. Share of gminas budgets expenditure on culture and national heritage protection in 2023	
Mapa 46. Wydatki budżetów gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na mieszkańca w 2023 r.	92
Map 46. Expenditure of gminas budgets on culture and national heritage protection per capita in 2023	
Mapa 47. Bezrobotni zarejestrowani na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w 2023 r.	94
Map 47. Registered unemployed persons per 1000 working age population in 2023	
Wykres 23. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	95
Chart 23. Share of unemployed persons in the working age population	
Mapa 48. Oferty pracy w 2023 r.	95
Map 48. Job offers in 2023	
Mapa 49. Pracujący w gospodarce narodowej według miejsca zamieszkania na 1000 ludności w 2023 r.	96
Map 49. Employed persons in national economy by place of residence per 1000 population in 2023	
Wykres 24. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 60–89 lat	97
Chart 24. Employment rate by person in age 60–89	

	str. page
Mapa 50. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej według powiatów w 2023 r.	98
Map 50. Average monthly gross wages and salaries in relation to the national average by powiats in 2023	
Mapa 51. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2023 r.	100
Map 51. Entities of the national economy in REGON register in 2023	
Mapa 52. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według klas wielkości w 2023 r.	101
Map 52. Entities of the national economy in REGON register by size class in 2023	
Mapa 53. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w 2023 r.	103
Map 53. Natural persons conducting economic activity in 2023	
Wykres 25. Struktura osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą według sekcji w 2023 r.	103
Chart 25. Structure of persons conducting economic activity by sections in 2023	
Mapa 54. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w 2023 r.	104
Map 54. Newly registered entities of the national economy in 2023	
Mapa 55. Udział wybranych sektorów przetwórstwa przemysłowego i usług w ogólnej liczbie podmiotów w 2023 r.	105
Map 55. Share of selected sectors of manufacturing and services in the total number of entities in 2023	
Wykres 26. Podmioty z kapitałem zagranicznym na 10 tys. ludności	106
Chart 26. Entities with foreign capital per 10 thousand population	
Mapa 56. Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2023 r.	110
Map 56. Revenue of gminas budgets per capita in 2023	
Mapa 57. Wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2023 r.	110
Map 57. Expenditure of gminas budgets per capita in 2023	
Mapa 58. Udział dochodów własnych budżetów gmin w dochodach ogółem w 2023 r.	111
Map 58. Share of own revenue of gminas budgets in total revenue in 2023	
Mapa 59. Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2023 r.	111
Map 59. Own revenue of gminas budgets per capita in 2023	
Mapa 60. Udział dochodów z podatku PIT w dochodach własnych gmin w 2023 r.	112
Map 60. Share of revenue from Personal Income Tax in gminas own revenue in 2023	
Mapa 61. Udział podatku od nieruchomości w dochodach własnych gmin w 2023 r.	112
Map 61. Share of tax on real estate in own revenues of gminas in 2023	
Mapa 62. Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca w latach 2015–2023	114
Map 62. Investment spendings per capita in 2015–2023	
Wykres 27. Dochody na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych na 1 mieszkańca.....	115
Chart 27. Revenue for financing and co-financing of UE programmes and projects per capita	
Mapa 63. Dochody na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych na 1 mieszkańca w latach 2015–2023	115
Map 63. Revenue for financing and co-financing of UE programmes and projects per capita in 2015–2023	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit
Znak .	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Znak *	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych revised data

Uwaga. Dane o ludności oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności) opracowano przyjmując jako bazę wyjściową wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, w związku z tym wartości dla roku 2020 zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych.

Skróty

Abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning	Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
CIT	podatek od dochodów osób prawnych tax on corporate income	kWh	kilowatogodzina kilowatt hour
Dz. U.	Dziennik Ustaw Journal of Laws	tys.	tysiąc thousand
m	metr metre	mln	milion million
m ³	metr sześcienny cubic metre	zł PLN	złoty Polish zloty
dm ³	decymetr sześcienny cubic decametre	cd. cont.	ciąg dalszy countinued
ha	hektar hectare	dok. cont.	dokończenie countinued

Skrót (dok.) Abbreviation (cont.)	Znaczenie (dok.) Meaning (cont.)	Skrót (dok.) Abbreviation (cont.)	Znaczenie (dok.) Meaning (cont.)
km	kilometr kilometre	poz.	pozycja item
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre	Nr No.	numer number
m.st.	miasto stołeczne The Capital City	NUTS	Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych Classification of Territorial Units for Statistics
mpzp	miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego local spatial development plans	OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju Organization for Economic Co-operation and Development
np. eg.	na przykład for example	REGON	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej The National Official Business Register
P+R	Parkingi Parkuj i Jedź Park&Ride	RMR	region mazowiecki regionalny mazowiecki regionalny region
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności Polish Classification of Activity	RWS	region warszawski stołeczny warszawski stołeczny region
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point	UE EU	Unia Europejska European Union
późn. zm.	późniejsze zmiany later amendments	WOF	Warszawski Obszar Funkcjonalny Warsaw Functional Area
r.	rok year	ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Integrated Territorial Investments
tj. i.e.	to jest that is	VAT	Podatek od towarów i usług Value Added Tax, VAT
twz.	tak zwany co called		
wol. vol.	wolumin volume		
ww.	wyżej wymieniony above mentioned		

Wstęp

Delimitacja regionu warszawskiego stołecznego

Region warszawski stołeczny, obejmujący centralną część województwa mazowieckiego został wyznaczony rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 listopada 2016 r. zmieniającym załączniki do rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustalenia wspólnej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS). Zgodnie z ww. aktem prawnym od 1 stycznia 2018 r. województwo mazowieckie zostało podzielone na 2 jednostki statystyczne poziomu NUTS2:

- region warszawski stołeczny, w którego skład wchodzi m.st. Warszawa wraz z powiatami: grodziskim, legionowskim, mińskim, nowodworskim, otwockim, piaseczyńskim, pruszkowskim, warszawskim zachodnim i wołomińskim,
- region mazowiecki regionalny, który obejmuje pozostałą część województwa mazowieckiego.

W ramach pakietu zmian w podziale statystycznym, dokonanych ww. rozporządzeniem wydzielono na poziomie NUTS2 stołeczne regiony metropolitalne nie tylko w Polsce, ale także w Irlandii i na Litwie.

Prace nad wydzieleniem statystycznym były prowadzone od początku 2015 r., a sama jego koncepcja sięga jeszcze roku 2007. Instytucją odpowiedzialną za przygotowanie koncepcji delimitacji było Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (obecnie Ministerstwo Rozwoju i Technologii), w prace były zaangażowane także takie instytucje jak:

- Główny Urząd Statystyczny,
- Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji,
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych,
- Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego,
- Urząd Miasta Stołecznego Warszawy.

Opracowano koncepcję podziału województwa mazowieckiego na dwie „nieadministracyjne” jednostki statystyczne poziomu NUTS2, zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 roku w sprawie ustalenia wspólnej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS). Zgodnie z wymogami ww. rozporządzenia jednostki „nieadministracyjne” tworzy się poprzez połączenie odpowiedniej liczby mniejszych i przylegających do siebie jednostek administracyjnych (w przypadku województwa mazowieckiego były to powiaty). Przy łączeniu uwzględnia się kryteria geograficzne, społeczno-ekonomiczne, historyczne, kulturowe lub uwarunkowania śro-

Introduction

Delimitation of the warszawski stołeczny region

The warszawski stołeczny region, covering the central part of Mazowieckie Voivodship, was designated by the Commission Regulation (EU) 2016/2066 of 21 November 2016 amending the annexes to Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council on establishing a common Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS). In accordance with the above-mentioned legal act, from 1st January 2018, Mazowieckie Voivodship was divided into 2 statistical units of the NUTS2 level:

- warszawski stołeczny region, which includes m.st. Warszawa together with the following powiats: grodziski, legionowski, miński, nowodworski, otwocki, piaseczyński, pruszkowski, warszawski zachodni and wołomiński,
- mazowiecki regionalny region, which covers the rest of Mazowieckie Voivodship.

As part of the package of changes in the statistical division, made by the above-mentioned regulation, statistical division was made at the NUTS2 level of the capital metropolitan regions, not only in Poland, but also in Ireland and Lithuania.

Work on the statistical separation was carried out from the beginning of 2015, and its concept dates back to 2007. The institution responsible for the preparation of the delimitation concept was the Ministry of Infrastructure and Development (currently the Ministry of Development and Technology), and institutions such as:

- Statistics Poland,
- Ministry of Administration and Digital Affairs,
- Ministry of International Affairs,
- Marshal's Office of Mazowieckie Voivodship
- Warsaw City Hall.

The concept of dividing Mazowieckie Voivodship into two „non-administrative” statistical units of the NUTS2 level was developed, in accordance with the principles set out in Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 on establishing a common Classification of Territorial Units for Statistical Purposes). In accordance with the requirements of the above-mentioned regulation, „non-administrative” units are created by combining an appropriate number of smaller and adjacent administrative units (in the case of Mazowieckie Voivodship these were powiats). The division takes into account geographic, socio-economic, historical, cultural or environmental criteria. NUTS “non-administrative” units must also be adequately sized in terms of population – for NUTS level 2, this is between 0.8 and 3 million inhabitants.

dowiska naturalnego. „Nieadministracyjne” jednostki NUTS muszą także mieć odpowiednią wielkość mierzoną liczbą mieszkańców – dla poziomu NUTS 2 jest to wielkość pomiędzy 0,8 a 3 mln mieszkańców.

Konsekwencją przyjętych zmian, a także zasady hierarchiczności podziału NUTS, były także zmiany w granicach jednostek NUTS1 i NUTS3.

Głównym argumentem przemawiającym za podziałem statystycznym województwa mazowieckiego była możliwość zakwalifikowania nowych jednostek NUTS2 do dwóch różnych kategorii zamożności – region warszawski stołeczny jako region lepiej rozwinięty, a mazowiecki regionalny jako słabiej rozwinięty. Utrzymanie województwa mazowieckiego w całości skutkowałoby zachowaniem jego pozycji jako regionu lepiej rozwiniętego (tak jest traktowany w perspektywie 2014–2020), co w połączeniu z zakończeniem możliwości korzystania z mechanizmów kompensacyjnych dla regionów wychodzących z kategorii regionów słabiej rozwiniętych, skutkowałoby znacznym zmniejszeniem puli funduszy europejskich dostępnych dla województwa, a także zmniejszyłoby możliwości dofinansowania projektów ze środków europejskich, m.in. poprzez obniżenie maksymalnego progu dofinansowania projektów oraz pogłębienie koncentracji tematycznej wydatków.

Województwo mazowieckie jest jednym z najbardziej zróżnicowanych regionów nie tylko w Polsce, ale także w Unii Europejskiej. Źródłem jego „statystycznego” bogactwa jest Warszawa i jej bezpośrednie otoczenie, w których wytwarzane jest ponad 77% PKB województwa. Dysproporcja w PKB per capita na poziomie NUTS3 pomiędzy miastem Warszawą a podregionami radomskim, ostrołęckim czy siedleckim wynosi ok. 4 do 1.

Podział województwa mazowieckiego na dynamicznie rozwijający się obszar metropolitalny Warszawy i pozostałą, słabiej rozwiniętą część regionu jest od lat wyzwaniem nie tylko dla samorządu województwa, ale także dla władz centralnych. Zgodnie z dokumentem Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (obecnie Ministerstwo Rozwoju i Technologii) z 2015 r. podział województwa mazowieckiego na dwie jednostki statystyczne NUTS2 jest korzystny dla Polski, zarówno w aspekcie finansowym (możliwość otrzymania większej alokacji środków unijnych po 2020 r.), jak i potrzeb polityki rozwoju (bardziej jednorodne regiony NUTS2, które są właściwe dla programowania i wdrażania polityk publicznych)¹. Zgodnie z przedstawionym w dokumencie stanowiskiem proponowany podział powinien przynieść korzyści przede wszystkim dla słabiej rozwiniętej części województwa.

¹ Założenia propozycji modyfikacji podziału statystycznego woj. mazowieckiego na dwie jednostki statystyczne poziomu NUTS2 (w związku z przewidywaną nowelizacją Rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 PE i Rady z dnia 26 maja 2003 roku w sprawie ustalenia wspólnej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych) (2015), Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa.

A consequence of the adopted changes, as well as the principles of the hierarchy of NUTS division, were also changes within the NUTS1 and NUTS3 units.

The main argument in favour of the statistical division of Mazowieckie Voivodship was the possibility of qualifying the new NUTS2 units to two different wealth categories – the warszawski stołeczny region as a more developed region, and the mazowiecki regionalny one as less developed. Maintaining Mazowieckie Voivodship in its entirety would result in maintaining its position as a more developed region (this is how it is treated in the 2014–2020 perspective), which, combined with the termination of the possibility of using compensation mechanisms for regions from the category of less developed regions, would result in a significant reduction of the pool of European funds available for the voivodship, and would also reduce the possibilities of co-financing projects from European funds, e.g. by lowering the maximum project co-financing threshold and deepening the thematic concentration of expenditure.

Mazowieckie Voivodship is one of the most diverse regions not only in Poland but also in the European Union. The source of its „statistical” wealth is Warsaw and its immediate surroundings, where over 77% of the region’s GDP is generated. Disproportion in GDP per capita at the NUTS3 level between Warsaw capital city and radomski, ostrołęcki, ciechanowski and siedlecki subregions is approx. 4 to 1.

The division of Mazowieckie Voivodship into the dynamically developing metropolitan area of Warsaw and the remaining, less developed part of the region has for years been a challenge not only for the voivodship self-government, but also for the central authorities. According to the document of the Ministry of Infrastructure and Development (currently the Ministry of Development Funds and Regional Policy) of 2015, the division of Mazowieckie Voivodship into two NUTS2 statistical units is beneficial for Poland, both in financial terms (the possibility of receiving a greater allocation of EU funds after 2020) and the needs of the policy development (more homogeneous NUTS2 regions that are appropriate for programming and implementing public policies)¹. According to the position presented in the document, the proposed division should bring benefits mainly to the less developed part of the voivodship.

The consequences of dividing the voivodship into two units of the NUTS2 level can be divided into immediate and postponed. Along with the division of Mazowieckie Voivodship into two statistical units, a new delimitation of the „metropolitan area of Warsaw”. This means that another area is added to the areas functioning for different needs and des-

¹ Assumptions for the modification of the statistical division of Mazowieckie Voivodship into two statistical units of the NUTS2 level (in connection with the envisaged amendment to Regulation (EC) No. 1059/2003 of the EP and of the Council of 26 May 2003 on establishing a common Classification of Territorial Units for Statistical Purposes) (2015), Ministry of Infrastructure and Development, Warsaw.

Konsekwencje podziału województwa na dwie jednostki poziomu NUTS2 można podzielić na natychmiastowe i odłożone w czasie. Wraz z podziałem województwa mazowieckiego na dwie jednostki statystyczne powstała nowa delimitacja „obszaru metropolitalnego Warszawy”. Oznacza to, że do funkcjonujących na różne potrzeby i wyznaczonych na podstawie różnych przesłanek obszarów dołożono kolejny, który to samo zjawisko osadza w innym kontekście przestrzennym.

W dłuższej perspektywie, przy założeniu trwałości wprowadzonej delimitacji i utrzymaniu mechanizmów kierujących funduszami europejskimi w podobnym do dzisiejszego stanie, można dostrzec istotne pozytywne podziały województwa. Po pierwsze, delimitacja obszaru metropolitalnego, z uwagi na swoje osadzenie zarówno w podziale administracyjnym kraju (oparcie o granice powiatów), jak i w ramach systemu programowania i wdrażania środków unijnych wyparła dotychczasowe delimitacje obszaru metropolitalnego Warszawy/Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Bardzo istotną kwestią są konsekwencje związane z samym podziałem i wdrażaniem funduszy europejskich. Wydzielenie odrębnego regionu metropolitalnego dla Warszawy i okolic ma swoje konsekwencje w postaci odrębnej puli pieniędzy unijnych przeznaczonych dla tego regionu NUTS2. Jest to także szansa na poszerzenie obszaru współpracy zawiązanej w 2014 r. na potrzeby programowania i wdrażania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, którą dziś objętych jest 40 gmin tzw. Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (WOF)².

Warszawski Obszar Funkcjonalny (WOF) tworzą sygnatariusze Porozumienia gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Aktem prawnym regulującym kwestie wdrażania ZIT w Polsce jest ustawa z dnia 28 IV 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027+.

igned on the basis of various premises, which places the same phenomenon in a different spatial context.

In the longer term, assuming the permanence of the introduced delimitation and maintaining the mechanisms managing European funds in a state similar to the present one, it will be possible to see significant positives in the division of the voivodship. Firstly, the delimitation of the metropolitan area, due to its location both in the administrative division of the country (based on powiat borders) and within the programming and implementation system of EU funds, should replace the existing delimitation of the metropolitan area of Warsaw/Warsaw Functional Area. A very important issue is the consequences related to the distribution and implementation of European funds. The separation of a separate metropolitan region for Warsaw and the surrounding area have its consequences in the form of a separate pool of EU funds allocated to this NUTS2 region. It is also an opportunity to expand the area of cooperation established in 2014 for the purposes of programming and implementing Integrated Territorial Investments, which today covers 40 gminas, the so-called Warsaw Functional Area (WOF)².

In connection with the growing importance of functional urban areas in the national and European Union policy and activities undertaken for the integrated development of the Warsaw metropolitan area, a project of Integrated Territorial Investments (ITI) Strategy for the Warsaw Functional Area was developed. The strategy includes measures for local government units as part of the development of functional urban areas. Their implementation is based on EU funds allocated directly to the ITI instrument aimed at concentrating the EU cohesion policy on functional areas.

The Warsaw Functional Area (WOF) is made up of the signatories of the Agreement of the gminas of the Warsaw Functional Area on cooperation in the implementation of Integrated Territorial Investments.

Legal act regulating the implementation of ITI in Poland is the Act of 28 April 2022 on the principles of implementation of cohesion policy programmes financed 2021–2027.

² Warszawski Obszar Funkcjonalny (WOF) został wyznaczony Uchwałą nr 1466/391/14 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Obejmuje 40 jednostek samorządu terytorialnego, które podpisały porozumienie o współpracy w zakresie realizacji ZIT. Należą do nich: miasto stołeczne Warszawa, a także gminy: Błonie, Brwinów, Czosnów, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Halinów, Izabelin, Jabłonna, Jaktorów, Józefów, Karczew, Kobyłka, Konstancin-Jeziorna, Legionowo, Leszno, Lesznowola, Łomianki, Marki, Michałowice, Milanówek, Nadarzyn, Nieporęt, Nowy Dwór Mazowiecki, Otwock, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, Piastów, Podkowa Leśna, Pruszków, Radzymin, Raszyn, Stare Babice, Sulejówek, Wiązowna, Wieliszew, Wołomin, Ząbki, Zielonka, Żyrardów.

² The Warsaw Functional Area (WOF) was designated by Resolution No. 1466/391/14 of the Management Board of Mazowieckie Voivodship of 28 October 2014 on the designation of the area of implementation of the Integrated Territorial Investments of the Warsaw Functional Area. It includes 40 local government units that have signed an agreement on cooperation in the implementation of ITI. These include: m.st. Warszawa, as well as the following gminas: Błonie, Brwinów, Czosnów, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Halinów, Izabelin, Jabłonna, Jaktorów, Józefów, Karczew, Kobyłka, Konstancin-Jeziorna, Legionowo, Leszno, Lesznowola, Łomianki, Marki, Michałowice, Milanówek, Nadarzyn, Nieporęt, Nowy Dwór Mazowiecki, Otwock, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, Piastów, Podkowa Leśna, Pruszków, Radzymin, Raszyn, Stare Babice, Sulejówek, Wiązowna, Wieliszew, Wołomin, Ząbki, Zielonka, Żyrardów.

Na mocy porozumienia o współpracy z Województwem Mazowieckim oraz m.st. Warszawą dotyczącego realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla metropolii warszawskiej na lata 2021-2027+, Stowarzyszenie "Metropolia Warszawa" jest instytucją właściwą do wdrażania ZIT metropolii warszawskiej w ramach nowej perspektywy finansowej UE.

Głównym źródłem finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych realizowanych w zakresie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych będą środki unijne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu

Under the cooperation agreement with Mazowieckie Voivodship and m.st. Warszawa regarding the implementation of Integrated Territorial Investments for the Warsaw metropolitan area for the years 2021-2027+, the "Metropolia Warszawa" association is the institution responsible for implementing Integrated Territorial Investments for the Warsaw metropolitan area under the new EU financial perspective.

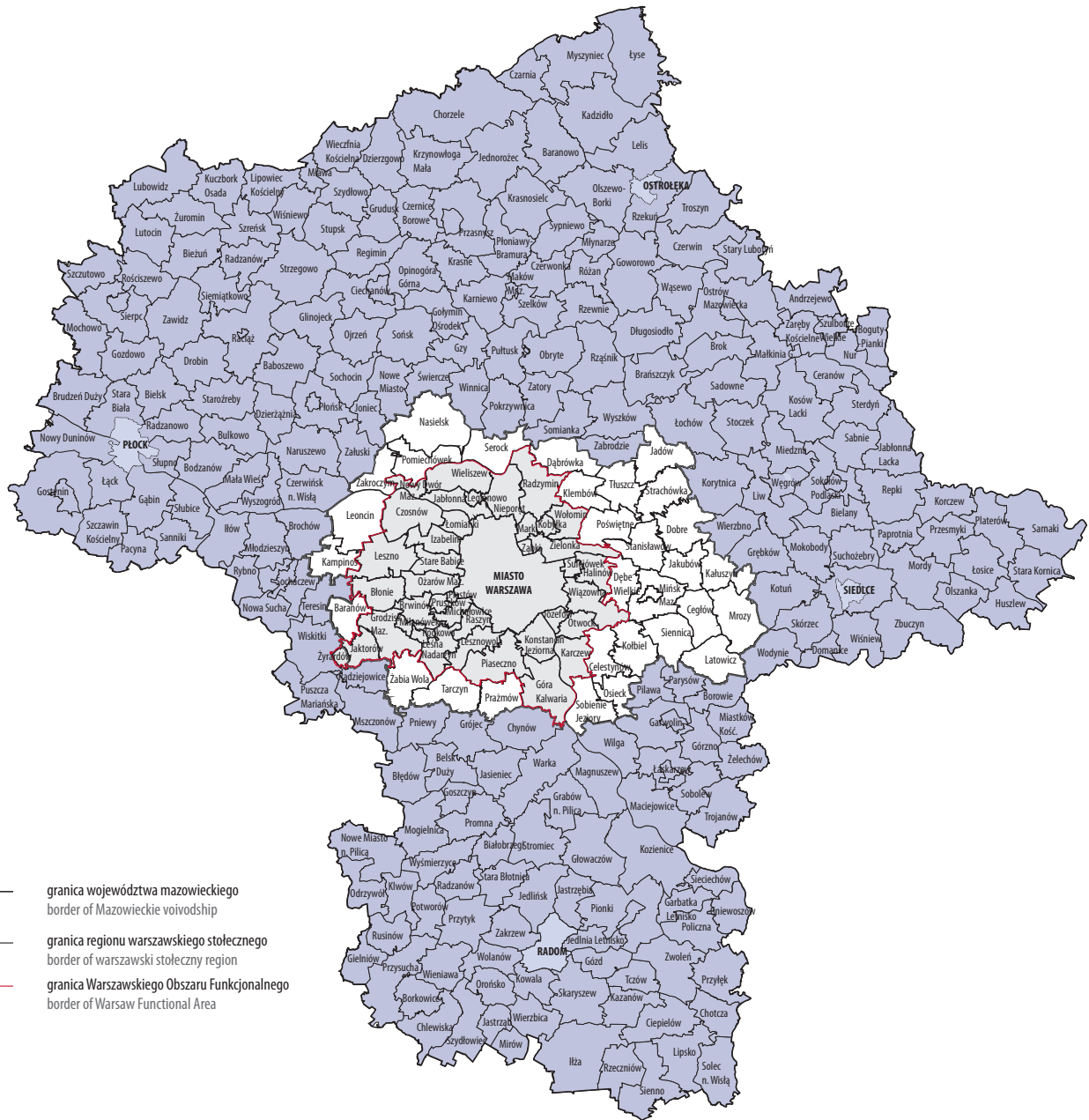
The main source of financing for investment projects implemented within the scope of Integrated Territorial Investments will be EU funds under the European Regional Development Fund and the European Regional Development Fund.

Mapa 1. Gminy wchodzące w skład regionu warszawskiego stołecznego oraz Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Map 1. Gminas included in the warszawski stołeczny region and Warsaw Functional Area

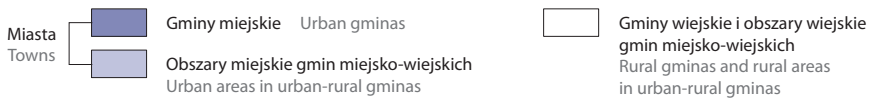

Mapa 2. Województwo mazowieckie według podziału NUTS2
 Map 2. Mazowieckie Voivodship according to the division NUTS2

Mapy 3.
Maps 3.

Powiaty wchodzące w skład regionu warszawskiego stołecznego
Powiaty included in the warszawski stołeczny region

Powiat grodziski

Powiat legionowski

Powiat miński

Powiat nowodworski

Powiat otwocki

Powiat piaseczyński

Powiat pruszkowski

Powiat warszawski zachodni

Powiat wołomiński

Miasto Warszawa

Synteza

Region warszawski stołeczny (RWS) położony w centralnej części województwa mazowieckiego zajmuje powierzchnię 6105 km² tj. 17,2% ogólnej powierzchni województwa. Połowa gmin wchodzących w jego skład to gminy o charakterze wiejskim. Gminy miejskie stanowią 21,4% obszaru regionu skupiając na swoim terenie 71,0% ludności całego RWS.

Region warszawski stołeczny skupia ponad 59% ludności województwa mazowieckiego, z czego większość to populacja w wieku produkcyjnym.

Rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) wskazuje na systematyczne starzenie się społeczeństwa oraz może być przyczyną coraz większych trudności w zbilansowaniu finansów publicznych zwłaszcza w sferze świadczeń społecznych. W województwie mazowieckim wskaźnik ten wyniósł 71, a w RWS – 69.

Z analizy rozwoju demograficznego ludności (metoda Webba) wynika, że 65,7% gmin wchodzących w skład RWS jest aktywnych demograficznie tzn. zaludniających się. W latach 2015–2023 odnotowano wzrost liczby ludności w regionie warszawskim stołecznym. Od 2015 do 2019 r. utrzymywał się dodatni przyrost naturalny dla RWS, jak i dla województwa mazowieckiego. W roku 2023 dla obu tych jednostek terytorialnych odnotowano ujemny przyrost naturalny.

Dzięki dużemu potencjałowi stolicy, region warszawski stołeczny posiada duże zasoby gospodarcze i społeczne. W swoim zasięgu skupia 77% podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie województwa mazowieckiego, w tym 79% sektora wysokiej i średnio-wysokiej techniki oraz 85% sektora usług opartego na wiedzy. Utrzymujący się od 2015 r. wzrost liczby podmiotów ogółem oraz jednostek małych i średnich świadczy o stopniu aktywności gospodarczej społeczeństwa.

Rynek pracy to najistotniejszy element gospodarki, w którym zatrudnienie należy do podstawowych czynników wzrostu gospodarczego. Liczba pracujących w gospodarce narodowej według miejsca zamieszkania w regionie warszawskim stołecznym stanowiła prawie 63% wszystkich pracujących w województwie mazowieckim. W 2023 r. w regionie warszawskim stołecznym na 1000 ludności przypadało 477 osób pracujących, podczas gdy w województwie mazowieckim 447. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie kształtowało się na poziomie wyższym niż w województwie, przewyższając je o 4,5%.

W 2023 r. w regionie warszawskim stołecznym, tak jak i w województwie zanotowano spadek udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do roku ubiegłego. Stopa bezrobocia (2,0%) należy do najniż-

Executive summary

Region warszawski stołeczny (RWS) located in the central part of Mazowieckie Voivodship covers an area of 6,105 km², i.e. 17.2% of the total area of the Voivodship. Half of the gminas that make up the region are rural gminas. Urban gminas constitute 21.4% of the region's area, with 71.0% of the population of the entire RWS concentrated within their area.

Region warszawski stołeczny accounts for over 59% of the population of Mazowieckie Voivodship, most of which is of working age.

The growing age dependency ratio (non-working age population per 100 working age population) indicates a systematic ageing of society and may be the cause of increasing difficulties in balancing public finances, especially in the area of social benefits. In Mazowieckie Voivodship, this ratio was 71, and in the RWS – 69.

The analysis of the demographic development of the population (Webb's method) shows that 65.7% of the gminas included in the RWS are demographically active, i.e. are becoming populated. In the years 2015–2023, an increase in the number of inhabitants was recorded in region warszawski stołeczny. From 2015 to 2019, a positive natural increase was maintained for the RWS, as well as for Mazowieckie Voivodship. In 2023, a negative natural increase was recorded for both of these territorial units.

Thanks to the great potential of the capital, region warszawski stołeczny has large economic and social resources. It covers 77% of economic entities registered in Mazowieckie Voivodship, including 79% of the high and medium-high technology sector and 85% of the knowledge-based services sector. The increase in the number of total entities and small and medium-sized entities since 2015 reflects the level of economic activity of society.

The labour market is the most important element of the economy, where employment is one of the basic factors of economic growth. The number of employed persons in the national economy by place of residence in region warszawski stołeczny accounted for almost 63% of all employed persons in Mazowieckie Voivodship. In 2023, there were 477 employed persons per 1,000 population in region warszawski stołeczny, while in Mazowiecki Voivodship it was 447. The average monthly wages and salaries was higher than in the Voivodship, exceeding it by 4.5%.

In 2023, region warszawski stołeczny, as well as the Voivodship, saw a decrease in the share of unemployed persons in the working-age population compared to the previous year. The unemployment rate (2.0%) is one of the lowest among the regions of the country and is more than twice as low as for Mazowieckie Voivodship (4.0%).

szej wśród regionów kraju i jest ponad dwukrotnie niższa niż dla województwa mazowieckiego (4,0%).

W 2023 r. w regionie warszawskim stołecznym, tak jak i województwie zanotowano spadek udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do roku ubiegłego. Stopa bezrobocia (2,0%) należy do najniższej wśród regionów kraju i jest dwukrotnie niższa niż dla województwa mazowieckiego (4,0%).

Kluczowe znaczenie dla szans rozwojowych człowieka ma jego edukacja. Jej jakość i dostępność w znacznym stopniu oddziałuje na przyszłość gospodarki regionu. Obszar metropolitalny skupia w swoim zasięgu 45,5% szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży w województwie, 50,4% szkół ponadpodstawowych oraz większość uczelni (73 z 88). Dostępność placówek opieki nad dziećmi najmłodszymi umożliwia rodzicom aktywny ich udział w rynku pracy. Na obszarze RWS działało ponad 59,8% placówek dla dzieci w wieku przedszkolnym z terenu województwa mazowieckiego.

Atrakcyjność RWS wynikająca z dużej liczby miejsc pracy wpływa na coraz większą koncentrację ludności, zabudowy oraz rozwój infrastruktury. Systematycznie wrosta liczba wybudowanych i oddanych do użytkowania mieszkań; ponad 72% zasobów budownictwa w województwie zlokalizowana była w RWS. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania przypadających na 1000 ludności nie uległa zmianie w stosunku do roku poprzedniego. Zmniejszyła się natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania.

Średnia cena 1 m² lokalu mieszkalnego w RWS kształtowała się na poziomie 11166 zł i była 2-krotnie wyższa niż w pozametropolitalnej części województwa. Najwięcej trzeba było zapłacić za mieszkanie o powierzchni do 40 m² – blisko 14000 zł za 1 m² na rynku wtórnym.

Wzrost liczby ludności w regionie, jak również przybywające miejsca pracy wymuszają na władzach poszukiwanie nowych rozwiązań komunikacyjnych oraz służących ochronie środowiska. Zauważalny jest znaczny wzrost długości ścieżek rowerowych, liczby wypożyczalni rowerów oraz powstawanie nowych parkingów P+R.

W 2023 r. dochody ogółem budżetów gmin RWS nieznacznie zwiększyły się o 0,8% w odniesieniu do poprzedniego roku, a wydatki wzrosły o ponad 11%. Rok budżetowy jednostki samorządu terytorialnego RWS zamknęły deficytem wynoszącym 3,3 mld zł.

Dochody własne stanowiące główną pozycję w dochodach ogółem jst w porównaniu z 2022 r. zwiększyły się o 1,0%. Wzrosły także wydatki bieżące, a wydatki majątkowe, które gminy prawie w całości przeznaczają na cele inwestycyjne były o 48% większe.

In 2023, region warszawski stołeczny, as well as the Voivodship, saw a decrease in the share of unemployed persons in the working-age population compared to last year. The unemployment rate (2.0%) is one of the lowest among the country's regions and is almost twice lower than for Mazowieckie Voivodship (4.0%).

Education is of key importance for a person's development opportunities. Its quality and availability significantly affect the future of the region's economy. The metropolitan area includes 45.5% of primary schools for children and youth in the Voivodship, 50.4% of post-primary schools and most higher education institutions (73 out of 88). The availability of childcare facilities for the youngest children allows parents to actively participate in the labour market. Over 59.8% of facilities for preschool children from Mazowieckie Voivodship operated in the RWS area.

The attractiveness of the RWS resulting from the large number of jobs influences the increasing concentration of population, development and infrastructure development. The number of dwellings built and completed is systematically growing – over 72% of the construction resources in the Voivodship were located in the RWS. The number of dwellings completed per 1,000 persons did not change compared to the previous year. However, the average useful floor area of 1 dwelling decreased.

The average price of 1 m² of a residential premises in the RWS was PLN 11,166 and was twice as high as in the non-metropolitan part of the Voivodship. The highest price was for a dwelling with an area of up to 40 m² – almost PLN 14,000 per 1 m² on the secondary market.

The increase in the number of population in the region, as well as new work places, will force the authorities to search for new communication and environmental protection solutions. There is a noticeable increase in the length of bicycle paths, the number of bicycle rentals and the creation of new Park & Ride parking lots.

In 2023, the total revenue of the RWS gmina budgets increased slightly by 0.8% compared to the previous year, and expenditure increased by over 11%. The RWS local government units closed the budget year with a deficit of PLN 3.3 billion.

Own revenue, which constitute the main item in the total revenue of local government units, increased by 1.0% compared to 2022. Current expenditure also increased, and capital expenditure, which gminas almost entirely allocate to investment purposes, were 48% higher.

Rozdział 1.

Chapter 1.

Powierzchnia.

Użytkowanie gruntów

Region warszawski stołeczny (RWS) znajduje się w centralnej części województwa mazowieckiego. W jego skład wchodzi 70 gmin (9 powiatów – grodziski, legionowski, miński, nowodworski, otwocki, piaseczyński, pruszkowski, warszawski zachodni, wołomiński oraz m.st. Warszawa mające status miasta na prawach powiatu). Powierzchnia RWS to 6,1 tys. km², co stanowi 17,2% powierzchni województwa mazowieckiego. W granicach województwa mazowieckiego wydzielono także Warszawski Obszar Funkcjonalny (WOF), który składa się z 40 gmin, będących fragmentami 10 powiatów, o najsilniejszych związkach funkcjonalnych z Warszawą i położonych w jej bezpośrednim sąsiedztwie. WOF prawie w całości mieści się w granicach RWS. Wyjątek stanowi Żyrardów, który należy do Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego, ale nie należy do RWS. Warszawski Obszar Funkcjonalny zajmuje powierzchnię 2,9 tys. km², czyli niepełna połowę tego co region warszawski stołeczny.

W RWS można wyraźnie wyróżnić obszary o charakterze miejskim, które zlokalizowane są centralnie i rozciągają się od rdzenia, jakim jest Warszawa wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych (drogowych i kolejowych). Natomiast przy granicach zewnętrznych obszaru metropolitalnego znajdują się głównie tereny wiejskie. Pomiędzy nimi znajduje się „strefa przejściowa”, w której mieszają się funkcje miejskie i wiejskie.

Powyższą charakterystykę potwierdzają mocno zróżnicowane statystyki dotyczące zagospodarowania terenu. Największy udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych odnotowywany jest w gminach centralnie położonych. Przy czym najwyższe wartości, tj. powyżej 50%, notuje się w stolicy (58,4% powierzchni ogółem) oraz w 8 gminach, będących niewielkimi powierzchniami miastami; do tej grupy zaliczamy: Piastów (89,6% powierzchni ogółem), Legionowo (79,2%), Mińsk Mazowiecki (73,2%), Pruszków (71,8%), Żyrardów (67,6%), Milanówek (60,0%), Ząbki (58,7%) i Marki (50,5%). Z wymienionych gmin tylko Mińsk Mazowiecki nie należy do WOF. W 31 gminach należących do RWS tereny zabudowane i zurbanizowane zajmowały mniej niż 10%. Różnica udziału gruntów zabudowanych i zurbanizowanych pomiędzy RWS a WOF sięgnęła 10,7 p. proc. (odpowiednio 16,1% i 26,8%). Wartość tego wskaźnika dla całego województwa mazowieckiego to jedynie 6,4%.

Area.

Land use

Region warszawski stołeczny (RWS) is located in the central part of Mazowieckie Voivodship. It consists of 70 gminas (9 powiats – grodziski, legionowski, miński, nowodworski, otwocki, piaseczyński, pruszkowski, warszawski zachodni, wołomiński and m.st. Warszawa with the status of a city with powiat status). The area of the RWS is 6.1 thousand km², which is 17.2% of the area of Mazowieckie Voivodship. Within the borders of Mazowieckie Voivodship, there is also the Warsaw Functional Area (WOF), which consists of 40 gminas, which are fragments of 10 powiats, with the strongest functional ties with Warszawa and located in its immediate vicinity. WOF is almost entirely located within the borders of the RWS. The exception is Żyrardów, which belongs to the Warsaw Functional Area, but is not part of the RWS. The Warsaw Functional Area covers an area of 2.9 thousand km², which is less than half the area of m.st. Warszawa.

In the RWS, one can clearly distinguish urban areas that are located centrally and extend from the core, which is Warszawa, along the main communication routes (roads and railways). On the other hand, at the outer borders of the metropolitan area there are mainly rural areas. Between them there is a “transition zone” where urban and rural functions mix.

The above characteristics are confirmed by the highly diversified statistics on land development. The largest share of built-up and urbanised land is recorded in centrally located gminas. The highest values, i.e. over 50%, are recorded in the capital (58.4% of the total area) and in 8 gminas that are small towns; this group includes: Piastów (89.6% of the total area), Legionowo (79.2%), Mińsk Mazowiecki (73.2%), Pruszków (71.8%), Żyrardów (67.6%), Milanówek (60.0%), Ząbki (58.7%) and Marki (50.5%). Of the gminas listed, only Mińsk Mazowiecki does not belong to the WOF. In 31 gminas belonging to the RWS, built-up and urbanised land occupied less than 10%. The difference in the share of built-up and urbanised land between RWS and WOF reached 10.7 pp (16.1% and 26.8%, respectively). The value of this indicator for the entire Mazowieckie Voivodship is only 6.4%.

Despite the metropolitan nature of the RWS, most of its territory is agricultural land, i.e. 56.5%, in the case of WOF – 44.8%, and in m.st. Warszawa they constitute 20.9% of the

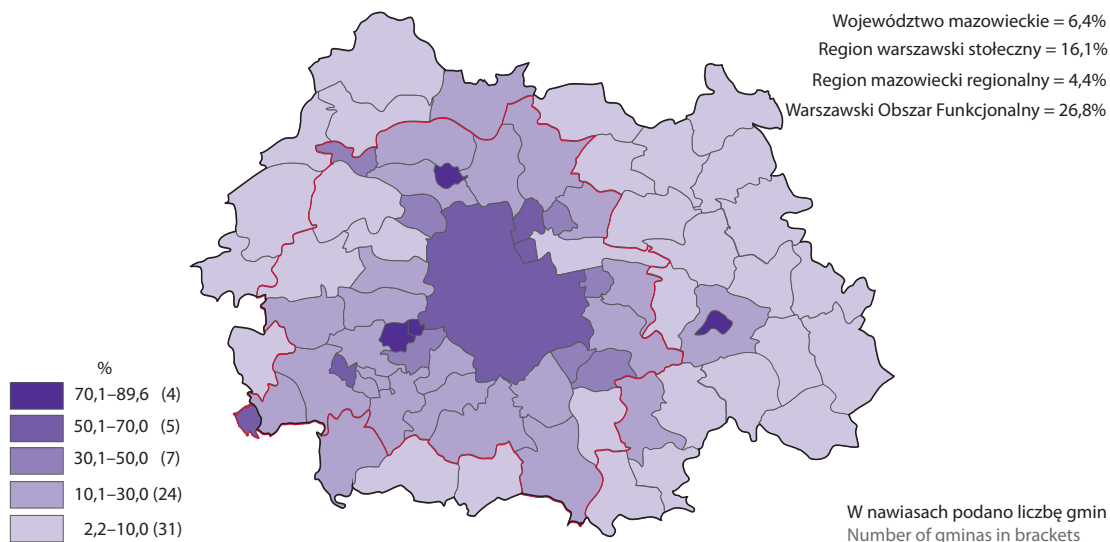

Tablica 1. Powierzchnia
Table 1. Area

Wyszczególnienie Specification		Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		Region		
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	w hektarach in hectares
Powierzchnia ogółem Total area	2020	610 408	2 945 435	3 555 843
	2023	610 412	2 945 459	3 555 871
	2024	610 412	2 945 459	3 555 871
Powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych Built-up and urbanized areas	2020	91853	123148	215001
	2023	96319	127170	223489
	2024	97980	129710	227690

Mapa 4. Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w 2024 r. Stan w dniu 1 stycznia

Map 4. Share of built-up and urbanized areas in 2024
As of 1 January

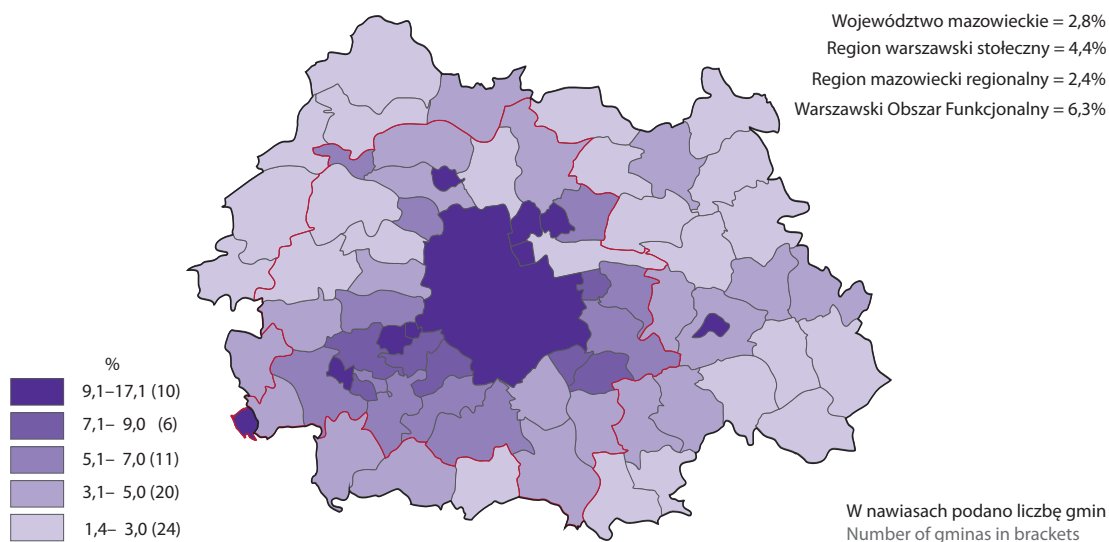

Tablica 1. Powierzchnia (dok.)
Table 1. Area (cont.)

Wyszczególnienie Specification		Region		Województwo mazowieckie
		Region		Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
		w hektarach in hectares		
Powierzchnia użytków rolnych Agricultural area	2020	357 370	2 086 436	2 443 806
	2023	346 282	2 055 077	2 401 359
	2024	344 710	2 052 400	2 397 110
Powierzchnia gruntów leśnych oraz za- drzewionych i zakrzewionych Forest land and woody and bushy land	2020	147 119	699 930	847 049
	2023	146 894	700 770	847 664
	2024	146 829	700 891	847 720

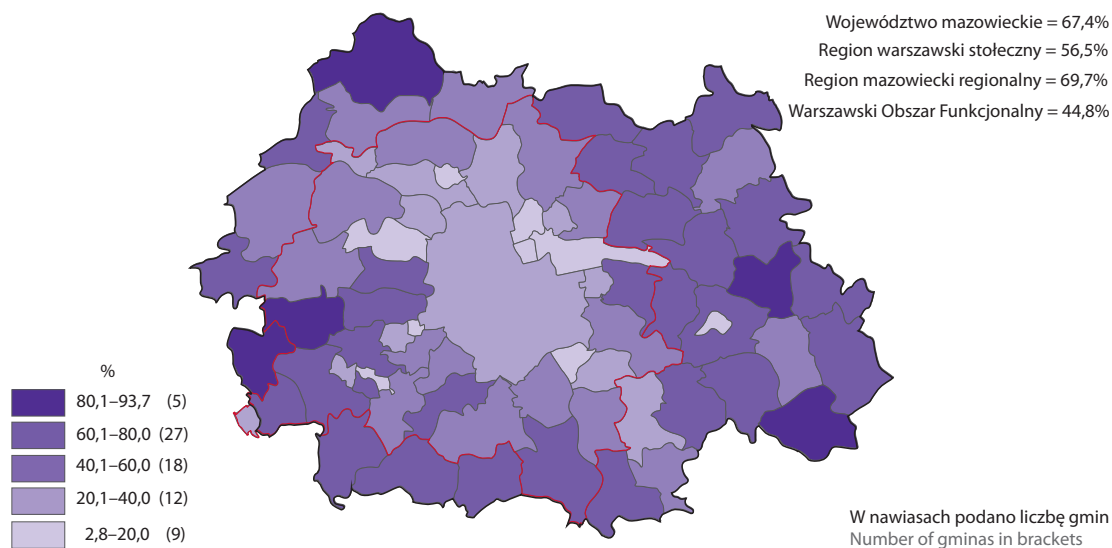
**Mapa 5. Udział powierzchni dróg w 2024 r.
Stan w dniu 1 stycznia**

Map 5. Share of the area of roads in 2024
As of 1 January

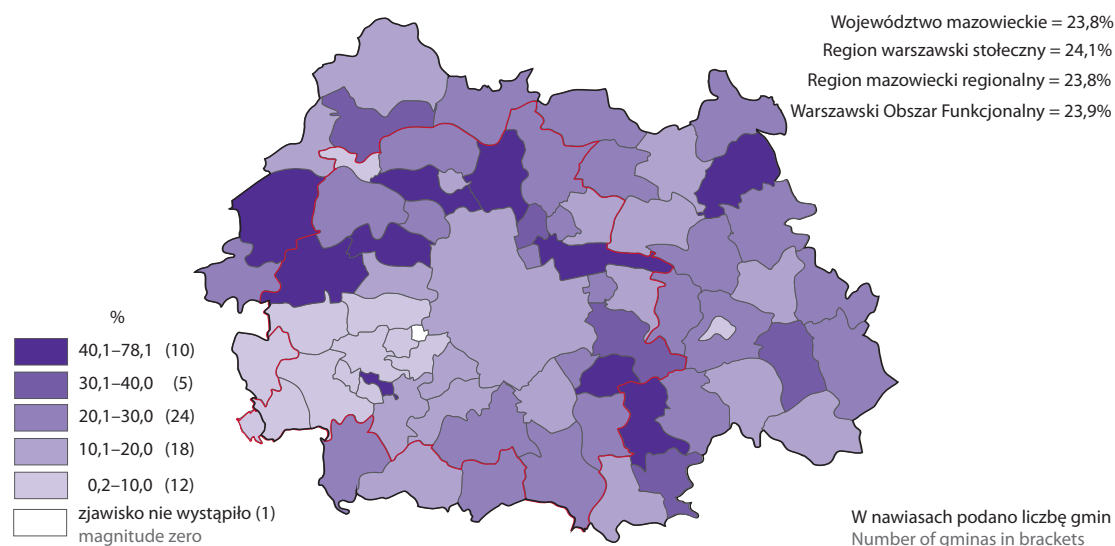
**Mapa 6. Udział użytków rolnych w 2024 r.
Stan w dniu 1 stycznia**

Map 6. Share of agricultural land in 2024
As of 1 January

**Mapa 7. Udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych w 2024 r.
Stan w dniu 1 stycznia**

Map 7. Share of forest land as well as woody and bushy land in 2024
As of 1 January

Mimo metropolitalnego charakteru RWS, większość jego terytorium stanowią użytki rolne, tj. 56,5%, w przypadku WOF – 44,8%, a w m.st. Warszawie stanowią one 20,9% powierzchni. W 16 gminach należących do RWS użytki rolne zajmują ponad 70% powierzchni całkowitej. Tylko 3 z nich zlokalizowane są w WOF (Błonie, Jaktorów i Ożarów Mazowiecki). Poza granicami WOF największym udziałem użytków rolnych charakteryzuje się leżący na Równinie Łowicko-Błońskiej Baranów (93,7%), a także leżące we wschodniej części RWS: Latowicz (83,1%), Jakubów (81,4%) oraz zlokalizowany na północny zachód od Warszawy Nasielsk (81,0%).

Udział gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych w 2024 r. był na zbliżonym poziomie zarówno w RWS (24,1%), WOF (23,9%) jak i w całym województwie mazowieckim (23,8%). Wynika to z faktu, że Warszawa jest w dużej części otoczona kompleksami leśnymi, w tym Kampinoskim Parkiem Narodowym czy Mazowieckim Parkiem Krajobrazowym. Lokalizacja tak bogatych i rozległych obszarów leśnych w sąsiedztwie stolicy jest zasobem unikalnym. Ponadto, na terenie RWS znajdują się również Lasy Chojnowskie (Chojnowski Park Krajobrazowy), a także fragmenty Puszczy Bolimowskiej (Bolimowski Park Krajobrazowy), Puszczy Kamienieckiej (Nadbużański Park Krajobrazowy) i Puszczy Białej oraz Lasy Miedzyńskie, Mińskie i Las Kabacki (rezerwat przyrody znajdujący się w granicach Warszawy). Lasy stanowią nie tylko zasób ekologiczny, ale są także naturalną barierą dla rozlewania się miast. W 10 gminach obszaru metropolitalnego (RWS) ponad 40% powierzchni zajmują grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione. Większość z nich (7) leży w WOF. Największym udziałem tego typu gruntów charakteryzowała się gmina miejska Zielonka (78,1%) oraz gmina Izabelin (77,6%) i Podkowa Leśna (76,3%). Najniższym w skali metropolii udziałem lasów charakteryzowała się większość miast oraz gminy typowo rolnicze.

area. In 16 gminas belonging to the RWS, agricultural land covers over 70% of the total area. Only 3 of them are located in WOF (Błonie, Jaktorów and Ożarów Mazowiecki). Outside the borders of WOF, the largest share of agricultural land is characterised by Baranów located on the Łowicko-Błońska Plain (93.7%), as well as those located in the eastern part of the RWS: Latowicz (83.1%), Jakubów (81.4%) and Nasielsk located northwest of Warszawa (81.0%).

The share of forest land as well as woody and bushy land in 2024 was at a similar level in the RWS (24.1%), WOF (23.9%) and the entire Mazowieckie Voivodship (23.8%). This is due to the fact that Warszawa is largely surrounded by forest complexes, including the Kampinos National Park and the Mazovian Landscape Park. The location of such rich and extensive forest areas in the vicinity of the capital is a unique resource. In addition, the RWS also includes the Chojnów Forests (Chojnów Landscape Park), as well as fragments of the Bolimów Forest (Bolimów Landscape Park), the Kamieniecka Forest (Nadbużański Landscape Park) and the Biała Forest, as well as the Miedzyńskie, Mińskie and Kabacki Forests (a nature reserve located within the borders of Warszawa). Forests are not only an ecological resource, but also a natural barrier to urban sprawl. In 10 gminas of the metropolitan area (WOF), over 40% of the area is covered by forest land as well as woody and bushy land. Most of them (7) are located in the WOF. The largest share of this type of land was characteristic of the urban gmina of Zielonka (78.1%) and the gminas of Izabelin (77.6%) and Podkowa Leśna (76.3%). The lowest share of forests on a metropolitan scale was characteristic of most towns and typically agricultural gminas.

Rozdział 2.

Chapter 2.

Planowanie przestrzenne. Rewitalizacja

Spatial planning. Revitalisation

2.1. Planowanie przestrzenne

2.1. Spatial planning

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp)

zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zawierają ustalenia odnośnie przeznaczenia terenów, w tym dla inwestycji celu publicznego, oraz określenia sposobów ich zagospodarowania i zabudowy. W przeciwieństwie do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego określających ogólne ramy polityki przestrzennej na poziomie lokalnym, są aktami prawa miejscowego, a co za tym idzie zawierają przepisy powszechnie obowiązujące w zakresie przeznaczenia terenu, zagospodarowania i warunków zabudowy, stanowiące bezpośrednią podstawę do wydawania decyzji budowlanych oraz wywłaszczenia nieruchomości przeznaczonych na realizację inwestycji celu publicznego.

Local spatial development plans

in accordance with the law on spatial planning and development, they contain arrangements regarding the purpose of areas, of which for public purpose investments, and determine the ways of their development and development. In contrast to the study of the conditions and directions of spatial development determining the general spatial policy framework at the local level, they are local law acts, and thus contain generally applicable regulations in the field of land use, development and building conditions, constituting a direct basis for issuing building decisions and expropriation of real estate intended for the implementation of public purpose investment.

Tablica 2. Powierzchnia objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

Table 2. Area included in local spatial development plans

Wyszczególnienie Specification	Region Region			Województwo mazowieckie
	Region		Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
w hektarach in hectares				
Ogółem Total	2015	287 266	824 881	1 112 147
	2022	304 091	911 626	1 215 718
	2023	307 944	907 954	1 215 899
Powierzchnia gruntów rolnych o zmienionym przeznaczeniu na cele nierolnicze Area of agricultural land with changed purpose for non-agricultural purposes	2015	36 411	43 914	80 325
	2022	23 412	27 432	50 844
	2023	23 764	27 022	50 786
Powierzchnia gruntów leśnych o zmienionym przeznaczeniu na cele nieleśne Area of forest land with changed purpose for non-forest purposes	2015	3 667	2 536	6 203
	2022	4 518	2 763	7 281
	2023	4 334	2 703	7 036

Planowanie przestrzenne stanowi ramy dla prowadzenia polityki rozwoju zarówno w skali metropolii, jak i poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład RWS. Pokrycie terenu gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (mpzp) w jasny sposób sygnalizuje inwestorom, jakie są możliwości realizacji projektów danego typu. W 2023 r. udział powierzchni objętej mpzp w województwie mazowieckim wynosił 34,2%. W skali metropolii powierzchnia pokryta planami stanowiła 50,4% dla RWS i 56,5% dla WOF.

Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego był w metropolii silnie zróżnicowany. Liczna grupa gmin (18) była pokryta planami w całości lub prawie w całości (powyżej 95% powierzchni). Z drugiej strony równie liczna grupa (17) charakteryzowała się pokryciem planami na poziomie nie przekraczającym 20% powierzchni (z czego w 10 gminach było to mniej niż 10%). Na tym tle m.st. Warszawa plasowała się w środku stawki (43,8% powierzchni pokrytej mpzp). Z uwagi na silną presję inwestycyjną, docelowo udział ten powinien być wyższy.

W stosunku do 2015 r. w Warszawie powierzchnia pokryta planami wzrosła o 22,5%, a jej udział w powierzchni miasta był wyższy o 8,0 p. proc. W przypadku całej metropolii czy województwa tempo wzrostu było niższe (wzrost udziału odpowiednio o 3,3 p. proc. oraz 2,9 p. proc.). Spośród gmin RWS zdecydowanie największy wzrost udziału powierzchni pokrytych planami w analizowanym okresie osiągnęła gmina Łomianki – 51,7 p. proc. Z drugiej strony zdarzały się jednostki, w których udział powierzchni pokrytej mpzp w stosunku do 2015 r. spadł. Najbardziej w gminach Wołomin (o 61,3 p. proc.) i Raszyn (o 28,4 p. proc.).

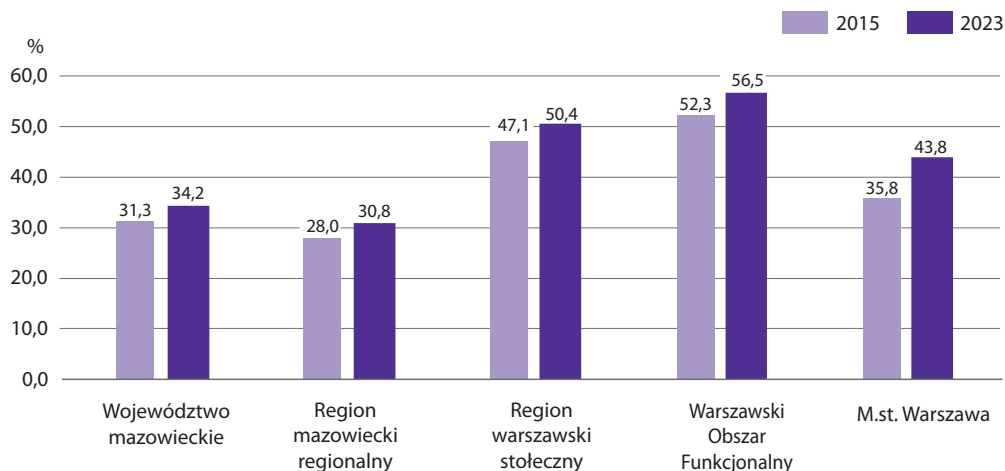
Spatial planning is a framework for conducting development policy both on a metropolitan scale and for individual local government units included in the RWS. Covering the area of a gmina with local spatial development plans (MPZP) clearly signals to investors what the possibilities are for implementing projects of a given type. In 2023, the share of the area covered by MPZP in Mazowieckie Voivodship was 34.2%. On a metropolitan scale, the area covered by plans was 50.4% for RWS and 56.5% for WOF.

The share of the area covered by the local spatial development plans in force was strongly diversified in the metropolis. A large group of gminas (18) was covered by the plans in their entirety or almost in their entirety (over 95% of the area). On the other hand, an equally large group (17) was characterised by coverage by plans at a level not exceeding 20% of the area (of which in 10 gminas it was less than 10%). Against this background, m.st. Warszawa was in the middle of the pack (43.8% of the area covered by the local spatial development plans). Due to the strong investment pressure, this share should ultimately be higher.

Compared to 2015, the area covered by plans in Warszawa increased by 22.5%, and its share in the city area was higher by 8.0 pp. In the case of the entire metropolis or the Voivodship, the rate of growth was lower (an increase in the share by 3.3 pp and 2.9 pp, respectively). Among the RWS gminas, the largest increase in the share of areas covered by plans in the analysed period was achieved by the Łomianki gmina – 51.7 pp. On the other hand, there were units in which the share of area covered by local spatial development plans decreased compared to 2015. The largest decrease was observed in the gminas of Wołomin (by 61.3 pp) and Raszyn (by 28.4 pp).

Wykres 1. Udział powierzchni gmin objętych obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem (w %)

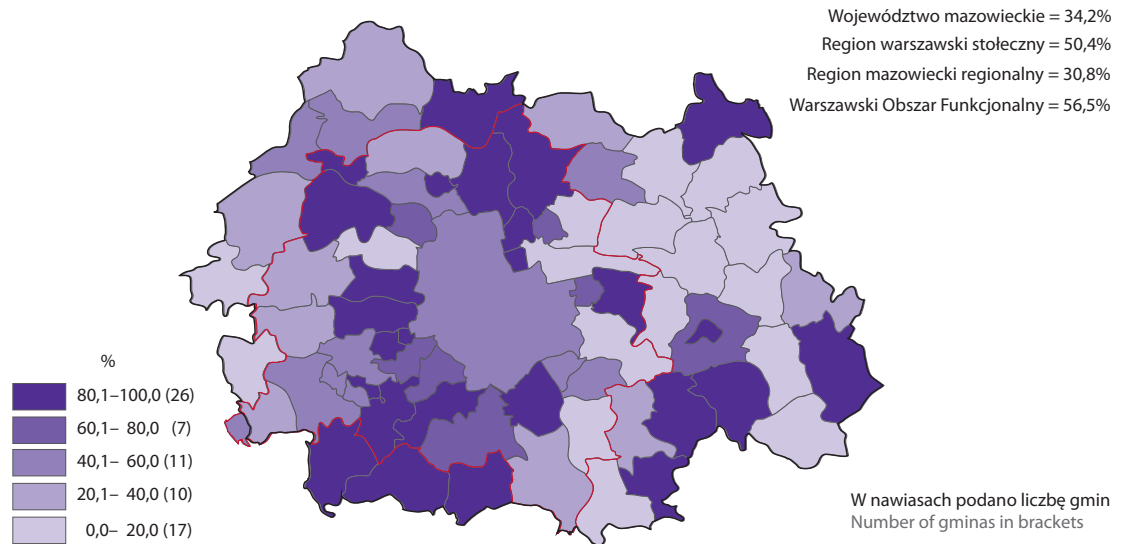
Chart 1. Share of the area of gminas covered by local spatial development plans in total area (in %)

Mapa 8.**Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem w 2024 r.**

Map 8.

Share of the area covered by spatial development plans in the total area in 2024

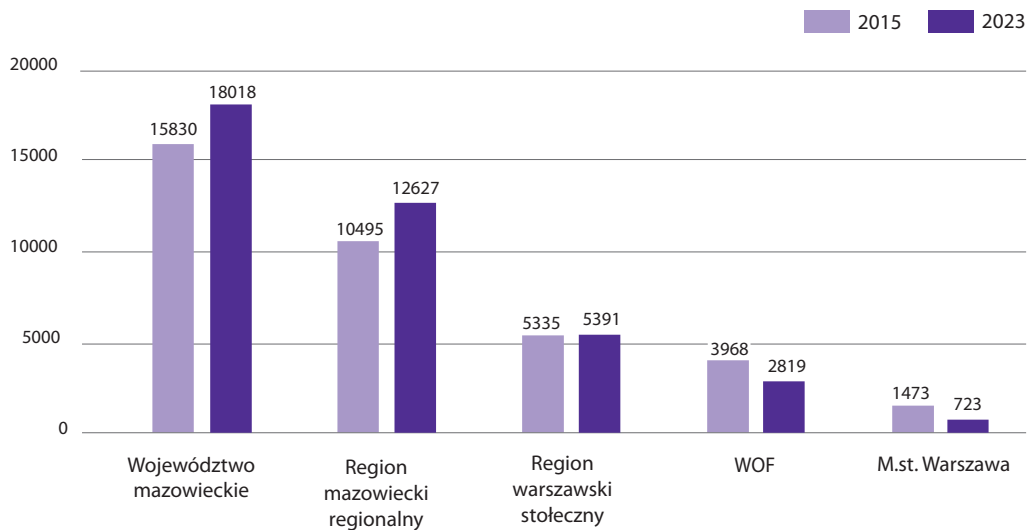
W przypadku braku mpzp określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (tzw. WZ). Liczba takich decyzji wydanych w 2023 r. w województwie mazowieckim wyniosła 18,0 tys., z czego 5,4 tys. przypadło na RWS (blisko 1/3 wszystkich WZ wydanych w województwie mazowieckim), 2,8 tys. na WOF (prawie 16% WZ wydanych w województwie), a 0,7 tys. na Warszawę (4% WZ wydanych w województwie).

W porównaniu z 2015 rokiem zauważalny był wzrost liczby wydawanych decyzji WZ w województwie mazowieckim (o 13,8%) i dotyczył on głównie regionu mazowieckiego regionalnego. W regionie warszawskim stołecznym wyniósł on 1,0%. Natomiast w WOF oraz w Warszawie odnotowano spadek liczby wydanych decyzji (odpowiednio o 29,0% oraz 50,9%).

In the absence of a local spatial development plan, the methods of development and development conditions of the area are determined by means of a decision on the conditions of development and development of the area (so-called WZ). The number of such decisions issued in 2023 in Mazowieckie Voivodship amounted to 18.0 thousand, of which 5.4 thousand were for RWS (nearly 1/3 of all WZ issued in Mazowieckie Voivodship), 2.8 thousand for WOF (nearly 16% of WZ issued in the Voivodship), and 0.7 thousand for Warsaw (4% of WZ issued in the Voivodship).

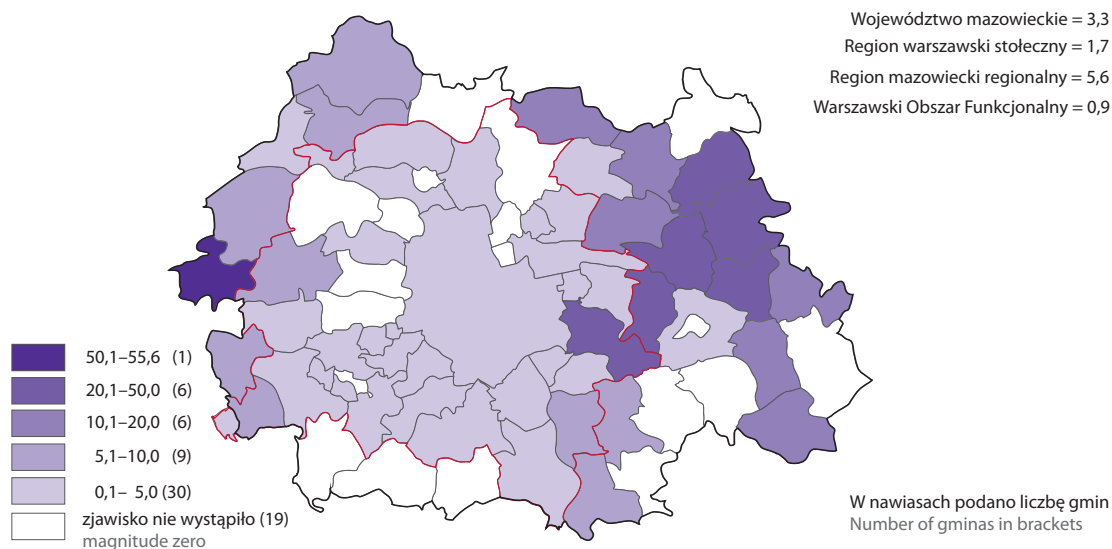
In comparison to 2015, there was a noticeable increase in the number of issued WZ decisions in Mazowieckie Voivodship (by 13.8%) and it mainly concerned region mazowiecki regionalny. In region warszawski stołeczny it amounted to 1.0%. On the other hand, in the WOF and in Warszawa, a decrease in the number of issued decisions was noted (by 29.0% and 50.9%, respectively).

Wykres 2. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu
 Chart 2. Number of issued decisions on land development conditions

Mapa 9. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu na 1000 ludności w 2023 r.

Map 9. Share of the area covered by spatial development plans in the total area per 1000 population in 2023

2.2. Rewitalizacja

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji, na podstawie działań przygotowanych przez gminy i prowadzonych na podstawie dokumentu strategicznego – Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) przyjętego na podstawie ustawy o rewitalizacji, Programu Rewitalizacji (PR) przyjętego na podstawie ustawy o samorządzie gminnym lub na podstawie innego dokumentu strategicznego (IDS).

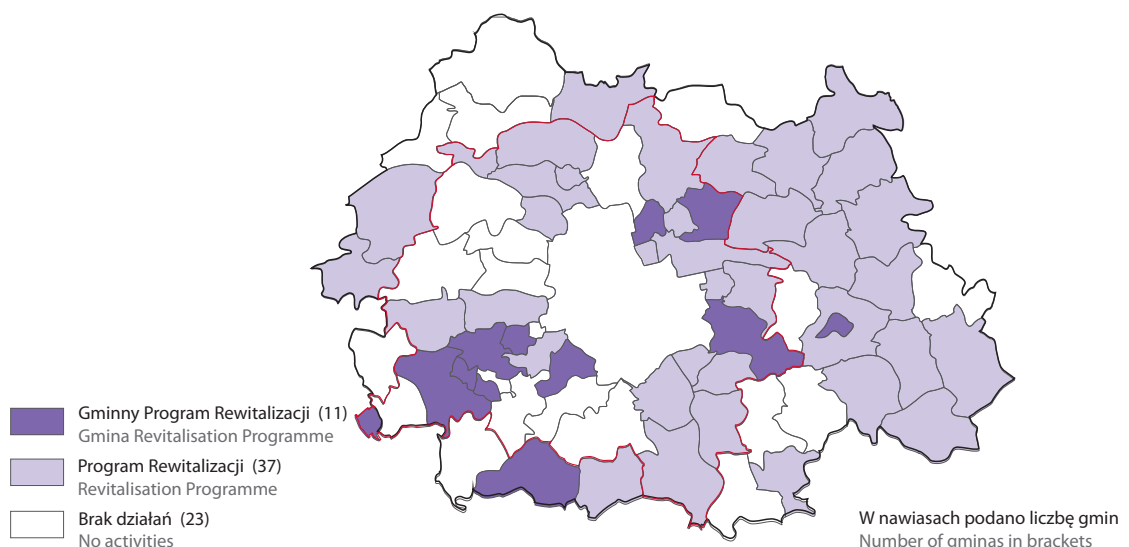
Rewitalizacja stanowi jeden z obszarów działań władz lokalnych mających na celu poprawę stanu zagospodarowania i jakości życia na zdegradowanych obszarach będących w stanie kryzysowym. Realizacja tych działań może odbywać się na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) przyjętego na podstawie ustawy o rewitalizacji, Programu Rewitalizacji (PR) przyjętego na podstawie ustawy o samorządzie gminnym lub na podstawie innego dokumentu strategicznego (IDS).

2.2. Revitalisation

Revitalisation is a process of bringing degraded areas out of the crisis state, carried out in a comprehensive manner, through integrated activities for the local community, space and economy, territorially focused, carried out by revitalisation stakeholders, based on activities prepared by gminas and carried out on the basis of a strategic document – Gmina Revitalisation Programme (GPR) adopted on the basis of the Act on Revitalisation, Revitalization Programme (PR) adopted on the basis of the Act on Gmina Local Government or on the basis of another strategic document (IDS).

Revitalisation is one of the areas of local government activities aimed at improving the state of development and quality of life in degraded areas in crisis. These activities can be implemented on the basis of the Municipal Revitalisation Programme (GPR) adopted on the basis of the Revitalisation Act, the Revitalisation Programme (PR) adopted on the basis of the Local Government Act or on the basis of another strategic document (IDS).

Mapa 10. Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2023 r.
Map 10. Activity of the gminas in the field of revitalization in 2023

W 2023 r. działania rewitalizacyjne na obszarze regionu warszawskiego stołecznego prowadziło 47 gmin (67,1% wszystkich jednostek na tym terenie). W województwie mazowieckim oraz regionie mazowieckim regionalnym odsetek gmin posiadających program rewitalizacji był dużo niższy i wyniósł odpowiednio 41,4% i 34,0%.

Dla 78,7% jednostek regionu warszawskiego wschodniego posiadających program rewitalizacji, dokumentem na podstawie którego prowadzono działania był Program Rewitalizacji (PR), natomiast rewitalizację na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) prowadziło 21,3% gmin.

Identyfikacja obszaru znajdującego się w stanie kryzysowym, czyli wyznaczenie obszaru zdegradowanego stanowi podstawę do dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji na danym terenie. W 2023 r. 48 jednostek, stanowiących 68,6% gmin regionu warszawskiego stołecznego, podało informacje o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego, w tym dwie nie posiadały żadnego dokumentu z zakresu rewitalizacji. Wskaźnik ten był znacznie niższy w pozostałej części województwa – 34,8% jednostek regionu mazowieckiego regionalnego wyznaczyło obszar zdegradowany.

Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych (m.in.: niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowych (m.in.: przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnych (m.in.: niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznych (m.in.: degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, nefunkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

In 2023, revitalisation activities in region warszawski stołeczny were carried out by 47 gminas (67.1% of all units in this area). In Mazowieckie Voivodship and region mazowiecki regionalny, the percentage of gminas with a revitalisation programme was much lower and amounted to 41.4% and 34.0%, respectively.

For 78.7% of the units of region warszawski wschodni with a revitalisation programme, the document on the basis of which activities were carried out was the Revitalisation Programme (PR), while revitalisation was carried out on the basis of the Municipal Revitalisation Programme (GPR) by 21.3% of the gminas.

Identification of an area in crisis, i.e. designation of a degraded area, is the basis for further actions aimed at improving the situation in a given area. In 2023, 48 units, constituting 68.6% of the gminas of the region warszawski stołeczny, provided information on designation of a degraded area, including two that did not have any document on revitalisation. This indicator was much lower in the rest of the Voivodship – 34.8% of the units of region mazowiecki regionalny designated a degraded area.

A degraded area is an area of a gmina that is in a state of crisis due to the concentration of negative social phenomena, in particular unemployment, poverty, crime, low level of education or social capital, as well as insufficient level of participation in public and cultural life, can be designated as a degraded area in the case of at least one of the following negative phenomena additionally occurs on it:

- economic (including: low level of entrepreneurship, poor condition of local enterprises),
- environmental (including: exceeding environmental quality standards, presence of waste posing a threat to life, human health or the state of the environment),
- spatial and functional (including: insufficient technical and social infrastructure or its poor technical condition, lack of access to basic services or their low quality, inadequacy of urban solutions to the changing functions of the area, low level of communication services, shortage or low quality of public areas),
- technical (including: degradation of the technical condition of buildings, non-functioning of technical solutions enabling the effective use of buildings, in particular in terms of energy efficiency and environmental protection).

Tablica 3. Obszary zdegradowane w gminach
Table 3. Degraded area in gminas

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	Mazowieckie Voivodship
Udział gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany (w %) Share of gminas that have designated a degraded area (%)	2020	71,4	41,8	48,4
	2022	71,4	40,2	47,1
	2023	68,6	34,8	42,4
Powierzchnia obszaru zdegradowanego w momencie jego wyznaczenia (w ha) Area of the degraded area at the time of its designation (in ha)	2020	88 348	287 949	376 297
	2022	90 371	273 367	363 738
	2023	84 373	268 170	352 543
Powierzchnia obszaru zdegradowanego w momencie jego wyznaczenia w % powierzchni ogółem Area of the degraded area at the time of its designation in % total area	2020	14,5	9,8	10,6
	2022	14,8	9,3	10,2
	2023	13,8	9,1	9,9

Powierzchnia obszaru zdegradowanego w RWS wyniosła 84,4 tys. ha i stanowiła blisko ¼ powierzchni zdegradowanej w województwie. W stosunku do poprzedniego roku była ona mniejsza o 6,0 tys. ha, tj. o 6,6%. Obszar zdegradowany w momencie jego wyznaczenia zamieszkiwało 305,6 tys. osób, co stanowiło 38,4% ogółu ludności mieszkającej na obszarze zdegradowanym województwa mazowieckiego. W porównaniu z 2022 r. ich liczba zmniejszyła się o 31,9%, a udział o 10,1 p. proc.

W 2023 roku przeciętna powierzchnia obszaru zdegradowanego w przeliczeniu na jedną gminę, w której obowiązywał GPR/PR wyniosła w RWS 1,8 tys. ha, a przeciętna liczba mieszkańców zamieszkująca ten obszar to 6,4 tys. osób. Wskaźniki te różniły się w pozostałych układach terytorialnych. Na obszarze WOF przeciętna powierzchnia to 1,3 tys. ha w przeliczeniu na jedną gminę, a przeciętna liczba mieszkańców – 9,2 tys. osób. W regionie mazowieckim regionalnym było to odpowiednio 3,1 tys. ha i 5,8 tys. osób.

The area of degraded area in the RWS amounted to 84.4 thousand ha and constituted nearly ¼ of the degraded area in the Voivodship. Compared to the previous year, it was smaller by 76.0 thousand ha, i.e. by 6.6%. At the time of its designation, the degraded area was inhabited by 305.6 thousand persons, which constituted 38.4% of the total population living in the degraded area of Mazowieckie Voivodship. Compared to 2022, their number decreased by 31.9%, and the share by 10.1 pp.

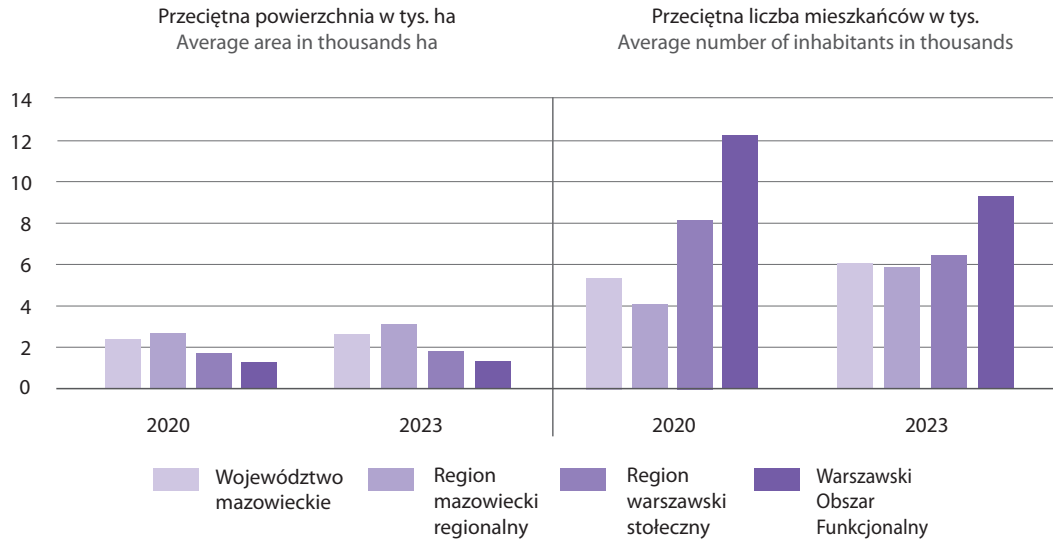
In 2023, the average area of degraded area per gmina in which GPR/PR was in force in RWS was 1.8 thousand ha, and the average number of inhabitants living in this area was 6.4 thousand persons. These indicators differed in other territorial systems. In WOF area, the average area was 1.3 thousand ha per gmina, and the average number of inhabitants – 9.2 thousand persons. In region mazowieckie regionalny it was 3.1 thousand ha and 5.8 thousand persons, respectively.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz co najmniej jednego o charakterze gospodarczym lub środowiskowym lub technicznym lub przestrzenno-funkcyjnym, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji powinien być wyznaczony na podstawie zapisów uchwały rady gminy lub przynajmniej wskazany w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy.

Revitalisation area is an area covering all or part of a degraded area, characterised by a particular concentration of negative social phenomena and at least one of an economic, environmental, technical or spatial-functional nature, where, due to its significant importance for local development, the gmina intends to carry out revitalisation. The revitalisation area should be designated on the basis of the provisions of the resolution of the gmina council or at least indicated in the strategic documents adopted by the gmina council.

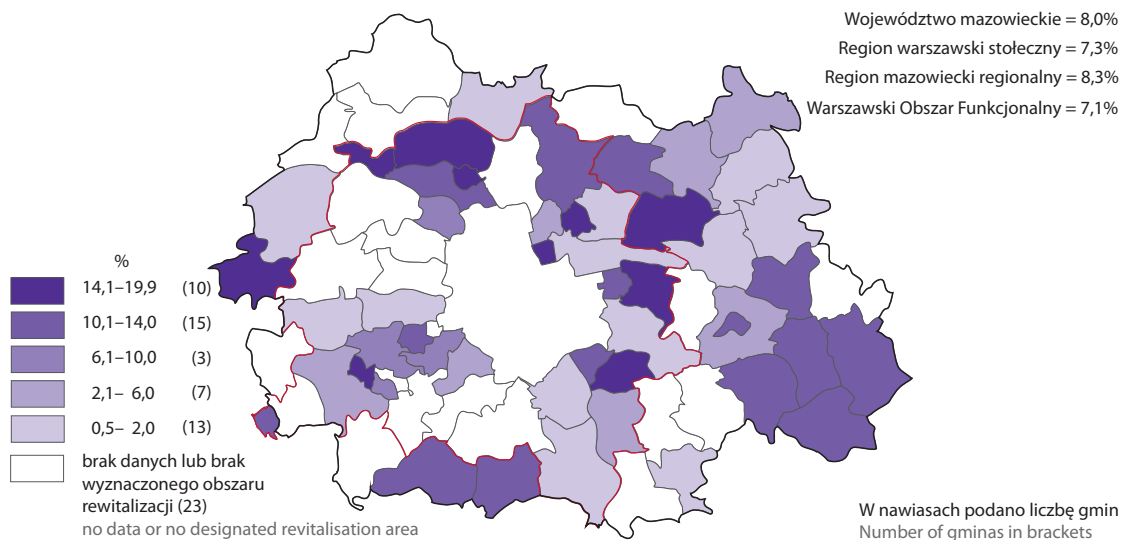
Wykres 3. Przeciętna powierzchnia i liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego przypadająca na 1 gminę, w której w 2023 r. obowiązywał GPR/PR

Chart 3. Average area and number of inhabitants of the degraded area per gmina in which GPR/PR (gmina revitalisation programme/revitalisation programme) was in force in 2023

Mapa 11. Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem gmin, które posiadały GPR/PR w 2023 r.

Map 11. Share of the area of the revitalisation areas in the total area of gminas that had GPR/PR (gmina revitalisation programme/revitalisation programme) in 2023

W 2023 r. gminy regionu warszawskiego stołecznego, które prowadziły działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR, wyznaczyły obszar rewitalizacji obejmujący 26,5 tys. ha co stanowiło 4,3% ogólnej powierzchni metropolii. W stosunku do 2022 r. powierzchnia rewitalizacji była 1,6 tys. ha, tj. o 5,8% mniejsza. Przeciętnie obszar rewitalizacji zajmował 7,3% powierzchni gminy. Udział obszaru rewitalizacji w ogólnej powierzchni gmin, które posiadały gminny program rewitalizacji (GPR) lub program rewitalizacji (PR), był mocno zróżnicowany i wahał się od 0,5% do 19,9%. Najwyższe wartości wskaźnik osiągnął w gminach: Legionowo (19,9%), Kampinos (18,9%), Halinów oraz Nowy Dwór Mazowiecki (po 18,0%).

W końcu 2023 r. obszar rewitalizacji w RWS zamieszkiwało 183,9 tys. osób, co stanowiło 17,7% ogółu ludności gmin prowadzących procesy rewitalizacji. W porównaniu z rokiem 2022 liczba mieszkańców na obszarach rewitalizowanych była mniejsza o 44,0%.

W 2023 r. w strukturze powierzchni rewitalizacji według typu funkcjonalnego terenów, na których prowadzone były działania rewitalizacyjne na podstawie GPR lub PR, dominowały tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi. Obejmowały one 79,0% obszarów rewitalizacji w RWS, przy czym 26,8% znajdowało się w miastach, a 52,2% na wsi. Tereny niezamieszkałe stanowiły 20,2% obszaru rewitalizacji, w tym zabudowane 9,1%. Natomiast 0,7% to tereny zieleni, do których zaliczamy m.in. powierzchnie parków, zieleńców i cmentarzy.

Udział poszczególnych typów terenów różnił się w poszczególnych jednostkach odniesienia. W RMR odsetek terenów mieszkaniowych był nieznacznie niższy niż w RWS (o 4,1 p. proc.), natomiast w WOF był o 0,1 p. proc. wyższy. Związane jest to z silną tendencją obejmowania działaniami rewitalizacyjnymi terenów mieszkaniowych widoczną w miastach, gdzie udział tego typu obszarów wynosił często 100%. W Warszawskim Obszarze Funkcyjnym znacznie wyższy niż w pozostałych jednostkach był udział terenów niezamieszkałych zabudowanych (ponad 2-krotnie większy niż w RWS i ponad 5-krotnie niż w RMR).

W obowiązujących w 2023 r. GPR i PR w regionie warszawskim stołecznym zaplanowanych było 870 przedsięwzięć, co stanowiło 35,5% wszystkich przedsięwzięć w województwie mazowieckim. W WOF zaplanowano 605 przedsięwzięć. W ciągu całego roku w metropolii rozpoczęto, realizowano lub zrealizowano 21,5% spośród zaplanowanych w programach rewitalizacji działań, natomiast w pozostałej części województwa udział ten wyniósł 17,3%.

We wszystkich układach odniesienia najwyższy odsetek miały przedsięwzięcia w obszarze społecznym – w RWS wyniósł on 52,3%, natomiast w RMR udział ten był o 13,0 p. proc. niższy. Około co piąte przedsięwzięcie w RWS i WOF, a co czwarte w RMR i województwie dotyczyło obszaru przestrzenno-funkcjonalnego. Najmniejszą popularnością cieszyły się przedsięwzięcia gospodarcze i środowiskowe.

In 2023, the gminas of region warszawski stołeczny that conducted revitalisation activities based on the GPR or PR designated a revitalisation area covering 26.5 thousand ha, which constituted 4.3% of the total area of the metropolis. Compared to 2022, the revitalisation area was 1.6 thousand ha, i.e. 5.8% smaller. On average, the revitalisation area occupied 7.3% of the gmina's area. The share of the revitalisation area in the total area of the gminas that had a gmina revitalisation programme (GPR) or revitalisation programme (PR) was very diverse and ranged from 0.5% to 19.9%. The highest values of the indicator were achieved in the following gminas: Legionowo (19.9%), Kampinos (18.9%), Halinów and Nowy Dwór Mazowiecki (18.0% each).

At the end of 2023, the revitalisation area in the RWS was inhabited by 183.9 thousand persons, which constituted 17.7% of the total population of the gminas conducting revitalisation processes. Compared to 2022, the number of residents in the revitalised areas was lower by 44.0%.

In 2023, the structure of revitalization areas by functional type of areas where revitalisation activities were carried out based on GPR or PR was dominated by residential areas together with accompanying service and communication areas. They covered 79.0% of revitalisation areas in the RWS, with 26.8% located in urban area and 52.2% in rural areas. Uninhabited areas accounted for 20.2% of the revitalisation area, including built-up areas of 9.1%. On the other hand, 0.7% were green areas, which include, among others, the areas of parks, green areas and cemeteries.

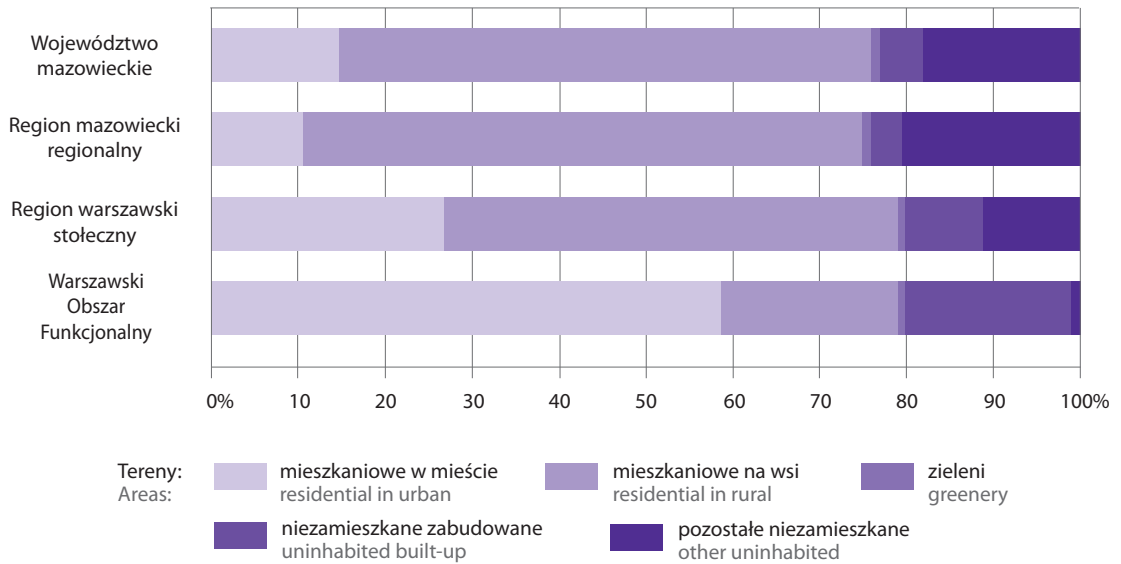
The share of individual types of land varied across reference units. In the RMR, the percentage of residential areas was slightly lower than in the RWS (by 4.1 pp), while in the WOF it was 0.1 pp higher. This is related to the strong tendency to include residential areas in revitalisation activities, visible in urban areas, where the share of such areas was often 100%. In the Warsaw Functional Area, the share of uninhabited built-up areas was much higher than in the other units (over 2 times higher than in the RWS and over 5 times higher than in the RMR).

In the GPR and PR in force in 2023, 870 projects were planned in region warszawski stołeczny, which constituted 35.5% of all projects in Mazowieckie Voivodship. 605 projects were planned in the WOF. During the whole year, 21.5% of the activities planned in the revitalisation programs were started, implemented or completed in the metropolis, while in the rest of the Voivodship this share was 17.3%.

In all reference systems, the highest percentage of projects was in the social area – in RWS it amounted to 52.3%, while in RMR this share was 13.0 pp lower. Approximately every fifth project in RWS and WOF, and every fourth in RMR and the Voivodship concerned the spatial-functional area. Economic and environmental projects were the least popular.

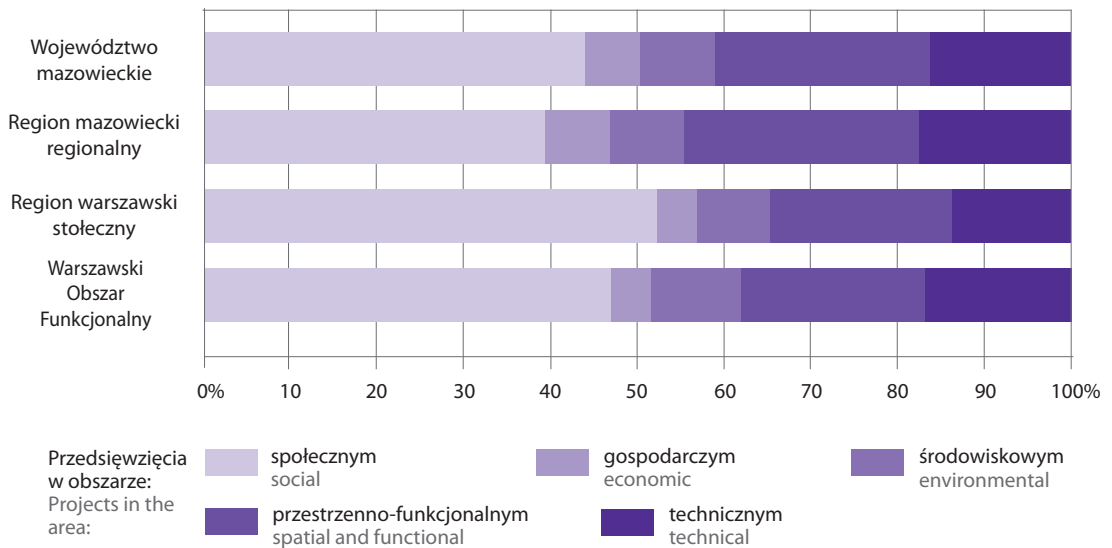
Wykres 4 . Struktura powierzchni obszarów rewitalizacji w gminach posiadających GPR/PR w 2023 r. według typu terenów (w %)

Chart 4. Area structure of revitalisation areas in gminas with GPR/PR (gmina revitalisation programme/revitalisation programme) in 2023 by type of areas (in %)

Wykres 5 . Struktura przedsięwzięć zaplanowanych w programach rewitalizacji GPR/PR według obszaru interwencji w 2023 r. (w %)

Chart 5. Area structure of revitalisation areas in gminas with GPR/PR (gmina revitalisation programme/revitalisation programme) in 2023 by area of intervention (in %)

Efekty prowadzonych działań rewitalizacyjnych w 2023 r. były widoczne w różnych obszarach interwencji. W RWS m.in. udzielono pomocy 2,6 tys. osób (w formie stypendiów, dożywiania, pomocy osobom bezdomnym), przeprowadzono zajęcia, szkolenia, warsztaty lub podobne przedsięwzięcia dla 2,2 tys., zlikwidowano pokrycia azbestowe ze 121 obiektów, w 420 mieszkaniach wymieniono źródła ciepła (np. kolektory słoneczne, ogrzewanie gazowe), wyremontowano lub wybudowano drogi o długości 40 km oraz ścieżki rowerowe o długości 5 km, przeprowadzono prace mające na celu poprawę energooszczędności w 19 budynkach oraz zmodernizowano oświetlenie 101 obiektów. Ponadto zrewitalizowano 40 ha terenów zielonych oraz 27 przestrzeni wspólnych o otwartym charakterze.

The effects of the revitalisation activities carried out in 2023 were visible in various areas of intervention. In the RWS, among others, assistance was provided to 2.6 thousand persons (in the form of scholarships, meals, assistance to the homeless), classes, trainings, workshops or similar projects were conducted for 2.2 thousand, asbestos roofing was removed from 121 buildings, heat sources (e.g. solar collectors, gas heating) were replaced in 420 dwellings, 40 km of roads and 5 km of bicycle paths were renovated or built, work was carried out to improve energy efficiency in 19 buildings and the lighting of 101 buildings was modernised. In addition, 40 ha of green areas and 27 open-space common spaces were revitalised.

Tablica 4. Wybrane efekty rewitalizacji
Table 4. Selected revitalisation effects

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	Mazowieckie Voivodship
		w hektarach in hectares		
Liczba osób którym udzielono pomocy Number of persons helped	2020	7 399	3 802	11 201
	2022	13 291	4 853	18 144
	2023	2 596	6 923	9 519
Liczba obiektów, w których zlikwidowano pokrycia azbestowe Number of facilities where asbestos roofing was removed	2020	314	763	1 077
	2022	255	355	610
	2023	121	412	533
Liczba mieszkań, w których wymieniono źródła ciepła (np. kolektory słoneczne, ogrzewanie gazowe) ^a Number of dwellings in which heat sources were replaced (e.g. solar collectors, gas heating) ^a	2020	487	279	766
	2022	512	220	732
	2023	420	164	584
Liczba zrewitalizowanych przestrzeni wspólnych o otwartym charakterze ^b Number of revitalised open common spaces ^b	2020	13	27	40
	2022	22	16	38
	2023	27	15	42
Liczba budynków, w których przeprowadzono prace mające na celu poprawę ich energooszczędności The number of buildings in which work was carried out to improve their energy efficiency	2020	49	29	78
	2022	46	87	133
	2023	19	88	107
Liczba budynków, które zostały dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością The number of buildings that have been adapted to the needs of persons with disabilities	2020	5	26	31
	2022	8	16	24
	2023	4	8	12

a Z wyłączeniem sytuacji, gdy budynek został podłączony do sieci ciepłowniczej. b Podwórka, place, deptaki, nabrzeża, plaże, zazwyczaj wyposażone w elementy małej architektury przeznaczonych do rekreacji.

a Excluding situations where the building is connected to the heating network. b Courtyards, squares, promenades, quays, beaches, usually equipped with small architectural elements intended for recreation..

Rozdział 3.

Chapter 3.

Ludność. Ruch naturalny

Population. Vital statistics

Liczba ludności w województwie mazowieckim w 2020 r. przekroczyła próg 5,5 mln osób. W 2023 r. ponad 59% mieszkańców województwa była skoncentrowana w RWS (3,3 mln), z czego 3,0 mln zamieszkiwało WOF, a 1,9 mln m.st. Warszawę.

The population of Mazowieckie Voivodship has exceeded 5.5 million persons since 2020. In 2023 over 59% of the Voivodship's population was concentrated in the RWS (3.3 million), of which 3.0 million live in the WOF and 1.9 million in m.st. Warszawa.

Tablica 5.   **Ludność**
Table 5.   **Population**

LATA YEARS	Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Ludność Population	2015	2 987 482	2 361 632	5 349 114
	2022	3 258 883	2 251 729	5 510 612
	2023	3 2707 33	2 239 794	5 510 527

Tablica 6.   **Ruch naturalny ludności**
Table 6.   **Vital statistics**

Wyszczególnienie Specification	Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Urodzenia żywe Live birth	2015	33 699	23 757	57 456
	2022	31 035	19 214	50 249
	2023	27 157	17 746	44 903
Zgony Deaths	2015	29 707	25 323	55 030
	2022	34 368	28 253	62 621
	2023	32 177	25 682	57 859
Przyrost naturalny na 1000 ludności Natural increase per 1000 population	2015	1,34	-0,66	0,45
	2022	-1,02	-4,00	-2,24
	2023	-1,54	-3,53	-2,35

W porównaniu z 2015 r. liczba mieszkańców województwa mazowieckiego zwiększyła się o 161,4 tys. osób (o 3,0%), przy czym, w tym samym czasie w RWS wrosła o 283,3 tys. osób (o 9,5%), co oznacza, że w pozamiejskiej części województwa ubyło 121,8 tys. mieszkańców (5,2%). W 2015 r. na 100 mieszkańców obszaru, który stanowi dziś RWS przypadało 79 mieszkańców pozostałej części regionu, a w 2023 r. – 68.

W ramach zaobserwowanego w latach 2015–2023 przyrostu liczby ludności w RWS, 41,4% stanowili nowi mieszkańcy Warszawy (117,2 tys. osób, czyli przyrost o 6,7%). W ujęciu gminnym największy przyrost ludności wystąpił w gminach: Wieliszew (o 64,4%), Lesznowola (o 57,1%) oraz Marki (o 48,3%).

Inaczej sytuacja wygląda na peryferiach metropolii, gdzie liczba ludności maleje. Największy ubytek ludności w porównaniu z 2015 r. odnotowano w następujących gminach: Jadów (spadek o 7,3%), Kałuszyn (o 7,0%), Strachówka (o 6,7%) oraz Latowicz (o 6,0%). Ponadto wśród gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego znaczny ubytek ludności odnotowano w Żyrardowie (o 5,1%).

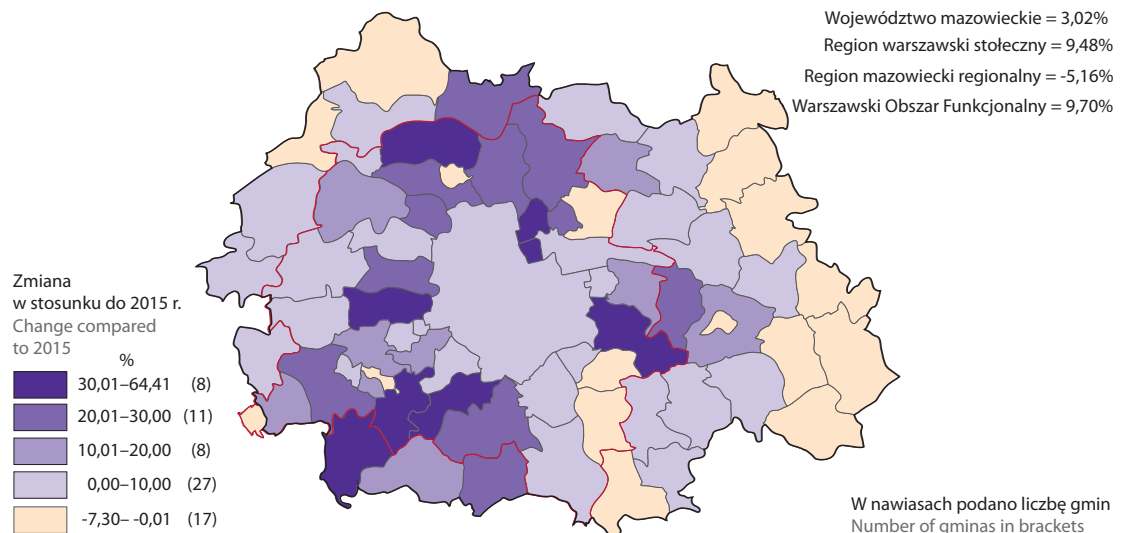
Compared to 2015, the number of inhabitants of Mazowieckie Voivodship increased by 161.4 thousand persons (by 3.0%), while in the RWS it increased by 283.3 thousand persons (by 9.5%), which means that in the non-metropolitan part of the Voivodship there were 121.8 thousand inhabitants (5.2%). In 2015, for every 100 inhabitants of the area that is now the RWS there were 79 inhabitants of the remaining part of the region, and in 2023 – 68.

As part of the population growth in the RWS observed in the years 2015–2023, 41.4% were new residents of Warszawa (117.2 thousand persons, i.e. an increase of 6.7%). In terms of gminas, the largest population growth occurred in the gminas of Wieliszew (by 64.4%), Lesznowola (by 57.1%) and Marki (by 48.3%).

The situation is different on the outskirts of the metropolis, where the population is decreasing. The largest population loss compared to 2015 was recorded in the following gminas: Jadów (a drop of 7.3%), Kałuszyn (by 7.0%), Strachówka (by 6.7%) and Latowicz (by 6.0%). Moreover, among the gminas of the Warsaw Functional Area, a significant population loss was recorded in Żyrardów (by 5.1%).

Mapa 12. Zmiana liczby ludności w latach 2015–2023 Stan w dniu 31 grudnia

Map 12. Population change in 2015–2023
As of 31 December

Przyrost naturalny w 2023 r. we wszystkich analizowanych przekrojach terytorialnych był ujemny (od 1,54‰ w Regionie Warszawskim Stołecznym do 3,53‰ w Regionie Mazowieckim Regionalnym). W układzie gmin wystąpiły zarówno dodatnie jak i ujemne wartości przyrostu naturalnego. Najwyższe wartości przyrostu naturalnego odnotowano w gminach: Lesznowola (plus 8,32‰), Marki (plus 4,95‰) i Ząbki (plus 4,34‰), natomiast najniższe w gminach: Podkowa Leśna (minus 8,40‰), Cegłów (minus 7,24‰) i Konstancin-Jeziorna (minus 6,73‰).

Wartość wskaźnika salda migracji wskazuje, że Obszar Metropolitalny Warszawy jest postrzegany jako atrakcyjne miejsce zamieszkania. Wartość wskaźnika zarówno dla RWS i WOF (odpowiednio plus 5,18‰ i plus 5,06‰) jest wyższa niż wartość dla całego województwa (plus 2,33‰). Tylko 17,1% gmin wchodzących w skład RWS ma ujemne wartości salda migracji.

Także saldo migracji zagranicznych wykazuje wartości dodatnie, jednak są to wartości nie przekraczające 1‰ we wszystkich przekrojach terytorialnych. Migrantów zagranicznych przyciąga głównie Warszawa.

Wartości przyrostu naturalnego oraz salda migracji pozwalają zaklasyfikować poszczególne jednostki według metody Webba, która wyróżnia gminy tracące i zyskujące mieszkańców. Większość gmin RWS (46 z 70) zaludnia się, a decydujący wpływ na to ma dodatnie saldo migracji (w 15 gminach poparte także dodatnim przyrostem naturalnym). Wyludniające się gminy skoncentrowane są przede wszystkim przy wschodniej granicy RWS, ale występują także w innych jego częściach, jak np. Pomiechówek, Nasielsk, Zakroczym.

Gęstość zaludnienia potwierdza koncentrację ludności w centralnej części Regionu Warszawskiego Stołecznego. Średnia gęstość zaludnienia w województwie wynosiła 155 osób na 1 km², w RWS – 536 osób zaś w WOF – 1022 osoby. W Warszawskim Obszarze Funkcjonalnym znajduje się 11 gmin, gdzie gęstość zaludnienia przekracza 1 000 osób na 1 km², w tym w 5 z nich jest ona większa niż 3000, tj. w Ząbkach (4130), Piastowie (3974), Legionowie (3887), Warszawie (3599) i Pruszkowie (3411). Jediną gminą w RWS, leżącą poza granicami WOF, o równie wysokiej gęstości zaludnienia jest miasto Mińsk Mazowiecki (3020).

W RWS, gminy o najniższych wartościach gęstości zaludnienia (mniej niż 60 osób na 1 km²) to: Strachówka (24), Leoncin (35), Latowicz (45), Dobrze (47), Kampinos (53), Osieck (54), Kałuszyn (58) i Jakubów (59).

Wśród ludności obszaru metropolitalnego (RWS) w 2023 r. przeważały kobiety, które stanowiły 52,9% mieszkańców. Współczynnik feminizacji ukształtował się na poziomie 112 i był wyższy niż w województwie (109), ale niższy niż w WOF (113) i Warszawie (117).

Natural increase in 2023 was negative in all analysed territorial sections (from 1.54‰ in region warszawski stołeczny to 3.53‰ in region mazowiecki regionalny). In the gmina system, there were both positive and negative values of natural increase. The highest values of natural increase were recorded in the gminas: Lesznowola (plus 8.32‰), Marki (plus 4.95‰) and Ząbki (plus 4.34‰), while the lowest in the gminas: Podkowa Leśna (minus 8.40‰), Cegłów (minus 7.24‰) and Konstancin-Jeziorna (minus 6.73‰).

The value of the net migration indicator indicates that the Warsaw Metropolitan Area is perceived as an attractive place to live. The value of the indicator for both the RWS and WOF (plus 5.18‰ and plus 5.06‰, respectively) is higher than the value for the entire Voivodship (plus 2.33‰). Only 17.1% of the gminas included in the RWS have negative net migration values.

The international net migration also shows positive values, but these are values not exceeding 1‰ in all territorial sections. International migrants are mainly attracted by Warszawa.

The values of natural increase and net migration allow for classification of individual units according to Webb's method, which distinguishes gminas losing and gaining inhabitants. Most of the RWS gminas (46 out of 70) are becoming populated, and the decisive influence on this is the positive net migration (in 15 gminas also supported by positive natural increase). The depopulating gminas are concentrated primarily at the eastern border of the RWS, but they also occur in its other parts, such as Pomiechówek, Nasielsk, Zakroczym.

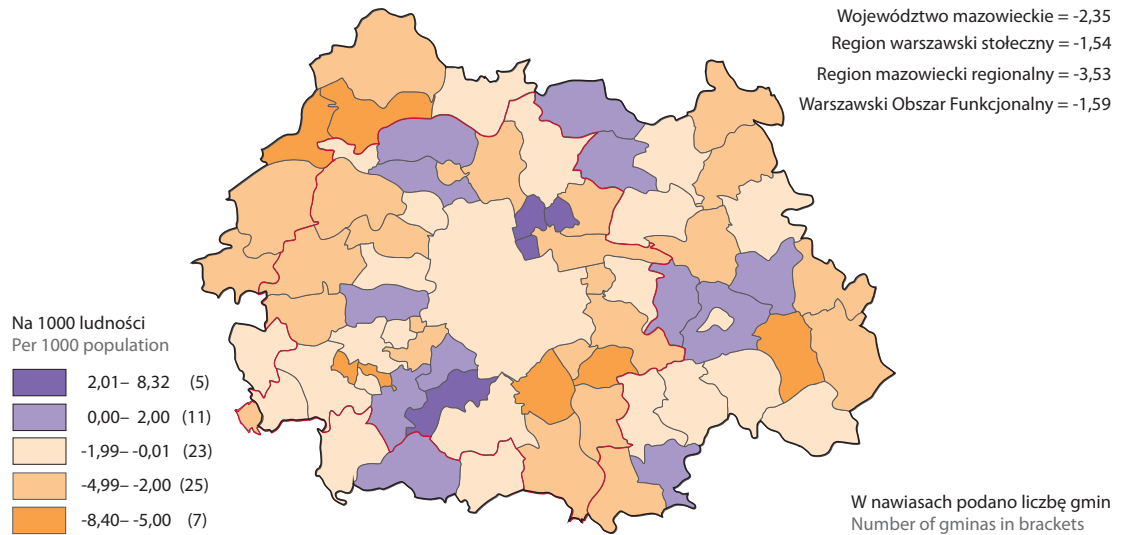
The population density confirms the concentration of the population in the central part of region warszawski stołeczny. The average population density in the Voivodship was 155 persons per 1 km², in the RWS – 536 persons and in the WOF – 1022 persons. In the Warsaw Functional Area there are 11 gminas where the population density exceeds 1,000 persons per 1 km², including 5 of them with a population density higher than 3,000, i.e. in Ząbki (4,130), Piastów (3,974), Legionowo (3,887), Warszawa (3,599) and Pruszków (3,411). The only gmina in the RWS, located outside the WOF borders, with an equally high population density is the town of Mińsk Mazowiecki (3,020).

In the RWS, the gminas with the lowest population density values (less than 60 persons per 1 km²) are: Strachówka (24), Leoncin (35), Latowicz (45), Dobrze (47), Kampinos (53), Osieck (54), Kałuszyn (58) and Jakubów (59).

In 2023, women predominated among the population of the metropolitan area (RWS), which constituted 52.9% of the population. The femininity ratio was 112 and was higher than in the Voivodship (109), but lower than in WOF (113) and Warszawa (117).

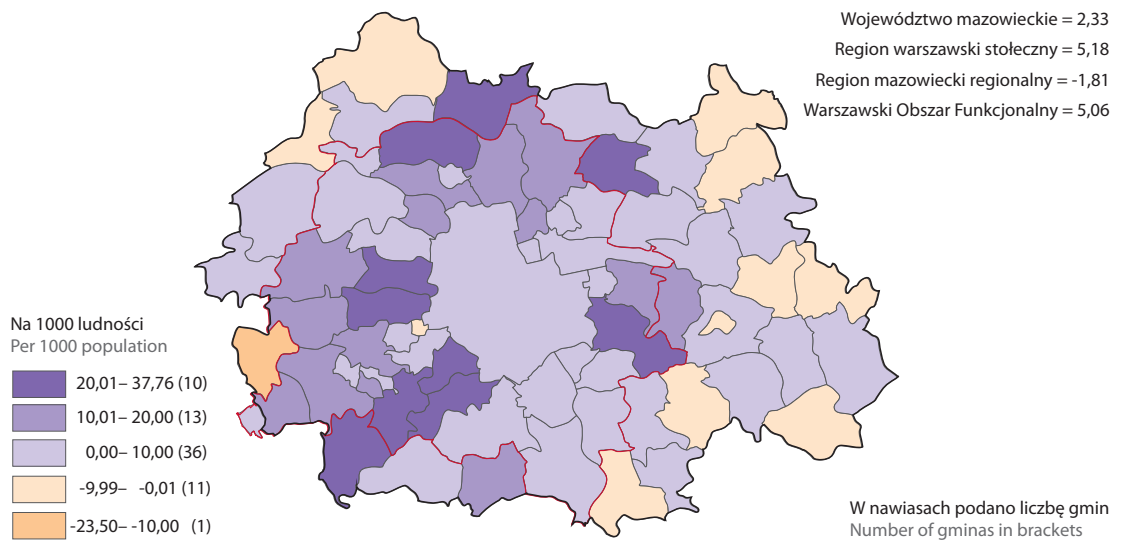
Mapa 13.
Map 13.

Przyrost naturalny w 2023 r.
Natural increase in 2023

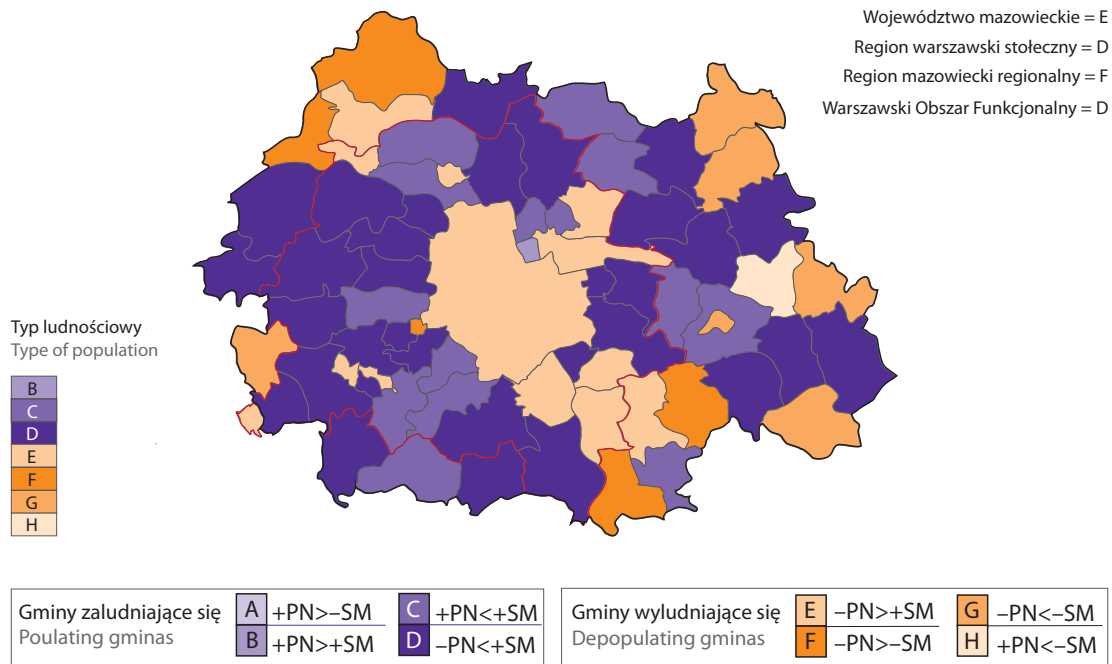

Mapa 14.
Map 14.

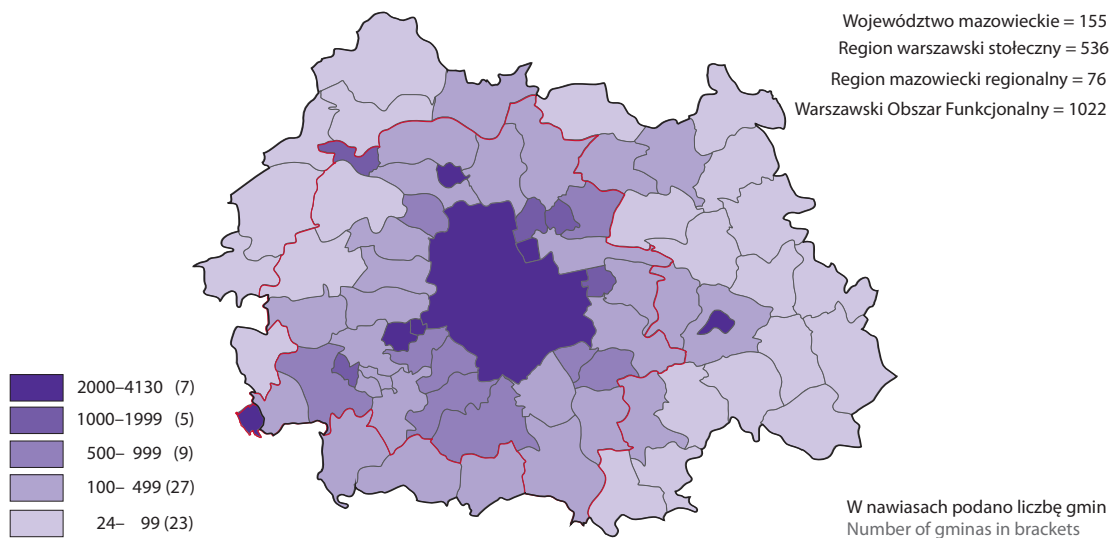
Saldo migracji stałej w 2023 r.
Net permanent migration in 2023

Mapa 15. Typy rozwoju ludnościowego według metody Webba w 2023 r.
 Map 15. Demographic types by the Webb's method in 2023

Mapa 16. Ludność na 1 km² w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia
 Map 16. Population per 1 km² in 2023. As of 31 December

W województwie mazowieckim w 2023 r. udział osób w wieku poprodukcyjnym wyniósł 22,1% (wzrost o 2,1 p. proc. w stosunku do 2015 r.), w RWS wyniósł on 21,4% (wzrost o 0,4 p. proc.), w WOF – 21,5% (wzrost o 0,1 p. proc.), zaś dla m.st. Warszawy udział ten wyniósł 22,4% (spadek o 0,9 p. proc.). Spośród gmin RWS najwyższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym zanotowały gminy: Podkowa Leśna (31,2%), Konstancin-Jeziorna (26,3%) oraz Milanówek (25,8%).

W stosunku do 2015 r. w większości gmin RWS zaobserwowano wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem. W 33 z nich wynosił ponad 3 punkty procentowe. Przy czym największy wzrost zaobserwowano w Zakroczymiu (o 6,9 p. proc.), Izabelinie (o 6,4 p. proc.) i Pomiechówku (o 5,8 p. proc.).

Jednocześnie we wszystkich analizowanych przekrojach, dostrzegalny jest wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Największy udział tej grupy charakteryzuje RWS (19,4% w 2023 r., wzrost o 1,1 p. proc. w stosunku do 2015 r.), a najmniejszy m.st. Warszawę (17,7%, wzrost o 1,0 p. proc.). Największy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym zaobserwowano w gminie Lesznowola (27,3%).

Powyższe zjawiska przekładają się na wskaźnik obrazujący proces starzenia się społeczeństwa, tj. relacji osób starszych (grupa wiekowa 65 lat i więcej) do dzieci (0–14 lat). Zarówno w skali województwa, RWS, jak i Warszawy grupa osób starszych jest liczniejsza (na 100 dzieci przypada odpowiednio 119 osób starszych w woj. mazowieckim i 117 w WOF, 115 – w RWS i aż 133 w Warszawie). Tylko w gminie Lesznowola na 100 dzieci przypada mniej niż 50 osób w wieku 65 lat i więcej.

Ze względów gospodarczych istotny jest także poziom współczynnika obciążenia demograficznego, czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2023 roku kształtował się on następująco: województwo mazowieckie – 71, RWS i WOF – po 69 oraz m.st. Warszawa – 67. Najniższe (najlepsze dla sytuacji gospodarczej) wartości wskaźnika zanotowano w gminach miejskich Żąbki (58) i Marki (62) oraz w gminie wiejskiej Jabłonna (64). Z drugiej strony w 50 gminach RWS jego wartość przekroczyła 70. Najwyższe wartości zanotowano w Podkowie Leśnej (92) i Józefowie (81).

W analizowanej perspektywie czasowej zanotowano istotny wzrost wartości tego wskaźnika, co należy uznać za trend niekorzystny. W stosunku do 2015 r. liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrosła o 8 w województwie mazowieckim oraz o 4 w RWS, natomiast w Warszawie o 1 osobę.

In Mazowieckie Voivodship in 2023, the share of post-working age population was 22.1% (an increase of 2.1 pp compared to 2015), in the RWS it was 21.4% (an increase of 0.4 pp), in the WOF – 21.5% (an increase of 0.1 pp), while for m.st. Warszawa this share was 22.4% (a decrease of 0.9 pp). Among the RWS gminas, the highest share of post-working age population was recorded by the following gminas: Podkowa Leśna (31.2%), Konstancin-Jeziorna (26.3%) and Milanówek (25.8%).

Compared to 2015, most RWS gminas saw an increase in the share of post-working age population in the total population. In 33 of them, it was over 3 pp. The largest increase was observed in Zakroczym (by 6.9 pp), Izabelin (by 6.4 pp) and Pomiechówek (by 5.8 pp).

At the same time, in all analysed cross-sections, an increase in the number of pre-working age population is noticeable. The largest share of this group is characteristic of RWS (19.4% in 2023, an increase of 1.1 pp compared to 2015), and the smallest in m.st. Warszawa (17.7%, an increase of 1.0 pp). The largest share of the population of pre-working age was observed in the Lesznowola gmina (27.3%).

The above phenomena translate into an indicator illustrating the process of ageing of society, i.e. the ratio of older persons (age group 65 and over) to children (0–14 years). Both on the scale of the Voivodship, RWS, and Warszawa, the group of older persons is larger (per 100 children there are 119 older people in Mazowieckie Voivodship and 117 in WOF, 115 – in RWS and as many as 133 in Warszawa). Only in gmina of Lesznowola there are fewer than 50 persons aged 65 and over per 100 children.

For economic reasons, the level of the age dependency ratio is also important, i.e. the number of non-working age population per 100 persons of working age. In 2023, it was as follows: Mazowieckie Voivodship – 71, RWS and WOF – 69 each, and m.st. Warszawa – 67. The lowest (the best for the economic situation) values of the indicator were recorded in the urban gmina of Żąbki (58) and Marki (62) and in the rural gmina of Jabłonna (64). On the other hand, in 50 RWS gminas, its value exceeded 70. The highest values were recorded in Podkowa Leśna (92) and Józefów (81).

In the analysed time perspective, a significant increase in the value of this indicator was noted, which should be considered an unfavourable trend. Compared to 2015, the number of non-working age population per 100 persons of working age increased by 8 in Mazowieckie Voivodship and by 4 in the RWS, while in Warszawa by 1 person.

Współczynnik obciążenia demograficznego

jest to stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym.

Jako nieprodukcyjny przyjmuje się wiek 0–17 lat (wiek przedprodukcyjny) oraz 60 lat i więcej dla kobiet i 65 lat i więcej dla mężczyzn (wiek poprodukcyjny); wiek produkcyjny to 18–59/64 lata (18–59 lat – dla kobiet i 18–64 lata – dla mężczyzn).

Age dependency ratio

it is the ratio of the number of people in non-working age to the number of people in working age.

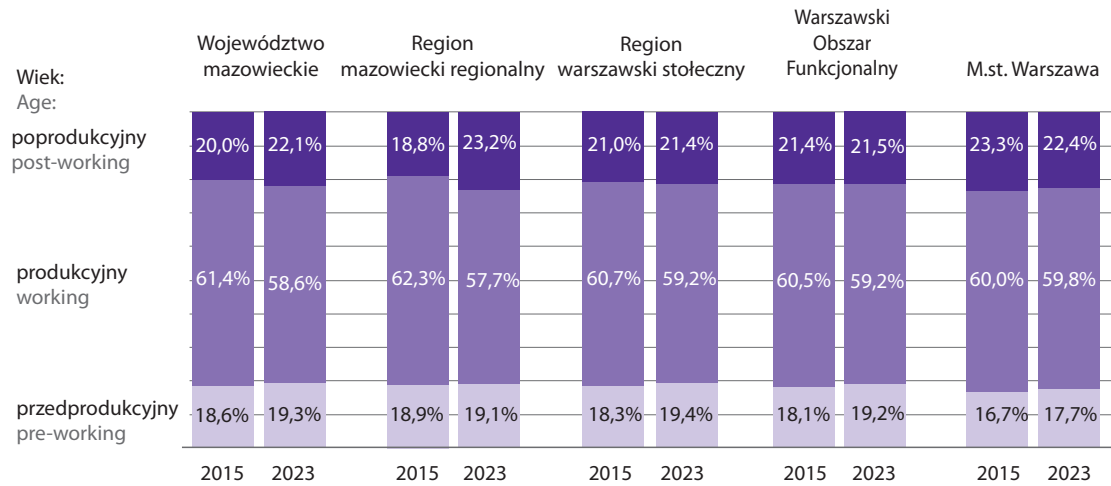
Non-productive age is 0–17 years (pre-working age) and 60 years and over for women and 65 years and over for men (post-working age); The production age is 18–59 / 64 years (18–59 years for women and 18–64 years for men).

Tablica 7. Ludność według ekonomicznych grup wieku
Table 7. Population by economic age groups

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Wiek: Age:				
przedprodukcyjny pre-working age	2015	547 388	447 014	994 402
	2022	636 521	433 238	1 069 759
	2023	635 805	427 390	1 063 195
produkcyjny working age	2015	1 812 415	1 470 283	3 282 698
	2022	1 928 927	1 306 795	3 235 722
	2023	1 935 492	1 291 706	3 227 198
poprodukcyjny post-working age	2015	627 679	444 335	1 072 014
	2022	693 435	511 696	1 205 131
	2023	699 436	520 698	1 220 134
Współczynnik obciążenia demograficznego Age dependency ratio	2015	65	61	63
	2022	69	72	70
	2023	69	73	71

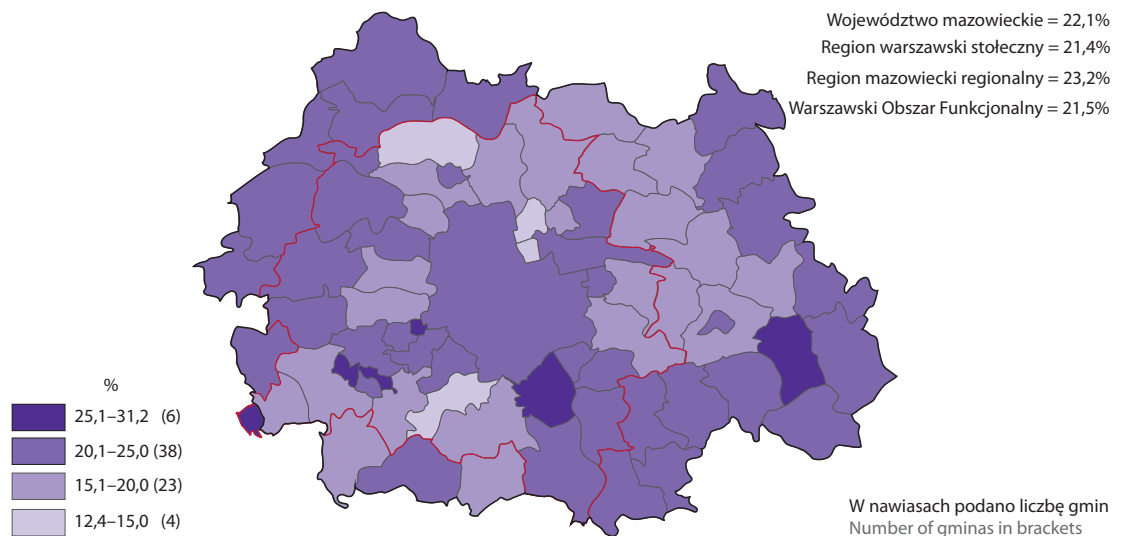
**Wykres 6. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 6. Structure of population by economic age groups
As of 31 December

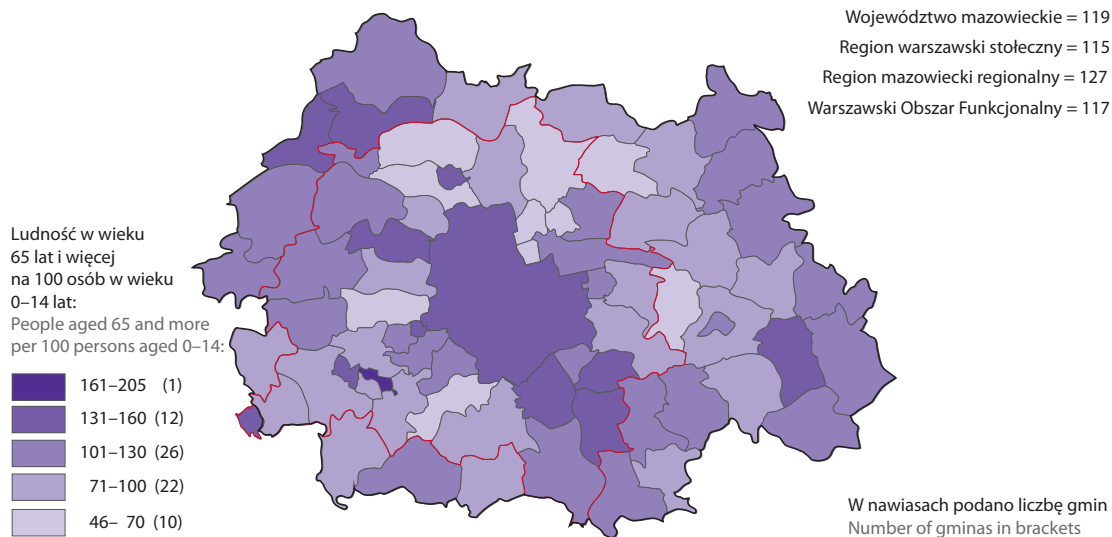
**Mapa 17. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 17. Share of working age population in the total population in 2023
As of 31 December

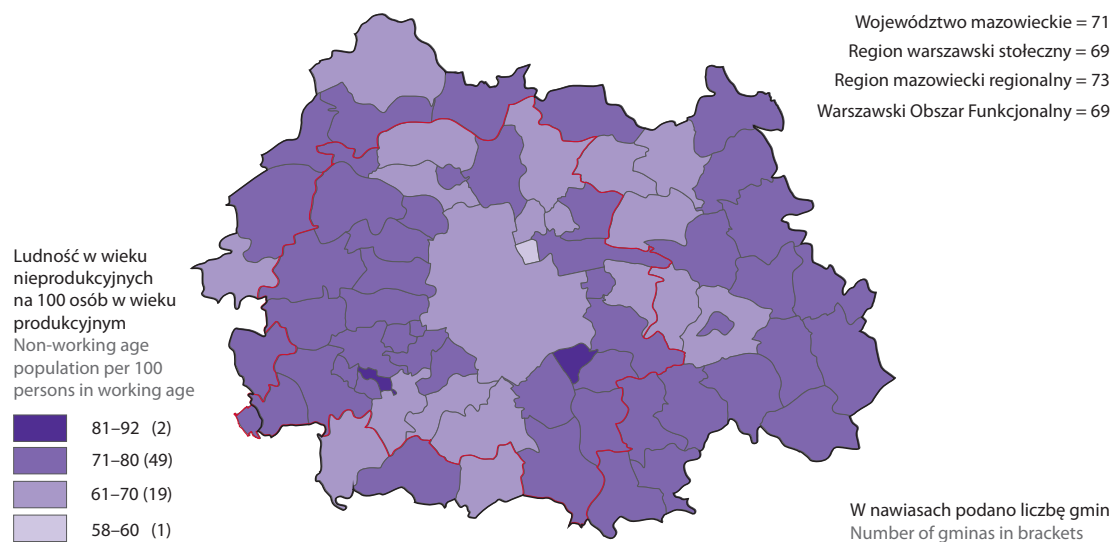
Mapa 18. Relacja osób starszych do dzieci w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 18. Ratio of elderly persons to children in 2023 As of 31 December

Mapa 19. Współczynnik obciążenia demograficznego w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 19. Age dependency ratio in 2023 As of 31 December

Rozdział 4. Chapter 4.

Edukacja i wychowanie

Pierwszym etapem kształcenia w polskim systemie oświaty jest wychowanie przedszkolne, które realizowane jest w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, a także w punktach przedszkolnych i zespołach wychowania przedszkolnego.

W roku szkolnym 2023/24 r. w regionie warszawskim stołecznym (RWS) funkcjonowało 2210 placówek wychowania przedszkolnego (wzrost o 0,5% w porównaniu z rokiem poprzednim), przy czym przedszkola stanowiły blisko 2/3 wszystkich jednostek. Prawie 53% placówek wychowania przedszkolnego na terenie RWS zlokalizowanych było w Warszawie. Natomiast w pozostałej części województwa dzieci mogły uczęszczać do 1485 placówek, z czego 46,5% stanowiły przedszkola. W WOF było 2012 placówek, w tym 1479 przedszkoli.

W roku szkolnym 2023/24 wychowaniem przedszkolnym w RWS objętych było 155,7 tys. dzieci, tj. o 2,0% mniej niż rok wcześniej. Do placówek wychowania przedszkolnego w regionie warszawskim stołecznym uczęszczało 104,3% ogółu dzieci w wieku 3–6 lat wobec 92,7% w regionie mazowieckim regionalnym. W porównaniu z poprzednim rokiem odsetek ten zwiększył się zarówno w obszarze metropolitalnym (RWS) jak i w regionie mazowieckim regionalnym – odpowiednio o 0,5 p. proc. i 1,7 p. proc.

Terytorialne zróżnicowanie poziomu upowszechnienia wychowania przedszkolnego pokazuje wskaźnik „dzieci w przedszkolach w roku szkolnym 2023/2024 na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat”. Wartości w granicach 801–1000 odnotowano w 22 gminach RWS, z czego 18 należy do WOF. W 10 gminach (w większości położonych blisko stolicy) wartość wskaźnika przekroczyła 1000, tj. w: Podkowie Leśnej, Raszynie, Izabelinie, Milanówku, Żąbkach, Wołominie, Legionowie, Mińsku Mazowieckim, Józefowie, oraz Jaktorowie. Związane jest to z faktem, że część dzieci uczęszczających tu do przedszkoli pochodziła z pobliskich gmin, w których brakuje miejsc w tego typu placówkach lub była dowożona przez pracujących tam rodziców.

W roku szkolnym 2023/24 na terenie województwa mazowieckiego działało 1900 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży, do których uczęszczało 480,1 tys. uczniów, tj. o 2,8% mniej niż rok wcześniej. 45,5% szkół podstawowych w województwie zlokalizowanych było w RWS (865 szkół), a uczęszczające do nich dzieci stanowiły 61,8% wszystkich uczniów w województwie. W WOF odnotowano 747 placówek tego typu (39,3%) – uczęszczało do nich 56,6% mazowieckich uczniów, z czego w samej Warszawie było

Education

The first stage of education in the Polish education system is pre-primary education, which is carried out in nursery schools, pre-primary sections of primary schools, as well as in pre-primary education units and pre-primary centres.

In the 2023/24 school year, there were 2,210 pre-primary establishments operating in region warszawski stołeczny (RWS) (an increase of 0.5% compared to the previous year), with nursery schools accounting for almost 2/3 of all units. Almost 53% of pre-primary establishments in the RWS were located in Warszawa. In the rest of the Voivodship, children could attend 1,485 establishments, of which 46.5% were nursery school. There were 2,012 establishments in the WOF, including 1,479 nursery schools.

In the 2023/24 school year, 155.7 thousand children were covered by pre-primary education in the RWS, i.e. 2.0% less than a year earlier. 104.3% of all children aged 3–6 attended pre-primary education establishments in region warszawski stołeczny, compared to 92.7% in region mazowiecki regionalny. Compared to the previous year, this percentage increased both in the metropolitan area (RWS) and in region mazowiecki regionalny – by 0.5 pp and 1.7 pp, respectively.

Territorial differentiation of the level of popularisation of pre-primary education is shown by the indicator “children in nursery schools in the school year 2023/2024 per 1,000 children aged 3–6”. Values in the range of 801–1,000 were recorded in 22 RWS gminas, of which 18 belong to WOF. In 10 gminas (mostly located close to the capital), the value of the indicator exceeded 1,000, i.e. in: Podkowa Leśna, Raszyn, Izabelin, Milanówek, Żąbki, Wołomin, Legionowo, Mińsk Mazowiecki, Józefów, and Jaktorów. This is related to the fact that some of the children attending nursery schools here came from nearby gminas, where there is a lack of places in such facilities, or were transported by parents working there.

In the 2023/24 school year, there were 1,900 primary schools for children and youth in Mazowieckie Voivodship, attended by 480.1 thousand students, i.e. 2.8% less than the year before. 45.5% of primary schools in the Voivodship were located in RWS (865 schools), and the children attending them constituted 61.8% of all students in the Voivodship. WOF recorded 747 facilities of this type (39.3%) – they were attended by 56.6% of Mazovian students, of which there were 415 schools in Warszawa itself (21.8%), attended by 32.7% of primary school students in the Voivodship.

415 szkół (21,8%), do których chodziło 32,7% uczniów szkół podstawowych w województwie.

Średnia wielkość oddziału szkolnego, tak jak rok wcześniej, była mocno zróżnicowana – w regionie warszawskim stołecznym i WOF wskaźnik ten wynosił 19 (o 1 mniej niż rok wcześniej), w Warszawie był wyższy – 20, natomiast w pozostałej części województwa (region mazowiecki regionalny) był on niższy – 15 (bez zmian w stosunku do poprzedniego roku). W gminach RWS różnice w liczbie uczniów przypadających na oddziały były jeszcze bardziej widoczne – wskaźnik przyjmował wartości od 13 do 24.

Wskaźniki skolaryzacji wskazują na to, że uczniowie często uczęszczają do szkół w innej gminie niż ta, w której formalnie mieszkają. Zjawisko to, było szczególnie widoczne w jednostkach graniczących ze stolicą. Najpopularniejszymi kierunkami dojazdów w WOF, podobnie jak w poprzednich latach, były: Podkowa Leśna i Sulejówek oraz Milanówek, Zielonka oraz Józefów, a poza WOF miasto Mińsk Mazowiecki. Dojeżdżającymi są przede wszystkim uczniowie pobliskich gmin wiejskich.

W roku szkolnym 2023/24 w województwie mazowieckim działało 1227 szkół ponadpodstawowych (łącznie ze specjalnymi i dla dorosłych), do których uczęszczało 337,0 tys. uczniów. Liczba omawianych szkół była o 8 większa niż przed rokiem. W samym RWS było 619 szkół ponadpodstawowych, tj. o 10 więcej niż w 2022 roku, w których uczyło się 207,3 tys. osób. W WOF funkcjonowało 585 takich placówek, z czego w samej Warszawie – 385 kształcąc odpowiednio 200,9 tys. i 152,2 tys. uczniów. We wszystkich przekrojach terytorialnych największy udział wśród poszczególnych typów szkół ponadpodstawowych miały licea ogólnokształcące (547 w województwie, z tego 335 w RWS), które cieszą się największą popularnością wśród absolwentów szkół podstawowych. W roku szkolnym 2023/24 do tego typu szkół uczęszczało 69,5% ogółu uczniów na tym poziomie edukacji w regionie warszawskim stołecznym i 41,3% w regionie mazowieckim regionalnym.

Widoczne jest podążanie przez uczniów za jakością kształcenia – gminy charakteryzujące się wysokimi współczynnikami skolaryzacji odznaczają się także najwyższymi wynikami egzaminów. W 2023 r. absolwenci szkół podstawowych położonych na obszarze metropolii (RWS) piszący egzamin ósmoklasisty, w każdym ze zdawanych przedmiotów osiągnęli znacznie wyższe wyniki niż ich rówieśnicy w regionie mazowieckim regionalnym. Różnica średniego wyniku wyniosła odpowiednio: 6,6 p. proc. z języka polskiego, 13,4 p. proc. z matematyki i 16,3 p. proc. z języka angielskiego.

Porównanie zdawalności oraz średnich wyników pisemnego egzaminu maturalnego z przedmiotów obowiązkowych w trzech przekrojach terytorialnych, tj.: województwo mazowieckie, RWS oraz Warszawa, wskazuje na przewagę stolicy pod względem osiągniętych wyników.

The average size of a school section, just like a year earlier, varied greatly – in region warszawski stołeczny and WOF this indicator was 19 (1 fewer than a year earlier), in Warszawa it was higher – 20, while in the rest of the Voivodship (region mazowiecki regionalny) it was lower – 15 (no change compared to the previous year). In the RWS gminas the differences in the number of students per class were even more visible – the indicator assumed values from 13 to 24.

The enrollment rates indicate that students often attend schools in a different gmina than the one in which they formally live. This phenomenon was particularly visible in the units bordering the capital. The most popular commuting directions in WOF, similarly to previous years, were: Podkowa Leśna and Sulejówek, as well as Milanówek, Zielonka and Józefów, and outside WOF – Mińsk Mazowiecki. The commuters are primarily students from nearby rural gminas.

In the 2023/24 school year, there were 1,227 post-primary schools (including special schools and schools for adults) in Mazowieckie Voivodship, attended by 337.0 thousand students. The number of schools in question was 8 more than a year ago. In the RWS alone, there were 619 post-primary schools, i.e. 10 more than in 2022, with 207.3 thousand students. There were 585 such institutions in the WOF, of which 385 in Warszawa alone, educating 200.9 thousand and 152.2 thousand students, respectively. In all territorial sections, the largest share among the individual types of post-primary schools was held by general secondary schools (547 in the Voivodship, of which 335 in the RWS), which are the most popular among primary school graduates. In the 2023/24 school year, 69.5% of all students at this level of education in region warszawski stołeczny and 41.3% in region mazowiecki regionalny attended this type of schools.

It is visible that students follow the quality of education – gminas characterised by high enrollment rates also have the highest exam results. In 2023, graduates of primary schools located in the metropolitan area (RWS) writing the eighth-grader exam, achieved significantly higher results in each of the subjects taken than their peers in region mazowiecki regionalny. The difference in the average result was, respectively: 6.6 pp in Polish, 13.4 pp in mathematics and 16.3 pp in English.

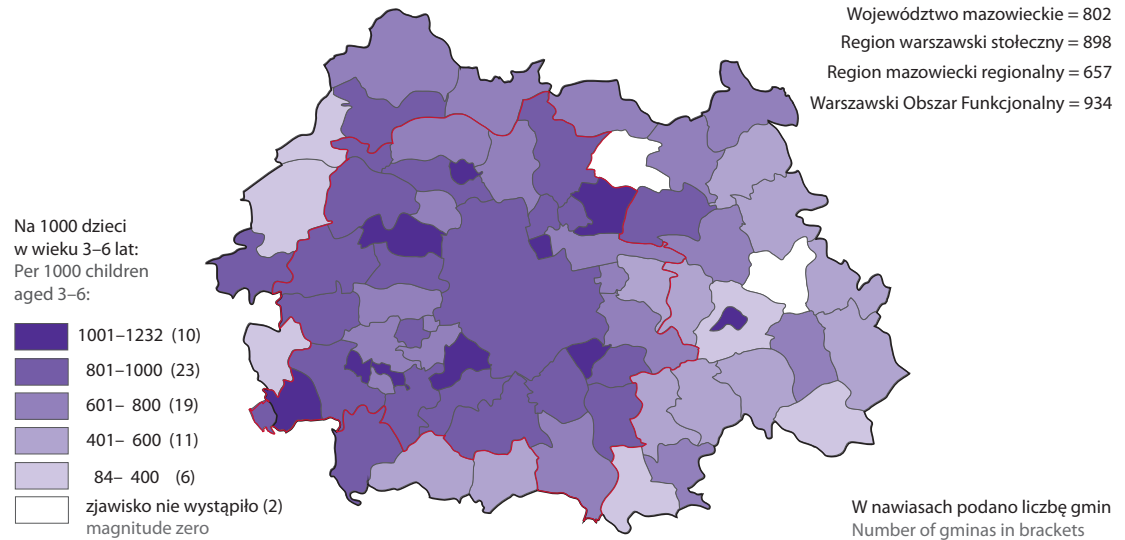
The comparison of the pass rate and average results of the written matriculation exam in compulsory subjects in three territorial sections, i.e.: Mazowieckie Voivodship, RWS and Warszawa, indicates the advantage of the capital in terms of the results achieved.

Mapa 20.

**Dzieci w przedszkolach w roku szkolnym 2023/2024
Stan na początku roku szkolnego**

Map 20.

Children in pre-primary education in the 2023/2024 school year
As of the beginning of the school year

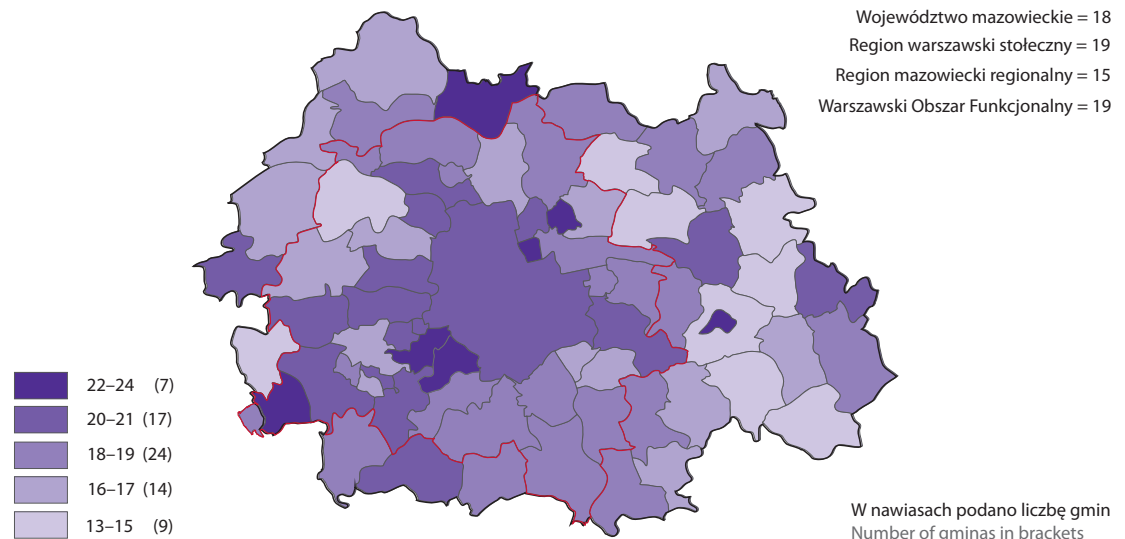

Mapa 21.

Uczniowie^a szkół podstawowych przypadający na 1 oddział w roku szkolnym 2023/2024

Map 21.

Pupils^a primary schools per section in the 2023/2024 school year

^a W szkołach dla dzieci i młodzieży.
a In schools for children and youth.

Tablica 8. Szkoły
Table 8. Schools

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie
		Region		Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży Primary schools for children and youth	2015/16	705	1069	1774
	2022/23	857	1048	1905
	2023/24	865	1035	1900
Szkoły ponadpodstawowe (łącznie ze specjalnymi i dla dorosłych) Upper primary schools (including special and for adults)	2015/16	585	730	1315
	2022/23	609	610	1219
	2023/24	619	608	1227

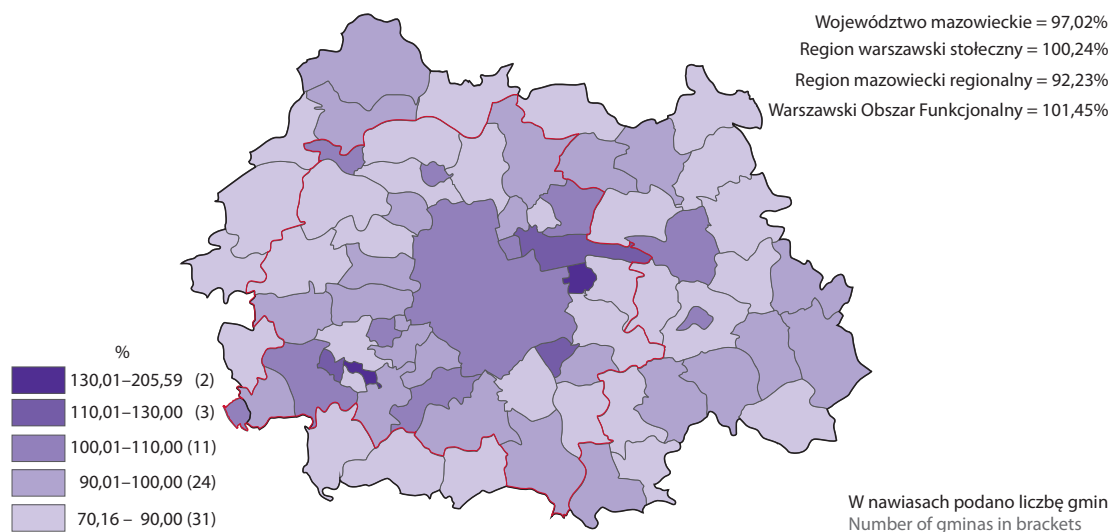
Współczynnik skolaryzacji brutto

jest to stosunek liczby wszystkich osób uczących się na danym poziomie do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia wyrażony w procentach.

Gross enrolment rate

it is the ratio of the number of all learners at a given level to the total population of persons in the age nominally assigned to this level of education expressed as a percentage.

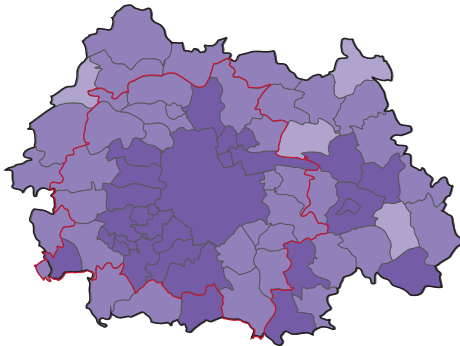
Mapa 22. Współczynnik skolaryzacji brutto w 2023 r. (szkolnictwo podstawowe)
Map 22. Gross enrolment rate in 2023 (primary schools)

Mapa 23.
Map 23.

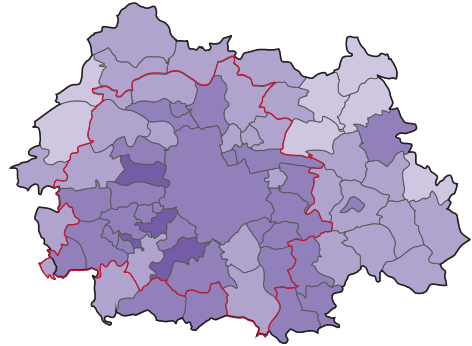
Średnie wyniki egzaminu (w %) uczniów kończących szkoły podstawowe w 2023 r.
Average results of the exam (in %) of pupils leaving lower primary schools in 2023

Język polski
Polish language

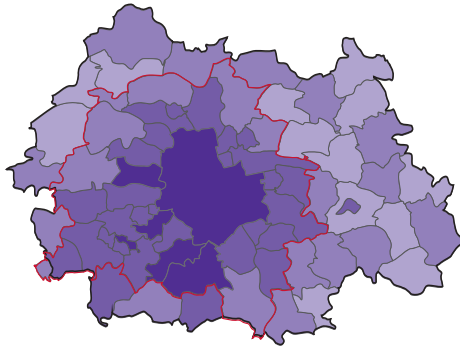
Województwo mazowieckie = 69,0%
Region warszawski stołeczny = 71,6%
Region mazowiecki regionalny = 65,0%
Warszawski Obszar Funkcjonalny = 72,0%

Matematyka
Mathematics

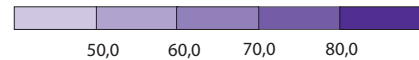

Województwo mazowieckie = 58,6%
Region warszawski stołeczny = 63,9%
Region mazowiecki regionalny = 50,5%
Warszawski Obszar Funkcjonalny = 64,6%

Język angielski^a
English language^a

Województwo mazowieckie = 71,0%
Region warszawski stołeczny = 77,3%
Region mazowiecki regionalny = 61,0%
Warszawski Obszar Funkcjonalny = 78,5%

^a Język angielski zdawało 99,2% uczniów piszących egzamin z języka obcego nowożytnego na terenie RWS.

U w a g a. Dane dotyczą uczniów piszących arkusz standardowy w sesji głównej, łącznie z laureatami i finalistami zgłoszonymi do arkusza standardowego. Dane nie uwzględniają zdających, którzy są obywatelami Ukrainy i przyjechali do Polski po 24 lutym 2022 r.
Ź r ó d ł o: opracowano na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie.

a English language was passed by 99,2% of persons writing a modern foreign language exam in the warszawski stołeczny region.

N o t e. Note. The data concern students writing the standard paper in the main session, including the winners and finalists entered for the standard paper. The data does not include candidates who are citizens of Ukraine and came to Poland after 24 February 2022.

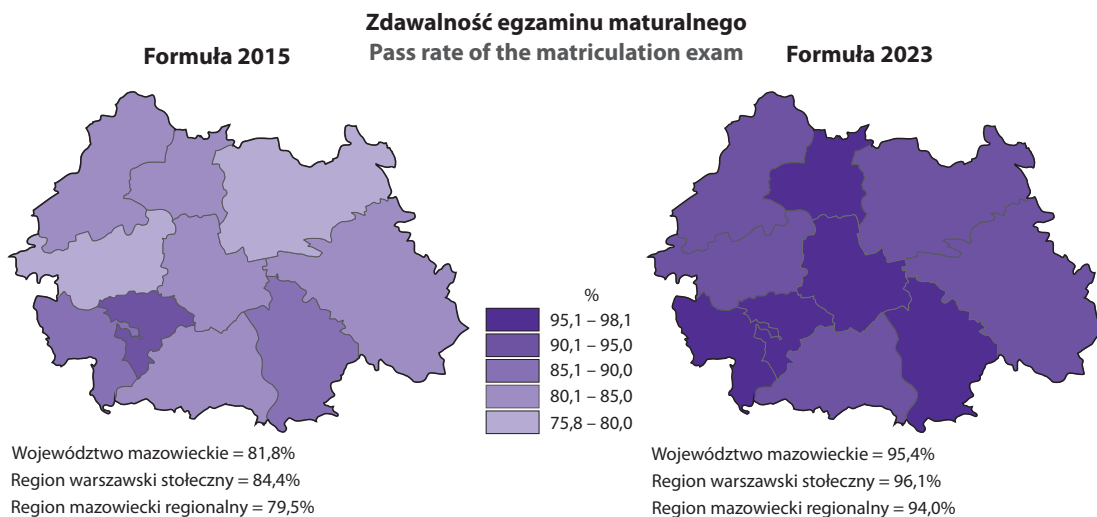
S o u r c e: compiled on the basis of data of the Regional Examination Board in Warsaw.

W 2023 r. egzamin maturalny był przeprowadzany w dwóch formułach 2023 i 2015, co związane jest z przeprowadzoną w 2017 roku reformą systemu oświaty i w jej konsekwencji likwidacją gimnazjów. Formuła 2023 obowiązywała tegorocznych absolwentów 4-letniego liceum ogólnokształcącego, natomiast Formuła 2015 – tegorocznych absolwentów 4-letniego technikum, szkoły artystycznej oraz branżowej szkoły II stopnia..

In 2023, the matriculation exam was conducted in two formulas: 2023 and 2015, which is related to the reform of the education system carried out in 2017 and the consequent elimination of lower secondary schools. The 2023 formula was applicable to this year's graduates of a 4-year general secondary school, while the 2015 formula was applicable to this year's graduates of a 4-year technical secondary school, an art school and a stage II sectoral vocational school.

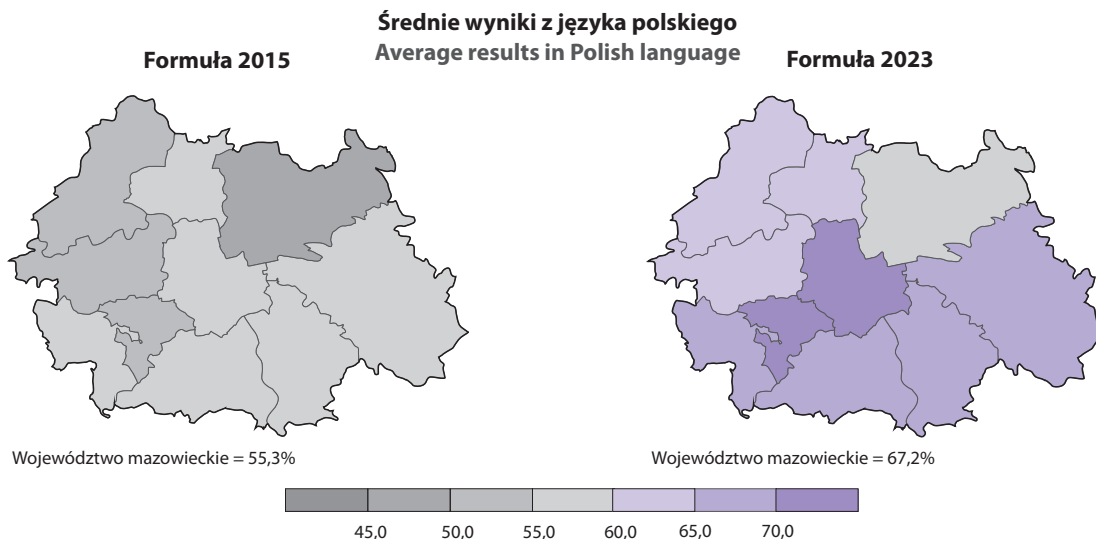
Mapa 24. Zdawalność pisemnego egzaminu maturalnego z przedmiotów obowiązkowych^a w powiatach regionu warszawskiego stołecznego w 2023 r.

Map 24 Pass rate written matriculation exam in compulsory subjects^a in powiats of warszawski stołeczny region in 2023

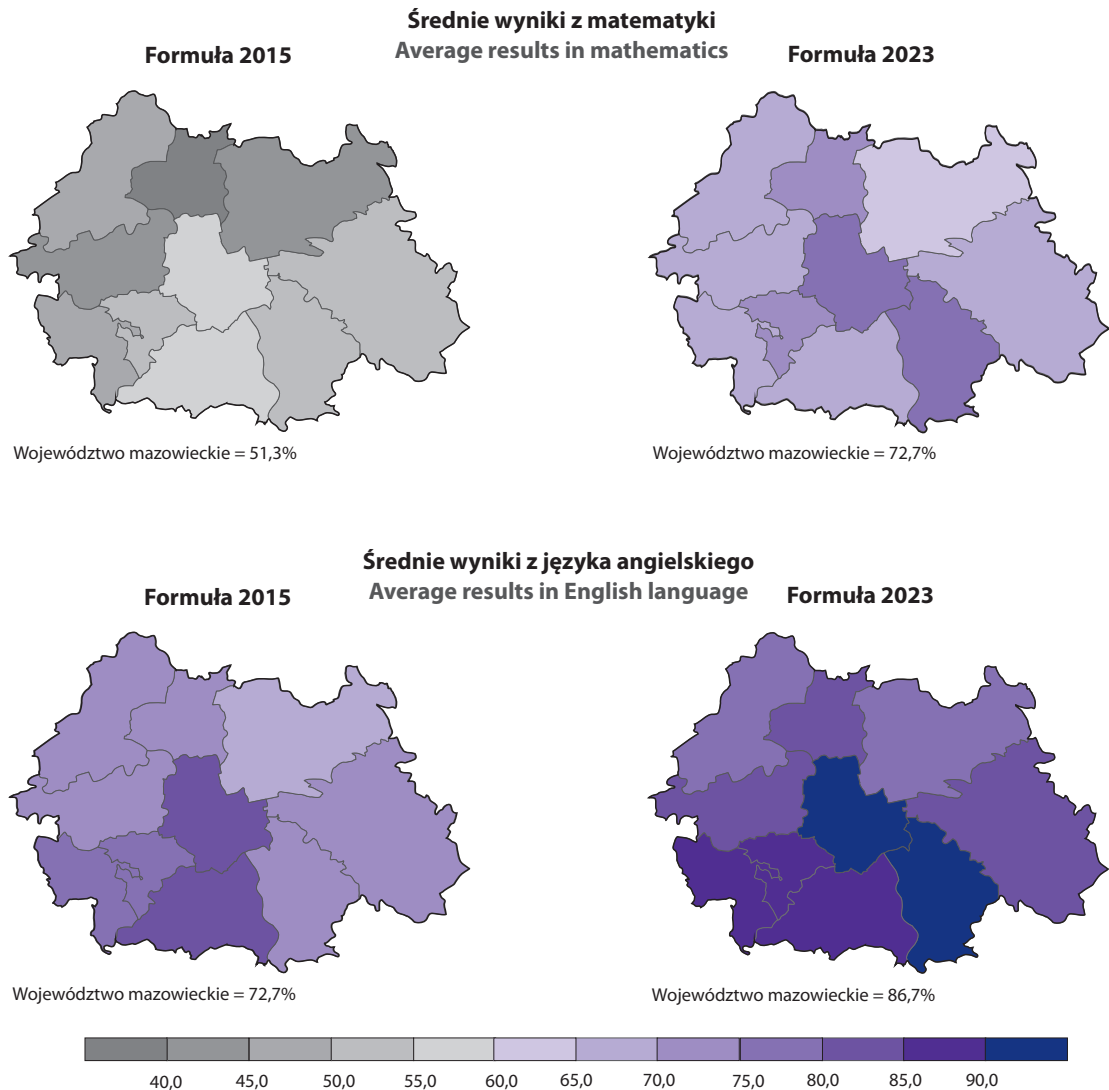
Mapa 25. Średnie wyniki pisemnego egzaminu maturalnego z przedmiotów obowiązkowych^a w powiatach regionu warszawskiego stołecznego w 2023 r.

Map 25 Average results of the written matriculation exam in compulsory subjects^a in powiats of warszawski stołeczny region in 2023

Mapa 25. Średnie wyniki pisemnego egzaminu maturalnego z przedmiotów obowiązkowych^a w powiatach regionu warszawskiego stołecznego w 2023 r. (dok.)

Map 25 Average results of the written matriculation exam in compulsory subjects^a in powiats of warszawski stołeczny region in 2023 (cont.)

^a W wynikach uwzględniono wyłącznie absolwentów piszących arkusz standardowy; język angielski wybrało 94,7% zdających egzamin z języka obcego nowożytnego na terenie regionu warszawskiego stołecznego.

U w a g a do map 24 i 25. Dane obejmują absolwentów przystępujących pierwszy raz do egzaminu maturalnego, niezależnie od roku ukończenia szkoły, zdających wszystkie egzaminy wymagane oraz obowiązkowe. W przypadku zdawalności egzaminu maturalnego dotyczy zdających, którzy przystąpili do tego egzaminu w obrębie wszystkich sesji z danego roku oraz laureaci i finaliści, natomiast średnia z procentowych wyników egzaminów obowiązkowych dotyczy wyłącznie zdających, którzy przystąpili do tego egzaminu w sesji głównej oraz laureatów i finalistów. Dane nie obejmują obywateli Ukrainy, którzy przyjechali do Polski po 24 lutym.

Ź r ó d ł o: opracowano na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie.

a Only graduates who wrote a standard sheet were included in the results; English language was chosen by 94,7% of persons taking the exam in a modern foreign language in the warszawski stołeczny region.

N o t e for map 24 and 25. Note. The data includes graduates taking the matriculation exam for the first time, regardless of the year of graduation, and passing all required and compulsory exams. In the case of the pass rate for the matriculation exam, it applies to candidates who took the exam in all sessions in a given year, as well as to winners and finalists, while the average of the percentage results in compulsory exams applies only to candidates who took this exam in the main session and to winners and finalists. The data does not include Ukrainian citizens who came to Poland after 24 February.

S o u r c e: compiled on the basis of the Regional Examination Board in Warsaw.

Jakość kształcenia nie zawsze idzie w parze z wielkością wydatków na oświatę i wychowanie. Wydatki na oświatę charakteryzują się dużą „sztywnością” i nie ma możliwości ich ograniczenia, w związku z czym są one relatywnie wyższe w mniej zamożnych gminach. W 2023 r. w województwie mazowieckim wydatki z budżetów jst na oświatę i wychowanie stanowiły przeciętnie 32,3% (o 2,9 p. proc. więcej niż rok wcześniej) wszystkich wydatków tych jednostek. W RWS udział ten wynosił średnio 31,1% i był o 3,7 p. proc. niższy niż w regionie mazowieckim regionalnym. Blisko 39% środków przeznaczonych na oświatę i wychowanie w RWS wydano na funkcjonowanie szkół podstawowych, w RMR stanowiły one niespełna 51%. Finansowanie wychowania przedszkolnego pochłaniało 1/4 środków budżetowych poświęconych na edukację w RWS i 1/6 w RMR. Niezależnie od regionu ok. 92% wydatków na oświatę i wychowanie stanowiły wydatki bieżące.

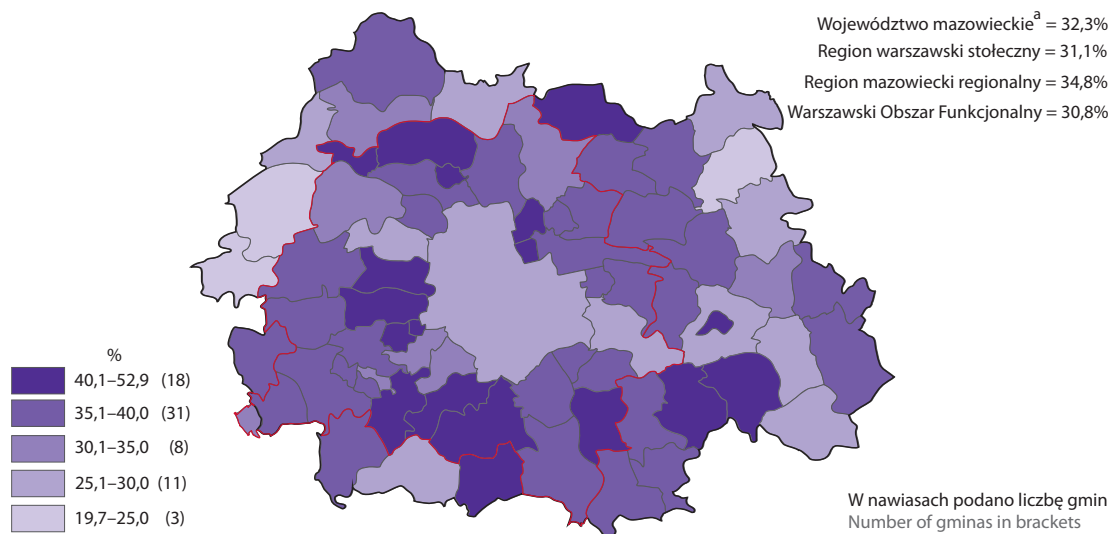
The quality of education does not always go hand in hand with the amount of expenditure on education. Expenditure on education is characterised by high “rigidity” and there is no possibility of reducing it, therefore it is relatively higher in less affluent gminas. In 2023, in Mazowieckie Voivodship, expenditure from local government budgets on education constituted on average 32.3% (2.9 pp more than a year earlier) of all expenditure of these units. In the RWS, this share amounted to an average of 31.1% and was 3.7 pp lower than in region mazowiecki regionalny. Nearly 39% of funds allocated for education in the RWS were spent on the functioning of primary schools, in the RMR they constituted less than 51%. Financing pre-primary education absorbed 1/4 of the budget funds devoted to education in the RWS and 1/6 in the RMR. Regardless of the region, approx. 92% of expenditure on education was current expenditure.

Tablica 9. Wydatki budżetów gmin na oświatę
Table 9. Expenditure of gminas budgets on education

LATA YEARS	Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Wydatki w mln zł Expenditure in million PLN	2015	4 652,1	3 312,5	7 964,5
	2022	8 895,3	5 188,1	14 083,5
	2023	10 861,5	5 992,2	16 853,7

Mapa 26. Wydatki budżetów gmin na oświatę w 2023 r.
Map 26. Expenditure of gminas budgets on education in 2023

Udział wydatków na oświatę i wychowanie w wydatkach ogółem
Share of expenditures on education in total expenditure

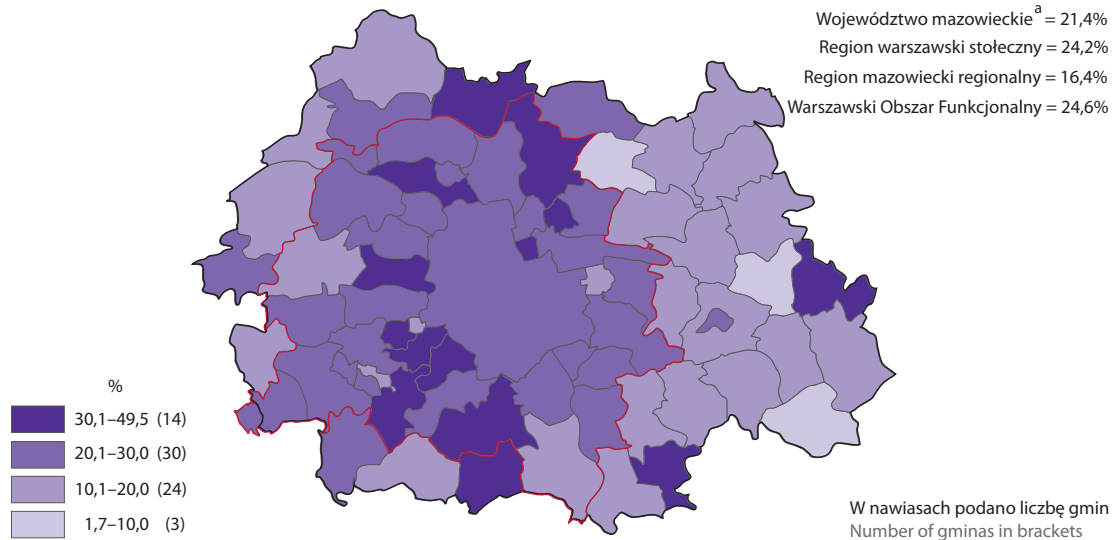
^a łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

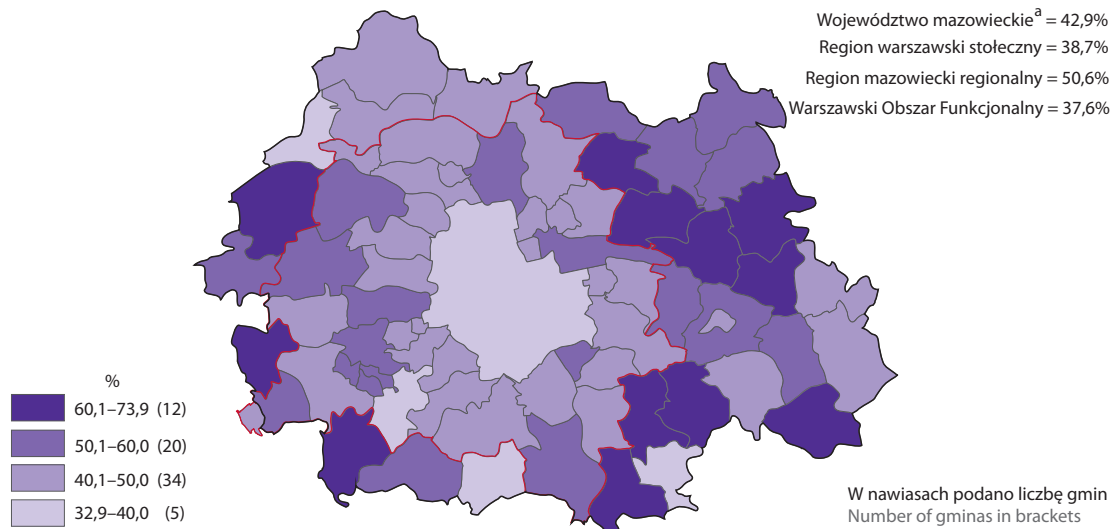
Mapa 26.
Map 26.

Wydatki budżetów gmin na oświatę w 2023 r. (cd.)
Expenditure of gminas budgets on education in 2023 (cont.)

Udział wydatków na przedszkola w wydatkach na oświatę i wychowanie
Share of expenditures on nursery schools in total expenditure on education

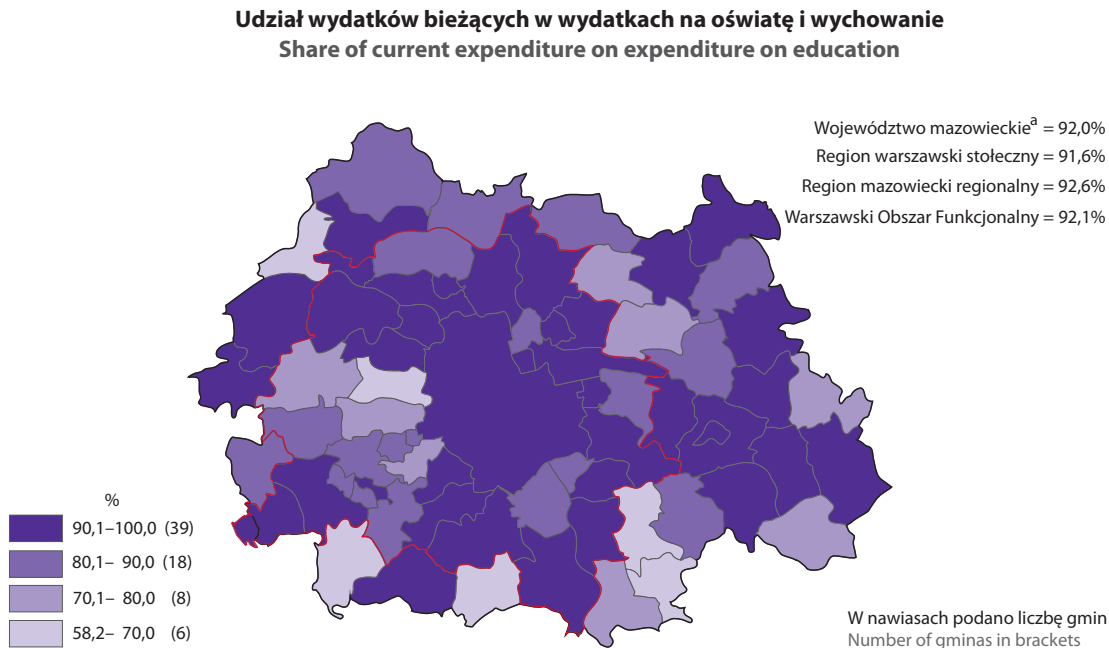

Udział wydatków na szkoły podstawowe^b w wydatkach na oświatę i wychowanie
Share of expenditures on primary schools^b in total expenditure on education

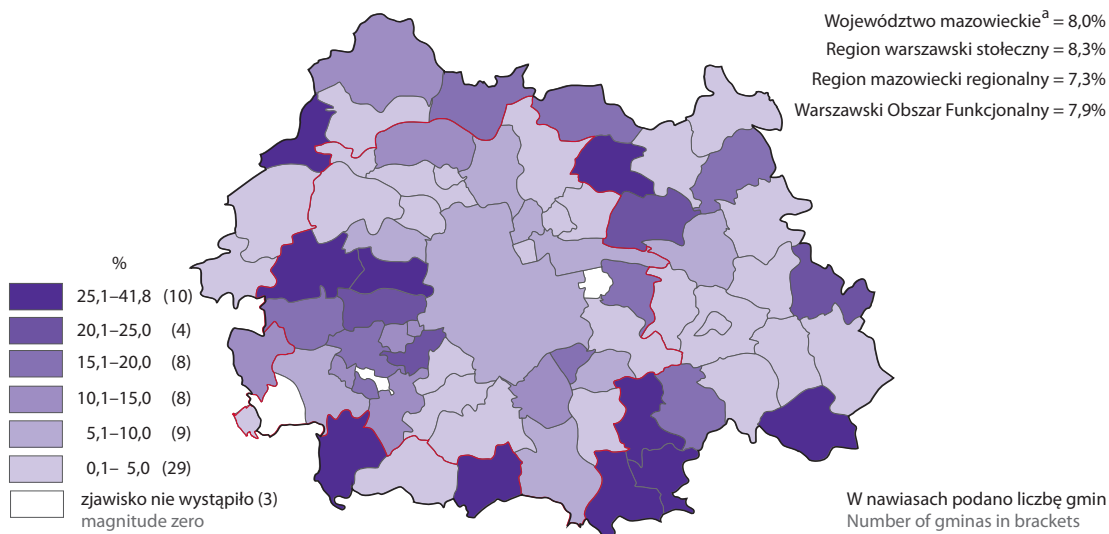

a Łącznie z miastami na prawach powiatu. b Bez szkół specjalnych.
a Including cities with powiat status. b Excluding special schools.

Mapa 26. Wydatki budżetów gmin na oświatę w 2023 r. (dok.)
 Map 26. Expenditure of gminas budgets on education in 2023 (cont.)

Mapa 27. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach na oświatę i wychowanie w 2023 r.
 Map 27. Share of investment expenditure in expenditure on education in 2023

a łącznie z miastami na prawach powiatu.
 a Including cities with powiat status.

Rozdział 5. Chapter 5.

Transport. Mieszkania. Infrastruktura komunalna

5.1. Transport

W Regionie warszawskim stołecznym następuje coraz większa koncentracja ludności oraz zabudowy. Z oczywistych względów zasób dostępnej przestrzeni pozostaje taki sam, co wiąże się z rosnącą konkurencją pomiędzy poszczególnymi funkcjami zagospodarowania. W tym kontekście konieczne jest znalezienie nowych rozwiązań komunikacyjnych i przekonanie mieszkańców m.in. do zmiany zachowań związanych z mobilnością. Potrzebę tą pogłębia konieczność minimalizowania oddziaływania na środowisko. Jednym z typów działań podjętych przez władarzy wielu gmin RWS, stanowiących odpowiedź na wskazane powyżej problemy, są inwestycje mające na celu rozbudowę sieci dróg rowerowych.

W 2023 r. w obszarze metropolitalnym (RWS) ścieżki rowerowe miały łączną długość 1672,3 km i stanowiły ponad 55% (3021,2 km) ścieżek w całym województwie mazowieckim. Należy zwrócić uwagę na istotną dysproporcję w kilometrażu długości ścieżek, jeśli pod uwagę weźmiemy podział RWS na gminy należące do WOF i te zlokalizowane poza obszarem funkcjonalnym wyznaczonym na potrzeby realizacji instrumentu ZIT. W samym WOF znajduje się 1620,7 km ścieżek rowerowych, co oznacza, że w pozostałych 31 gminach RWS nie należących do WOF wybudowano ich do końca 2023 r. ponad 88 km (różnica pomiędzy RWS a WOF powiększona o długość tras rowerowych w Żyrardowie). Przyczyny takiego stanu rzeczy są co najmniej trzy. Po pierwsze, w Warszawie – najbardziej zurbanizowanym obszarze w województwie – od lat prowadzone są inwestycje mające na celu stworzenie gęstej i spójnej sieci ścieżek, umożliwiającej sprawne przemieszczanie się po stolicy za pomocą roweru. W efekcie blisko połowa ścieżek rowerowych w metropolii zlokalizowana jest właśnie w Warszawie (773,4 km).

Po drugie, podwarszawskie gminy, m.in. ze względu na zwiększającą się gęstość zabudowy i zaludnienia, również zmierzają do zapewnienia swoim mieszkańcom wysokiej jakości życia, w tym poprzez umożliwienie im przemieszczania się za pomocą rowerów. Prawdopodobnie, pewną presję w tym zakresie mogą wywierać nowi mieszkańcy podwarszawskich gmin, którzy przenieśli się do nich z Warszawy i oczekują podobnego dostępu do infrastruktury, jak w mieście rdzeniowym metropolii.

Transport. Dwellings. Municipal infrastructure

5.1. Transport

The concentration of population and development in region warszawski stołeczny is increasing. For obvious reasons, the amount of available space remains the same, which is associated with growing competition between individual development functions. In this context, it is necessary to find new communication solutions and convince residents, among others, to change their behaviour related to mobility. This need is deepened by the need to minimize the impact on the environment. One of the types of actions taken by the authorities of many RWS gminas, constituting a response to the problems indicated above, are investments aimed at expanding the network of bicycle paths.

In 2023, in the metropolitan area (RWS), bicycle paths had a total length of 1,672.3 km and constituted over 55% (3,021.2 km) of paths in the entire Mazowieckie Voivodship. It is worth noting the significant disproportion in the mileage of the paths, if we take into account the division of the RWS into gminas belonging to the WOF and those located outside the functional area designated for the implementation of the ZIT instrument. In the WOF alone, there are 1,620.7 km of bicycle paths, which means that in the remaining 31 RWS gminas not belonging to the WOF, over 88 km of them were built by the end of 2023 (the difference between the RWS and WOF increased by the length of bicycle paths in Żyrardów). There are at least three reasons for this state of affairs. Firstly, in Warszawa – the most urbanised area in the Voivodship – investments have been carried out for years to create a dense and coherent network of paths, enabling efficient movement around the capital by bike. As a result, almost half of the bicycle paths in the metropolis are located in Warszawa (773.4 km).

Secondly, the gminas around Warszawa, among other things due to the increasing density of development and population, are also striving to provide their residents with a high quality of life, including by enabling them to travel by bike. It is likely that some pressure in this respect may be exerted by new residents of the gminas around Warszawa, who moved there from Warszawa and expect similar access to infrastructure as in the core city of the metropolis.

Po trzecie wreszcie, bardzo istotnym impulsem do rozwoju sieci ścieżek rowerowych – szczególnie w WOF – był wdrażany w obecnej perspektywie unijnej instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych i dzięki temu relatywnie łatwo dostępne środki finansowe, przeznaczone właśnie na budowę dróg rowerowych.

W ostatnim roku w województwie mazowieckim przybyło 190,4 km nowych ścieżek. Blisko 130 km z nich zbudowano w RWS (prawie wszystkie w gminach WOF), a blisko 38 km w samej Warszawie.

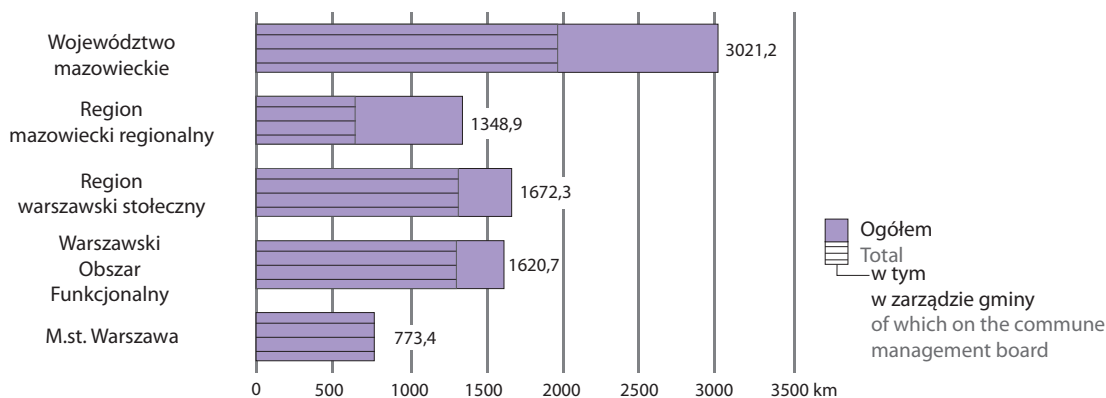
Powyższe przekłada się istotnie na wzrost gęstości sieci tras rowerowych w metropolii. Największe wartości (ponad 100 km/100 km²) odnotowano w gminach miejskich Żyrardów, Pruszków, Legionowo, Ząbki, Piastów, Warszawa i Kobyłka. Z drugiej strony w 8 gminach RWS nie ma ani jednego kilometra ścieżki rowerowej (żadna z tych gmin nie należy do WOF). Większość gmin pozbawiona infrastruktury rowerowej zlokalizowana jest we wschodniej części regionu warszawskiego stołecznego.

Thirdly, a very important impulse for the development of a network of bicycle paths – especially in WOF – was the Integrated Territorial Investment instrument implemented in the current EU perspective and, thanks to this, relatively easily accessible financial resources intended specifically for the construction of bicycle paths.

In the last year, 190.4 km of new paths were built in Mazowieckie Voivodship. Almost 130 km of them were built in RWS (almost all in WOF gminas), and almost 38 km in Warszawa itself.

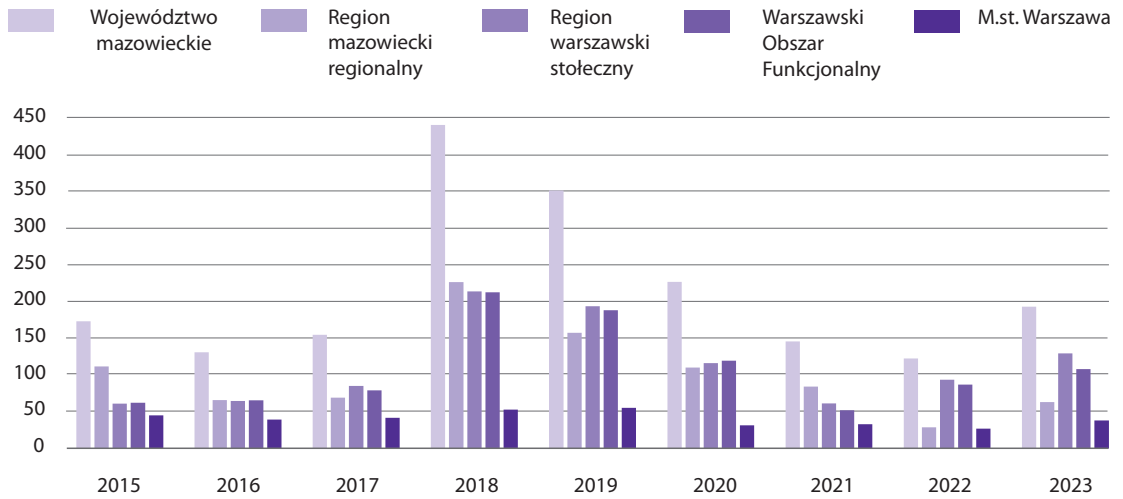
The above translates significantly into an increase in the density of the bicycle path network in the metropolis. The highest values (over 100 km/100 km²) were recorded in the gminas of Żyrardów, Pruszków, Legionowo, Ząbki, Piastów, Warszawa and Kobyłka. On the other hand, in 8 RWS gminas there is not a single kilometer of a bicycle path (none of these gminas belong to WOF). Most gminas without bicycle infrastructure are located in the eastern part of region warszawski stołeczny.

Wykres 7. Długość ścieżek rowerowych^a w 2023 r.
Chart 7. Length of cycle paths^a in 2023

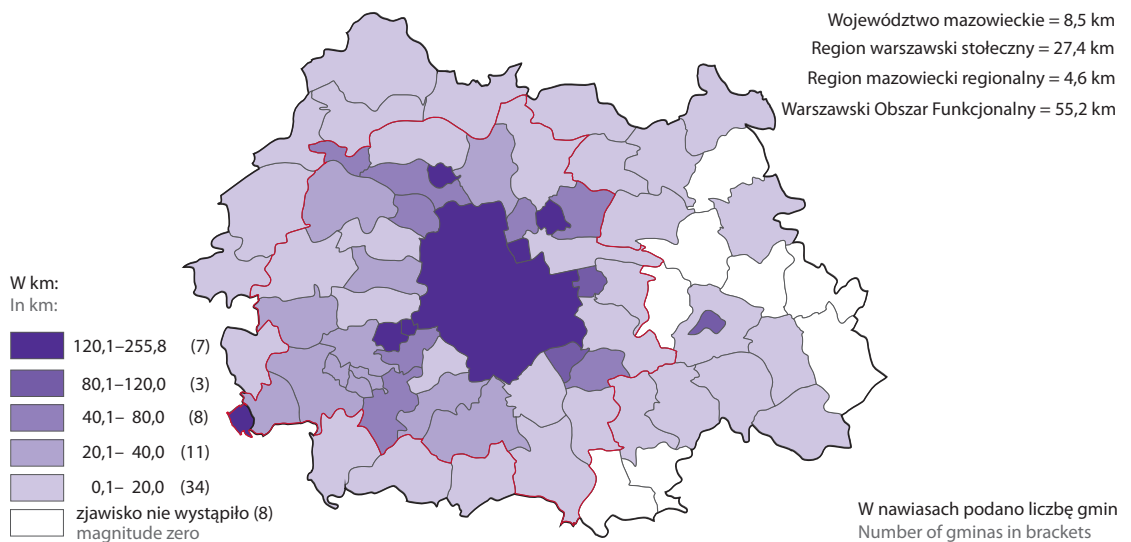
a Stan w dniu 31 grudnia.
a As of 31 December.

Wykres 8. Roczny przyrost ścieżek rowerowych (w km)
Chart 8. Annual growth of cycle paths (in km)

Mapa 28. Ścieżki rowerowe na 100 km² w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 28. Cycle paths per 100 km² in 2023
As of 31 December

W stosunku do 2015 r. obserwuje się ciągły wzrost liczby pojazdów samochodowych na 1000 mieszkańców. W zależności od rozpatrywanego przekroju przyrost wynosił od 219 pojazdów/1000 osób w Warszawie do 262 pojazdów/1000 osób w całym województwie mazowieckim. Omawiany wskaźnik osiągnął w 2023 r. w Warszawie poziom 1007 pojazdów na 1000 mieszkańców, a w województwie 1054. Nieco niższe wartości wskaźnika zaobserwowano w 2023 r. dla całego regionu stołecznego – 1004/1000 osób (wzrost w stosunku do 2015 r. o 232). Znamienne jest, że największy przyrost i liczbę pojazdów samochodowych odnotowano w części regionalnej województwa i jest to odpowiednio: 310 pojazdów/1000 osób i 1127 pojazdów/1000 osób. Powyższy stan rzeczy jest prawdopodobnie uwarunkowany koncentracją miejsc pracy w Warszawie i pobliskich gminach oraz koniecznością dojazdu do nich z różnych części Mazowsza, nierównym dostępem do transportu publicznego – słabym szczególnie w gminach zlokalizowanych dalej od stolicy, wzrostem zamożności mieszkańców i możliwości nabycia samochodu, a wreszcie ciągłą poprawą infrastruktury drogowej, która umożliwia w miarę sprawną i wygodną dojazd do centrum metropolii. Przekłada się to niestety na coraz większe problemy związane z kongestią w centralnej części metropolii (przede wszystkim w Warszawie).

W 2023 r. na terenie obszaru metropolitalnego Policja zarejestrowała 1058 wypadków, tj. 37,8% wypadków zarejestrowanych na terenie województwa mazowieckiego. W ich wyniku 103 osoby poniosły śmierć, a 1171 zostało rannych. W porównaniu z rokiem poprzednim o 139 zmniejszyła się liczba wypadków, o 169 osób rannych, natomiast zwiększyła się o 3 liczba ofiar śmiertelnych. Wskaźnik liczby wypadków na terenie obszaru metropolitalnego na 10 tys. ludności zmniejszył się o 0,5 pkt i w roku 2023 wyniósł 3,2. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w powiecie mińskim 4,8, najniższą zaś w powiecie legionowskim 1,8.

Władze publiczne podejmują kroki, aby ograniczać skutki wzrostu liczby samochodów. Jednym ze sposobów radzenia sobie z tym zjawiskiem jest budowa parkingów Parkuj i Jedź (P+R). Ma to na celu ograniczenie poruszania się coraz większej liczby samochodów i ich wjazdu do centrum Warszawy, a tym samym przeciwdziałanie m.in. powstawaniu smogu. Do powstania części parkingów P+R w gminach należących do WOF w dużej mierze przyczynił się w ostatnich latach instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. To w istotny sposób warunkuje rozkład przestrzenny lokalizacji tego typu infrastruktury.

W 2023 r. w RWS funkcjonowało 70 parkingów Parkuj i Jedź (17 z nich jest położonych w Warszawie).

Compared to 2015, there has been a continuous increase in the number of motor vehicles per 1,000 residents. Depending on the cross-section considered, the increase ranged from 219 vehicles/1,000 persons in Warszawa to 262 vehicles/1,000 persons in the entire Mazowieckie Voivodship. The discussed indicator reached the level of 1,007 vehicles per 1,000 residents in Warszawa in 2023, and 1,054 in the Voivodship. Slightly lower values of the indicator were observed in 2023 for the entire capital region - 1,004/1,000 persons (an increase of 232 compared to 2015). It is significant that the largest increase and number of motor vehicles was recorded in the regional part of the Voivodship and these are, respectively: 310 vehicles/1,000 persons and 1,127 vehicles/1,000 persons. The above state of affairs is probably conditioned by the concentration of jobs in Warszawa and nearby gminas and the need to get to them from different parts of Mazovia, uneven access to public transport – weak especially in gminas located further from the capital, the increase in the wealth of residents and the possibility of buying a car, and finally the continuous improvement of road infrastructure, which allows for relatively efficient and convenient access to the centre of the metropolis. Unfortunately, this translates into increasing problems related to congestion in the central part of the metropolis (primarily in Warszawa).

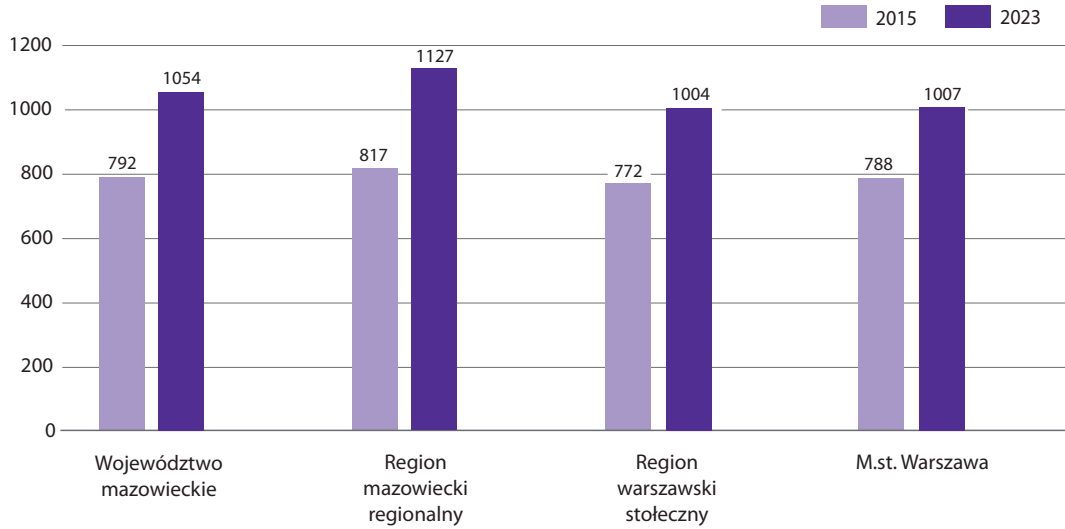
In 2023, the Police registered 1,058 accidents in the metropolitan area, i.e. 37.8% of the accidents registered in Mazowieckie Voivodship. As a result, 103 persons died and 1,171 were injured. Compared to the previous year, the number of accidents decreased by 139, the number of injured persons decreased by 169, while the number of fatalities increased by 3. The number of accidents in the metropolitan area per 10,000 population decreased by 0.5 points and in 2023 amounted to 3.2. The highest value of this indicator was recorded in miński powiat – 4.8, and the lowest in legionowski powiat – 1.8.

Public authorities are taking steps to limit the effects of the increase in the number of cars. One way to deal with this phenomenon is to build Park & Ride (P+R) car parks. This is intended to limit the movement of an increasing number of cars and their entry into the centre of Warszawa, and thus to counteract, among other things, the formation of smog. The Integrated Territorial Investments instrument has largely contributed to the creation of some P+R car parks in gminas belonging to WOF in recent years. This significantly determines the spatial layout of the location of this type of infrastructure.

In 2023, there were 70 Park & Ride car parks in RWS (17 of them are located in Warszawa).

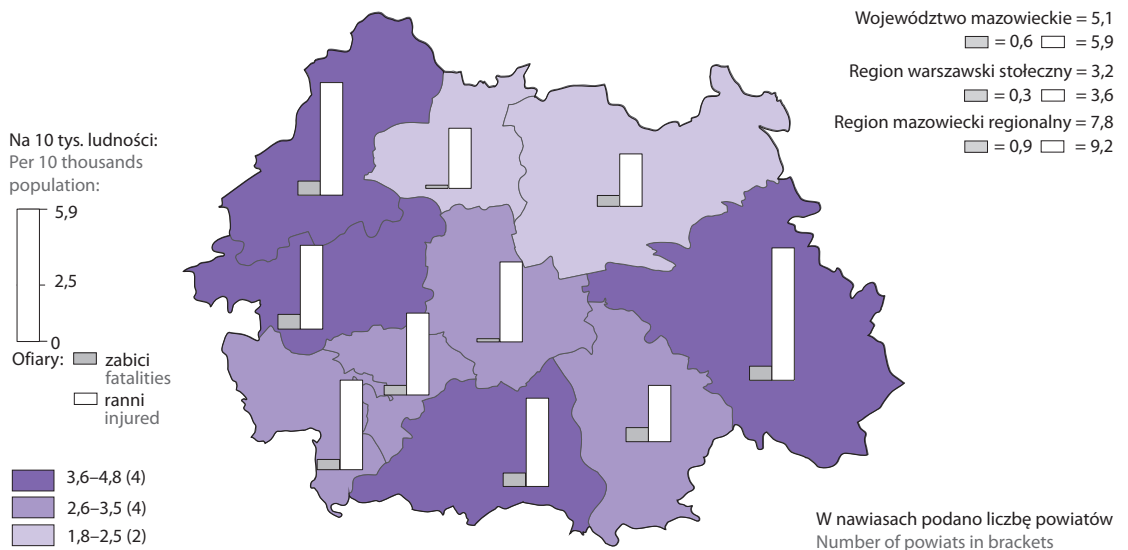
**Wykres 9. Pojazdy samochodowe na 1000 ludności
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 9. Road motor vehicles per 1000 population
As of 31 December

Mapa 29. Wypadki drogowe na 10 tys. ludności w 2023 r.

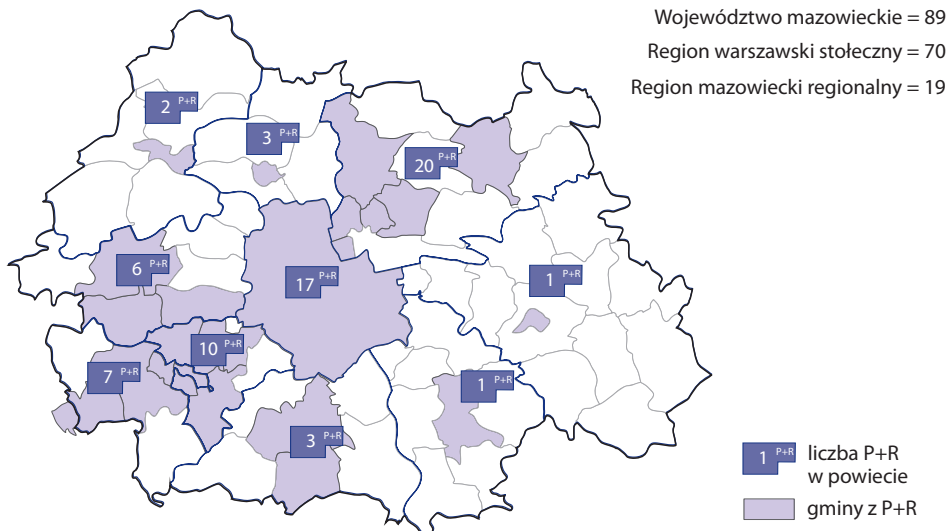
Map 29. Road accidents per 10 thousand population in 2023

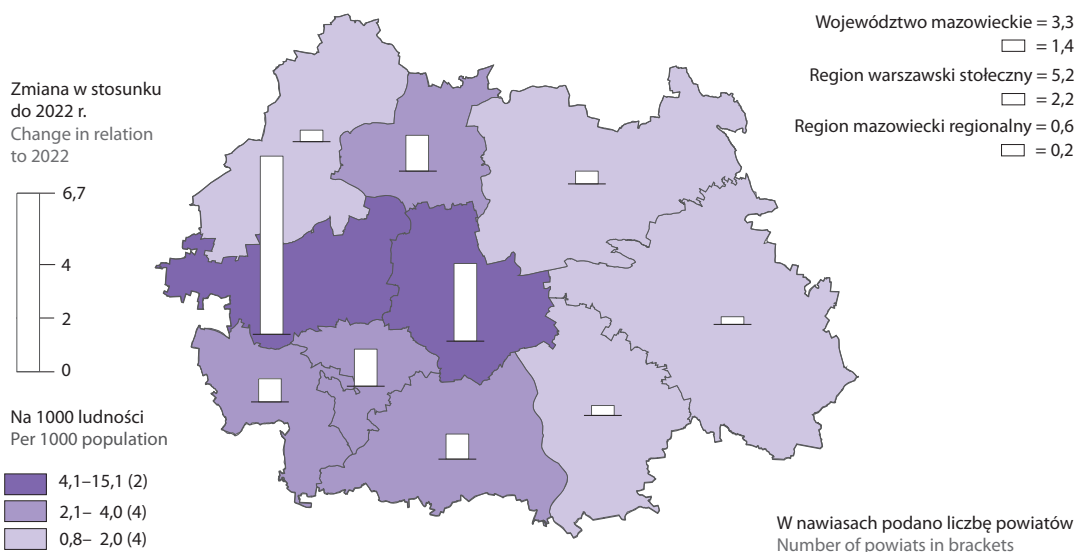
Mapa 30.
Map 30

Transport ekologiczny w 2023 r.
Ecological transport in 2023

Parkingi „Parkuj i Jedź”
Park & Ride facilities

Pojazdy samochodowe zasilane energią elektryczną
Electric motor vehicles

5.2. Mieszkania

W 2023 r. oddano w województwie 43,5 tys. mieszkań, z których 31,3 tys. było zlokalizowanych w RWS (72,1%). Najwięcej mieszkań oddano w Warszawie (16092), a następnie w Piasecznie (1303), Lesznowoli (1146), Pruszkowie (1045). Wskazane gminy w większości są zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie stolicy lub są w dość wygodny sposób skomunikowane z miastem rdzeniowym za pomocą połączeń drogowych lub kolejowych.

5.2. Dwellings

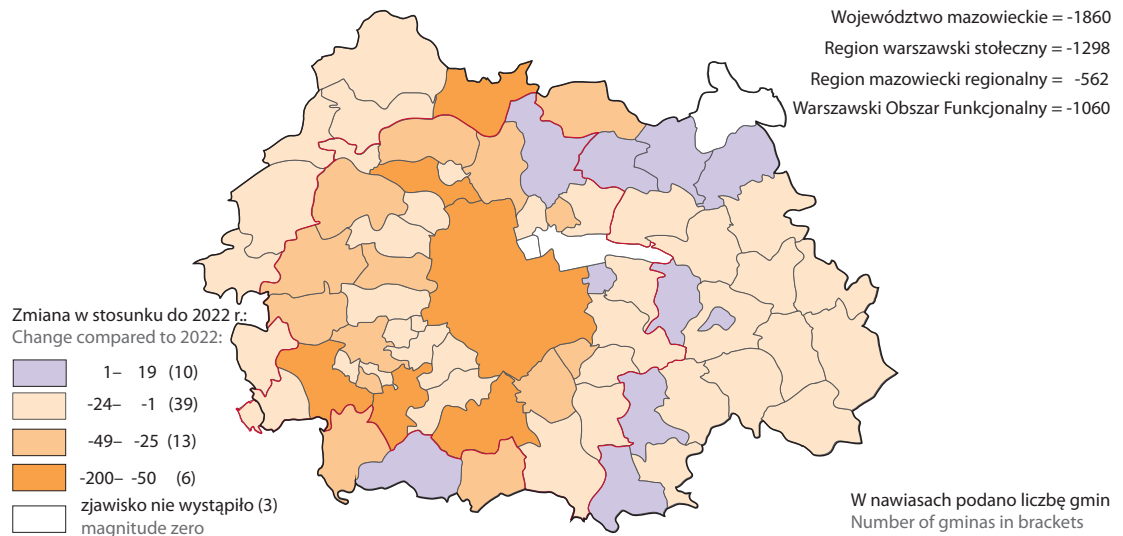
In 2023, 43.5 thousand dwellings were completed in the Voivodship, of which 31.3 thousand were located in the RWS (72.1%). The largest number of dwellings was completed in Warszawa (16,092), followed by Piaseczno (1,303), Lesznowola (1,146), Pruszków (1,045). The indicated gminas are mostly located in the immediate vicinity of the capital or are quite conveniently connected to the core city by road or rail connections.

Tablica 10. Mieszkania oddane do użytkowania
Table 10. Dwellings completed

LATA YEARS	Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Mieszkania Dwellings	2015	21 709	7 518	29 227
	2022	31 097	12 040	43 137
	2023	31 346	12 118	43 464
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² Useful floor area per 1 dwellings in m ²	2015	84,8	111,9	91,8
	2022	84,6	101,2	89,2
	2023	82,6	97,0	86,6

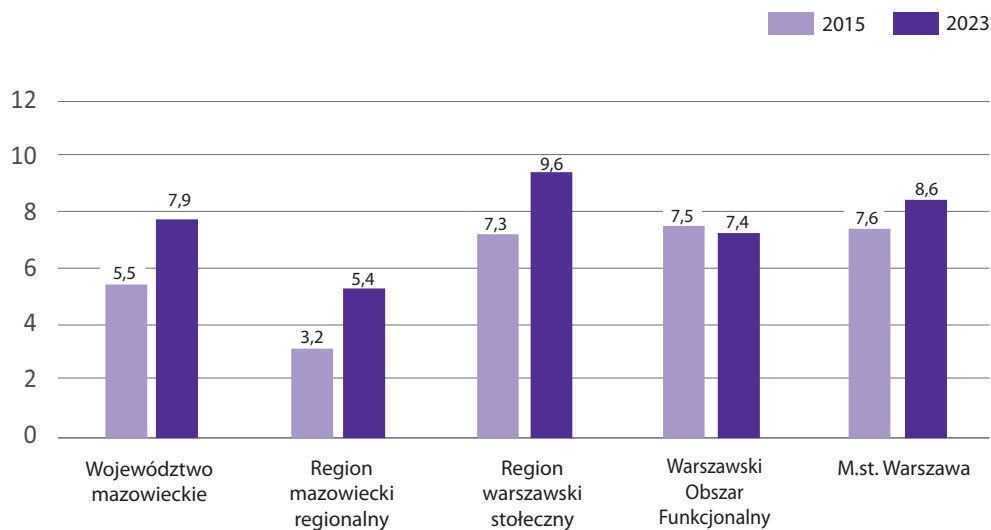
Mapa 31. Pozwolenia na budowę i zgłoszenia z projektem budowlanym na budowę nowych budynków mieszkalnych w 2023 r.

Map 31. Building permits and registrations with a construction project for the construction of new residential buildings in 2023

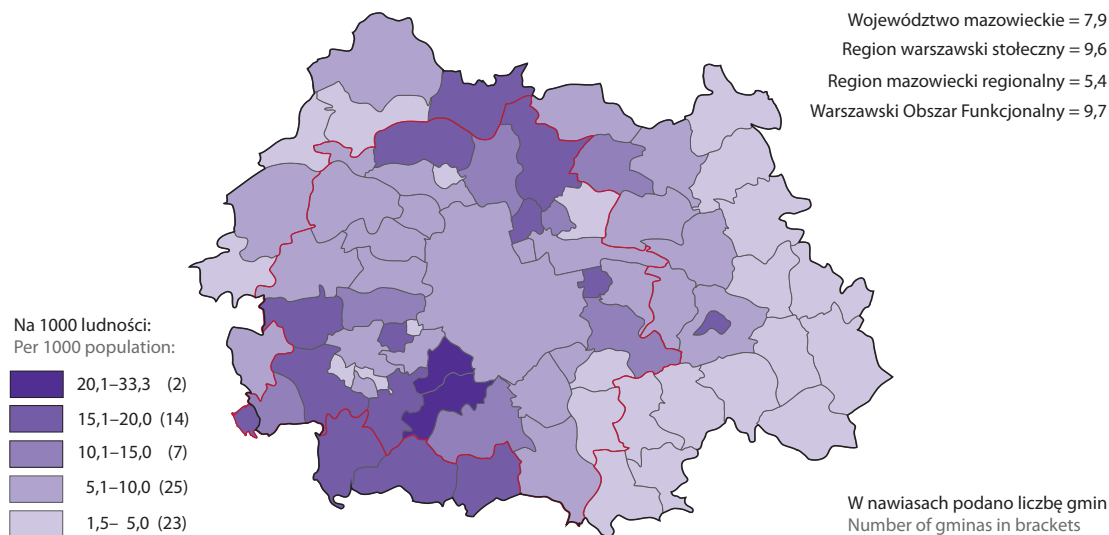
Wykres 10. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności

Chart 10. Dwellings completed per 1000 population

Mapa 32. Mieszkania oddane do użytkowania w 2023 r.

Map 32. Dwellings completed in 2023

Warszawa i jej aglomeracja są miejscem o wysokiej dynamice inwestycji mieszkaniowych. Powyższe ma swoje odzwierciedlenie w zróżnicowaniu przestrzennym wskaźnika „mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności”. Najwyższe wartości w 2023 r. wskaźnik ten przyjął w WOF (9,7), w RWS (9,6), i w Warszawie (8,6). Na poziomie lokalnym najwyższe wartości wskaźnika (powyżej 20/1000 os.) w 2023 r. odnotowano dla gmin zlokalizowanych w bliskim sąsiedztwie Warszawy, tj. w Raszynie (33,3), Lesznowoli (30,5), Wieliszewie (20,0).

Miernikiem zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych jest wskaźnik „liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw”. W 2023 r. w regionie warszawskim stołecznym wyniósł on 2309 i był ponad 1,5-krotnie wyższy niż w pozostałej części województwa. W porównaniu z 2015 r. dla prezentowanych jednostek obserwuje się znaczący wzrost wartości wskaźnika, co wskazuje na korzystną tendencję poprawy potrzeb mieszkaniowych.

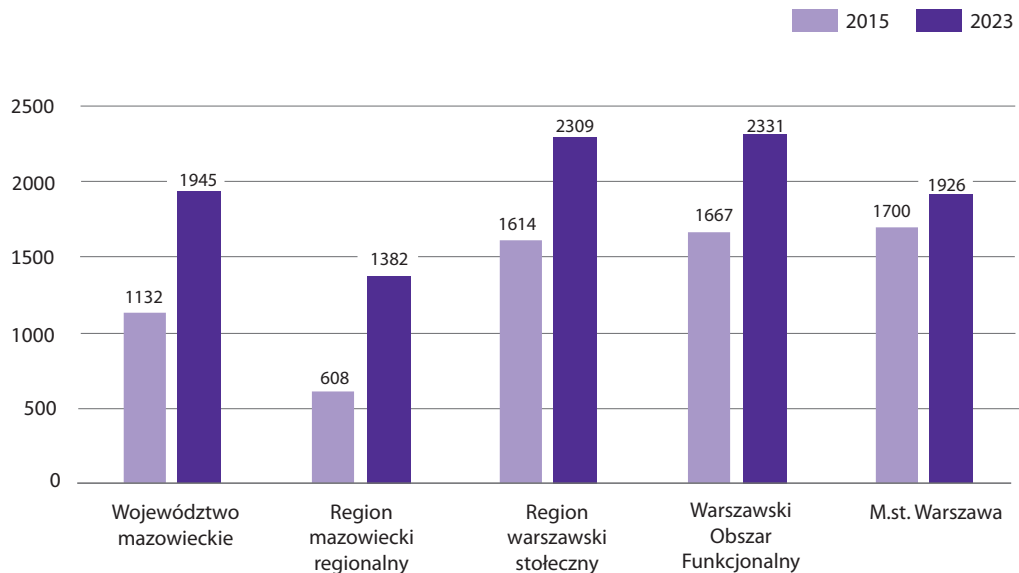
Region Warszawy przyciąga wielu nowych mieszkańców, co wpływa na różnorodność mieszkań i ich powierzchni. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w RWS odzwierciedla zmieniające się trendy na rynku mieszkaniowym. W 2023 r. średnia powierzchnia 1 mieszkania oddanego w RWS wyniosła 82,6 m² (wobec 97,0 m² w regionie mazowieckim regionalnym) i zmniejszyła się o 2,0 m² w porównaniu z poprzednim rokiem oraz o 2,2 m² w relacji do 2015 r. W Warszawie wynosiła 61,7 m² i była mniejsza odpowiednio o 1,1 m² i 2,4 m².

Warszawa and its agglomeration are places with high dynamics of housing investments. This is reflected in the spatial differentiation of the indicator “dwellings completed per 1,000 population”. The highest values in 2023 of this indicator were in WOF (9.7), in RWS (9.6), and in Warszawa (8.6). At the local level, the highest values of the indicator (over 20/1,000 persons) in 2023 were recorded for gminas located in the close vicinity of Warszawa, i.e. in Raszyn (33.3), Lesznowola (30.5), Wieliszew (20.0).

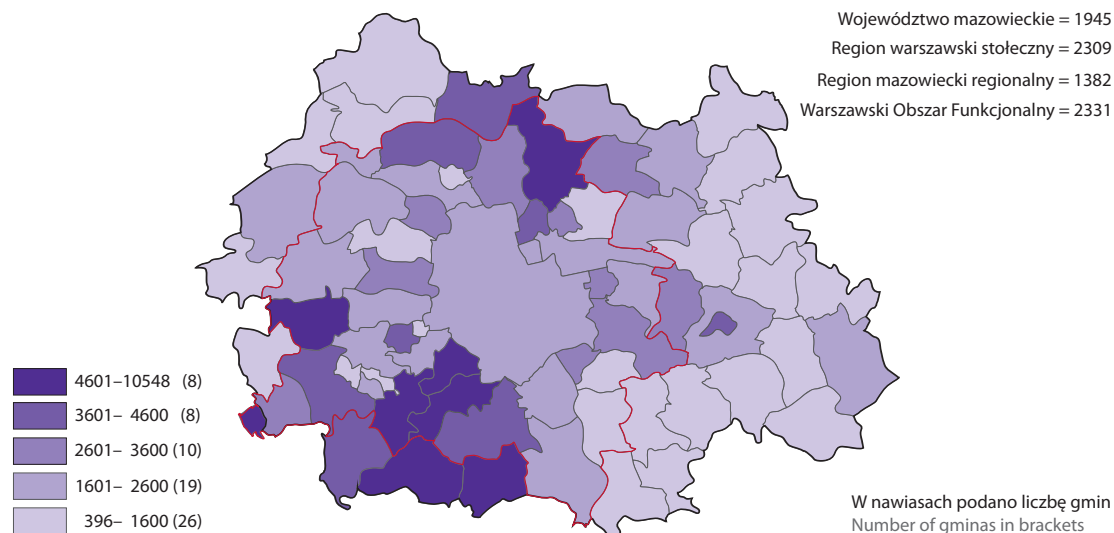
The measure of the satisfaction of housing needs is the indicator “number of dwellings completed per 1,000 marriages”. In 2023, this indicator in region warszawski stołeczny amounted to 2,309 and was over 1.5 times higher than in the rest of the Voivodship. Compared to 2015, a significant increase in the value of the indicator is observed for the presented units, which indicates a favourable trend of improving housing needs.

The region of Warszawa attracts many new residents, which affects the diversity of dwellings and their areas. The average useful floor area of dwellings in the RWS reflects changing trends on the housing market. In 2023, the average area of 1 dwelling completed in the RWS was 82.6 m² (compared to 97.0 m² in region mazowiecki regionalny) and decreased by 2.0 m² compared to the previous year and by 2.2 m² compared to 2015. In Warszawa, it was 61.7 m² and was smaller by 1.1 m² and 2.4 m², respectively.

Wykres 11. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw
Chart 11. Dwellings completed per 1000 concluded marriages

Mapa 33. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw w 2023 r.
Map 33. Dwellings completed per 1000 concluded marriages in 2023

Rynkowa sprzedaż lokali mieszkalnych

dotyczy sprzedaży na wolnym rynku (z pewnymi wyłączeniami, np. sprzedaży między stronami spokrewnionymi) oraz sprzedaży przetargowej. Sprzedaż na rynku pierwotnym dotyczy transakcji dokonywanych na wolnym rynku, gdzie stroną sprzedającą jest osoba prawna i średnia cena za 1 m² powierzchni użytkowej lokalu wynosi co najmniej 2 000 zł. Do transakcji na rynku wtórnym zaliczono pozostałe transakcje rynkowe przeprowadzone na wolnym rynku oraz sprzedaż przetargową.

Średnia cena 1 m² lokali mieszkalnych

uzyskana jako iloraz wartości i powierzchni użytkowej lokali mieszkalnych zaliczonych do danego grupowania. Cena obejmuje wszystkie składniki nieruchomości objętej transakcją. Ceny lokali mieszkalnych sprzedanych na rynku pierwotnym zawierają podatek VAT.

Średnia cena 1 m² lokalu mieszkalnego jest kluczowym wskaźnikiem dostępności mieszkań dla różnych grup społecznych. W 2023 r. w regionie warszawskim stołecznym kształtowała się na poziomie 11166 zł i w stosunku do 2015 roku wzrosła o 57,9%. Dla porównania, w regionie mazowieckim regionalnym wyniosła 5898 zł za 1 m². Obie części województwa różni zależność cen pomiędzy rynkiem pierwotnym, a wtórnym. O ile w przypadku RWS mieszkania na rynku wtórnym są droższe o ponad 35% (odpowiednio 12889 zł i 9523 zł za 1m²), o tyle w pozostałej części województwa są o 1% tańsze (odpowiednio 5863 zł i 5925 zł za 1m²).

Market sales of residential units

include free market sales (with certain exceptions, e.g. sales between related parties) and tender sales. The sale on the primary market concerns transactions made on the open market, where the selling party is a legal entity and the average price per 1 m² of useful floor area is at least PLN 2,000. Transactions on the secondary market include other market transactions carried out on the free market and sale by tender.

The average price of 1 m² of residential premises

obtained as a quotient of the value and usable area of residential premises included in the given grouping. The price includes all components of the real estate covered by the transaction. Prices of residential premises sold on the primary market include VAT.

The average price of 1 m² of a residential premises is a key indicator of the availability of housing for various social groups. In 2023, in region warszawski stołeczny, it was PLN 11,166, which is 57.9% more than in 2015. For comparison, in region mazowiecki regionalny, it was PLN 5,898 per 1 m². Both parts of the Voivodship are different in the relationship between prices on the primary and secondary markets. While in the case of RWS, dwellings on the secondary market are more expensive by over 35% (PLN 12,889 and PLN 9,523 per 1 m², respectively), in the rest of the Voivodship they are 1% cheaper (PLN 5,863 and PLN 5,925 per 1 m², respectively).

Biorąc pod uwagę powierzchnię użytkową sprzedanych lokali w regionie warszawskim stołecznym, najwyższą średnią cenę za 1 m² lokalu mieszkalnego odnotowano w przypadku mieszkań o powierzchni do 40 m² – 13110 zł. Na zakup takiego mieszkania na rynku pierwotnym wydano średnio 12011 zł za 1 m², a na rynku wtórnym 13874 zł.

Średnia cena za 1 m² lokalu mieszkalnego o powierzchni od 40,1 do 60 m² wyniosła 11749 zł, lokalu o powierzchni od 60,1 do 80 m² – 11076 zł, a lokalu o powierzchni powyżej 80,1 m² – 9881 zł.

W regionie mazowieckim regionalnym najwyższą średnią cenę za 1 m² lokalu mieszkalnego, podobnie jak w RWS, zanotowano dla mieszkań o powierzchni do 40 m² – 6053 zł (rynek pierwotny – 6089 zł, rynek wtórny – 6016 zł).

W 2023 r. za przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w RWS – 9312,56 zł, czyli netto po zaokrągleniu 6679 zł, można było kupić niewielką część powierzchni mieszkania (0,60 m²). Dla realnego zakupu mieszkania, zazwyczaj konieczne jest korzystanie z kredytu oraz oszczędności.

Taking into account the useful floor area of the sold premises in region warszawski stołeczny, the highest average price per 1 m² of a residential premises was recorded for dwellings with an area of up to 40 m² – PLN 13,110. On average, PLN 12,011 per 1 m² was spent on the purchase of such a dwelling on the primary market, and PLN 13,874 on the secondary market.

The average price per 1 m² of a residential premises with an area of 40.1 to 60 m² was PLN 11,749, for a premises with an area of 60.1 to 80 m² – PLN 11,076, and for a premises with an area of over 80.1 m² – PLN 9,881.

In region mazowiecki regionalny, the highest average price per 1 m² of a residential unit, similarly to the RWS, was recorded for dwellings with an area of up to 40 m² – PLN 6,053 (primary market – PLN 6,089, secondary market – PLN 6,016).

In 2023, for the average gross monthly wages and salaries in RWS – PLN 9,312.56, or net after rounding PLN 6,679, it was possible to buy a small part of the dwelling area (0.60 m²). To actually buy a dwelling, it is usually necessary to use a loan and savings.

Tablica 11. Średnia cena 1m² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych
Table 11. The average price of 1 m² of residential premises

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Ogółem w zł Total in PLN	2015	7 073	3 177	6 654
	2022	10 480	5 305	9651
	2023	11 166	5 898	10 317
Rynek pierwotny w zł Primary market in PLN	2015	7 003	3 628	6 754
	2022	9 184	5 299	8 501
	2023	9523	5 925	8 898
Rynek wtórny w zł Secondary market in PLN	2015	7 146	2 948	6 559
	2022	11 837	5 312	10 903
	2023	12 889	5 863	11 852

5.3. Infrastruktura komunalna

W województwie mazowieckim dostępność do sieci wodociągowej jest powszechna, korzysta z niej 91,2% ludności. Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w liczbie ludności ogółem w 2023 r. w RWS wyniósł 91,9%, w Warszawie 96,3% a w WOF odnotowano wartość wynoszącą 92,4%. W porównaniu z 2015 r. zaobserwowano wzrosty wskaźnika w każdej z wymienionych jednostek – RWS o 1,7 p. proc., województwie mazowieckim o 1,6 p. proc., WOF o 1,3 p. proc. i Warszawie odpowiednio o 0,5 p. proc.

5.3. Municipal infrastructure

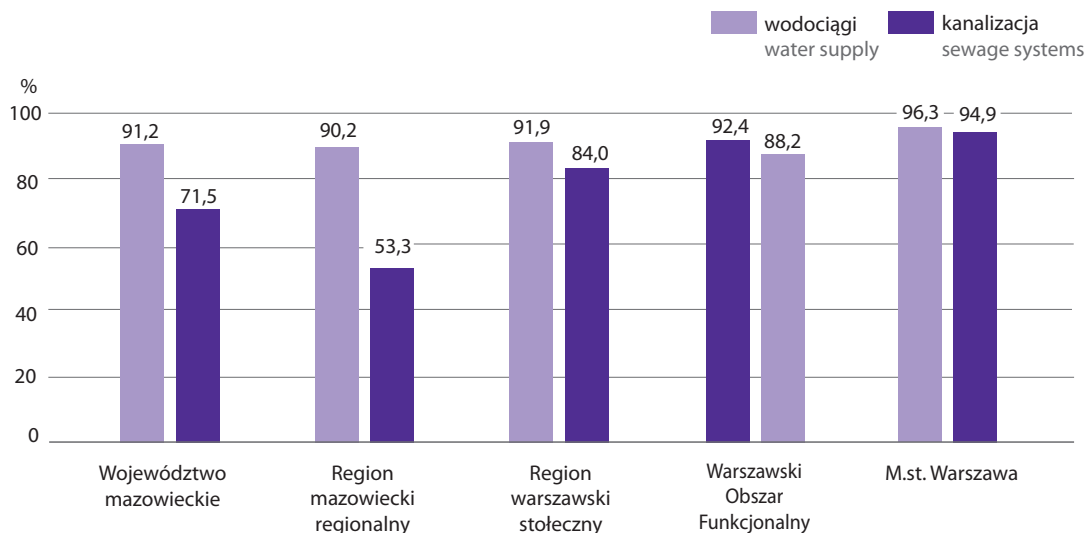
In the Masovian Voivodeship, access to the water supply network is common, 91.2% of the population uses it. The share of population connected to the water supply network in the total population in 2023 in RWS amounted to 91.9%, in Warszawa 96.3% and in WOF a value of 92.4% was recorded. Compared to 2015, increases in the indicator were observed in each of the mentioned units – RWS by 1.7 pp, Mazowieckie Voivodship by 1.6 pp, WOF by 1.3 pp and Warszawa by 0.5 pp, respectively.

Tablica 12. Wodociągi i kanalizacja
Table 12. Water supply and sewage systems

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Sieć w km: Network in km:				
wodociągowa rozdzielcza i przesyłowa water supply distribution and transmission	2015 ^a	11 990,6	32 025,7	44 016,3
	2022	14 635,4	34 141,0	48 776,4
	2023	14 880,6	34 568,0	49 448,6
kanalizacyjna (łącznie z kolektorami) sewage systems (including collectors)	2015	7 154,4	7 525,6	14 680,0
	2022	9 094,7	9 178,5	18 273,2
	2023	9 285,7	9 457,4	18 743,1

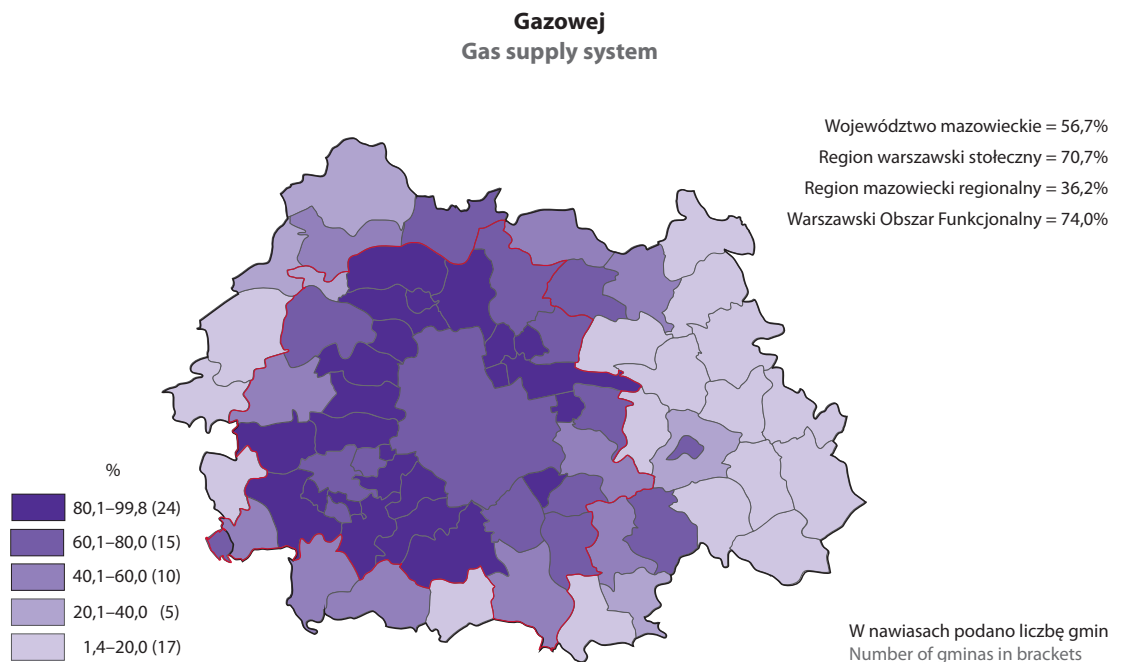
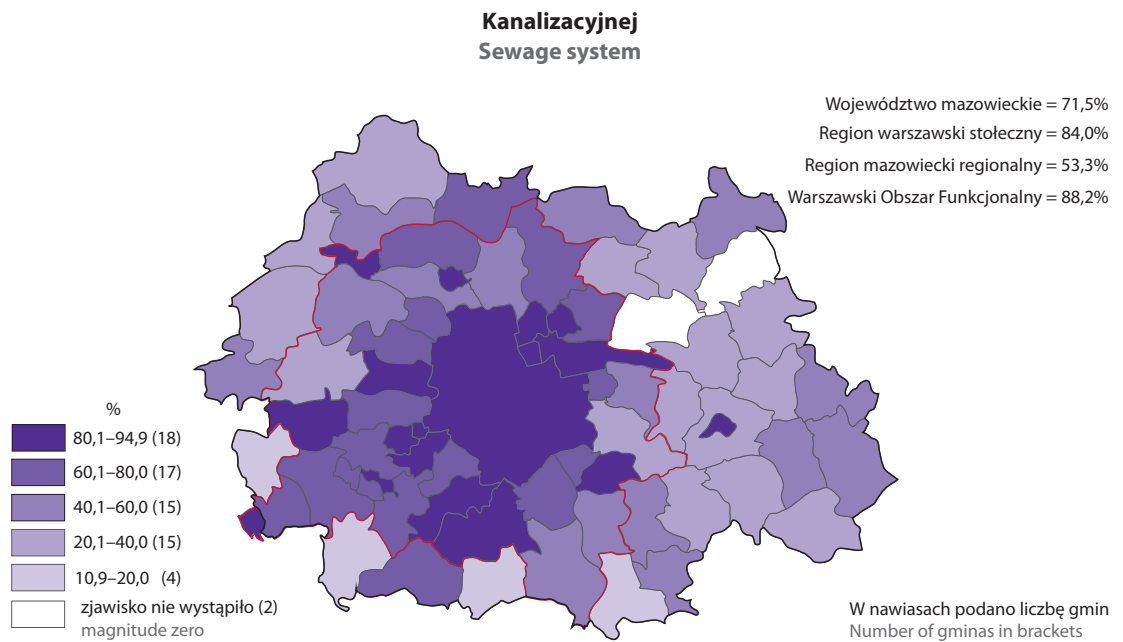
a W 2015 r. sieć wodociągowa rozdzielcza.
a In 2015 distribution water supply network.

Wykres 12. Odsetek mieszkańców korzystających z wodociągów i kanalizacji w 2023 r.
Chart 12. Percentage of inhabitants connected to water supply systems and sewage systems in 2023

Mapa 34.
Map 34.

Ludność korzystająca z sieci w % ogółu ludności w 2023 r.
Population connected to sewage and gas supply systems in % of the total population in 2023

Biorąc pod uwagę skalę lokalną w metropolii nadal występowało duże zróżnicowanie w dostępności do infrastruktury wodociągowej. W 32 gminach RWS udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w liczbie ludności ogółem przekroczył poziom 90%. Z drugiej strony w 3 gminach metropolii udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej był ciągle niższy niż 50%. Do tej grupy należały Strachówka (47,1%), Poświętne (38,6%) i Jabłonna (27,9%).

W m.st. Warszawie udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (94,9%) był zbliżony do udziału ludności korzystającej z wodociągów. W metropolii odsetek ten był nieco niższy i wyniósł 88,2% dla WOF oraz 84,0% dla RWS. W przypadku województwa mazowieckiego wskaźnik osiągnął poziom 71,5%. Względem 2015 r. udział ludności korzystającej z kanalizacji wzrósł w województwie mazowieckim, RWS, WOF i Warszawie odpowiednio o 4,0 p. proc., o 2,9 p. proc., o 2,6 p. proc. i o 1,7 p. proc. Poza Warszawą, wartość wskaźnika na poziomie przekraczającym 90% odnotowano w 5 gminach metropolii Lesznowoli (94,2%), Żąbkach (94,1%), Legionowie (91,9%), Markach (91,5%) i Zielonce (90,2%). Najniższe wartości wskaźnika charakteryzowały gminy peryferyjne obszaru metropolitalnego. W dwóch gminach metropolii (Poświętne i Strachówka), kanalizacji sieciowej nie było w ogóle, a udział mieszkańców korzystających z kanalizacji wynoszący 20% i mniej odnotowano w kolejnych 4 gminach: Sobienie-Jeziory (19,5%), Baranów (19,0%), Żabia Wola (16,0%) i Prażmów (10,9%).

Różnica między udziałem ludności korzystającej z wodociągów a udziałem ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej dla regionu warszawskiego stołecznego w końcu 2023 r. wyniosła 7,9 p. proc. (dla WOF było to 4,2 p. proc., a dla Warszawy jedynie 1,4 p. proc.). W 3 gminach różnice w tym zakresie przekraczały 80 p. proc. (Prażmów, Sobienie-Jeziory, Żabia Wola). Z drugiej strony w metropolii wystąpiła grupa gmin, w których udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej był większy niż tej korzystającej z wodociągów (Jabłonna, Józefów, Kobyłka, Legionowo, Otwock, Piastów, Żąbki). Pozytywnym aspektem jest to, że sieć kanalizacyjna jest sukcesywnie rozbudowywana, zaś różnica pomiędzy udziałami ludności korzystającej z wodociągów i kanalizacji maleje, co pozwala zmniejszać negatywne oddziaływanie na środowisko naturalne.

Udział ludności obsługiwanej przez sieć gazową w metropolii wyniósł 70,7%. Było to o 14,0 p. proc. więcej niż w całym województwie mazowieckim (56,7%). Podkreślenia wymaga fakt, że udział ludności korzystających z sieci gazowej utrzymuje się od 2015 r. na właściwie niezmiennym poziomie.

W 2023 r. w gospodarstwach domowych województwa mazowieckiego zużywano średnio 39,9 m³ wody z wodociągów. W metropolii (RWS) zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca było wyższe (44,3 m³ na 1 mieszkańca), natomiast w Warszawie było to aż 45,4 m³ na mieszkańca. W stosunku do 2021 r. zaobserwowano wzrost

Considering the local scale in the metropolis, there was still a large variation in the availability of water supply infrastructure. In 32 RWS gminas, the share of the population connected to the water supply network in the total population exceeded 90%. On the other hand, in 3 gminas of the metropolis, the share of residents connected to the water supply network was still lower than 50%. This group included Strachówka (47.1%), Poświętne (38.6%) and Jabłonna (27.9%).

In m.st. Warszawa, the share of the population connected to the sewage system (94.9%) was similar to the share of the population using the water supply system. In the metropolis, this percentage was slightly lower and amounted to 88.2% for WOF and 84.0% for RWS. In the case of Mazowieckie Voivodship, the indicator reached the level of 71.5%. Compared to 2015, the share of the population connected to the sewage system increased in Mazowieckie Voivodship, RWS, WOF and Warszawa by 4.0 pp, 2.9 pp, 2.6 pp and 1.7 pp, respectively. Apart from Warszawa, the value of the indicator at the level of over 90% was recorded in 5 gminas of the metropolis: Lesznowola (94.2%), Żąbki (94.1%), Legionowo (91.9%), Marki (91.5%) and Zielonka (90.2%). The lowest values of the indicator were characteristic of the peripheral gminas of the metropolitan area. In two gminas of the metropolis (Poświętne and Strachówka), there was no sewage system at all, and the share of residents connected to the sewage system of 20% or less was recorded in the next 4 gminas: Sobienie-Jeziory (19.5%), Baranów (19.0%), Żabia Wola (16.0%) and Prażmów (10.9%).

The difference between the share of the population connected to the water supply system and the share of the population using the sewage system for region warszawski stołeczny at the end of 2023 was 7.9 pp (for WOF it was 4.2 pp, and for Warszawa only 1.4 pp). In 3 gminas, the differences in this respect exceeded 80 pp (Prażmów, Sobienie-Jeziory, Żabia Wola). On the other hand, in the metropolis there was a group of gminas in which the share of the population connected to the sewage system was greater than that connected to the water supply system (Jabłonna, Józefów, Kobyłka, Legionowo, Otwock, Piastów, Żąbki). A positive aspect is that the sewage system is being gradually expanded, while the difference between the shares of the population connected to the water supply system and the sewage system is decreasing, which helps reduce the negative impact on the natural environment.

The share of the population served by the gas supply system in the metropolis was 70.7%. This was 14.0 pp more than in the entire Mazowieckie Voivodship (56.7%). It should be emphasised that the share of the population connected to the gas supply system has remained at a virtually unchanged level since 2015.

In 2023, households in Mazowieckie Voivodship used an average of 39.9 m³ of water from water supply system. In the

zużycia wody w gospodarstwach domowych o 0,9 m³ zarówno w województwie mazowieckim, jak i w RWS oraz Warszawie.

Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w RWS kształtowało się na poziomie 1019,6 kWh i było to więcej o 100,5 kWh niż w województwie. Z kolei mieszkańiec Warszawy zużywał 1030,0 kWh. W porównaniu z 2022 r. zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca spadło w Warszawie, w RWS i w województwie odpowiednio o 4,2%, 2,7% i 1,6%.

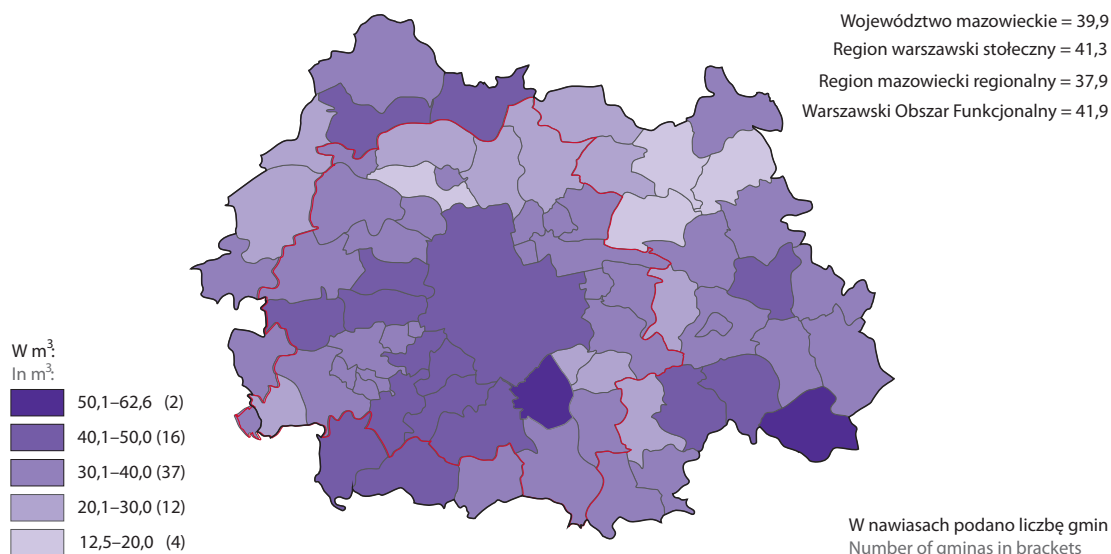
metropolis (RWS), water consumption in households per capita was higher (44.3 m³ per capita), while in Warszawa it was as much as 45.4 m³ per capita. Compared to 2021, an increase in water consumption in households by 0.9 m³ was observed both in Mazowieckie Voivodship, as well as in RWS and Warszawa.

Electricity consumption in households per capita in the RWS was 1019.6 kWh, which was 100.5 kWh more than in the Voivodship. In turn, a resident of Warszawa used 1030.0 kWh. Compared to 2022, electricity consumption per capita decreased in Warszawa, in the RWS and in the Voivodship by 4.2%, 2.7% and 1.6%, respectively.

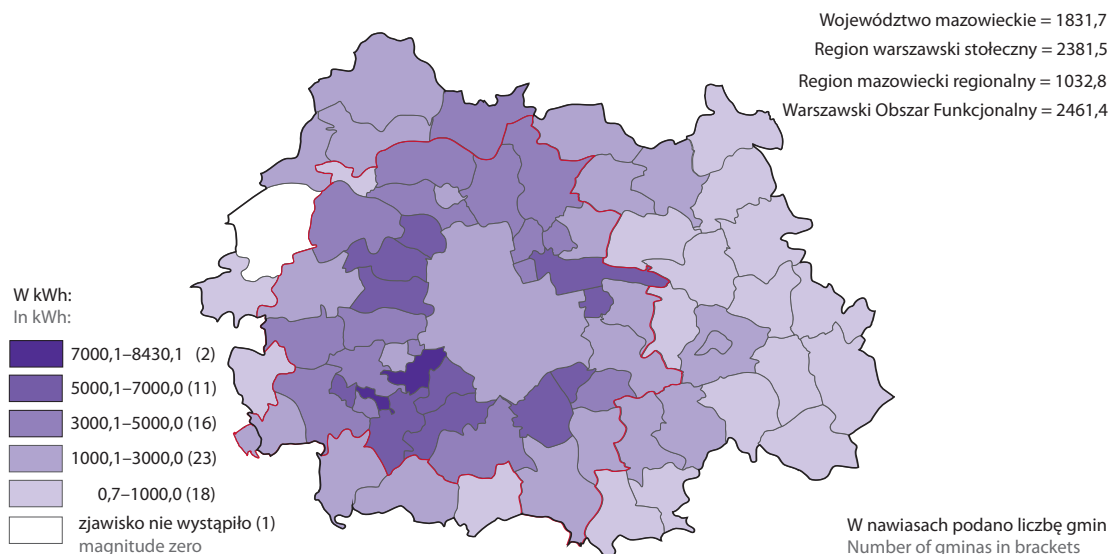
Tablica 13. Zużycie wody i gazu w gospodarstwach domowych
Table 13. Consumption of water and gas in households

Wyszczególnienie Specification	Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Na 1 korzystającego: Per user:			
woda z wodociągów w m ³ water supply in m ³	2015	45,0	38,6
	2022	44,0	41,1
	2023	44,8	42,1
gaz z sieci w kWh gass in kWh	2015	3 122,5	2 353,3
	2022	3 565,3	2 907,1
	2023	3 360,0	2 862,4

Mapa 35. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2023 r.
Map 35. Water consumption from water supply systems in households per capita in 2023

Mapa 36. Zużycie gazu w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2023 r.
Map 36. Gas consumption in households per capita in 2023

Wykres 13. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca
Chart 13. Electricity consumption in households per capita

Rozdział 6.

Chapter 6.

Ochrona zdrowia. Pomoc społeczna

6.1. Ochrona zdrowia

Na terenie województwa mazowieckiego w 2023 r. funkcjonowało 1698 aptek i punktów aptecznych, z czego 989 zlokalizowanych było na terenie obszaru metropolitalnego (58,2% tego typu placówek w województwie). W WOF było ich 923, tj. 54,4% tego typu placówek w województwie. Dostępność aptek (mierzona liczbą mieszkańców przypadających na 1 obiekt) była podobna we wszystkich przekrojach terytorialnych i kształtowała się na poziomie 3,1–3,3 tys. osób na obiekt.

Należy zwrócić uwagę, że rok 2023 był kolejnym, w którym liczba aptek i punktów aptecznych zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego (spadek w skali RWS i WOF o 5 placówek, a w skali województwa o 17). Prawdopodobnie jest to wynik obowiązującej od 2017 r. nowelizacji prawa farmaceutycznego, która wprowadziła obostrzenia dotyczące tworzenia nowych aptek w zakresie m.in. ich odległości od już istniejących obiektów i minimalnej liczby ludności, która powinna przypadać na 1 placówkę, którą ustalono na 3 tys. mieszkańców.

Health care. Social welfare

6.1. Health care

In Mazowieckie Voivodship in 2023, there were 1,698 pharmacies and pharmaceutical outlets, of which 989 were located in the metropolitan area (58.2% of such facilities in the Voivodship). There were 923 of them in WOF, i.e. 54.4% of such facilities in the Voivodship. The availability of pharmacies (measured by the number of residents per facility) was similar in all territorial sections and was at the level of 3.1–3.3 thousand persons per facility.

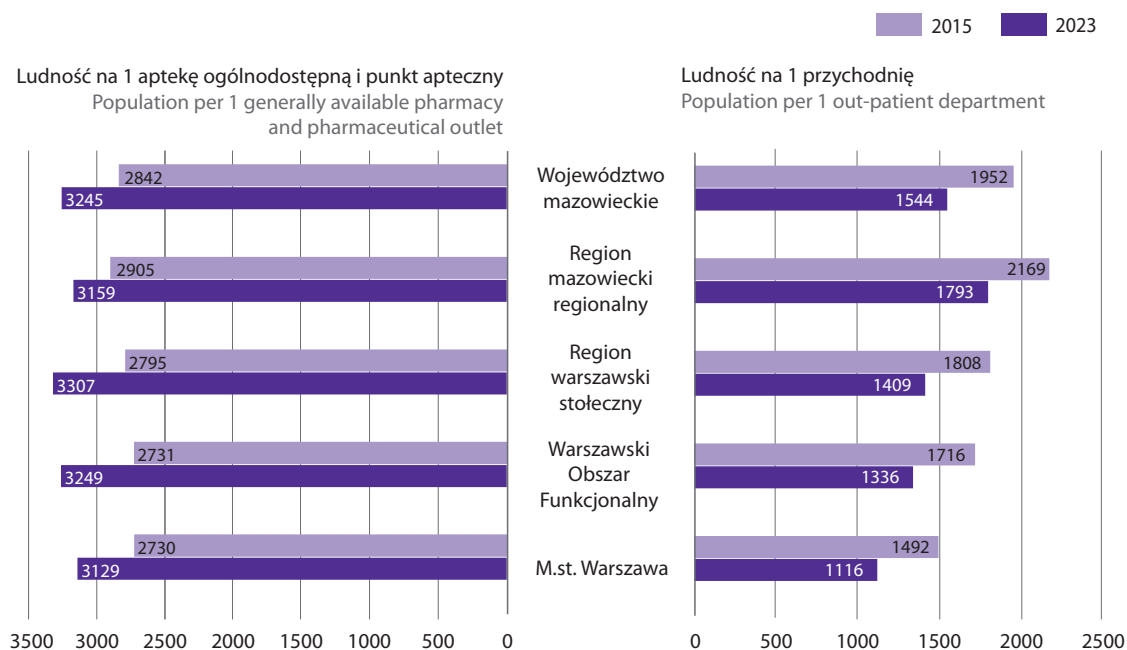
It should be noted that 2023 was another year in which the number of pharmacies and pharmaceutical outlets decreased compared to the previous year (a decrease on the RWS and WOF scale by 5 facilities, and on the voivodship scale by 17). This is probably the result of the amendment to the pharmaceutical law in force since 2017, which introduced restrictions on the establishment of new pharmacies in terms of, among others, their distance from existing facilities and the minimum number of persons that should be per 1 facility, which was set at 3 thousand residents.

Tablica 14. Ochrona zdrowia
Table 14. Health care

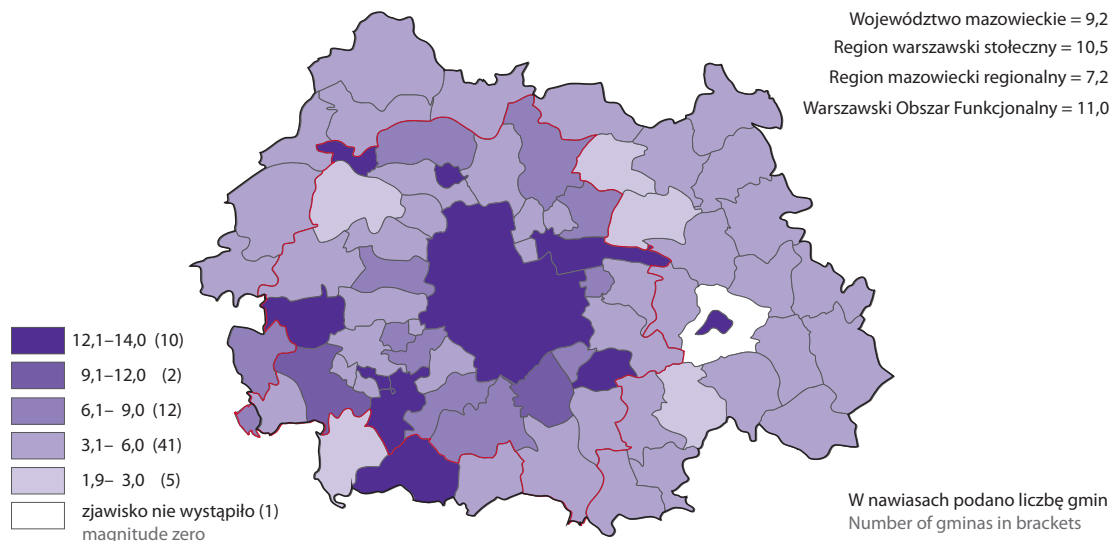
Wyszczególnienie Specification		Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne Generally available pharmacies and pharmaceutical outlets	2015	1 069	813	1 882
	2022	994	721	1 715
	2023	989	709	1 698
Przychodnie Out-patient departments	2015	1 652	1 089	2 741
	2022	2 196	1 216	3 412
	2023	2 321	1 249	3 570
w tym podległe samorządowi of which subordinated to local government	2015	215	134	349
	2022	252	152	404
	2023	263	153	416

**Wykres 14. Ludność na 1 obiekt infrastruktury zdrowotnej
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 14. Population per 1 establishment of health infrastructure
As of 31 December

Mapa 37. Porady^a lekarskie ambulatoryjne na 1 mieszkańca w 2023 r.
Map 37. Doctors consultations^a per capita in out-patient health care in 2023

^a łącznie z poradami udzielonymi w nocnej i świątecznej opiece zdrowotnej.
a including consultations provided in night and holiday health care.

W 2023 r. na terenie województwa mazowieckiego działało 3,6 tys. przychodni, z których 2,3 tys. zlokalizowanych było w RWS. W WOF było 2,2 tys. przychodni, z czego 1,7 tys. w samej Warszawie. Dostępność przychodni w Warszawie jest największa (1,1 tys. osób na 1 obiekt). W metropolii wskaźnik ten wynosił 1,4 tys. osób na 1 obiekt, w WOF 1,3 tys., a na poziomie województwa 1,5 tys.

Z dostępnością przychodni związana jest liczba ambulatoryjnych porad lekarskich, których w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w metropolii (10,5) i w WOF (11,0) udzielono więcej niż średnio w województwie (9,2). Najwięcej porad lekarskich (powyżej 10 w przeliczeniu na mieszkańca) udzielono w Nadarzynie, Błoniu, Tarczynie, Legionowie, Zielonce, Mińsku Mazowieckim, Warszawie, Podkowie Leśnej, Otwocku, Nowym Dworze Mazowieckim, Grodzisku Mazowieckim i Konstancinie Jeziorna. Z drugiej strony w 17% gmin metropolii liczba porad ambulatoryjnych na mieszkańca nie przekraczała 4.

W 2023 r. w placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 (żłobkach oraz klubach dziecięcych) w województwie mazowieckim było do dyspozycji blisko 36 tys. miejsc. Ponad 28 tys. z nich znajdowało się w metropolii, ponad 27 tys. w WOF, z czego 19 tys. w samej Warszawie. Liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych dynamicznie rośnie. W latach 2015–2023 w województwie mazowieckim powstało blisko 22 tys. nowych miejsc opieki. Zdecydowana większość z nich (ponad 16 tys.) przybywała w placówkach zlokalizowanych w granicach RWS, ponad 15 tys. w WOF, a blisko 10 tys. w samej Warszawie.

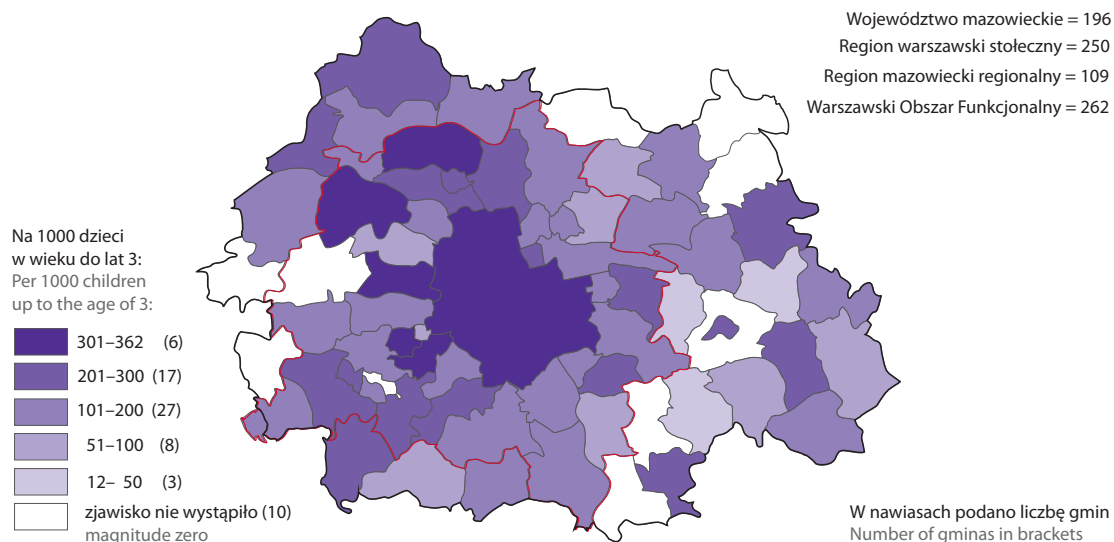
In 2023, there were 3.6 thousand out-patient departments operating in Mazowieckie Voivodship, of which 2.3 thousand were located in the RWS. There were 2.2 thousand out-patient departments in the WOF, of which 1.7 thousand in Warszawa itself. The availability of out-patient departments in Warszawa is the highest (1.1 thousand persons per 1 facility). In the metropolis, this indicator was 1.4 thousand persons, and at the voivodship level 1.5 thousand.

The number of out-patient consultations is related to the availability of out-patient departments, which were provided more per capita in the metropolis (10.5) and in WOF (11.0) than the average in the Voivodship (9.2). The largest number of consultations (over 10 per capita) were provided in Nadarzyn, Błonie, Tarczyn, Legionowo, Zielonka, Mińsk Mazowiecki, Warszawa, Podkowa Leśna, Otwock, Nowy Dwór Mazowiecki, Grodzisk Mazowiecki and Konstancin Jeziorna. On the other hand, in 17% of the metropolis' gminas the number of out-patient consultations per capita did not exceed 4.

In 2023, there were nearly 36 thousand places available in establishments providing care for children up to 3 years of age (nurseries and children's clubs) in Mazowieckie Voivodship. Over 28 thousand of them were located in the metropolis, more than 27 thousand in the WOF, of which 19 thousand in Warszawa itself. The number of places in nurseries and children's clubs is growing dynamically. In the years 2015–2023, nearly 22 thousand new care places were created in Mazowieckie Voivodship. The vast majority of them (over 16 thousand) were created in facilities located within the boundaries of the RWS, more than 15 thousand in the WOF, and nearly 10 thousand in Warszawa itself.

Mapa 38. Dzieci w wieku do lat 3 w żłobkach i klubach dziecięcych w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 38. Children up to the age of 3 in nurseries and children's clubs in 2023 As of 31 December

Przekłada się to na wskaźnik liczby dzieci do lat 3 objętych opieką w ww. placówkach na 1000 dzieci do lat 3, który w metropolii jest wyższy niż w województwie o 28% (odpowiednio 250 wobec 196 dzieci).

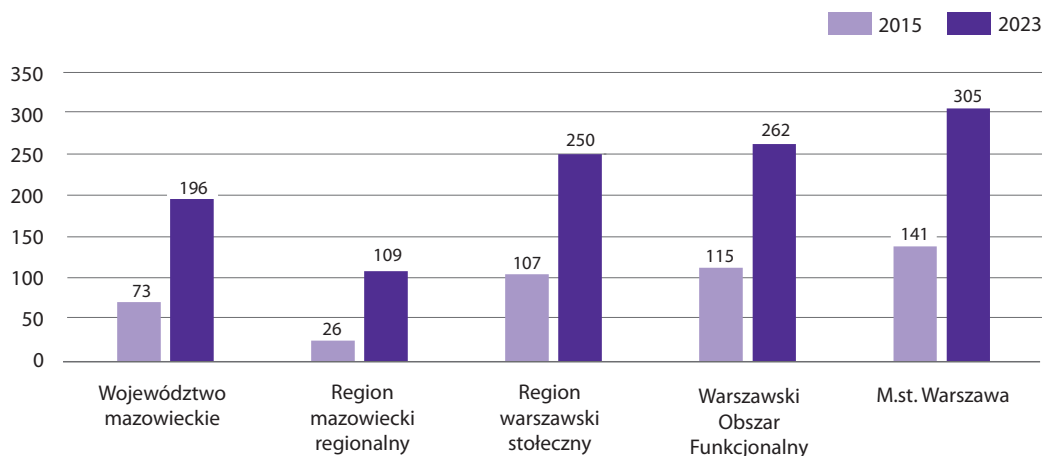
70% położonych na terenie metropolii miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych skoncentrowanych jest w Warszawie.

This translates into an indicator of the number of children up to 3 years of age provided with care in the above-mentioned facilities per 1,000 children up to 3 years of age, which in the metropolis is 28% higher than in the Voivodship (250 compared to 196 children, respectively).

70% of the places in nurseries and children's clubs located in the metropolis are concentrated in Warszawa.

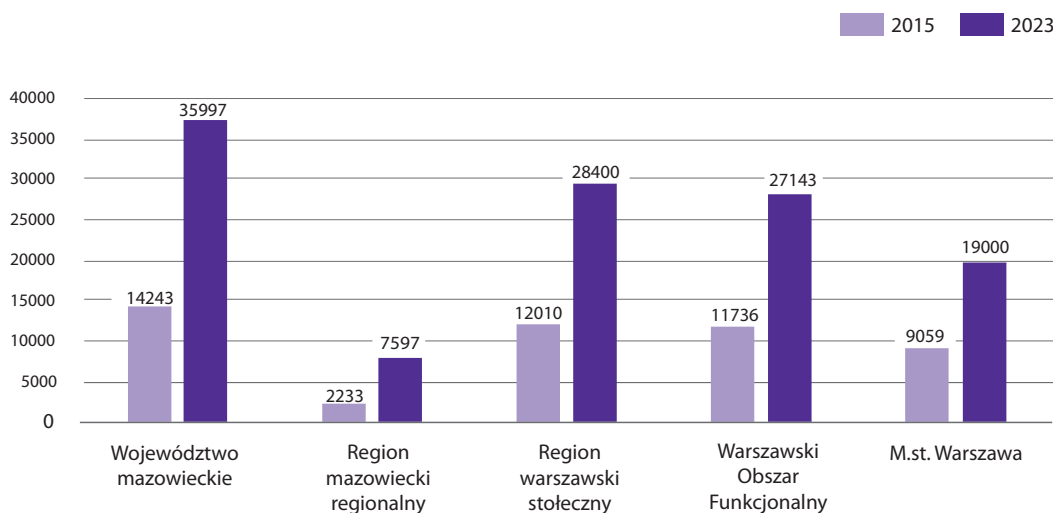
Wykres 15. Dzieci w wieku do lat 3 w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 Stan w dniu 31 grudnia

Chart 15. Children up to the age of 3 in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 As of 31 December

Wykres 16. Miejsca w placówkach^a sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 Stan w dniu 31 grudnia

Chart 16. Places in establishments^a providing care for children up to the age of 3 As of 31 December

^a Placówki obejmują żłobki (łącznie z oddziałami) i kluby dziecięce.
^a Establishments include nurseries (including nursery wards) and children's clubs.

W samej metropolii także panuje duże zróżnicowanie w tym zakresie. Tylko w 3 gminach RWS odsetek dzieci objętych opieką żłobkową przekraczał w 2023 r. 30% (Czosnów, Stare Babice i Wieliszew). Z drugiej strony cały czas w 10 gminach nie ma żadnego miejsca opieki nad dziećmi do lat 3.

Kompetencje samorządu lokalnego w zakresie ochrony zdrowia nie są duże, czego dowodem jest wolumen wydatków na ten dział oraz ich udział w strukturze wydatków ogółem. Na poziomie metropolii w 2023 r. było to 470 mln, co stanowiło 1,3% wydatków ogółem (w województwie na ten cel przeznaczono 577 mln zł, co stanowiło 1,1% wydatków ogółem). Tylko 6 gmin metropolii przeznaczyło na ochronę zdrowia ponad 2,0% swoich wydatków. 11% gmin metropolii przeznaczała na ten cel mniej niż 0,3% swoich wydatków.

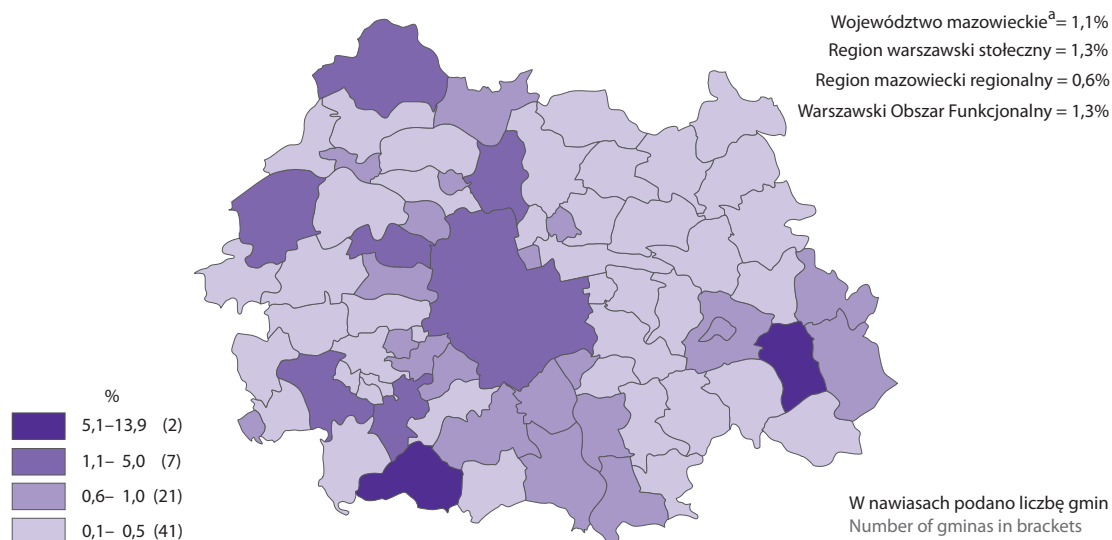
There is also a large variation in this respect in the metropolis itself. Only in 3 RWS gminas the percentage of children provided with nursery care exceeded 30% in 2023 (Czosnów, Stare Babice and Wieliszew). On the other hand, in 10 gminas there is still no place of childcare for children under 3 years of age.

The competences of local government in the field of health care are not large, as evidenced by the volume of expenditure on this section and its share in the structure of total expenditure. At the metropolitan level in 2023, it was PLN 470 million, which constituted 1.3% of total expenditure (in the Voivodship, PLN 577 million was allocated for this purpose, which constituted 1.1% of total expenditure). Only 6 gminas of the metropolis allocated more than 2.0% of their expenditure for health care. 11% of gminas of the metropolis allocated less than 0.3% of their expenditure for this purpose.

Tablica 15. Wydatki budżetów gmin na ochronę zdrowia
Table 15. Expenditure of gminas budgets on health care

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	Mazowieckie Voivodship
Wydatki w mln zł Expenditure in million PLN	2015	284,1	87,4	371,5
	2022	450,0	118,5	568,5
	2023	469,7	107,3	577,0

Mapa 39. Udział wydatków budżetów gmin na ochronę zdrowia w wydatkach ogółem w 2023 r.
Map 39. Share of gminas budgets expenditure on health care in total expenditure in 2023

a łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

6.2. Pomoc społeczna

Jedną z form wsparcia, z jakiej mogli korzystać mieszkańcy województwa mazowieckiego były świadczenia rodzinne. Głównymi kryteriami uprawniającymi do tych świadczeń są: posiadanie dziecka na utrzymaniu oraz przeciętny miesięczny dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie. Niezależnie od wysokości dochodu przyznawane są zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia pielęgnacyjne oraz świadczenie rodzicielskie.

W 2023 r. w województwie mazowieckim zasiłki rodzinne pobierało średnio miesięcznie 57,2 tys. rodzin (tj. o 18,0% mniej niż w 2022 r. i o 54,2% mniej niż w 2015 r.), z czego 16,1 tys. rodzin w regionie warszawskim stołecznym, a 5,5 tys. w samej Warszawie.

W regionie warszawskim stołecznym wypłacano je przeciętnie miesięcznie dla 35,8 tys. dzieci (w województwie dla 126,8 tys. dzieci, a w Warszawie dla 11,8 tys.). Było to mniej niż w 2022 r. odpowiednio o 18,9%, 17,0% i o 19,1%, a w porównaniu z 2015 r. mniej odpowiednio o 46,1%, 47,0%, 45,1%.

Udział dzieci w wieku poniżej 18 lat, na które rodzice otrzymali zasiłki rodzinne w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w RWS wyniósł 5,3% i był niższy o 1,3 p. proc. w porównaniu z 2022 r. i o 6,1 p. proc. w stosunku do 2015 r. (w województwie wyniósł 11,2%, a w Warszawie – 3,4%).

6.2. Social welfare

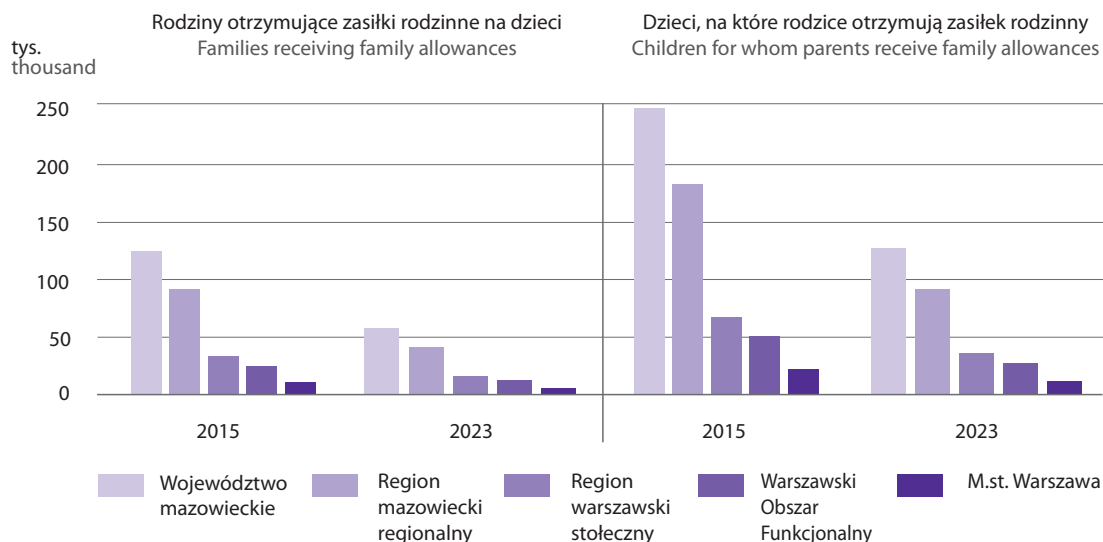
One of the forms of support that residents of Mazowieckie Voivodship could use were family benefits. The main criteria for entitling them to these benefits are having a child to support and an average monthly income per person in the family. Regardless of the amount of income, nursing allowances, nursing benefits and parental benefits are granted.

In 2023, in Mazowieckie Voivodship, family allowances were received by an average of 57.2 thousand families per month (i.e. 18.0% less than in 2022 and 54.2% less than in 2015), of which 16.1 thousand families in region warszawski stołeczny and 5.5 thousand in Warszawa itself.

In region warszawski stołeczny, they were paid on average monthly for 35.8 thousand children (in the Voivodship for 126.8 thousand children, and in Warszawa for 11.8 thousand). This was less than in 2022 by 18.9%, 17.0% and 19.1%, respectively, and in comparison to 2015, less by 46.1%, 47.0% and 45.1%, respectively.

The share of children under 18 years of age for whom parents received family allowances in the total number of children of this age in the RWS was 5.3% and was lower by 1.3 pp compared to 2022 and by 6.1 pp compared to 2015 (in the Voivodship it was 11.2%, and in Warszawa – 3.4%).

Wykres 17. Korzystający ze świadczeń rodzinnych
Chart 17. Persons receiving family benefits

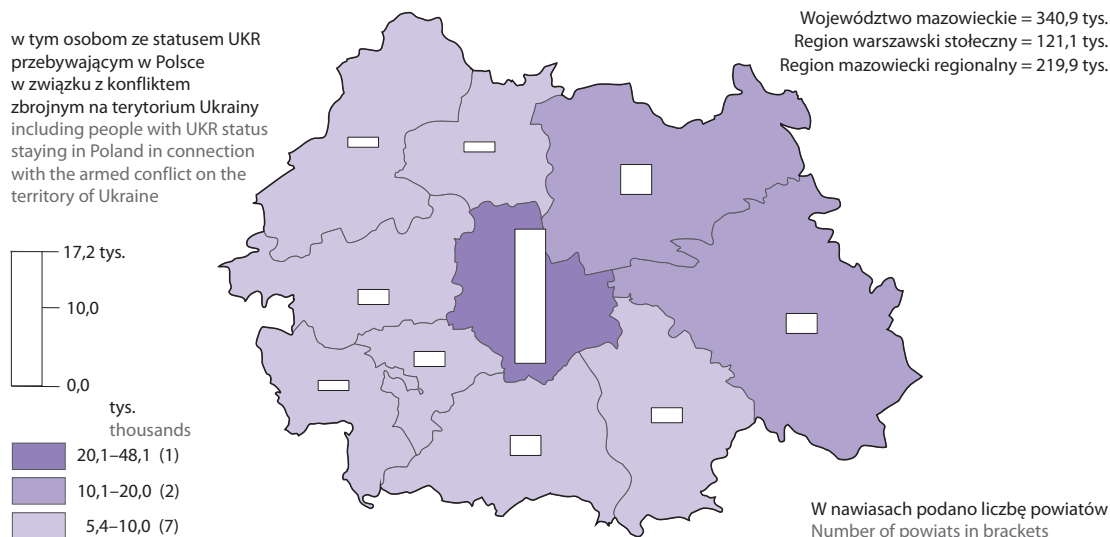

Tablica 16. Wydatki na świadczenia rodzinne
Table 16. Expenditure on family benefits

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Ogółem w tys. zł Total in thousands PLN	2015	315 970	568 516	884 486
	2022	508 347	802 025	1 310 372
	2023	536 939	861 113	1 398 052
w tym na zasiłki rodzinne (wraz z dodatkami) w tys. zł of which family allowances (and allowances) in thousands PLN	2015	126 266	329 288	455 554
	2022	95 458	223 841	319 299
	2023	78 283	190 087	268 370
Wypłacone osobom ze statusem UKR przebywającym w Polsce w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy w tys. zł Paid to persons with UKR status residing in Poland in connection with the armed conflict on the territory of Ukraine in PLN thousand	2022	9 935	6 831	16 766
	2023	21 345	9 929	31 274
w tym pomoc skierowana do rodzin z dziećmi w tys. zł including assistance for families with children in PLN thousand	2022	8 245	5 736	13 981
	2023	11 564	6 015	17 579

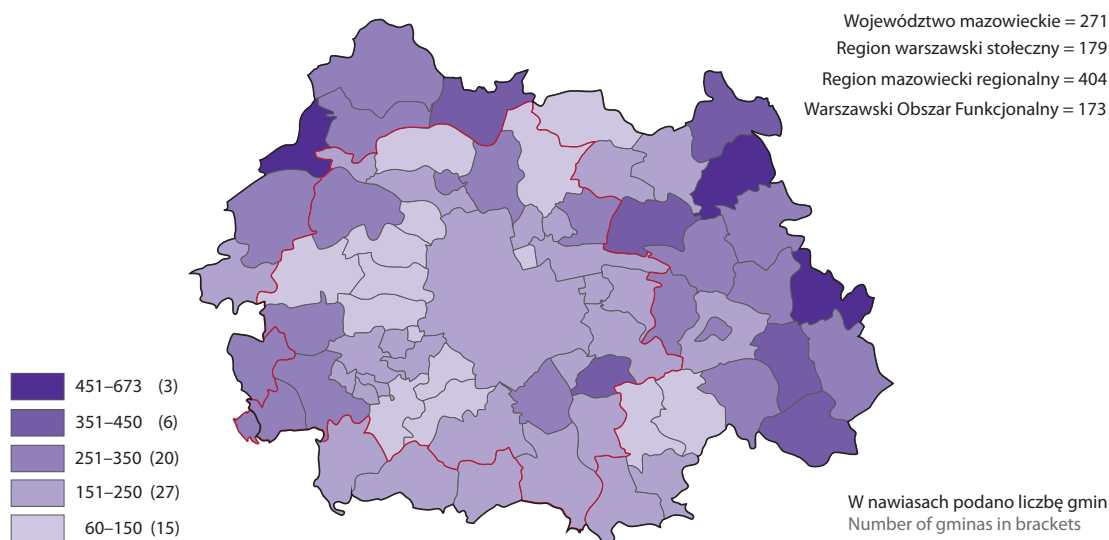
Mapa 40. Przeciętna miesięczna liczba wypłaconych świadczeń rodzinnych w 2023 r.
Map 40. Average monthly number of family benefits paid in 2023

Tablica 17. Pomoc społeczna
Table 17. Social welfare

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej (łącznie z filiami) Stationary social welfare facility (including branches)	2015	157	98	255
	2022	198	115	313
	2023	201	123	324
miejsca places	2015	8 760	7 376	16 136
	2022	10 863	8 135	18 998
	2023	10 714	8 190	18 904
mieszkańcy residens	2015	8 049	6 756	14 805
	2022	9 432	7 346	16 778
	2023	9 456	7 586	17 042
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Persons using social assistance at domicile	2015	109 173	213 390	322 563
	2022	60 931	92 152	153 083
	2023	58 524	90 835	149 358

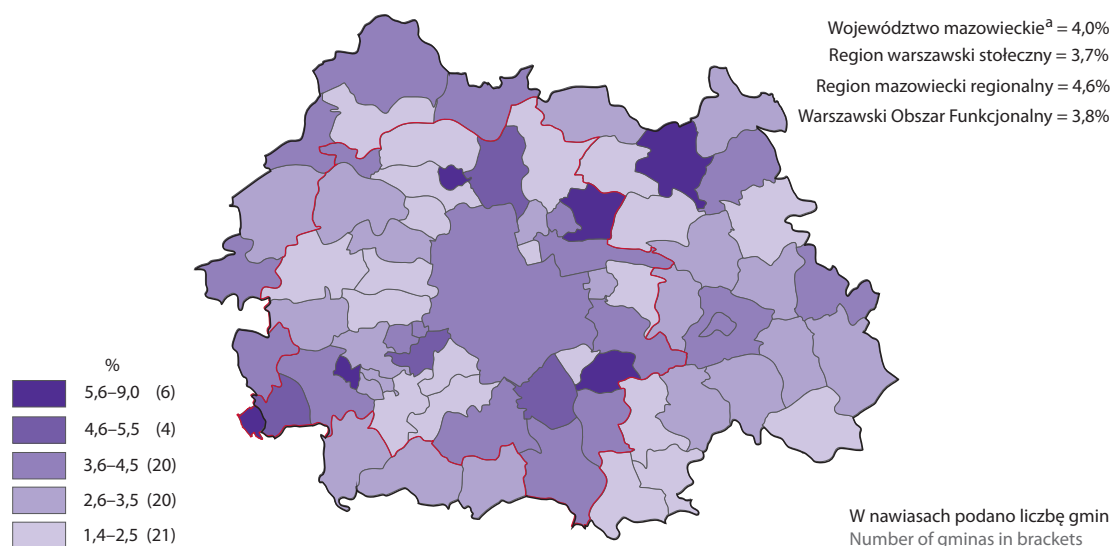
Mapa 41. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2023 r.
Map 41. Beneficiaries of social assistance at domicile per 10 thousand population in 2023

Tablica 18. Wydatki budżetów gmin na pomoc społeczną
Table 18. Expenditure of gminas budgets on social welfare

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Pomoc społeczna w mln zł Social welfare in million PLN	2015	1 196,2	1 305,9	2 502,1
	2022	1 347,8	1 629,7	2 977,5
	2023	1 307,9	786,0	2 094,0
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej w mln zł Other tasks in the field of social policy in million PLN	2015	150,2	64,6	214,9
	2022	642,7	654,1	1 296,8
	2023	285,3	134,7	420,0
Dział „Rodzina” w mln zł „Family” division in million PLN	2022	2 793,1	2 205,9	4 999,1
	2023	1 404,4	1 266,8	2 671,2

Mapa 42. Udział wydatków budżetów gmin na pomoc społeczną w wydatkach ogółem w 2023 r.
Map 42. Share of gminas budgets expenditure on social welfare in total expenditure in 2023

^a Łącznie z miastami na prawach powiatu.
^a Including cities with powiat status.

Wydatki na pomoc społeczną w 2023 r. wyniosły w woj. mazowieckim 2,09 mld zł, z czego ponad 1,30 mld zł zostało zrealizowane w metropolii, a ponad 922 mln zł w samej Warszawie. Udział wydatków budżetów gmin na pomoc społeczną w 2023 r. wyniósł od 3,7% w RWS do 4,0% w całym województwie mazowieckim. W stosunku do roku 2022 udział wydatków w tym zakresie zmniejszył się zarówno w całej metropolii (o 0,6 p. proc.), jak i w 88% gmin na jej obszarze.

Wydatki gmin na pomoc społeczną i ich udział w budżetach był zróżnicowany. Najniższe wydatki na pomoc społeczną

Expenditure on social assistance in 2023 amounted to PLN 2.09 billion in Mazowieckie Voivodship, of which over PLN 1.30 billion was implemented in the metropolis, and over PLN 922 million in Warszawa alone. The share of expenditure of gmina budgets on social assistance in 2023 ranged from 3.7% in the RWS to 4.0% in the entire Mazowieckie Voivodship. Compared to 2022, the share of expenditure in this area decreased both in the entire metropolis (by 0.6 pp) and in 88% of gminas in its area.

The expenditure of gminas on social assistance and their share in the budgets varied. The lowest expenditure on so-

(poniżej 2,0% budżetu) poniosły gminy: Raszyn, Wieliszew, Ożarów Mazowiecki, Leszno, Celestynów, Radzymin i Lato-wicz. Najwięcej środków (powyżej 6%) przeznaczyły gminy: Legionowo i Tłuszcz.

Wydatki w dziale „Rodzina”, w którym skumulowane zostały środki przeznaczone na wsparcie rodzin z dziećmi (w relacji do roku poprzedniego) w regionie warszawskim stołecz-nym zmniejszyły się o 49,7%, w województwie o 46,6%, a w Warszawie o 45,0%.

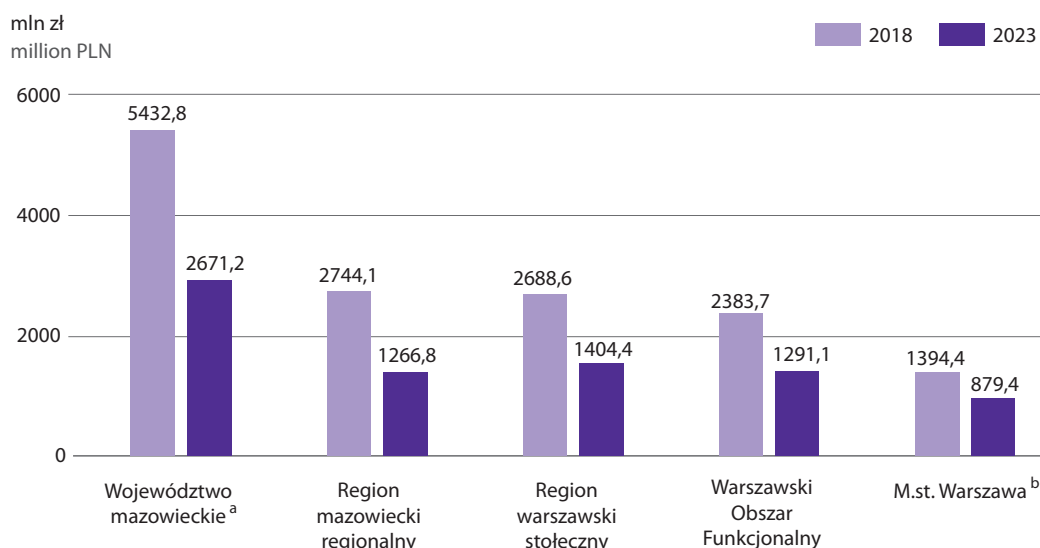
cial assistance (below 2.0% of the budget) was incurred by the gminas of Raszyn, Wieliszew, Ożarów Mazowiecki, Leszno, Celestynów, Radzymin and Lato-wicz. The largest funds (over 6%) were allocated by the gminas of Legionowo and Tłuszcz.

Expenditure in the “Family” section, which accumulates funds intended to support families with children (com-pared to the previous year) in region warszawski stołeczny decreased by 49.7%, in the Voivodship by 46.6%, and in Warszawa by 45.0%.

Tablica 19. Wydatki budżetów gmin w dziale „Rodzina” według wybranych rozdziałów budżetowych
Table 19. Expenditure of gminas budgets in the „Family” division by selected budget chapters

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
System opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w tys. zł Care system for children up to 3 years of age in thousands PLN	2022	383 659,0	90 000,7	473 659,7
	2023	513 313,7	100 013,5	613 327,2
Rodziny zastępcze w tys. zł Foster families in thousands PLN	2022	50 797,0	29 547,4	80 344,4
	2023	56 225,5	35 816,9	92 042,5
Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych w tys. zł Activity of care and education centres in thousands PLN	2022	91 777,0	22 290,4	114 067,4
	2023	102 542,2	25 542,3	128 084,4

Wykres 18. Wydatki budżetów gmin w dziale „Rodzina”
Chart 18. Expenditure of gminas budgets in the „Family” division

a łącznie z miastami na prawach powiatu. b Dane dotyczą budżetu miasta na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status. b Data concern budget of the city with powiat status.

Rozdział 7. Chapter 7.

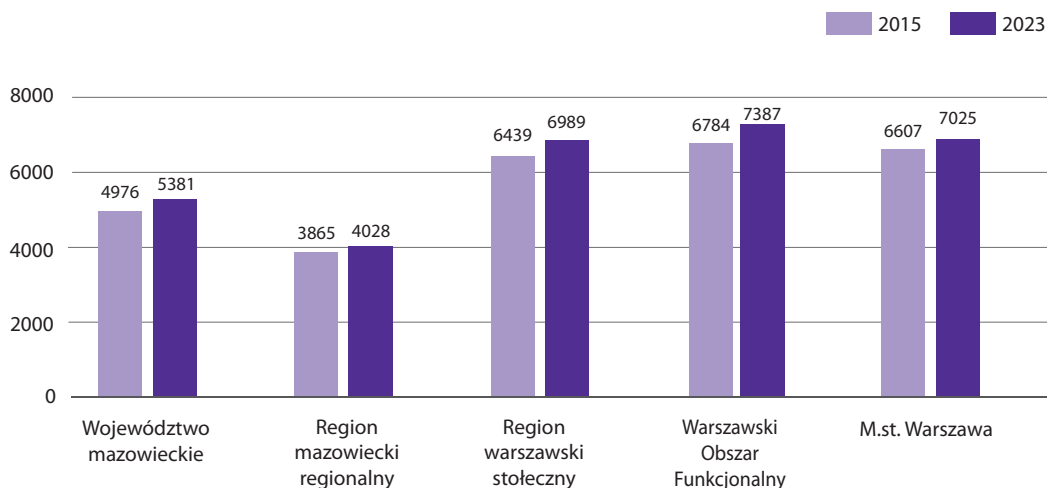
Kultura Culture

Tablica 20. Biblioteki publiczne (z filiami)
Table 20. Public libraries (with branches)

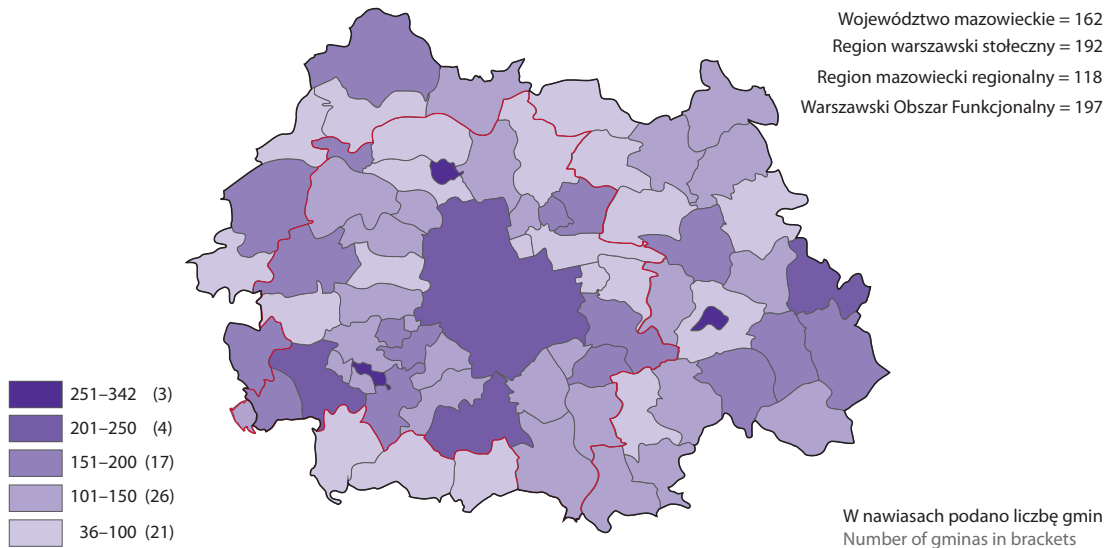
Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Placówki (stan w dniu 31 grudnia) Establishments (as of 31 December)	2015	397	564	961
	2022	409	537	946
	2023	408	537	945
Księgozbiór w tys. wol. (stan w dniu 31 grudnia) Collection in thousand vol. (as of 31 December)	2015	9 634,8	8 058,2	17 693,0
	2022	9 906,8	7 603,1	17 509,9
	2023	9 900,1	7 626,3	17 526,3
Czytelnicy w ciągu roku Library borrowers during the year	2015	625 058	322 476	947 534
	2022	581 139	257 853	838 992
	2023	624 988	265 071	890 059

Wykres 19. Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną
Stan w dniu 31 grudnia

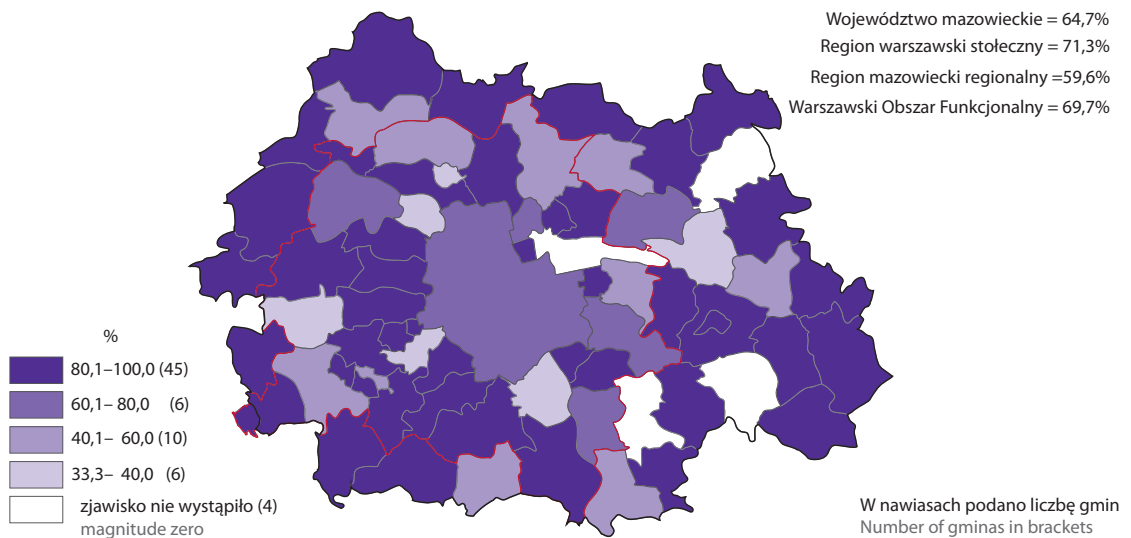
Chart 19. Number of population per 1 library facility
As of 31 December

Mapa 43. Czytelnicy bibliotek (łącznie z punktami bibliotecznymi) na 1000 ludności w 2023 r.
 Map 43. Library borrowers (including library service points) per 1000 population in 2023

Mapa 44. Biblioteki z Internetem bezprzewodowym w % ogółu bibliotek w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia
 Map 44. Libraries with wireless Internet in % of the total number of libraries in 2023 As of 31 December

W 2023 r. w gminach RWS funkcjonowało 408 bibliotek publicznych, które stanowiły 43,2% ogólnej liczby tych placówek w województwie mazowieckim. W regionie mazowieckim regionalnym działało 537 tych instytucji. W porównaniu z 2015 r. w gminach RWS liczba bibliotek wzrosła o 11, a w pozostałej części województwa zmniejszyła się o 27. Jeśli analizą obejmie się poziom gmin, to ubytek bibliotek odnotowano w siedmiu gminach RWS: Czosnów, Dębe Wielkie, Klembów, Piaseczno, Piastów, Siennica i Wieliszew (po 1 placówce), a wzrost w dziesięciu – łącznie o 18; przy czym 7 placówek przybyło w Warszawie. W województwie mazowieckim na 1 placówkę biblioteczną (biblioteki wraz z filiami oraz punktami bibliotecznymi) przypadało 5381 osób (o 405 więcej niż w 2015 r.). W RWS było to 6989 osób (o 550 więcej), a w WOF – 7387 osób (o 603 więcej). Na koniec 2023 r. księgozbiór bibliotek publicznych zlokalizowanych w regionie warszawskim stołecznym liczył 9900,1 tys. woluminów i stanowił 56,5% księgozbioru wojewódzkiego. W porównaniu z 2015 r. liczba woluminów zwiększyła się o 2,8%, natomiast księgozbiór w województwie mazowieckim (17526,3 tys. woluminów) i w regionie mazowieckim regionalnym (7626,3 tys.) zmniejszył się odpowiednio o 0,9% i 5,4%. Liczba czytelników w bibliotekach publicznych na obszarze RWS w 2023 r. wyniosła 625,0 tys. i zmniejszyła się o 0,01% w stosunku do 2015 r. Spadek liczby czytelników odnotowano także w województwie i w regionie mazowieckim regionalnym odpowiednio o 6,1% i 17,8%.

Biblioteki, szczególnie te w oddalonych od Warszawy gminach, mogą pełnić także rolę we wspieraniu rozwoju społeczeństwa cyfrowego. Większość bibliotek i ich filii oferuje bowiem możliwość skorzystania z komputerów podłączonych do Internetu. W 2023 r. w bibliotekach na terenie województwa mazowieckiego było 3278 komputerów z dostępem do sieci – to o 374 mniej niż w 2015 r. W RWS spadek ten wyniósł 354 szt. (w 2023 r. – 1530), a w gminach WOF – spadek o 340 szt. do poziomu 1300 szt. W Warszawie ubyło 397 komputerów i w 2023 r. było ich 758. Należy zwrócić uwagę, że oferta bibliotek jest pod tym względem zróżnicowana przestrzennie. Poza Warszawą jeszcze tylko w 13 gminach RWS czytelnicy mieli dostęp do ponad 20 komputerów z Internetem. Jednocześnie w gminach Kampinos i Poświętne był tylko jeden taki komputer. Większość bibliotek oferuje dostęp do Internetu bezprzewodowego. W 2023 r. w województwie mazowieckim było to 64,7% ogółu bibliotek, w RWS – 71,3%, w WOF – 69,7%, a w Warszawie – 64,4%.

W 2023 r. w gminach RWS zlokalizowanych było 137 instytucji kultury (centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice), które stanowiły 44,3% ogólnej liczby tych instytucji w województwie mazowieckim. W porównaniu z 2015 r. liczba instytucji kultury wzrosła o 22, a w pozostałej części województwa o 5. W większości gmin metropolii (60 na 70 jednostek) liczba tych placówek utrzymuje się na niezmiennym poziomie w stosunku do 2015 r. W 8 spośród 10 jednostek, w których nastąpiła zmiana liczebności,

In 2023, there were 408 public libraries in the RWS gminas, which constituted 43.2% of the total number of such institutions in Mazowieckie Voivodship. There were 537 such institutions in region mazowiecki regionalny. Compared to 2015, the number of libraries in the RWS gminas increased by 11, and decreased by 27 in the rest of the Voivodship. If the analysis covers the gmina level, a decrease in libraries was recorded in seven RWS gminas: Czosnów, Dębe Wielkie, Klembów, Piaseczno, Piastów, Siennica and Wieliszew (1 institution each), and an increase in ten – by a total of 18; with 7 institutions more in Warszawa. In Mazowieckie Voivodship, there were 5,381 persons per 1 library institution (libraries with branches and library service points) (405 more than in 2015). In RWS, it was 6,989 persons (550 more), and in WOF – 7,387 persons (603 more). At the end of 2023, the book collection of public libraries located in region warszawski stołeczny numbered 9,900.1 thousand volumes and constituted 56.5% of the voivodship book collection. Compared to 2015, the number of volumes increased by 2.8%, while the book collection in Mazowieckie Voivodship (17,526.3 thousand volumes) and in region mazowiecki regionalny (7,626.3 thousand) decreased by 0.9% and 5.4%, respectively. The number of library users in public libraries in the RWS area in 2023 amounted to 625.0 thousand and decreased by 0.01% compared to 2015. A decrease in the number of library users was also recorded in the Voivodship and in region mazowiecki regionalny by 6.1% and 17.8%, respectively.

Libraries, especially those in gminas located far from Warszawa, can also play a role in supporting the development of the digital society. Most libraries and their branches offer the possibility of using computers connected to the Internet. In 2023, there were 3,278 computers with Internet access in libraries in Mazowieckie Voivodship – this is 374 fewer than in 2015. In the RWS, this decrease amounted to 354 units (in 2023 – 1,530), and in the WOF gminas – a decrease of 340 units to the level of 1,300 units. In Warszawa, there were 397 computers fewer and in 2023 there were 758 of them. It should be noted that the offer of libraries is spatially diversified in this respect. Apart from Warszawa, only in 13 RWS gminas did library users have access to more than 20 computers with Internet. At the same time, in the Kampinos and Poświętne gminas there was only one such computer. Most libraries offer access to wireless Internet. In 2023, in Mazowieckie Voivodship it was 64.7% of all libraries, in the RWS – 71.3%, in the WOF – 69.7%, and in Warszawa – 64.4%.

In 2023, 137 cultural institutions (centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres) were located in the RWS gminas, which constituted 44.3% of the total number of these institutions in Mazowieckie Voivodship. Compared to 2015, the number of cultural institutions increased by 22, and in the rest of the Voivodship by 5. In most of the metropolitan gminas (60 out of 70

instytucji kultury przybyło. Najwięcej w Warszawie, w której w latach 2015–2023 ich liczba zwiększyła się o 19. Po jednej instytucji kultury przybyło w gminach: Dębe Wielkie, Leszno, Mińsk Mazowiecki (gmina miejska), Poświętne, Stare Babice, Wołomin i Zakroczym. Ubytki w zakresie tej infrastruktury nastąpiły w Legionowie i Piasecznie. Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice są instytucjami prowadzącymi wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Zlokalizowane są praktycznie w każdej gminie, integrują poszczególne przedsięwzięcia kulturalne oraz kreują postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym danej społeczności. Wspólne spotkania pozwalają budować tożsamość lokalną i poczucie wspólnoty, mają również na celu zainteresować i przyciągnąć turystów i mieszkańców sąsiednich gmin oraz Warszawy. W ciągu 2023 r. centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na terenie gmin RWS zorganizowały 17,8 tys. imprez, które stanowiły 63,8% ogólnej liczby tych wydarzeń w województwie mazowieckim. W gminach należących do WOF instytucje kultury zorganizowały ich 16,4 tys., a w Warszawie odbyło się 10,1 tys. z nich. W porównaniu z 2015 r. odnotowano wzrost liczby tego typu wydarzeń we wszystkich omawianych przekrojach. W województwie liczba imprez zwiększyła się o 19,3%, w gminach RWS – o 23,1%, w WOF o 27,7%, w Warszawie o 26,9%. W imprezach zorganizowanych przez centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice na terenie RWS uczestniczyło 1 940,2 tys. osób, tj. o 7,4% więcej niż w 2015 r. W WOF uczestników imprez było 1 794,8 tys., a w Warszawie 1 024,8 tys., co oznacza wzrost o 10,9% i spadek o 7,4%. W regionie mazowieckim regionalnym w imprezach organizowanych przez instytucje kultury wzięło udział 1 609,8 tys. osób, tj. o 2,1% mniej niż 8 lat wcześniej.

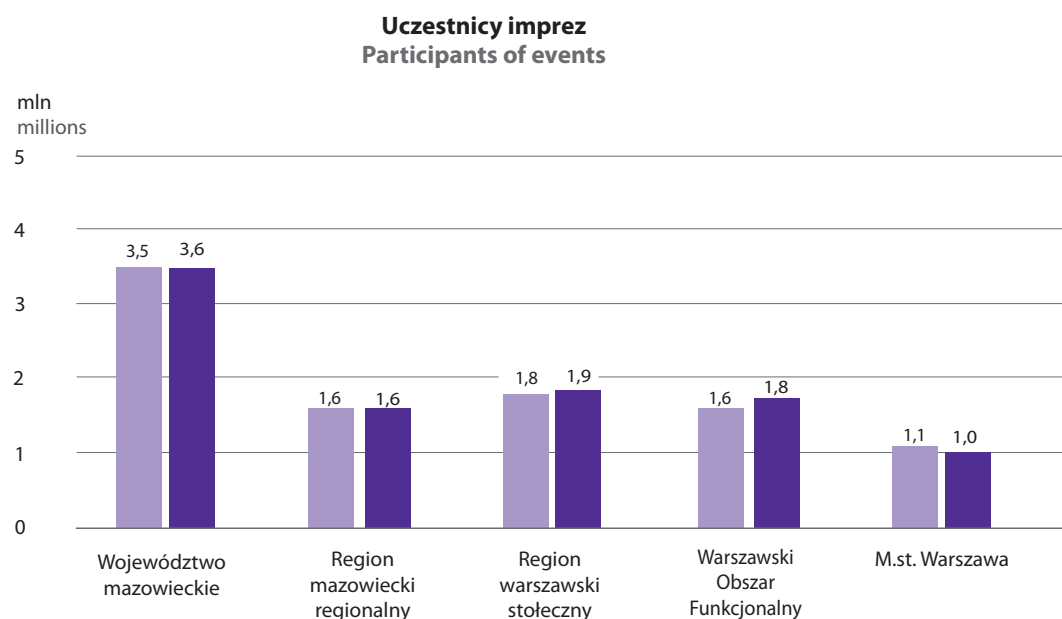
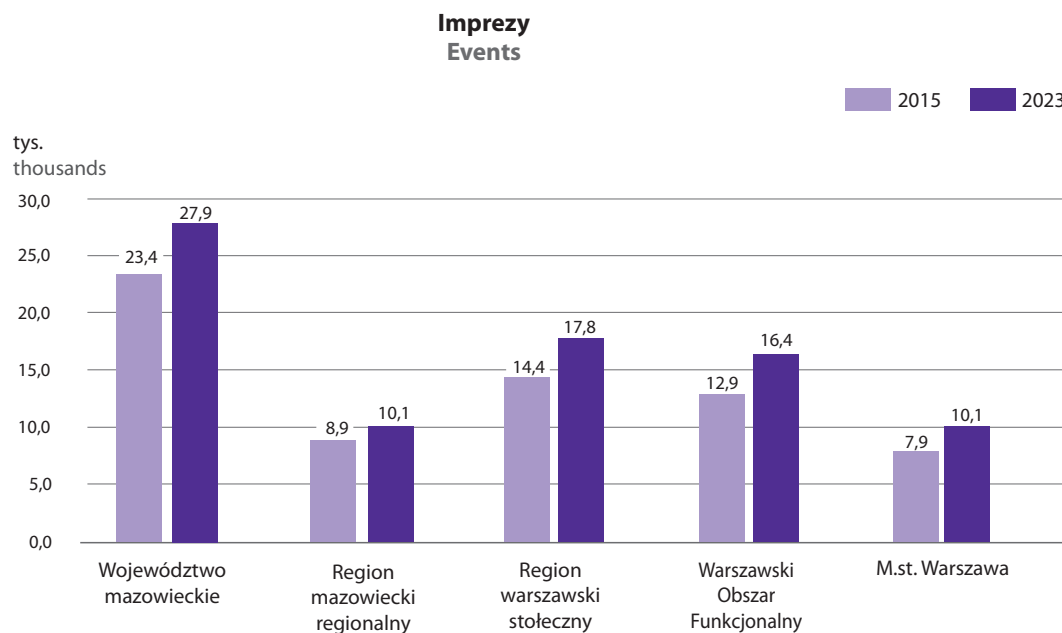
Organizacja imprez wymaga stosownej infrastruktury. W 2023 r. w województwie mazowieckim zlokalizowanych było 209 instytucji posiadających salę widowiskową. Na terenie metropolii znajdowało się 99 z nich, z czego w Warszawie – 47. Liczba instytucji w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 29 w województwie i o 14 w RWS. W Warszawie w latach 2015–2023 przybyło 12 takich instytucji, a w pozostałej części RWS – 2. Liczba miejsc w salach widowiskowych w województwie wyniosła 41,3 tys., co oznacza, że w ciągu 8 lat wzrosła o 11,3 tys. (o 37,8%). W instytucjach położonych w RWS było 16,4 tys. miejsc, z czego 7,6 tys., czyli prawie połowa w Warszawie. W porównaniu z 2015 r. wzrost liczby miejsc w RWS wyniósł 3,6 tys. (28,3%), a w Warszawie – 2,4 tys. (46,7%). W regionie mazowieckim regionalnym na koniec 2023 r. działało 110 instytucji (o 15 więcej) posiadających 25,0 tys. miejsc w salach widowiskowych (więcej o 7,7 tys., tj. o 44,8%).

units), the number of these institutions remains unchanged compared to 2015. In 8 out of 10 units where there was a change in the number of cultural institutions, the number of cultural institutions increased. The largest number in Warszawa, where their number increased by 19 in the years 2015–2023. There was one cultural institution more in each of the following gminas: Dębe Wielkie, Leszno, Mińsk Mazowiecki (urban gmina), Poświętne, Stare Babice, Wołomin and Zakroczym. Losses in this infrastructure occurred in Legionowo and Piaseczno. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres are institutions conducting multi-directional socio-cultural activities. They are located in practically every gmina, integrate individual cultural projects and create attitudes of active participation in the socio-cultural life of a given community. Joint meetings allow building local identity and a sense of community, and are also intended to interest and attract tourists and residents of neighbouring gminas and Warszawa. In 2023, centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in the RWS gminas organised 17.8 thousand events, which constituted 63.8% of the total number of such events in Mazowieckie Voivodship. In the gminas belonging to WOF, cultural institutions organised 16.4 thousand of them, and 10.1 thousand of them took place in Warszawa. Compared to 2015, an increase in the number of such events was noted in all the cross-sections discussed. In the Voivodship, the number of events increased by 19.3%, in RWS gminas – by 23.1%, in WOF by 27.7%, in Warszawa by 26.9%. In events organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in RWS, 1,940.2 thousand persons participated, i.e. 7.4% more than in 2015. In WOF, there were 1,794.8 thousand participants in events, and in Warszawa 1,024.8 thousand, which means an increase of 10.9% and a decrease of 7.4%. In region mazowiecki regionalny, 1,609.8 thousand persons took part in events organised by cultural institutions, i.e. 2.1% less than 8 years earlier.

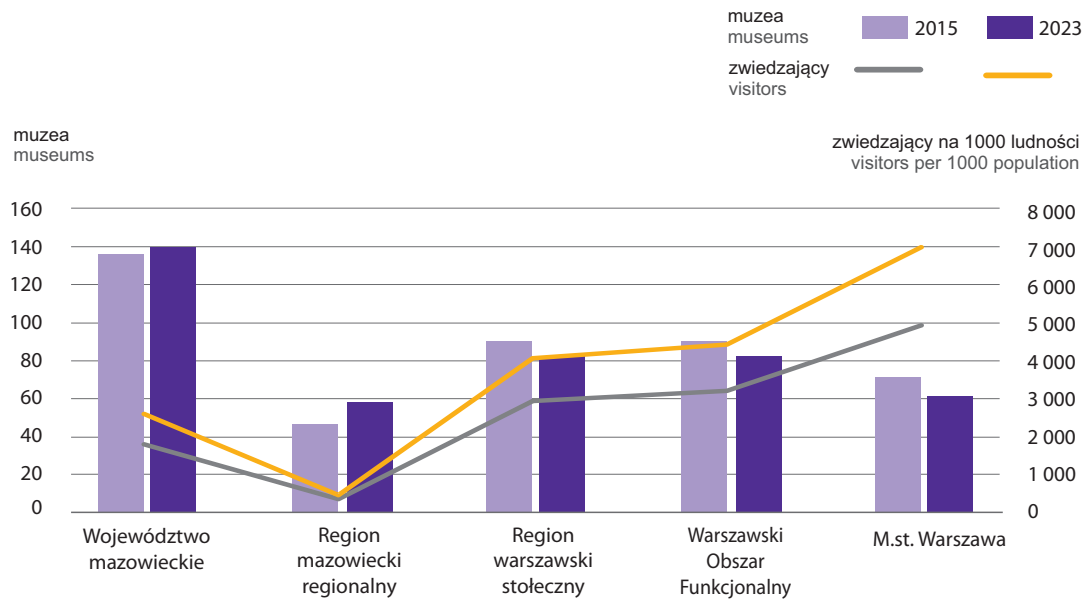
Organising events requires appropriate infrastructure. In 2023, there were 209 institutions with a performance hall in Mazowieckie Voivodship. There were 99 of them in the metropolitan area, of which 47 were in Warszawa. Compared to 2015, the number of institutions increased by 29 in the Voivodship and by 14 in the RWS. In Warszawa, there were 12 such institutions more in the years 2015–2023, and 2 in the remaining part of the RWS. The number of seats in performance halls in the Voivodship was 41.3 thousand, which means that over 8 years it increased by 11.3 thousand (37.8%). Institutions located in the RWS had 16.4 thousand seats, of which 7.6 thousand, or almost half, in Warszawa. Compared to 2015, the increase in the number of seats in the RWS was 3.6 thousand (28.3%), and in Warszawa – 2.4 thousand (46.7%). At the end of 2023, in Mazowieckie Voivodship, there were 110 institutions (15 more) with 25.0 thousand seats in performance halls (7.7 thousand more, i.e. 44.8%).

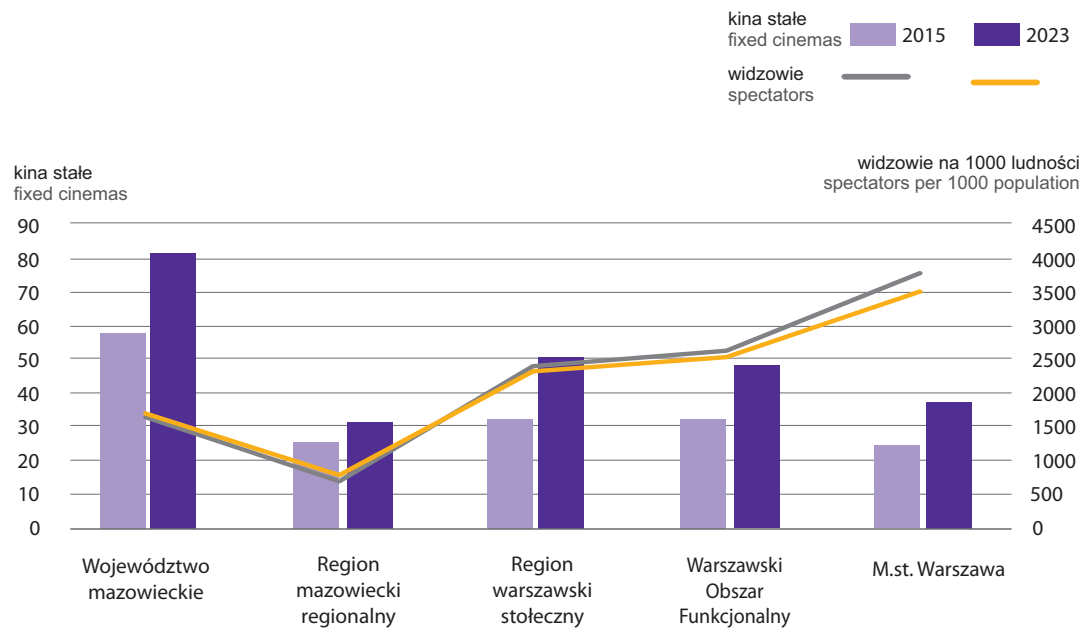
Wykres 20. Imprezy zorganizowane przez instytucje kultury
Chart 20. Events organized by cultural institutions

Wykres 21. Muzea
Chart 21. Museums

Wykres 22. Kina
Chart 22. Cinemas

Tablica 21. Dochody i wydatki budżetów gmin^a na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego
 Table 21. Revenue and expenditure of gminas budgets^a on culture and national heritage protection

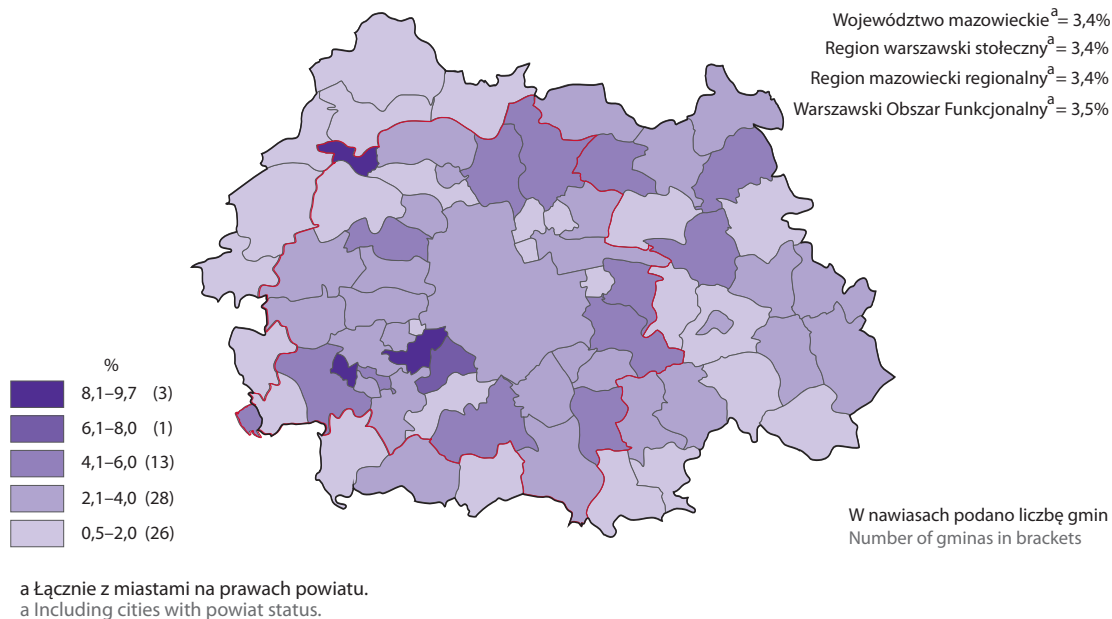
Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Dochody w mln zł Revenue in million PLN	2015	16,3	37,7	54,0
	2022	48,2	46,4	94,7
	2023	84,0	133,2	217,1
Wydatki w mln zł Expenditure in million PLN	2015	585,8	284,3	870,0
	2022	960,9	426,2	1 387,1
	2023	1 199,4	587,1	1 786,5

a łącznie z miastami na prawach powiatu.
 a Including cities with powiat status.

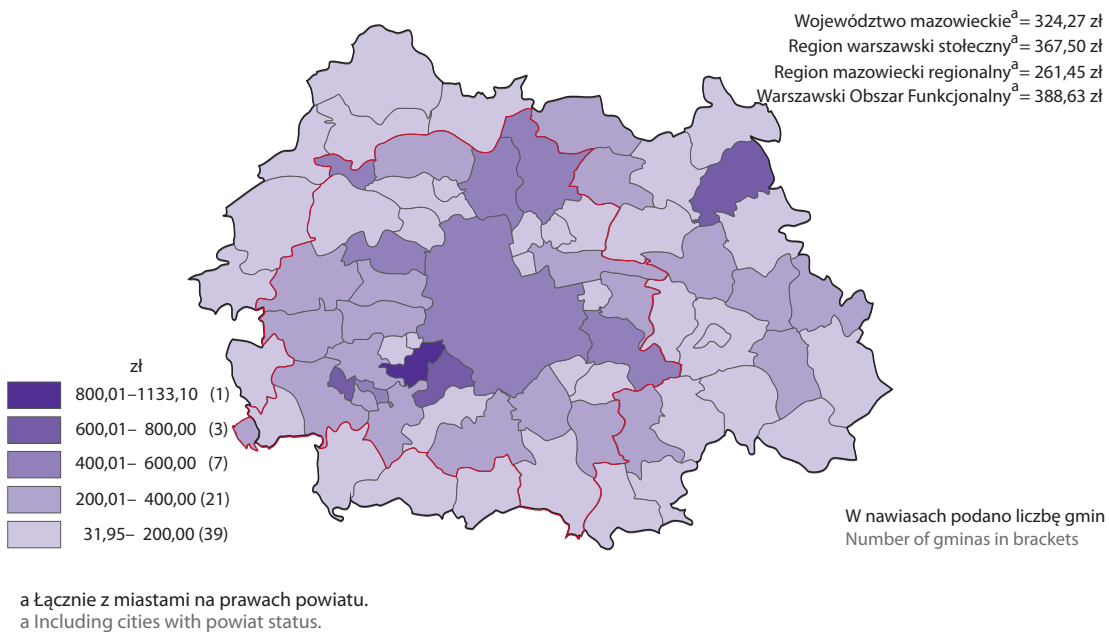
Nakłady na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego stanowią relatywnie niewielki odsetek w budżetach samorządowych. W 2023 r. gminy w RWS przeznaczyły na ten cel 3,4% swoich wydatków. Udział ten był na tym samym poziomie co w województwie i nieco niższy niż w Warszawskim Obszarze Funkcjonalnym (3,5%) i w Warszawie (3,6%). W ośmiu gminach RWS udział omawianych wydatków przekroczył 5%. Były to: Michałowice (9,7%), Milanówek (9,4%), Nowy Dwór Mazowiecki (8,6%), Raszyn (7,1%), Radzymin i Strachówka (po 5,9%), Nieporęt (5,3%) i Halinów (5,1%). Z drugiej strony w sześciu gminach metropolii ich udział stanowił mniej niż 1% wydatków ogółem; najmniejszy odnotowano w gminach: Leoncin, Prażmów i Ząbki (po 0,5%). W 2023 r. wydatki gmin Regionu Warszawskiego Stołecznego na działania związane z kulturą wyniosły 1199,4 mln zł (z czego 71,7% stanowiły wydatki m.st. Warszawy). W przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy RWS wydatkowały na ten cel 367,50 zł, tj. o 43,23 zł więcej niż w województwie i o 106,05 zł więcej niż w regionie mazowieckim regionalnym.

Expenditure on culture and protection of national heritage constitute a relatively small percentage of local government budgets. In 2023, gminas in the RWS allocated 3.4% of their expenditure for this purpose. This share was at the same level as in the Voivodship and slightly lower than in the Warsaw Functional Area (3.5%) and in Warszawa (3.6%). In eight RWS gminas, the share of the discussed expenditure exceeded 5%. These were: Michałowice (9.7%), Milanówek (9.4%), Nowy Dwór Mazowiecki (8.6%), Raszyn (7.1%), Radzymin and Strachówka (5.9% each), Nieporęt (5.3%) and Halinów (5.1%). On the other hand, in six gminas of the metropolis, their share was less than 1% of total expenditure; the smallest was recorded in the gminas: Leoncin, Prażmów and Ząbki (0.5% each). In 2023, the expenditure of the gminas of region warszawski stołeczny on activities related to culture amounted to PLN 1,199.4 million (of which 71.7% were the expenditure of m.st. Warszawa). Calculated per 1 inhabitant, the gminas of region warszawski stołeczny spent PLN 367.50 on this purpose, i.e. PLN 43.23 more than in the Voivodship and PLN 106.05 more than in region mazowiecki regionalny.

Mapa 45. Udział wydatków budżetów gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2023 r.
 Map 45. Share of gminas budgets expenditure on culture and national heritage protection in 2023

Mapa 46. Wydatki budżetów gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na mieszkańca w 2023 r.
 Map 46. Expenditure of gminas budgets on culture and national heritage protection per capita in 2023

Rozdział 8.

Chapter 8.

Rynek pracy.

Podmioty gospodarki narodowej

8.1. Rynek pracy

Rynek pracy w Polsce w 2023 r. charakteryzował się spadkiem liczby bezrobotnych i wzrostem płac. W latach 2015–2023 (za wyjątkiem roku 2020) udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym malał i w 2023 r. osiągnął minimalną wartość 3,6%. Podobnie było w województwie mazowieckim udział ten malał i w 2023 r. wyniósł 3,4%, natomiast im bliżej centrum gospodarczego, jakim jest Warszawa, tym był on mniejszy. W RWS i WOF wyniósł odpowiednio po 1,9%, a w samej Warszawie 1,6%.

Grupa gmin RWS, w których udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wynosił poniżej średniej dla województwa (3,4%) liczyła 59 jednostek skoncentrowanych głównie w jego zachodniej części (m.in. Ożarów Mazowiecki, Błonie, Stare Babice). Gminy o udziale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym przewyższającym wartość średnią dla województwa koncentrowały się w północnej części RWS, przede wszystkim w powiecie wołomińskim. Do tej grupy należało 11 jednostek wchodzących w skład RWS (Jadów, Strachówka, Tłuszcz, Nasielsk, Zakroczym, Leoncin, Nowy Dwór Mazowiecki, Klembów, Pomiechówek, Poświętne, Radzymin). Poziom bezrobocia powyżej wartości dla województwa odnotowano też w Żyrardowie, który nie należy do RWS, ale znajduje się w granicach WOF.

W 2023 r. w województwie liczba pracujących w gospodarce narodowej według miejsca zamieszkania na 1000 ludności wyniosła 447 (w RWS – 477). Gmin, w których wskaźnik ten przekroczył średnią dla województwa było 27. Najwyższą wartość przyjął w Raszynie (561), a najniższą w Podkowie Leśnej (383).

W ramach obszaru metropolitalnego (RWS) istniało dość duże zróżnicowanie przeciętnych wynagrodzeń. W 2023 r. w Warszawie było o prawie 50% wyższe niż w powiecie mińskim, który w ramach metropolii charakteryzowała najniższa wartość przeciętnego wynagrodzenia (nieco ponad 6445 zł). W stosunku do 2015 r. różnica pomiędzy wynagrodzeniami w tych powiatach zmalała o blisko 9 p. proc., ale biorąc pod uwagę wartości bezwzględne wzrosła o blisko 1122 zł (z ponad 2058 do ponad 3180 zł). W 2023 r. w porównaniu z 2015 r. we wszystkich powiatach RWS przeciętne wynagrodzenia wzrosły. Tempo tego wzrostu wahało się od 66% w powiecie przyskowskim do 90% w powiecie wołomińskim.

Labour market.

Entities of the national economy

8.1. Labour market

The Polish labour market in 2023 was characterised by a decrease in the number of unemployed persons and an increase in wages and salaries. In the years 2015–2023 (except for 2020), the share of unemployed in the working-age population decreased and in 2023 reached a minimum value of 3.6%. Similarly, in Mazowieckie Voivodship, this share decreased and in 2023 amounted to 3.4%, while the closer to the economic centre, which is Warszawa, the smaller it was. In RWS and WOF it amounted to 1.9%, respectively, and in Warszawa itself 1.6%.

The group of RWS gminas in which the share of unemployed among working-age population was below the average for the Voivodship (3.4%) consisted of 59 units concentrated mainly in its western part (including Ożarów Mazowiecki, Błonie, Stare Babice). The gminas with the share of unemployed in the working-age population exceeding the average for the Voivodship were concentrated in the northern part of RWS, primarily in wołomiński powiat. This group included 11 units included in RWS (Jadów, Strachówka, Tłuszcz, Nasielsk, Zakroczym, Leoncin, Nowy Dwór Mazowiecki, Klembów, Pomiechówek, Poświętne, Radzymin). The level of unemployment above the value for the Voivodship was also recorded in Żyrardów, which does not belong to RWS, but is located within the boundaries of WOF.

In 2023, the number of employed persons in the national economy in the Voivodship by place of residence per 1,000 population was 447 (in RWS 477). There were 27 gminas in which this indicator exceeded the average for the Voivodship. The highest value was in Raszyn (561), and the lowest in Podkowa Leśna (383).

Within the metropolitan area (RWS), there was a fairly large variation in average wages and salaries. In 2023, in Warszawa, it was almost 50% higher than in miński powiat, which was characterised by the lowest average value of wages and salaries within the metropolis (slightly over PLN 6,445). Compared to 2015, the difference between wages and salaries in these powiats decreased by almost 9 percentage points, but taking into account absolute values, it increased by almost PLN 1,122 (from over PLN 2,058 to over PLN 3,180). In 2023, compared to 2015, average wages increased in all RWS powiats. The rate of this increase ranged from 66% in przyskowski powiat to 90% in wołomiński powiat.

Bezrobotni zarejestrowani

to osoby, które ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego, niezatrudnione i niewykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy i zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Registered unemployed persons

persons who are aged 18 or more and have not reached the retirement age, are not employed or performing any other kind of paid work, available for full-time work and are registered in the powiat labour office respective to the person's place of residence (permanent or temporary), seeking employment or any other paid work.

Tablica 22. Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia rejestrowanego^a
Table 22. Registered unemployed persons and registered unemployment rate^a

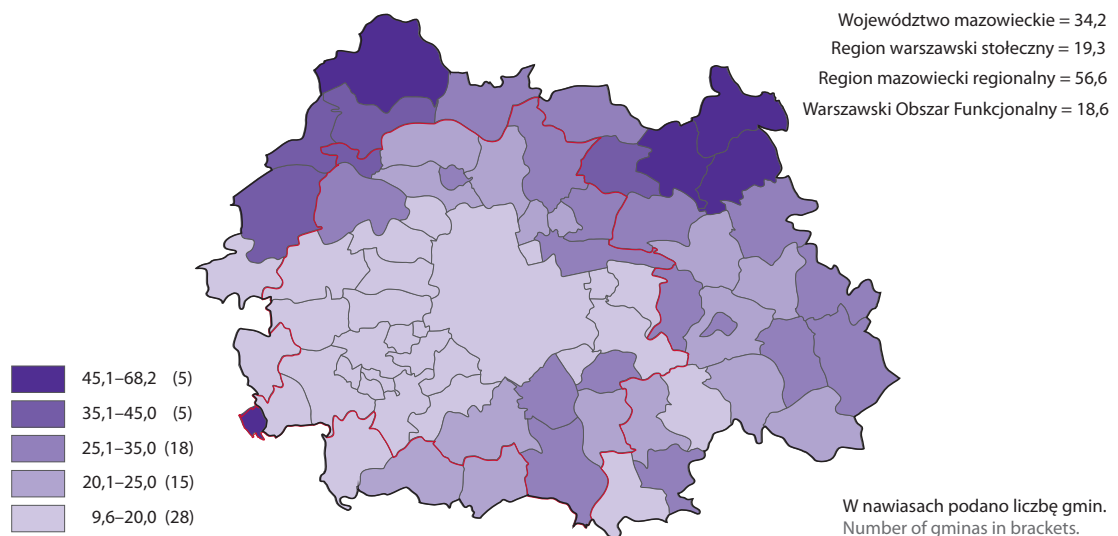
Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Bezrobotni zarejestrowani Registered unemployed persons	2015	77 513	139 014	216 527
	2022	40 136	76 384	116 520
	2023	37 401	73 125	110 526
Stopa bezrobocia rejestrowanego Registered unemployment rate	2015	4,7	14,5	8,3
	2022	2,2	8,9	4,3
	2023			

a Do wyliczenia przyjęto liczbę pracujących uwzględniając pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2015 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010, od 2021 – Powszechnego Spisu Rolnego 2020.

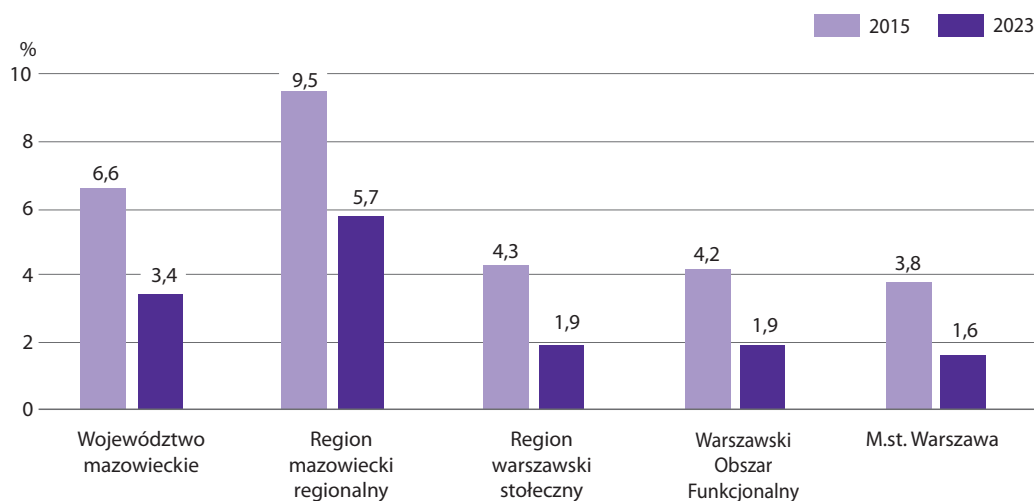
a The number of employed persons, including estimated data of employed persons on private farms in agriculture was used for calculation, estimated using the results: in 2015 – the Agricultural Census 2010, since 2021 – Agricultural Census 2020.

**Mapa 47. Bezrobotni zarejestrowani na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

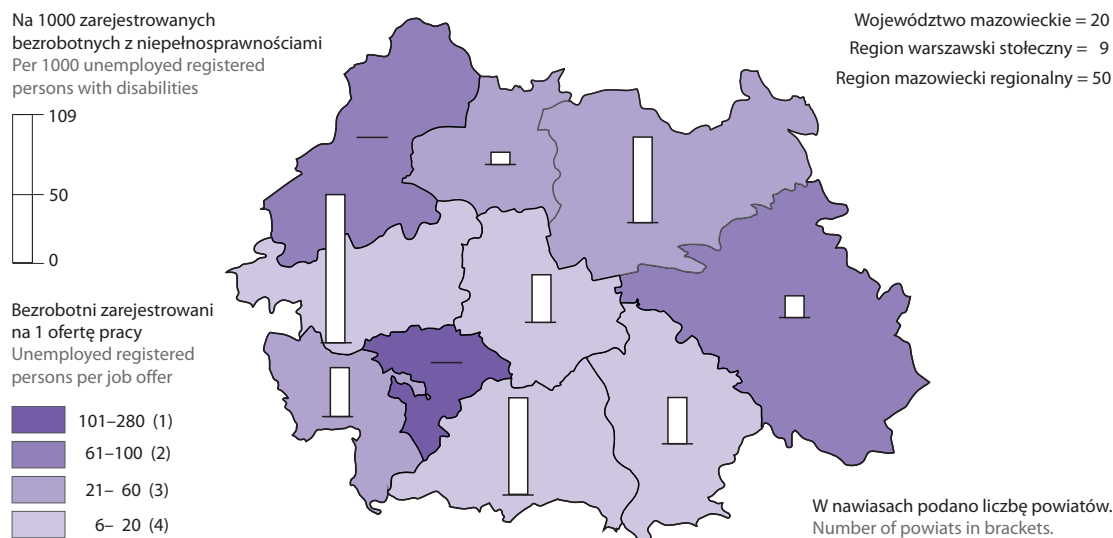
Map 47. Registered unemployed persons per 1000 working age population in 2023
As of 31 December

Wykres 23. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym
 Chart 23. Share of unemployed persons in the working age population

Mapa 48. Oferty pracy w 2023 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Job offers in 2023
 As of 31 December

Pracujący

to osoby wykonujące pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Od roku 2022 pracujący w gospodarce narodowej według miejsca zamieszkania, bez pracujących za granicą. Więcej na stronie GUS: Informacja Głównego Urzędu Statystycznego na temat zmiany struktury źródeł danych.

Employment

concern persons performing work providing earnings or income. Since 2022, persons employed in the national economy, without persons employed abroad. More information on page GUS: Information from Statistics Poland on the change in the structure of data sources in the Survey on Employment in the National Economy, introduced in 2023.

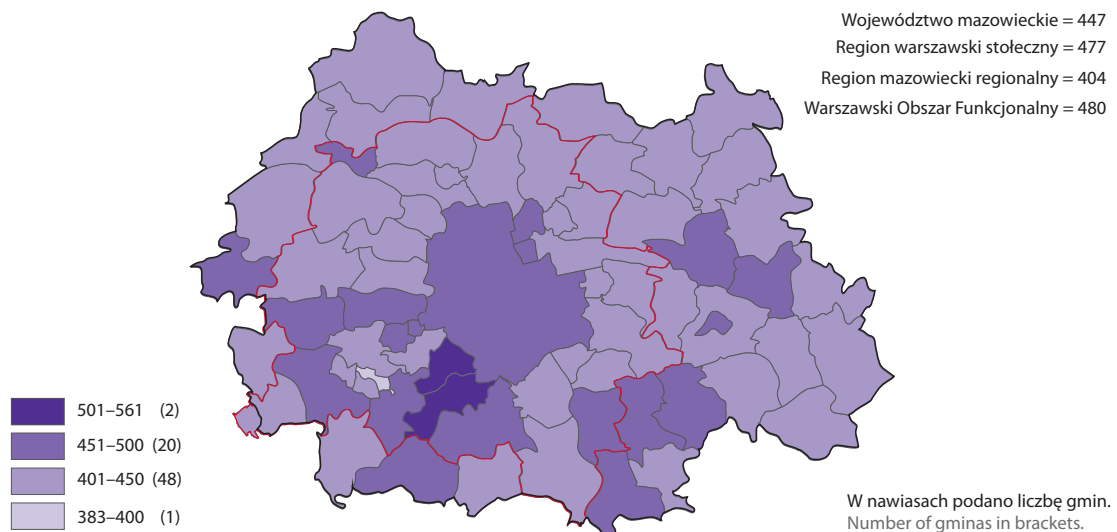
Tablica 23. Pracujący
Table 23. Employed persons

LATA YEARS	Region Region		Województwo mazowieckie	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	Mazowieckie Voivodship	
Pracujący Employed persons	2015 ^a	1 103 009	408 140	1 511 149
	2022	1 528 414	908 864	2 437 278
	2023	1 559 446	903 958	2 463 404

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie. a By actual workplace and type of activity; excluding economic entities employing up to 9 persons and persons working in private farms in agriculture.

Mapa 49. Pracujący w gospodarce narodowej według miejsca zamieszkania na 1000 ludności w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 49. Employed persons in national economy by place of residence per 1000 population in 2023
As of 31 December

Wskaźnik zatrudnienie według BAEL

jest to udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

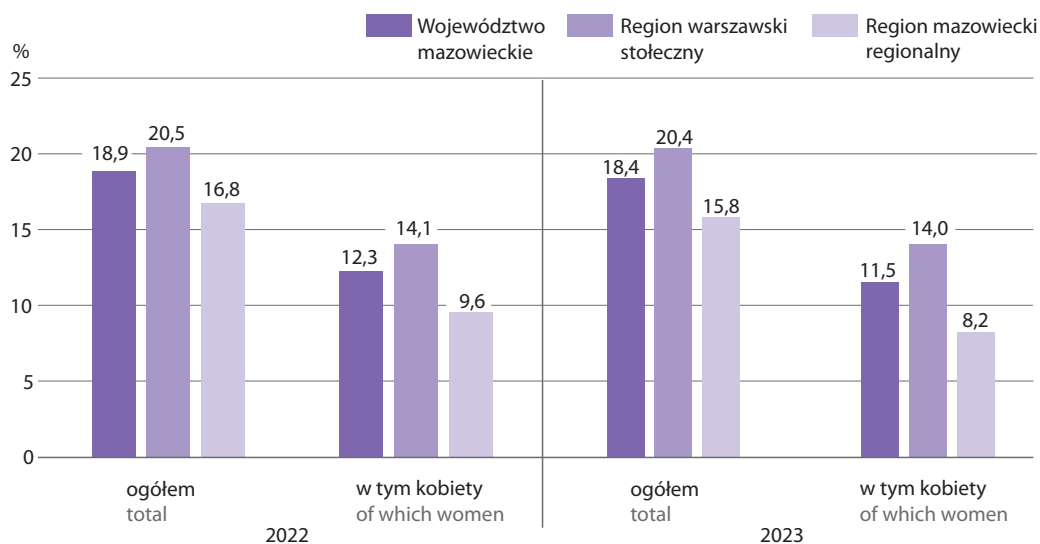
Employment rate by LFS

it is share of the employed people of a given category in the total population of a given category.

Tablica 24. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15–89 lat według BAEL (dane średnioroczne)
Table 24. Employment rate person in age 15–89 by LFS (average annual data)

LATA YEARS	Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Ogółem Total	2022	63,4	56,8	60,5
	2023	65,7	56,5	62,0
w tym kobiety of which women	2022	58,5	49,1	54,5
	2023	61,4	49,3	56,6

Wykres 24. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 60–89 lat według BAEL (dane średnioroczne)
Chart 24. Employment rate persons in age 60–89 by LFS (average annual data)

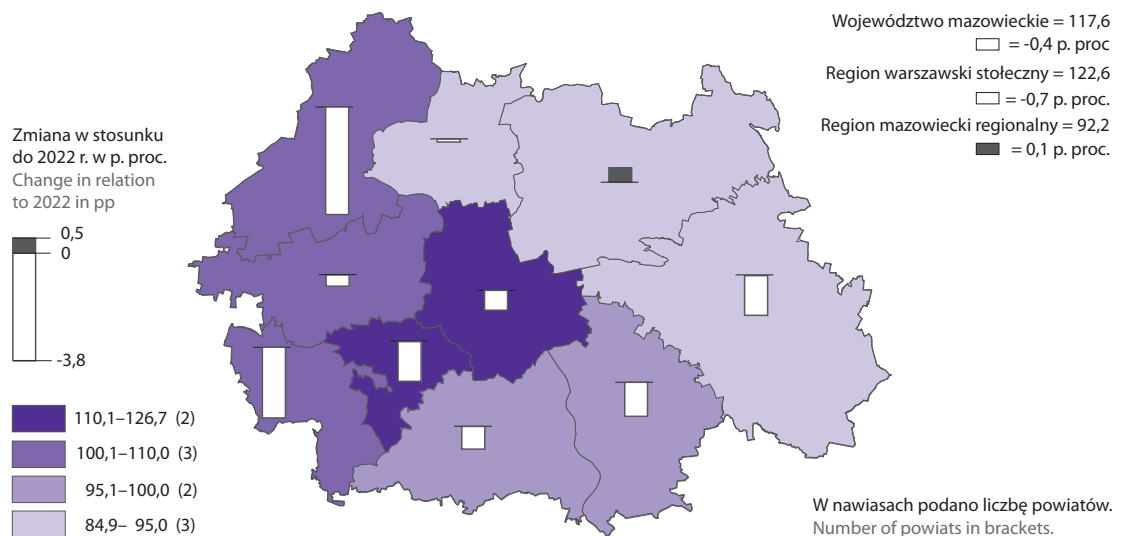

Tablica 25. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a
Table 25. Average monthly gross wages and salaries^a

LATA YEARS	Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Wynagrodzenie brutto w zł Wages and salaries in PLN	2015	5 380,32	3 784,19	5 098,55
	2022	8 265,56	6 173,72	7 913,14
	2023	9 312,56	7 000,72	8 928,60

Mapa 50. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w relacji do średniej krajowej (Polska=100) według powiatów w 2023 r.

Map 50. Average monthly gross wages and salaries^a in relation to the national average (Poland=100) by powiats in 2023

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
^a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

8.2. Podmioty gospodarki narodowej

8.2. Entities of the national economy

Podmiot gospodarki narodowej

osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą. W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej.

Entity of the national economy

a legal person, a organizational entity without legal personality and a natural person conducting economic activity. In the REGON system the term entity of the national economic is identical to the term legal entity. The fact of having legal personality is not a criterion for defining the entity as a legal entity.

Tablica 26. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON
Table 26. Entities of the national economy in REGON register

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	Mazowieckie Voivodship
Ogółem Total	2015	572 072	193 958	766 030
	2022	745 381	223 339	968 720
	2023	782 505	228 908	1 011 413
w tym osoby fizyczne of which natural persons	2015	351 415	151 621	503 036
	2022	452 049	175 718	627 767
	2023	475 236	179 427	654 663
Podmioty nowo zarejestrowane Newly registered entities	2015	50 857	17 574	68 431
	2022	61 785	16 867	78 652
	2023	63 445	17 278	80 723
Podmioty wyrejestrowane na 100 nowo zarejestrowanych Entities removed from the REGON register per 100 newly registered	2015	59	86	66
	2022	44	65	48
	2023	44	62	48

Podmioty gospodarki narodowej w regionie warszawskim stołecznym stanowiły 77,4% podmiotów zarejestrowanych w województwie mazowieckim. W samej Warszawie było ich aż 70,6% z całego obszaru RWS, tym samym stolica skupiała w sobie największy potencjał gospodarczy województwa.

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na obszarze regionu warszawskiego stołecznego stanowiły 72,6% ogółu tego typu podmiotów województwa mazowieckiego wpisanych do rejestru REGON.

Według podziału na klasę wielkości podmiotów, można zaobserwować, że im większe podmioty, tzn. zatrudniające więcej pracowników, tym większa ich koncentracja w War-

Entities of the national economy in region warszawski stołeczny constituted 77.4% of entities registered in Mazowieckie Voivodship. In Warszawa alone, there were as many as 70.6% of them from the entire area of the RWS, thus the capital concentrated the greatest economic potential of the Voivodship.

Natural persons conducting economic activity in region warszawski stołeczny constituted 72.6% of all such entities in Mazowieckie Voivodship entered in the REGON register.

According to the division into the size class of entities, it can be observed that the larger the entities, i.e. those employing more employees, the greater their concentration in Warszawa and the gminas in its immediate vicinity (pri-

szawie i gminach w jej bezpośrednim sąsiedztwie (przede wszystkim położonych wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych). Dotyczy to przede wszystkim podmiotów średnich (zatrudniających od 50-249 pracowników) i dużych firm (250 pracowników i więcej). W ponad połowie gmin regionu warszawskiego stołecznego nie było żadnego pracodawcy zatrudniającego co najmniej 250 osób. W 5 gminach metropolii (Dobre, Kałuszyn, Latowicz, Strachówka, Prażmów) nie miał siedziby żaden pracodawca zatrudniający co najmniej 50 pracowników.

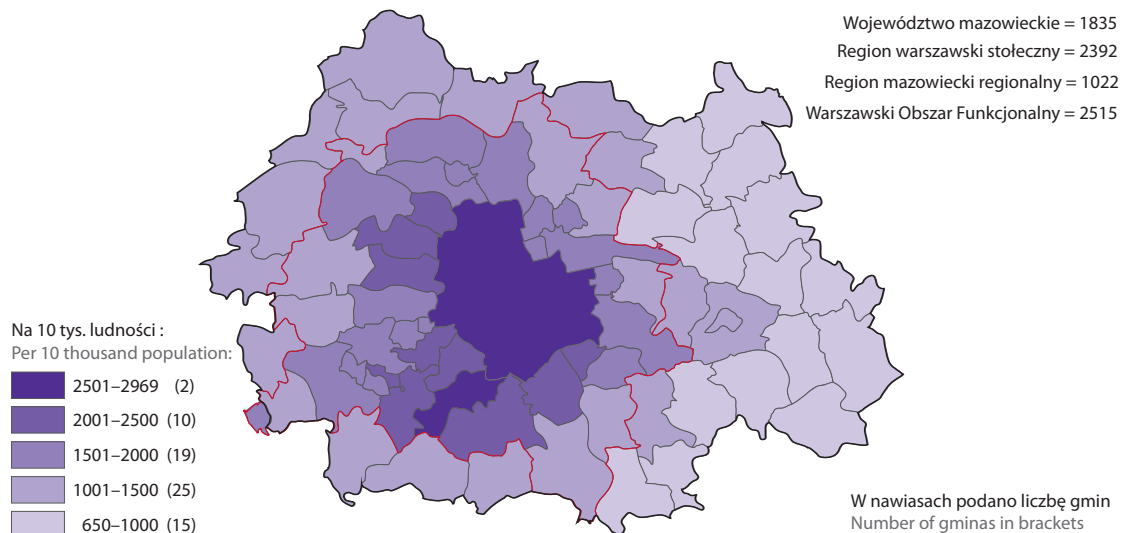
Koncentracja w centralnej części metropolii występowała także w zakresie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W przeliczeniu na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym najwyższy wskaźnik wystąpił łącznie w 2 gminach najbliższego otoczenia stolicy (Podkowa Leśna i Michałowice), a w dalszej kolejności w gminach: Józefów, Milanówek, Łomianki, Stare Babice, Raszyn, Konstancin Jeziorna, Izabelin, Nadarzyn, Lesznowola oraz m.st. Warszawa. Najniższą aktywnością gospodarczą spośród wszystkich gmin regionu warszawskiego stołecznego charakteryzowały się wschodnie peryferia, przy czym najniższy wskaźnik zanotowano w gm. Latowicz, w której niewielki (0,7%) udział osób w wieku produkcyjnym prowadziło działalność gospodarczą (liczba gmin pozostaje bez zmian w stosunku do 2022 r.).

marily located along the main communication routes). This applies primarily to medium-sized entities (employing 50-249 employees) and large companies (250 employees and more). In more than half of the gminas of region warszawski stołeczny there was no employer employing at least 250 persons. In 5 gminas of the metropolis (Dobre, Kałuszyn, Latowicz, Strachówka, Prażmów) there was no employer employing at least 50 employees.

Concentration in the central part of the metropolis also occurred in terms of natural persons conducting economic activity. In terms of 10 thousand persons of working age, the highest rate occurred in 2 gminas of the immediate vicinity of the capital (Podkowa Leśna and Michałowice), followed by the following gminas: Józefów, Milanówek, Łomianki, Stare Babice, Raszyn, Konstancin Jeziorna, Izabelin, Nadarzyn, Lesznowola and m.st. Warszawa. The lowest economic activity among all gminas of region warszawski stołeczny was characteristic of the eastern peripheries, with the lowest rate recorded in the Latowicz gmina, where a small (0.7%) share of working age population conducted economic activity (the number of gminas remains unchanged compared to 2022).

Mapa 51. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

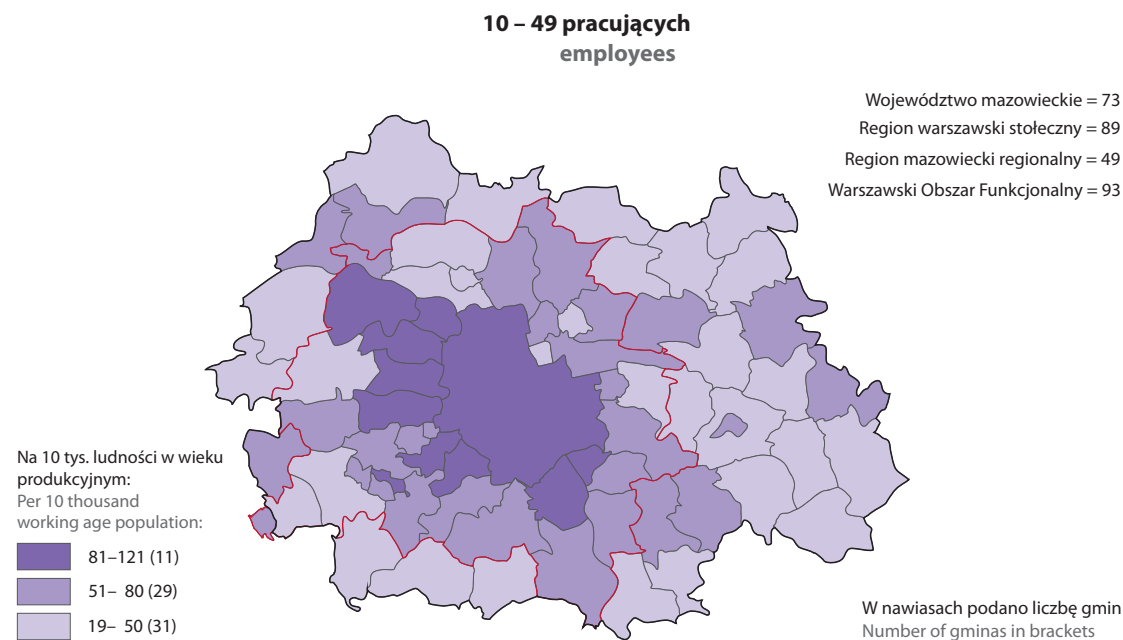
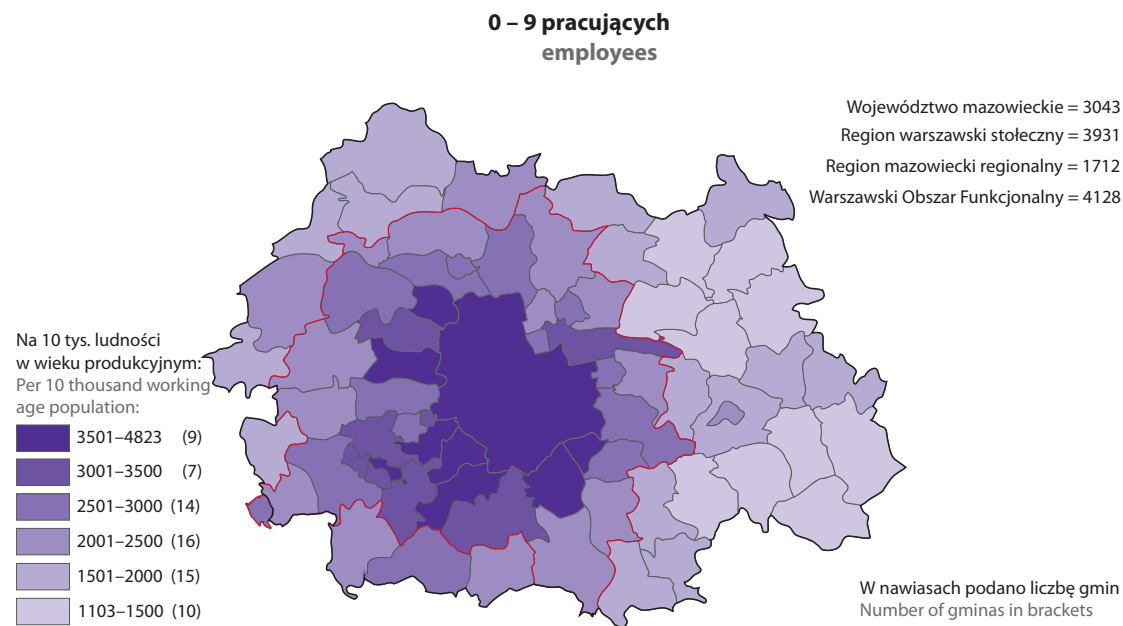
Map 51. Entities of the national economy in REGON register in 2023 As of 31 December

Mapa 52.

**Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według klas wielkości w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

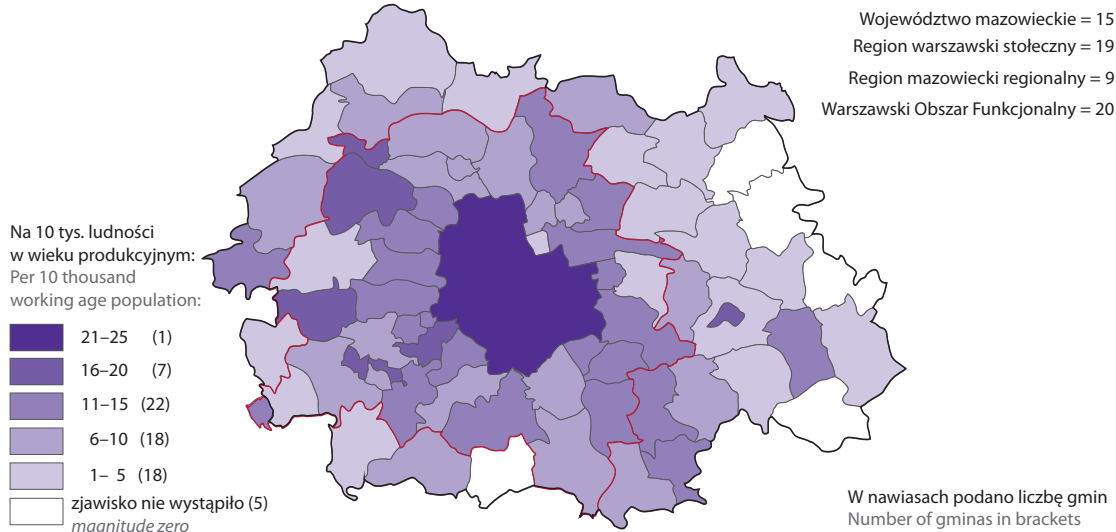
Map 52.

 Entities of the national economy in REGON register by size class in 2023
As of 31 December

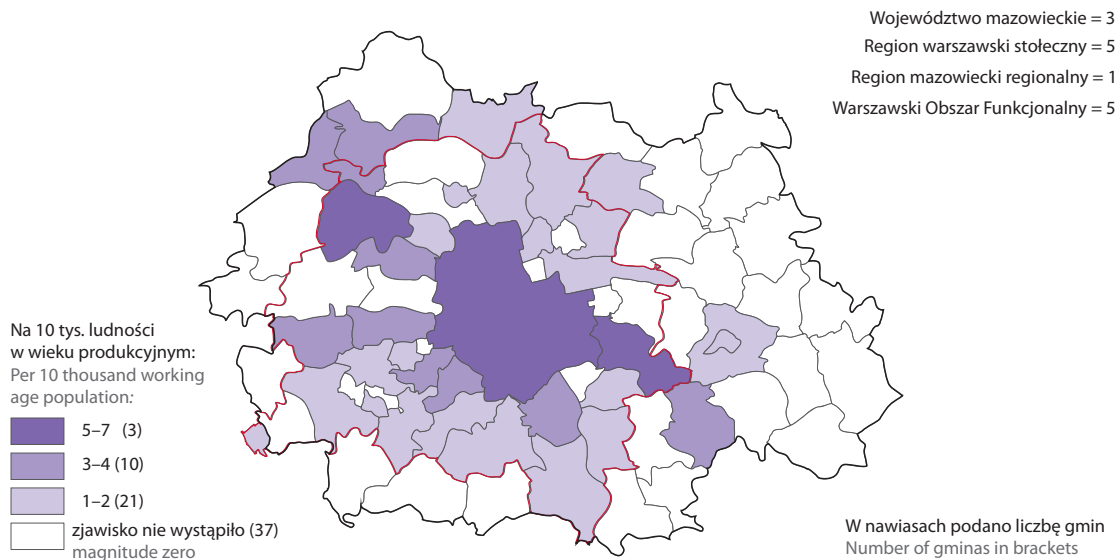
**Mapa 52. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według klas wielkości w 2023 r. (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 52. Entities of the national economy in REGON register by size class in 2023 (cont.)
As of 31 December

**50 – 249 pracujących
employees**

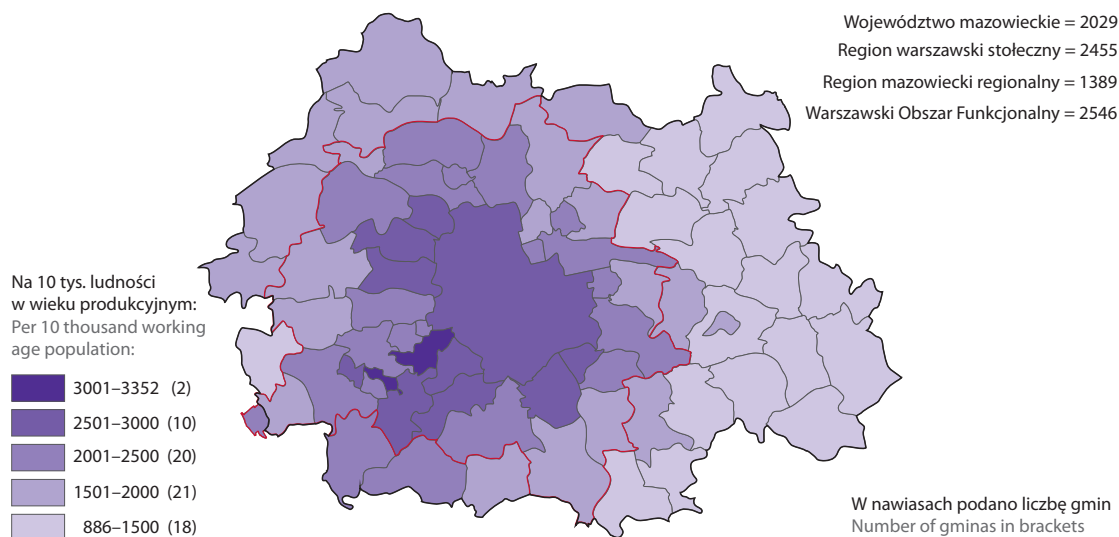

**250 i więcej
and more**

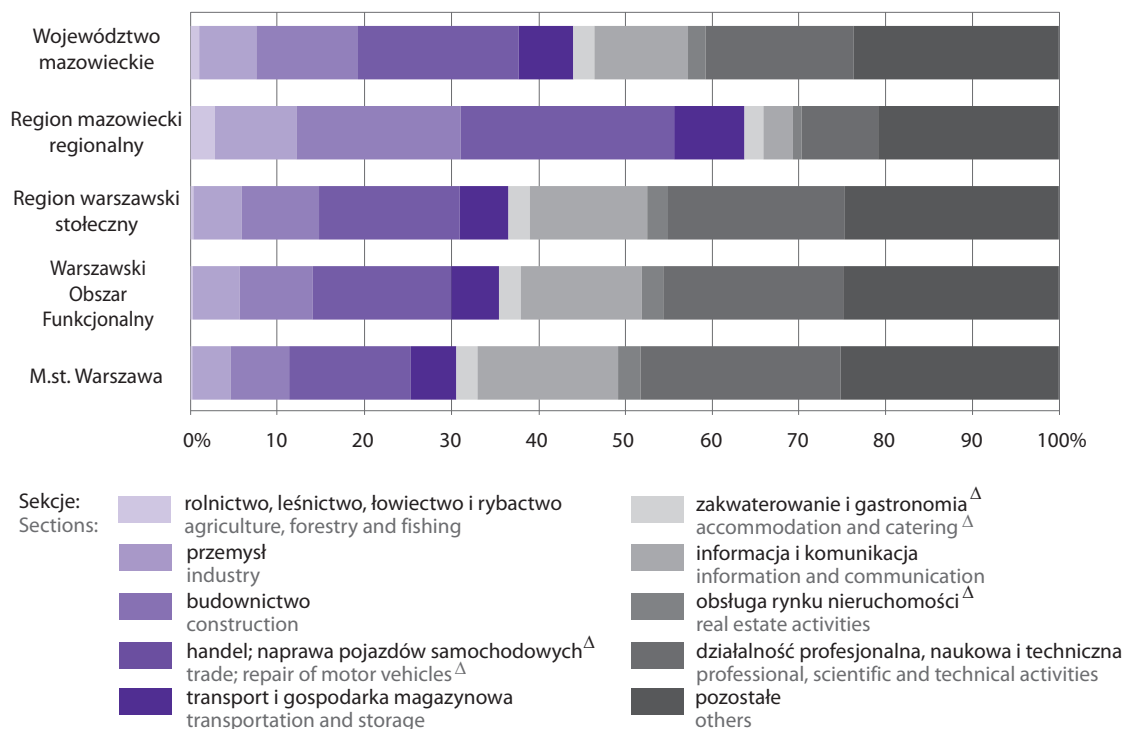
Mapa 53. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 53. Natural persons conducting economic activity in 2023
As of 31 December

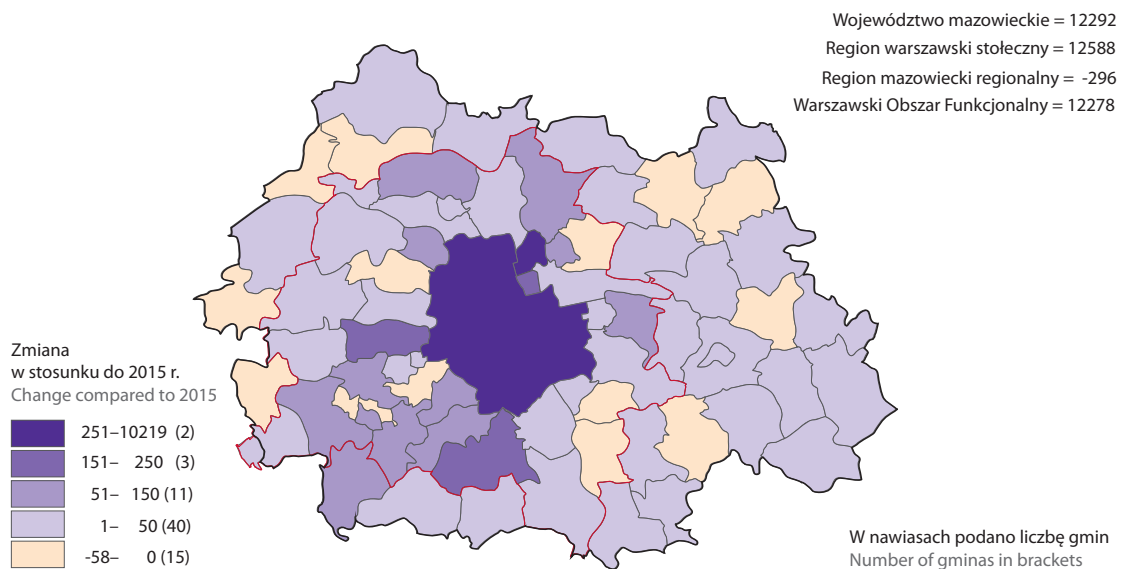
Wykres 25. Struktura osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą według sekcji w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 25. Structure of persons conducting economic activity by sections in 2023
As of 31 December

Mapa 54. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 54. Newly registered entities of the national economy in 2023 As of 31 December

Podmioty według sektorów przetwórstwa przemysłowego i usług zaprezentowano zgodnie z podejściem dziedzinowym OECD. Przetwórstwo przemysłowe według zaawansowania techniki oraz usługi według zaangażowania wiedzy.

Entities by manufacturing and services sectors were presented in accordance with the OECD domain approach. Manufacturing by the advanced technology and services by the commitment of knowledge.

Tablica 27. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów przetwórstwa przemysłowego i usług
Table 27. Entities of the national economy by sectors of manufacturing and services

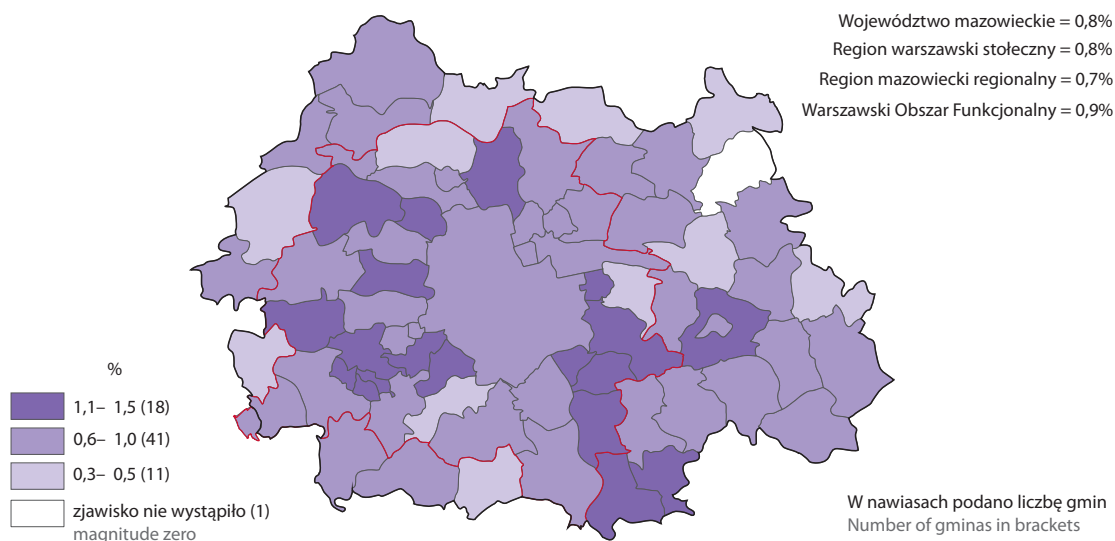
Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Podmioty sektora wysokiej i średnio-wysokiej techniki Entities of the high and medium-high technology sector	2015	6 654	1 562	8 216
	2022	6 710	1 613	8 323
	2023	6 639	1 712	8 351
Podmioty sektora usług opartych na wiedzy Entities of the sector of knowledge based services	2015	208 904	45 558	254 462
	2022	317 996	64 870	382 866
	2023	336 777	58 613	395 390

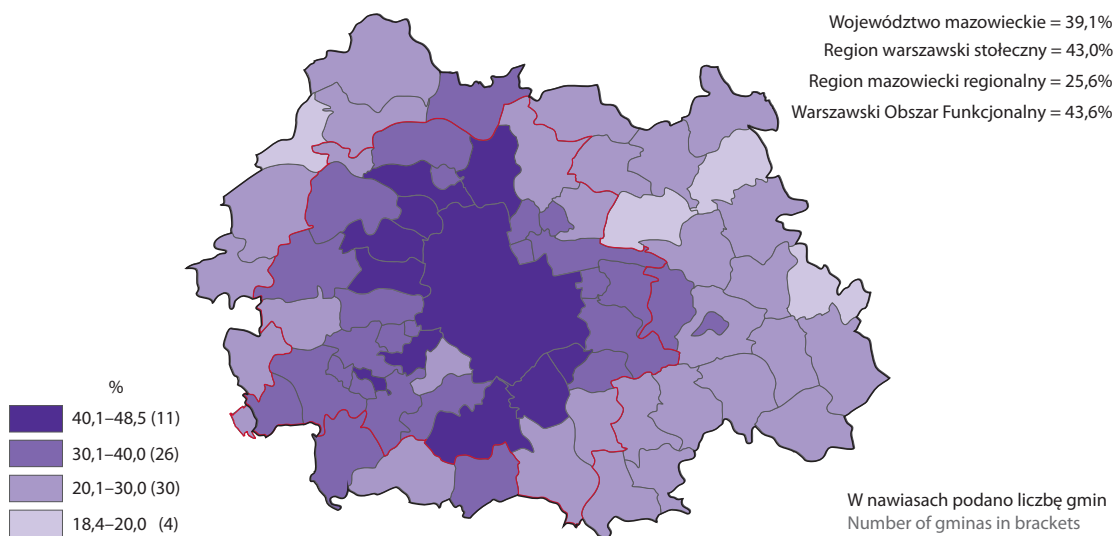
Mapa 55. Udział wybranych sektorów przetwórstwa przemysłowego i usług w ogólnej liczbie podmiotów w 2023 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 55. Share of selected sectors of manufacturing and services in the total number of entities in 2023 As of 31 December

Sektor wysokiej i średnio-wysokiej techniki
High and medium-high technology sector

Sektor usług opartych na wiedzy
Sector of knowledge based services

Analizując lokalizację przedsiębiorstw innowacyjnych (sektor wysokiej i średnio-wysokiej techniki oraz sektor usług opartych na wiedzy) widać ich umiejscowienie w większości w rdzeniu metropolii. W przypadku pierwszej ze wspomnianych grup ich udział w ogólnej liczbie przedsiębiorstw w gminach otaczających Warszawę, jest wyższy (niekiedy nawet dwukrotnie) niż w samej stolicy. W 2023 r. największy udział przedsiębiorstw z sektora wysokiej i średniej techniki wystąpił w 6 gminach: Osieck, Michałowice, Karczew, Raszyn, Błonie, przy czym najwyższy wskaźnik zanotowano w gm. Czosnów. Przedsiębiorstwa z sektora usług oparte na wiedzy najbardziej skoncentrowane były w gminach w większości z najbliższego otoczenia stolicy, a także w Warszawie. Jednak największa koncentracja tego typu podmiotów wystąpiła w m. Podkowa Leśna.

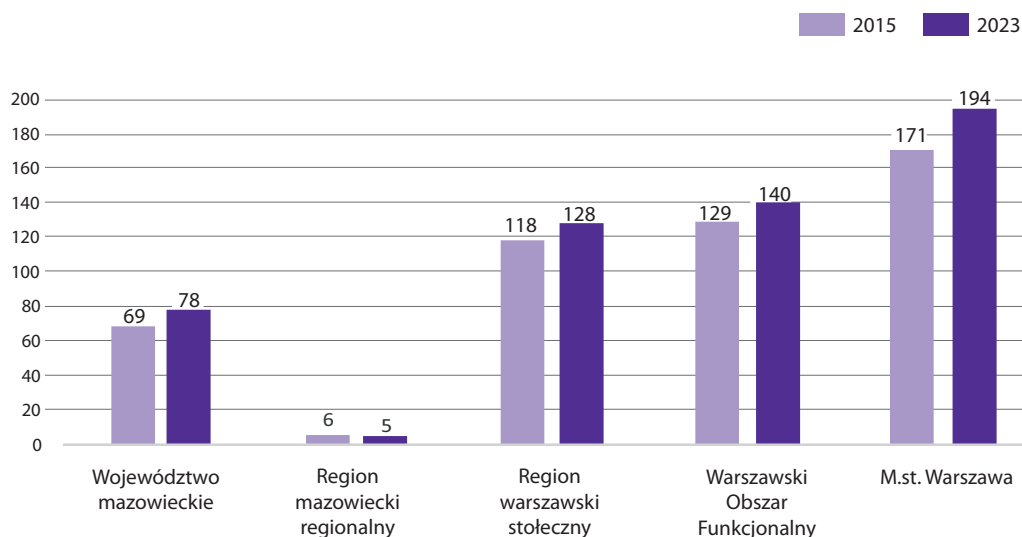
Analysing the location of innovative enterprises (high and medium-high technology sector and knowledge-based services sector), we can see that they are mostly located in the core of the metropolis. In the case of the first of the aforementioned groups, their share in the total number of enterprises in the gminas surrounding Warszawa is higher (sometimes even twice) than in the capital itself. In 2023, the largest share of enterprises from the high and medium technology sector occurred in 6 gminas: Osieck, Michałowice, Karczew, Raszyn, Błonie, with the highest rate recorded in the Czosnów gmina. Enterprises from the knowledge-based services sector were most concentrated in gminas mostly in the immediate vicinity of the capital, as well as in Warszawa. However, the largest concentration of this type of entities occurred in the town of Podkowa Leśna.

Tablica 28. Podmioty z kapitałem zagranicznym^a
Table 28. Entities with foreign capital^a

LATA YEARS	Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Podmioty Entities	2015	35 360	1 320	36 680
	2022	40 097	818	40 915
	2023	41 981	1 021	43 002

**Wykres 26. Podmioty z kapitałem zagranicznym^a na 10 tys. ludności
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 26. Entities with foreign capital^a per 10 thousand population
As of 31 December

^a Źródłem danych w zakresie podmiotów z kapitałem zagranicznym jest baza REGON.
^a The source of data on entities with foreign capital is the REGON database.

Rozdział 9. Chapter 9.

Finanse publiczne

Public finance

Dochody jednostek samorządu terytorialnego

składają się zasadniczo z trzech części – dochodów własnych, subwencji oraz dotacji celowych. Jedną z podstawowych miar samodzielności jest ich samodzielność finansowa mierzona udziałem dochodów własnych w dochodach ogółem. Ich wysoki udział gwarantuje możliwość prowadzenia autonomicznej polityki rozwoju, w tym polityki inwestycyjnej.

Revenue of local government units

consist essentially of three parts – own revenues, subventions and targeted grants. One of the basic measures of independence of local government units is their financial independence measured by the share of own revenues in total income. Their high participation guarantees the possibility of pursuing an autonomous development policy, including investment policy.

Tablica 29. Dochody i wydatki budżetów gmin
Table 29. Revenue and expenditure of gminas budgets

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	Mazowieckie Voivodship
Dochody w mln zł Revenue in million PLN	2015	19 092,8	8 840,1	27 932,9
	2022	31 394,3	16 217,3	47 611,6
	2023	31 643,1	16 369,0	48 012,2
Wydatki w mln zł Expenditure in million PLN	2015	17 618,7	8 761,4	26 380,1
	2022	31 396,1	16 572,3	47 968,4
	2023	34 918,1	17 233,0	52 151,1

Największą pozycję w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego stanowią dochody własne. W 2023 r. w regionie warszawskim stołecznym dochody te ukształtowały się na poziomie 21 771,1 mln zł i w porównaniu z 2022 r. zwiększyły się o 1,0%.

Region warszawski stołeczny (RWS) charakteryzuje się wysokim udziałem dochodów własnych gmin w ich dochodach ogółem. W 2023 r. wyniósł on 68,8% i przekroczył o 9,1 p. udział dochodów własnych gmin w całym woj. mazowieckim (59,7%). Udział ten w ramach metropolii jest silnie zróżnicowany. Najwyższy udział dochodów własnych odnotowano w Warszawie (73,8%), Ożarowie Mazowieckim (71,6%), Józefowie (71,1%), Lesznowoli (70,9%) oraz w Kampinosie (70,6%). Z drugiej strony istnieje grupa gmin, w których udział dochodów własnych w dochodach ogółem jest

The largest item in the total revenue of local government units is their own revenue. In 2023, in region warszawski stołeczny, this revenue amounted to PLN 21,771.1 million and increased by 1.0% compared to 2022.

Region Warszawski Stołeczny (RWS) is characterised by a high share of gminas' own revenue in their total revenue. In 2023, it amounted to 68.8% and exceeded the share of gminas' own revenue in the entire Mazowieckie Voivodship (59.7%) by 9.1 pp. This share is strongly diversified within the metropolis. The highest share of own revenue was recorded in Warszawa (73.8%), Ożarów Mazowiecki (71.6%), Józefów (71.1%), Lesznowola (70.9%) and Kampinos (70.6%). On the other hand, there is a group of gminas in which the share of own revenue in total revenue is relatively low. These are peripheral gminas of the metropolitan area (RWS) in the fol-

stosunkowo niski. Są to gminy peryferyjne obszaru metropolitalnego (RWS) w powiatach: otwockim (Osieck – 24,8%, Sobienie Jeziory – 33,9%), mińskim (Mrozy i Latowicz po 31,7%, Jakubów – 33,8%) i wołomińskim (Strachówka – 23,8%, Poświętne – 26,8%, Jadów – 27,6%).

Analogicznie sytuacja wygląda, gdy przyjrzymy się wysokości dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Średnia wartość dla gmin i miast na prawach powiatu w województwie mazowieckim osiągnęła 5205 zł, podczas gdy w RWS 6671 zł. Najwyższą wartość wskaźnika dochodów własnych per capita w 2023 r. (8624 zł) wśród gmin metropolii osiągnęła Warszawa. Należy jednak zwrócić uwagę, że w przypadku m.st. Warszawy wpływ na wysokość dochodów własnych ma status miasta na prawach powiatu, a co za tym idzie wyższy niż w przypadku pozostałych gmin metropolii udział w podatkach dochodowych od osób fizycznych (PIT) i osób prawnych (CIT). Różnice pomiędzy najbogatszymi a najbiedniejszymi gminami RWS są bardzo duże. W grupie najzamożniejszych, poza m.st. Warszawą, stosunkowo wysokie dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca wykazały gminy: Michałowice (7490 zł), Lesznowola (7179 zł), Ożarów Mazowiecki (6789 zł), Nadarzyn (6575 zł) czy Podkowa Leśna (6128 zł). Na drugim biegunie znajduje się liczna grupa gmin położonych przede wszystkim w południowo-wschodniej części metropolii, gdzie dochody własne nie przekraczają wartości 4000 zł na 1 mieszkańca.

Największy udział w dochodach własnych gmin metropolii warszawskiej (RWS) generuje podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT). W skali RWS jest to 36,6% dochodów własnych (spadek o 7,8 p. proc. w stosunku do 2022 r.). Nie wiele niższą wartość osiąga dla całego województwa mazowieckiego udział dochodów z PIT (34,8% - spadek o 8,8 p. proc. w stosunku do 2022 r.). Dochody z PIT są dość silnie skoncentrowane. Z gmin metropolii pochodzi blisko 80% wszystkich dochodów gmin województwa mazowieckiego z tego źródła, a prawie 73% dochodów z PIT w ramach metropolii koncentruje się w Warszawie.

Udział dochodów z PIT w poszczególnych gminach metropolii waha się od ponad 15% (Zakroczym, Baranów, Jaktorów, Latowicz) do ponad 50% (Jabłonna, Izabelin, Podkowa Leśna, Łomianki, Konstancin-Jeziorna, Milanówek). Obie grupy gmin prawie w całości powtarzają się z obserwacjami z ubiegłych lat. Gminy o najwyższym udziale dochodów z PIT w dochodach własnych to przede wszystkim gminy rezydencjalne z wysokim odsetkiem zamożnych mieszkańców. Udział w PIT jest największym źródłem dochodów własnych w 55 spośród 70 gmin wchodzących w skład RWS.

Drugim ważnym źródłem dochodów własnych gmin metropolii jest podatek od nieruchomości, który stanowi 12,8% dochodów własnych gmin metropolii. W tym przypadku jest to udział niższy niż w przypadku średniej dla całego województwa (15,4%). Wpływ na taki stan rzeczy ma przede wszystkim wielkość udziału podatku od nieru-

lowing powiatów: otowcki (Osieck – 24,8%, Sobienie Jeziory – 33,9%), miński (Mrozy i Latowicz 31,7% each, Jakubów – 33,8%) and wołomiński (Strachówka – 23,8%, Poświętne – 26,8%, Jadów – 27,6%).

The situation is similar when we look at the amount of own revenue per capita. The average value for gminas and cities with powiat status in Mazowieckie Voivodship reached PLN 5,205, while in the RWS it was PLN 6,671. The highest value of the own revenue per capita indicator in 2023 (PLN 8,624) among the gminas of the metropolis was achieved by Warszawa. However, it should be noted that in the case of m.st. Warszawa, the amount of own revenue is influenced by the status of a city with powiat status, and consequently a higher share in personal income taxes (PIT) and corporate income taxes (CIT) than in the case of other gminas of the metropolis. The differences between the richest and poorest RWS gminas are very large. In the group of the wealthiest, apart from the Capital City of Warsaw, relatively high own revenues per capita were recorded by the following gminas: Michałowice (PLN 7,490), Lesznowola (PLN 7,179), Ożarów Mazowiecki (PLN 6,789), Nadarzyn (PLN 6,575) and Podkowa Leśna (PLN 6,128). At the other end of the spectrum, there is a large group of gminas located primarily in the south-eastern part of the metropolis, where own revenue do not exceed PLN 4,000 per capita.

The largest share in the own revenue of the Warsaw metropolitan gminas (RWS) is generated by the personal income tax (PIT). On the RWS scale, this is 36.6% of own revenue (a decrease of 7.8 pp compared to 2022). The share of revenue from PIT for the entire Mazowieckie Voivodship is slightly lower (34.8% - a decrease of 8.8 pp compared to 2022). PIT revenue are quite strongly concentrated. Nearly 80% of all revenue of Masovian gminas from this source come from the metropolitan gminas, and almost 73% of PIT revenue within the metropolis is concentrated in Warszawa.

The share of PIT revenue in individual metropolitan gminas ranges from over 15% (Zakroczym, Baranów, Jaktorów, Latowicz) to over 50% (Jabłonna, Izabelin, Podkowa Leśna, Łomianki, Konstancin-Jeziorna, Milanówek). Both groups of gminas are almost entirely consistent with observations from previous years. Gminas with the highest share of PIT revenue in their own revenue are primarily residential gminas with a high percentage of affluent residents. The share in PIT is the largest source of own revenue in 55 out of 70 gminas included in the RWS.

The second important source of own revenue of the metropolitan gminas is real estate tax, which constitutes 12.8% of the own revenue of the metropolitan gminas. In this case, this share is lower than in the case of the average for the entire Voivodship (15.4%). This state of affairs is primarily influenced by the share of real estate tax in Warszawa, where it amounted to only 10.0% in 2023, which was one of the lowest results in the metropolitan area. In 2023, only 3

chomości w Warszawie, gdzie wyniósł on w 2023 r. jedynie 10,0%, co stanowiło jeden z niższych wyników w skali metropolii. Mniej niż 10% dochodów własnych z tego źródła uzyskały w 2023 r. jeszcze tylko 3 gminy metropolii (Jaktorów – 7,6%, Józefów – 9,1%, Podkowa Leśna – 9,6%). Z drugiej strony, wśród gmin metropolii jest także grupa 8 jednostek, w których udział podatku od nieruchomości w dochodach własnych przekracza 30%. Do grupy tej należą gminy: Radzymin, Wieliszew, Ożarów Mazowiecki, Pomiechówek, Strachówka, Kałuszyn, Dąbrówka i Błonie.

W ostatnim czasie wiele mówi się o rosnących dochodach z tytułu udziału samorządów w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT). Należy jednak zwrócić uwagę, że są one skoncentrowane przede wszystkim w dużych miastach. Za blisko 80% dochodów gmin województwa mazowieckiego i ponad 90% dochodów gmin metropolii z tego tytułu odpowiada Warszawa. W stolicy udział dochodów z tytułu podatku CIT w dochodach własnych wynosi 11,9%. Udział podatku dochodowego od osób prawnych w dochodach własnych w granicach 5–10% osiąga jeszcze 11 gmin metropolii. W gminie Czosnów udział ten jest wyższy niż w Warszawie. Spośród 70 gmin metropolii w 25 gminach (w 2022 r. w 29 gminach) udział dochodów z CIT w dochodach własnych jest na poziomie poniżej 1%.

Są także źródła dochodów, które w skali całego RWS mają marginalne znaczenie, ale w przypadku pojedynczych gmin ich udział jest bardzo istotny. Przykładem może być tu podatek od środków transportowych. Na poziomie RWS jego udział w dochodach własnych wynosi jedynie 0,8%. Dla nielicznych gmin metropolii źródło to stanowi istotny składnik dochodów własnych. Najwyższe wartości udziału podatku od środków transportowych w dochodach własnych odnotowano w Jaktorowie (43,7%), Kampinosie (19,8%), Grodzisku Mazowieckim (15,6%) oraz Nadarzynie (13,5%). W Jaktorowie było to jednocześnie źródło dochodów własnych o najwyższej wartości.

W strukturze dochodów dość istotną kategorią były także dotacje, które w 2023 r. stanowiły 12,0% dochodów ogółem regionu warszawskiego stołecznego.

Oprócz wydatków bieżących jednostki samorządu terytorialnego realizują wydatki majątkowe, które prawie w całości przeznaczane są na cele inwestycyjne. W 2023 r. w gminach metropolii wydatki inwestycyjne wyniosły 5455,0 mln zł, tj. o 51,6% więcej niż w 2022 r.

more metropolitan gminas obtained less than 10% of their own revenue from this source (Jaktorów - 7.6%, Józefów - 9.1%, Podkowa Leśna - 9.6%). On the other hand, among the metropolitan gminas there is also a group of 8 units in which the share of real estate tax in own revenue exceeds 30%. This group includes the following gminas: Radzymin, Wieliszew, Ożarów Mazowiecki, Pomiechówek, Strachówka, Kałuszyn, Dąbrówka and Błonie.

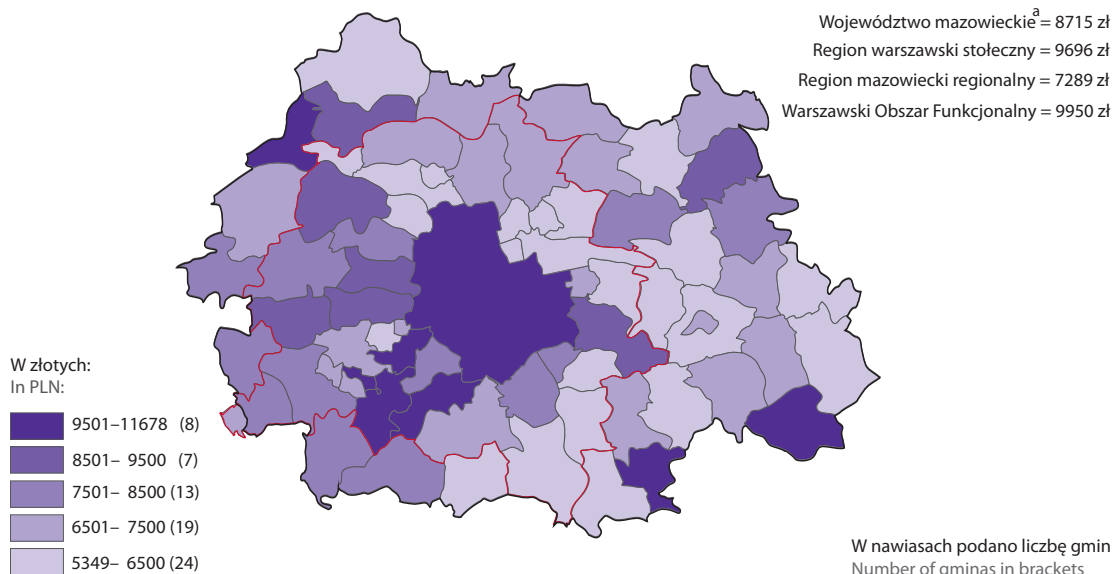
Recently, there has been a lot of talk about the growing revenue from local governments' share in the corporate income tax (CIT). However, it should be noted that they are concentrated primarily in large cities. Warszawa is responsible for almost 80% of the revenue of the gminas of Mazowieckie Voivodship and over 90% of the revenue of the metropolitan gminas from this source. In the capital, the share of CIT revenue in own revenue is 11.9%. The share of corporate income tax in own revenue in the range of 5-10% is reached by 11 more gminas of the metropolitan area. In the gmina of Czosnów, this share is higher than in Warszawa. Of the 70 gminas of the metropolitan area, in 25 gminas (in 2022 in 29 gminas) the share of CIT revenue in own revenue is below 1%.

There are also sources of income that are of marginal importance on the scale of the entire RWS, but in the case of individual gminas their share is very significant. An example here is the tax on means of transport. At the RWS level, its share in own revenue is only 0.8%. For a few gminas in the metropolis, this source is a significant component of own revenue. The highest values of the share of the tax on means of transport in own revenue were recorded in Jaktorów (43.7%), Kampinos (19.8%), Grodzisk Mazowiecki (15.6%) and Nadarzyn (13.5%). In Jaktorów, it was also the source of own revenue with the highest value.

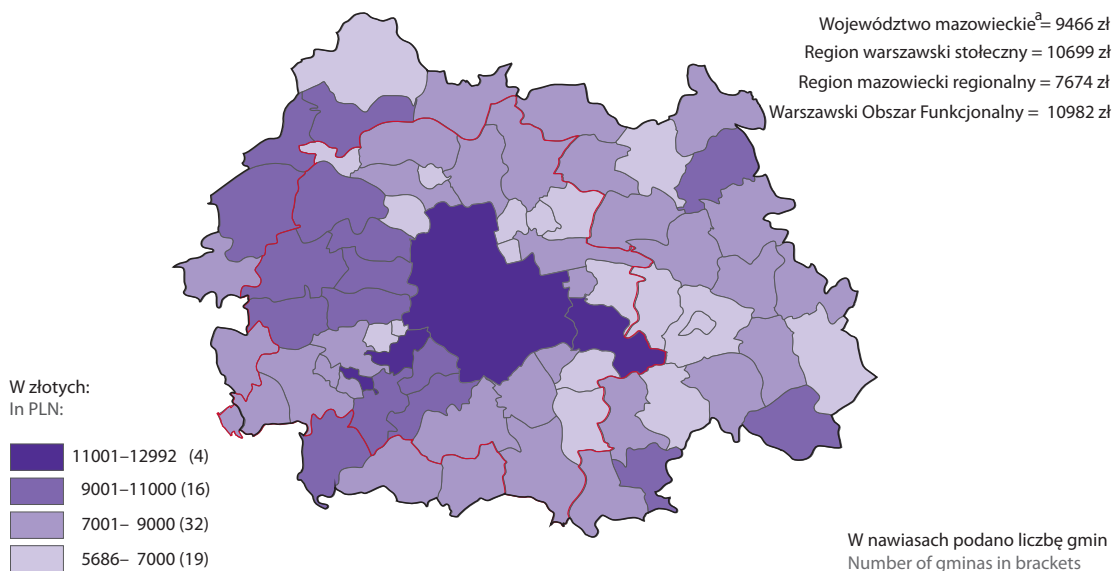
Grants were also a fairly significant category in the income structure, accounting for 12.0% of the total income of region warszawski stołeczny in 2023.

In addition to current expenditure, local government units carry out capital expenditure, which is almost entirely allocated to investment purposes. In 2023, investment expenditure in the metropolitan gminas amounted to PLN 5,455.0 million, i.e. 51.6% more than in 2022.

Mapa 56. Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2023 r.
Map 56. Revenue of gminas budgets per capita in 2023

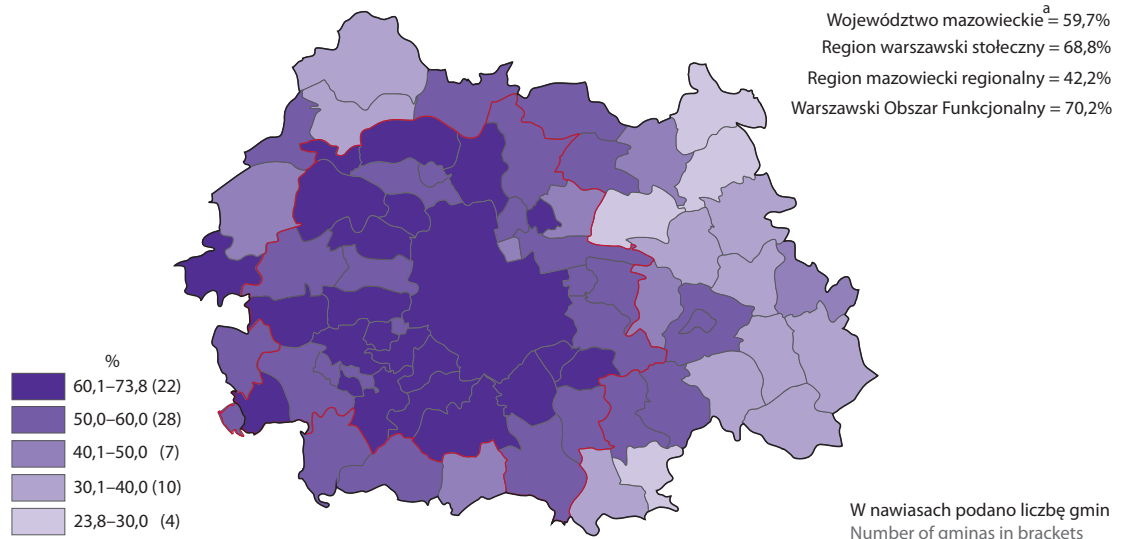
Mapa 57. Wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2023 r.
Map 57. Expenditure of gminas budgets per capita in 2023

^a łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

Mapa 58.
Map 58.

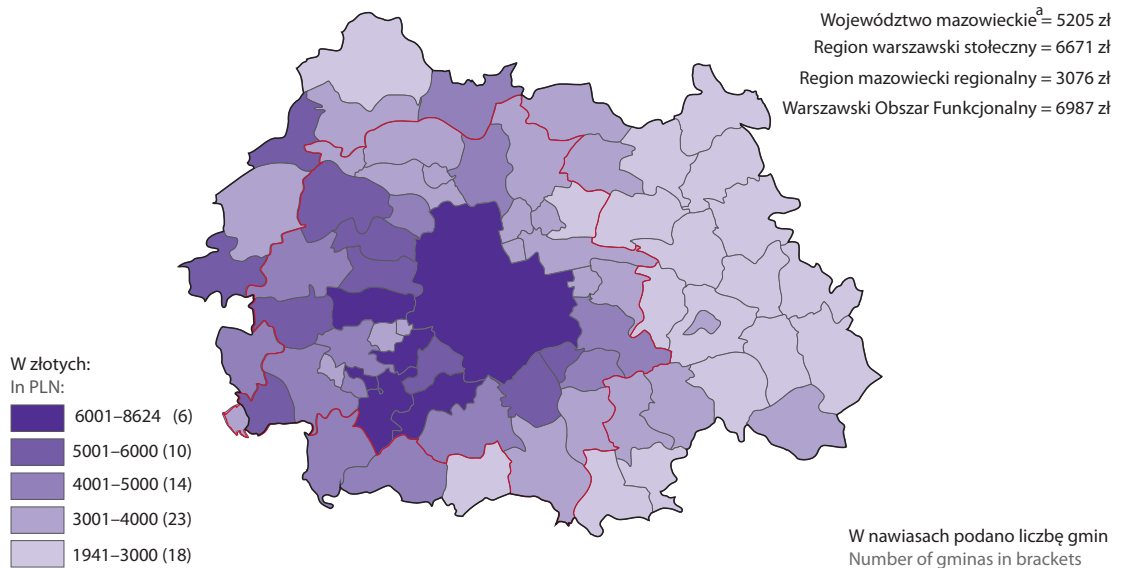
Udział dochodów własnych budżetów gmin w dochodach ogółem w 2023 r.
Share of own revenue of gminas budgets in total revenue in 2023

a łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

Mapa 59.
Map 59.

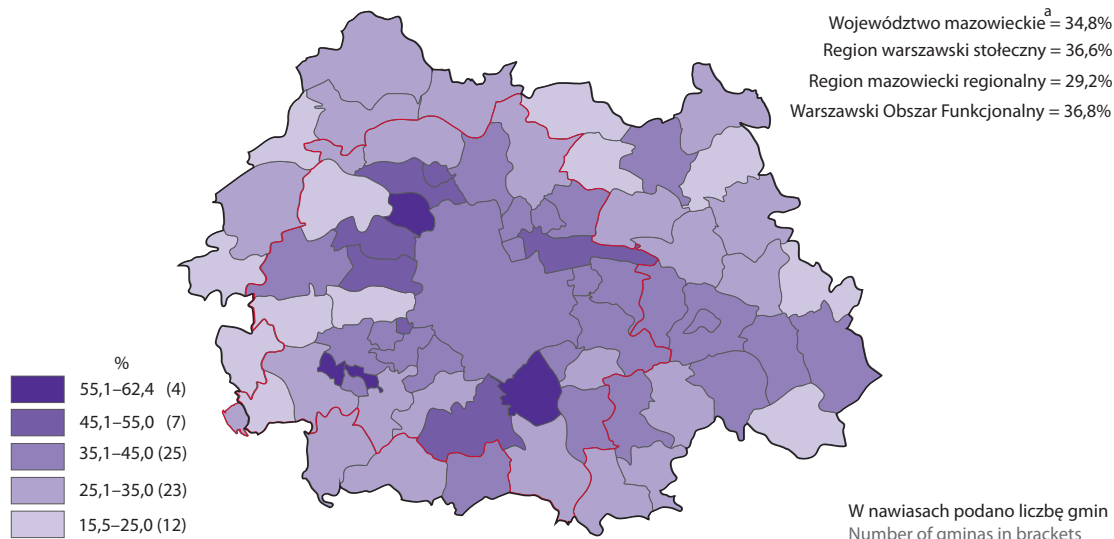
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2023 r.
Own revenue of gminas budgets per capita in 2023

a łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

Mapa 60.
Map 60.

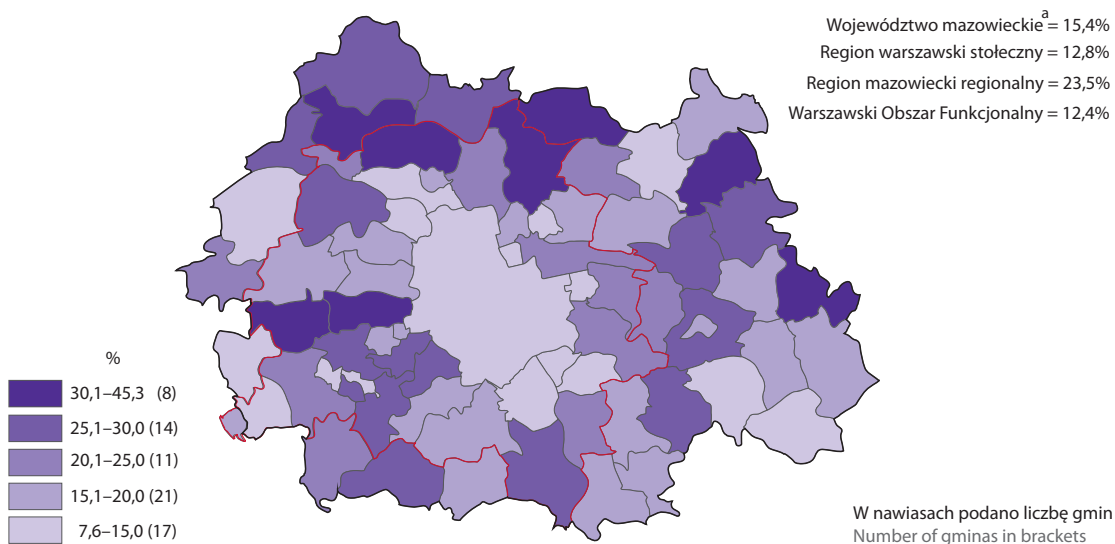
Udział dochodów z podatku PIT w dochodach własnych gmin w 2023 r.
Share of revenue from Personal Income Tax in gminas' own revenue in 2023

^a Łącznie z miastami na prawach powiatu.
^a Including cities with powiat status.

Mapa 61.
Map 61.

Udział dochodów z podatku od nieruchomości w dochodach własnych gmin w 2023 r.
Share of revenue from tax on real estate in own revenue of gminas in 2023

^a Łącznie z miastami na prawach powiatu.
^a Including cities with powiat status.

Jednostki samorządu terytorialnego w Polsce są aktywne na rynku inwestycyjnym. W latach 2015-2023 gminy województwa mazowieckiego przeznaczyły na wydatki inwestycyjne prawie 50 mld zł, z czego ponad 30 mld zł przypadło na metropolię, a ponad 17 mld zł na samą Warszawę. Pozostałe gminy o najwyższych wydatkach inwestycyjnych w analizowanym okresie to miasta powiatowe – Piaseczno (785 mln zł), Grodzisk Mazowiecki (657 mln zł) i Pruszków (620 mln zł).

W związku z występowaniem istotnych różnic w udziale wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem pomiędzy poszczególnymi latami, bardziej miarodajne jest analizowanie wydatków inwestycyjnych w perspektywie kilkuletniej. Różnice te wynikają przede wszystkim z występowania tzw. „cyklu inwestycyjnego”, jak i dostępności funduszy europejskich, które mają istotny udział w wolumenie środków inwestycyjnych samorządów.

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w latach 2015–2023 wyniósł w gminach metropolii 13,1%. W Warszawie było to 10,7% wszystkich wydatków w tym okresie. Powyżej 20% wydatków na cele inwestycyjne przeznaczało 31 gmin metropolii. Największy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem odnotowano w gminach: Osieck – 26,4%, Wiązowna – 26,6%, Michałowice – 27,8% i Pomiechówek – 29,2%.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie mazowieckim w latach 2015–2023 gminy zainwestowały 9,0 tys. zł. W metropolii wydatki inwestycyjne per capita były w tym okresie wyższe – wyniosły 9,8 tys. zł. Spośród 70 gmin regionu warszawskiego stołecznego w 40 gminach wydatki te przekroczyły średnią przypadającą na mieszkańca metropolii. Najaktywniejsze na tym polu były gminy: Michałowice, Wiązowna, Pomiechówek i Podkowa Leśna, gdzie w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2015-2023 wydatki inwestycyjne przekroczyły 17 tys. zł. Jednocześnie w gminach: Mińsk Mazowiecki (gmina miejska), Góra Kalwaria, Legionowo, Wołomin, Sobienie Jeziory i Karczew były prawie 3-krotnie niższe (poniżej 6 tys. zł per capita).

Istotna dla polityki inwestycyjnej polskich samorządów jest możliwość pozyskiwania środków ze źródeł zewnętrznych, w tym z funduszy europejskich. W latach 2015–2023 gminy metropolii (RWS) pozyskały z tego źródła 7,5 mld zł z 10,7 mld zł pozyskanych w tym czasie przez wszystkie gminy województwa mazowieckiego. Zdecydowana większość tej kwoty (ponad 5 mld zł) przypadło na m.st. Warszawę. Istotnymi graczami na tym polu były także Grodzisk Mazowiecki (112 mln zł), Legionowo (103 mln zł), Pomiechówek (99 mln zł), Sulejówek (93 mln zł), Jabłonna (83 mln zł). W przeliczeniu na 1 mieszkańca było to odpowiednio 1959 zł dla woj. mazowieckiego, 2400 zł w RWS i 3085 zł w Warszawie.

Local government units in Poland are active on the investment market. In the years 2015-2023, the gminas of Mazowieckie Voivodship allocated almost PLN 50 billion for investment expenditure, of which over PLN 30 billion was allocated to the metropolis, and over PLN 17 billion to Warszawa alone. The remaining gminas with the highest investment expenditure in the analysed period were the powiat cities – Piaseczno (PLN 785 million), Grodzisk Mazowiecki (PLN 657 million) and Pruszków (PLN 620 million).

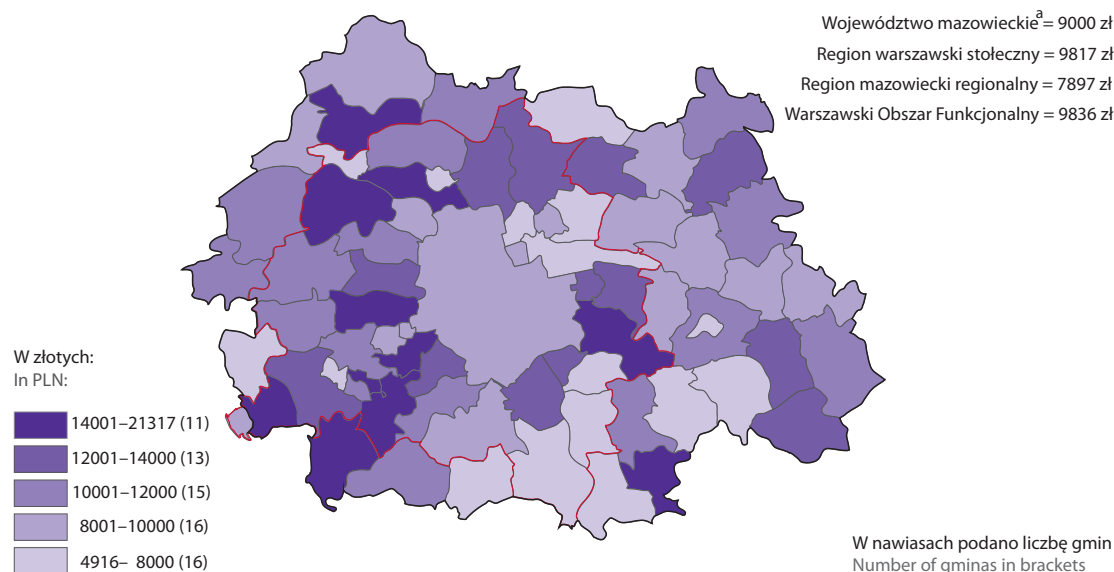
Due to the significant differences in the share of investment expenditure in total expenditure between individual years, it is more reliable to analyse investment expenditure in a multi-year perspective. These differences result primarily from the occurrence of the so-called “investment cycle” and the availability of European funds, which have a significant share in the volume of local government investment funds.

The share of investment expenditure in total expenditure in the years 2015–2023 amounted to 13.1% in the metropolitan gminas. In Warszawa, it was 10.7% of all expenditure in this period. Over 20% of expenditure for investment purposes was allocated by 31 metropolitan gminas. The largest share of investment expenditure in total expenditure was recorded in the following gminas: Osieck – 26.4%, Wiązowna – 26.6%, Michałowice – 27.8% and Pomiechówek – 29.2%.

In Mazowieckie Voivodship, gminas invested PLN 9.0 thousand per capita in 2015–2023. In the metropolis, investment expenditure per capita was higher in this period – it amounted to PLN 9.8 thousand. Out of the 70 gminas of region warszawski stołeczny, in 40 gminas this expenditure exceeded the average per capita in the metropolis. The most active in this field were the gminas of Michałowice, Wiązowna, Pomiechówek and Podkowa Leśna, where in the years 2015–2023, investment expenditure exceeded PLN 17 thousand per capita. At the same time, in the gminas of Mińsk Mazowiecki (urban gmina), Góra Kalwaria, Legionowo, Wołomin, Sobienie Jeziory and Karczew, it was almost 3 times lower (below PLN 6 thousand per capita).

The possibility of obtaining funds from external sources, including European funds, is important for the investment policy of Polish local governments. In the years 2015–2023, the gminas of the metropolis (RWS) obtained PLN 7.5 billion from this source out of PLN 10.7 billion obtained during that time by all the gminas of Mazowieckie Voivodship. The vast majority of this amount (over PLN 5 billion) was allocated to m.st. Warszawa. Other important players in this field were Grodzisk Mazowiecki (PLN 112 million), Legionowo (PLN 103 million), Pomiechówek (PLN 99 million), Sulejówek (PLN 93 million), Jabłonna (PLN 83 million). In terms of per capita, it was PLN 1,959 for Mazowieckie Voivodship, PLN 2,400 in RWS and PLN 3,085 in Warszawa.

Mapa 62. Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca w latach 2015–2023
Map 62. Investment spendings per capita in 2015–2023

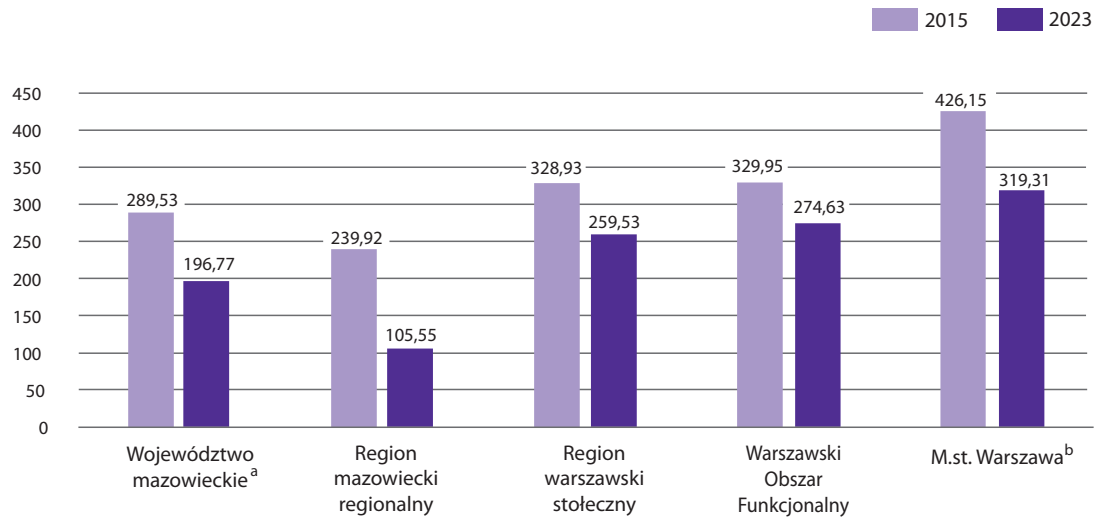

a Łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

Tablica 30. Dochody na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych
Table 30. Revenue for financing and co-financing of EU programmes and projects

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Dochody w mln zł Revenue in million PLN	2015	979,2	567,1	1 546,3
	2022	842,2	293,1	1 135,3
	2023	847,0	237,0	1 084,1
w tym środki z UE na finansowanie programów i projektów unijnych w mln zł of which EU funds for financing EU pro- grammes and projects in million PLN	2015	23,7	26,5	50,2
	2022	45,1	30,8	75,9
	2023	48,8	39,1	87,9

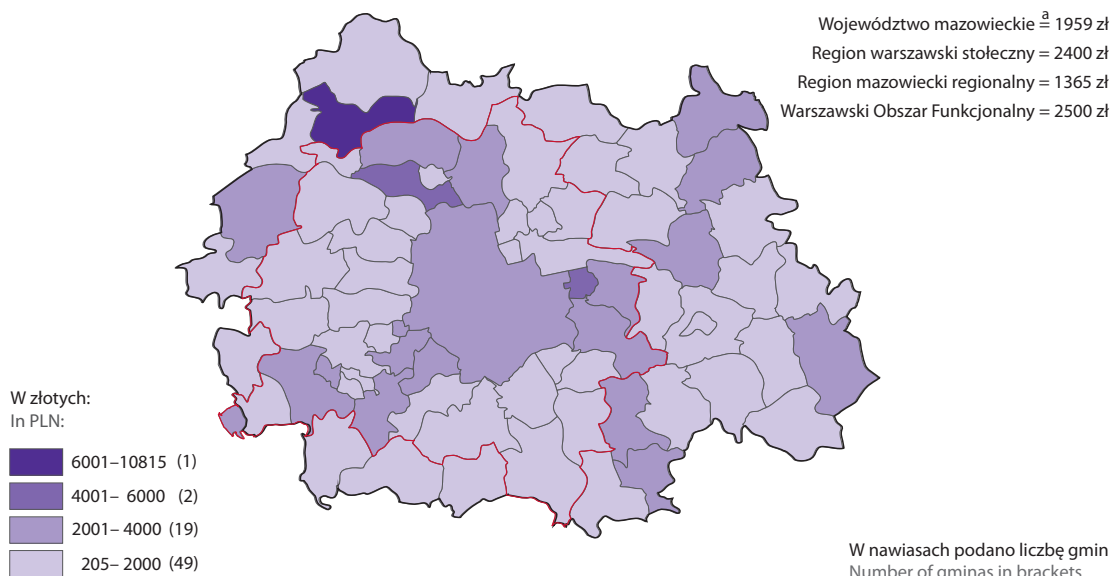
Wykres 27. Dochody na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych na 1 mieszkańca
Chart 27. Revenue for financing and co-financing of EU programmes and projects per capita

a łącznie z miastami na prawach powiatu. b Dane dotyczą budżetu miasta na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status. b Data concern budget of the city with powiat status.

Mapa 63. Dochody na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych na 1 mieszkańca w latach 2015–2023

Map 63. Revenue for financing and co-financing of EU programmes and projects per capita in 2015–2023

a łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

Uwagi metodologiczne

Podział terytorialny. Powierzchnia i użytkowanie gruntów

Z dniem 1 stycznia 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603) wprowadzono zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

Z dniem 27 października 2002 r. (na mocy ustawy o ustroju miasta stołecznego Warszawy z dnia 15 marca 2002 r., Dz. U. Nr 41, poz. 361, z póź. zm.) zniesiony został powiat warszawski oraz gminy warszawskie i dzielnice w gminie Warszawa-Centrum. M.st. Warszawa stanowi obecnie jedną gminę, mającą jednocześnie status miasta na prawach powiatu, podzieloną na 18 dzielnic.

Informacje o stanie geodezyjnym i kierunkach wykorzystania powierzchni przedstawione są na stan 1 stycznia 2023 r., w oparciu o ewidencję gruntów wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 1990). Ewidencja ta wprowadziła od 2002 r. zmiany polegające głównie na włączeniu do użytków rolnych: gruntów rolnych zabudowanych (poprzednio ujmowanych w pozycji grunty zabudowane i zurbanizowane), gruntów pod stawami (ujmowanych w pozycji wody śródlądowe stojące) oraz rowów (które stanowiły odrębną pozycję). Od 2017 r. do użytków rolnych zostały włączone grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych ujmowane do 2016 r. w pozycji grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione.

Zmiany powierzchni województwa mazowieckiego zgodnie z informacją uzyskaną z Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii (dalej: GUGiK) były efektem procesu uspojniania powiatowych baz danych EGiB (prowadzonych w starostwach) oraz ogólnopolskiej bazy danych PRG, pozostającej w gestii GUGiK-u.

Ludność. Ruch naturalny

Informacje o ludności opracowano na podstawie:

1. Bilansów stanu i struktury ludności na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzypisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgonu) i migracjami lud-

Methodological notes

Territorial division. Area and land use

On 1 January 1999 (pursuant to the Act of 24 July 1998, Journal of Laws No. 96, item 603), a fundamental three-tier territorial division of the state was introduced, the units of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the territorial division of the country. Auxiliary units in gminas include, among others, village administrator's offices, whose organisation and scope of activity are determined by the competent gmina council in a separate statute.

On 27 October 2002 (pursuant to the Act on the System of the Capital City of Warszawa of 15 March 2002, Journal of Laws No. 41 item 361, as amended), the existing warszawski powiat as well as Warszawa gminas and districts in the Warszawa-Centrum gmina were abolished. The Capital City of Warszawa is now one gmina, which at the same time is a city with powiat status, divided into 18 districts.

Information on the geodesic status and directions of land use are presented as of 1 January 2022, based on the land register introduced by the decree of the Minister of Regional Development and Construction dated 29 March 2001 on the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2017 item 1990). The land register has introduced changes since 2002, mainly consisting in including to agricultural land: built-up agricultural land (previously included in the item "built-up and urbanised land", land under ponds (included in the item "standing inland water") as well as ditches (which accounted for a separate item). From 2017, agricultural land includes woodland and shrubland on agricultural land recognised until 2016 in the item "forest land as well as woodland and shrubland".

Changes in the area of mazowieckie voivodship according to information obtained from the Head Office of Geodesy and Cartography on (hereinafter: GUGiK) these were the result of the process of making the EGiB databases (maintained in powiat offices) and the nationwide PRG database, under the responsibility of the GUGiK.

Population . Vital statistics

Information on population were compiled on the basis:

1. The balances of the size and structure of population in the gmina. Population balances are compiled for periods between censuses based on the last census, taking into account changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population

ności (zameldowania i wymeldowania z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych, sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach, rejestrów Ministerstwa Cyfryzacji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały oraz czasowy.

Dane o ludności oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań. Od 2010 r. do 2019 r. podstawą (bazą wyjściową) bilansu są wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31.03.2011 r., natomiast dla lat 2020-2023 wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31.03.2021 r.

Dane o stanie ludności zaprezentowano również według **ekonomicznych grup wieku**:

- wiek przedprodukcyjny – mężczyźni i kobiety w wieku 0–17 lat,
- wiek produkcyjny – mężczyźni w wieku 18–64 lata, kobiety w wieku 18–59 lat,
- wiek poprodukcyjny – mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej.

Przez ludność w **wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym oraz ludność w wieku poprodukcyjnym.

Dane o **ruchu naturalnym** ludności w podziale terytorialnym opracowano:

- małżeństwa – według miejsca zamieszkania męża przed ślubem (w przypadku, gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania żony przed ślubem),
- urodzenia – według miejsca zamieszkania matki noworodka,
- zgony – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez niemowlęta rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku życia.

Dane o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 czerwca.

Metoda Webba polega na zakwalifikowaniu badanej jed-

(registering and cancelling registration for permanent residence and temporary stay from other gminas and from abroad), as well as address changes of the population due to changes in the administrative division, documentation of Civil Status Offices regarding registered marriages, births and deaths, registers of the Ministry of Digitization – on internal and international migration of population for permanent and temporary residence.

Data on population as well as demographic rates and indicators per capita (per 1,000 population etc.) were compiled on the basis of the results of the Population and Housing Census. From 2010 to 2019, the balance is based on the results of the National Population and Housing Census of 31 March 2011, while for the years 2020-2023, the results of the Population and Housing Census of 31 March 2021.

Data on population were presented also by economic age groups:

- pre-working age – males and females aged 0–17 years,
- working age – males aged 18–64 years, females aged 18–59 years,
- post-working age – males aged 65 years and more and females aged 60 years and more.

Non-working age population is understood as population at pre-working age and post-working age.

Data regarding the vital statistics according to territorial division were compiled as follows:

- marriages – according to the husband's place of residence before the wedding (in the case when the husband lived abroad before the wedding, the wife's place of permanent residence is taken into account),
- births – according to the mother's place of permanent residence,
- deaths – according to the place of permanent residence of the deceased.

Natural increase of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

Infant is a child under the age of 1. Data on births and deaths (including infant deaths) are presented according to the criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization.

Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population as of 30 June.

The Webb Method consists in qualifying the surveyed ter-

nostki terytorialnej (gminy, powiatu) do jednego z ośmiu typów rozwoju ludności w zależności od znaku i wartości bezwzględnej przyrostu naturalnego i salda migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności. Klasyfikacja Webba wyróżnia:

Cztery typy odnoszące się do **jednostek zaludniających się** w wyniku:

- A — przewagi przyrostu naturalnego nad ubytkiem migracyjnym (+PN > -SM),
- B — przyrostu migracyjnego i jeszcze wyższego przyrostu naturalnego (+PN > +SM),
- C — przyrostu naturalnego i jeszcze wyższego przyrostu migracyjnego (+PN < +SM),
- D — przewagi przyrostu migracyjnego nad ubytkiem naturalnym (-PN < +SM),

Cztery typy odnoszące się do **jednostek wyludniających się** w wyniku:

- E — przewagi ubytku naturalnego nad przyrostem migracyjnym (-PN > +SM),
- F — ubytku migracyjnego i jeszcze większego ubytku naturalnego (-PN > -SM),
- G — ubytku naturalnego i jeszcze większego ubytku migracyjnego (-PN < -SM),
- H — przewagi ubytku migracyjnego nad przyrostem naturalnym (+PN < -SM).

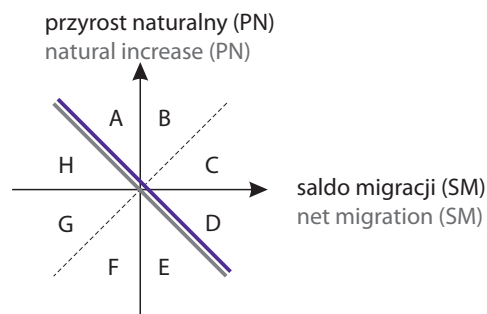
W przypadku, gdy wartości bezwzględne współczynnika przyrostu naturalnego i współczynnika salda migracji stałej są równe lub gdy wartość jednego ze współczynników wynosi zero wprowadza się dodatkowe typy (przejściowe).

Typ badanej jednostki określa się odczytując relację obu

Gminy zaludniające się Populating gminas	A	+PN>-SM	C	+PN<+SM
	B	+PN>+SM	D	-PN<+SM

Gminy wyludniające się Depopulating gminas	E	-PN>+SM	G	-PN<-SM
	F	-PN>-SM	H	+PN<-SM

Gminy w stanie przejściowym Gminas in transition	
---	--

ritorial unit (gmina, powiat) to one of eight types of population development depending on the sign and absolute value of natural increase and net migration for permanent residence calculated per 1,000 population. The Webb classification distinguishes:

Four types relating to **units populating** as a result of:

- A — prevalence of natural increase over the migration loss (+PN > -SM),
- B — migration increase and even higher natural increase (+PN > +SM),
- C — natural increase and even higher migration increase (+PN < +SM),
- D — predominance of migration increase over natural decrease (-PN < +SM),

Four types relating to **units depopulating** as a result of:

- E — prevalence of natural decrease over migration increase (-PN > +SM),
- F — migration decrease and even higher natural loss (-PN > -SM),
- G — natural loss and even higher migration loss (-PN < -SM),
- H — predominance of migration decrease over natural increase (+PN < -S).

In the case when absolute values of indicators of natural increase and permanent net migration are equal or when the value of one of the indicators is zero, additional types (transitional) are introduced.

zmiennych przy wykorzystaniu układu współrzędnych (oraz dodatkowo wprowadzonych przekątnych), w którym oś rzędnych odpowiada wartościom współczynnika przyrostu naturalnego, a oś odciętych wartościom współczynnika salda migracji stałej w badanym okresie.

Edukacja i wychowanie

Informacje zawarte w publikacji prezentowane są według stanu organizacyjnego ustroju szkolnego regulowanego przez przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe oraz ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Przedstawione informacje opracowano na podstawie danych pochodzących z systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

W roku szkolnym 2023/24 dzieci 6-letnie były objęte obowiązkiem odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w placówkach wychowania przedszkolnego, zaś dzieci 7-letnie obowiązkiem szkolnym. Nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18 roku życia.

Po reformie edukacji od 1 września 2017 r. funkcjonują 8-letnie szkoły podstawowe, 4-letnie licea ogólnokształcące, 5-letnie technika, 3-letnie branżowe szkoły I stopnia oraz 2-letnie branżowe szkoły II stopnia.

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek tych zaliczono: przedszkola (łącznie ze specjalnymi), oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Szkoły i placówki mogą być publiczne lub niepubliczne. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne.

Prezentowane w publikacji dane dotyczą wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży oraz szkół ponadpodstawowych (łącznie ze specjalnymi), do których zaliczamy licea ogólnokształcące dla młodzieży oraz dla dorosłych, technika dla młodzieży, branżowe szkoły I i II stopnia, szkoły specjalne przysposabiające do pracy, ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz szkoły policealne. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwa) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

The type of the examined unit is determined by reading the relation of both variables using the coordinate system (and additionally introduced diagonals), in which the ordinate corresponds to the value of natural increase rate, and x-axis to the values of net migration for permanent residence in the examined period.

Education

The information contained in the publication is presented according to the organisational status of the school system regulated by the provisions of the Act of 14 December 2016 – Law on School Education and the Act of 7 September 1991 on the Education System. The information presented was developed on the basis of data from the educational information system administered by the Ministry of Education and Science.

In the 2023/24 school year, 6-year-old children were required to complete one year of pre-primary preparation in pre-primary education institutions, while 7-year-old children were required to attend school. Education is compulsory until the age of 18.

Following the education reform of 1 September 2017, there have been 8-year primary schools, 4-year general secondary schools, 5-year technical secondary schools, 3-year stage I sectoral vocational and 2-year stage II sectoral vocational schools.

Pre-primary education establishments are facilities for children aged 3 until they start primary school, providing care for children and preparing them for school. These establishments include: nursery schools (including special nursery schools), pre-primary sections of primary schools, and pre-primary education units and pre-primary centres.

Schools and institutions may be public or non-public. A non-public school may obtain the rights of a public school if it implements a minimum curriculum and applies the principles of classifying and promoting students established by the minister responsible for education, enabling the acquisition of state certificates or diplomas. Central (governmental) administration units and local government units may only run public schools.

The data presented in the publication concern pre-primary education, primary schools for children and youth, and secondary schools (including special schools), which include general secondary schools for youth and adults, technical secondary schools for youth, stage I and II sectoral vocational schools, special job-training schools, general art schools leading to professional certification, and post-secondary schools. The data include schools and institutions run by central (governmental) administration units, local government units (gminas, powiats, and voivodships), and other legal and natural persons.

Dane dotyczące wychowania przedszkolnego oraz szkół podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego.

Infrastruktura komunalna. Transport. Mieszkania

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

informacje o **długości sieci wodociągowej** dotyczą sieci rozdzielczej (bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów) oraz sieci przesyłowej (magistralnej), tj. przewodów doprowadzających wodę do sieci rozdzielczej.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przyłącza wodociągowe i kanalizacyjne** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

Dane o **zużyciu wody** z wodociągów w gospodarstwach domowych obejmują ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku. Do przeliczenia zużycia wody na 1 mieszkańca przyjęto ludność według stanu w dniu 30 czerwca.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu i kanalizacji obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

Dane o **odpadach komunalnych** dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także u innych wytwórców odpadów (bez odpadów niebezpiecznych), które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Informacje o odpadach komunalnych podaje się zgodnie z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministerstwa Klimatu i Środowiska z dnia 2 stycznia 2020 r.

Ścieżka rowerowa (droga dla rowerów) – droga lub część drogi niebędącej jezdnią oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi przeznaczona do ruchu rowerów, hulajnóg elektrycznych i urządzeń transportu osobistego oraz osób poruszających się przy użyciu urządzenia wspomagającego ruch i ruchu pieszych, w przypadkach przewidzianych w ustawie.

Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach**

Data on pre-primary education and schools are given as of the beginning of the school year; data on graduates are given as of the end of the school year.

Municipal infrastructure. Transport. Dwellings

Data regarding municipal installations concern operative installations.

Information on the length of the water supply network concerns the distribution network (excluding connections leading to residential buildings and other constructions) and the transmission (main) network, i.e. conduits providing water to the distribution network.

Data regarding the **length of the sewage network**, apart from street conduits, include collectors, i.e. conduits receiving sewage from the street network, while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.

Water supply and sewage connections leading to residential buildings (including collective accommodation facilities, such as: employee hotels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) are understood as branches linking individual buildings with the distribution network or in the case of sewage system – with combined network.

Data on **water consumption** from water supply system in households include the amount of water taken from the water supply network using devices installed in the building. To calculate the consumption of water per capita, the population as of 30 June was assumed.

Data regarding the users of water supply systems and sewage systems include also population residing in collective accommodation facilities.

Data on **municipal waste** concern waste generated by households, excluding discarded vehicles, as well as by other producers of waste (not containing hazardous waste), which because of its character or composition is similar to waste from households.

Information on municipal waste is given in accordance with the waste catalogue introduced by the ordinance of the Ministry of Climate and Environment of January 2, 2020.

Bicycle path (bicycle road) - a road or part thereof that is not a carriageway, marked with appropriate road signs intended for the traffic of bicycles, electric scooters and personal transport devices as well as persons using movement assist devices and pedestrian traffic, in the cases stipulated in the Act.

Information regarding **dwelling stocks and completed dwellings** concerns dwellings, as well as rooms and the

oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieskalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hoteli pracowniczych, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkałych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).

Dane o zasobach mieszkaniowych opracowano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych – według stanu w dniu 31 grudnia, w każdorazowym podziale administracyjnym. Bilanse zasobów mieszkaniowych sporządza się dla okresów międzypisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przyjmując za podstawę mieszkania zamieszkałe i niezamieszkałe oraz uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych.

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię – jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Informacje o mieszkaniach, powierzchni użytkowej mieszkań oraz o izbach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieskalnych.

Informacje o efektach budownictwa indywidualnego dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora.

W zasobach mieszkaniowych za podstawę obliczenia przeciętnej liczby osób na mieszkanie i na izbę przyjęto ogólną liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia.

Do przeliczenia efektów budownictwa mieszkaniowego na 1000 ludności przyjęto dane o liczbie ludności według stanu w dniu 30 czerwca, natomiast przy przeliczeniu na 1000 zawartych małżeństw – według stanu w dniu 31 grudnia.

useful floor area in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hotels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

Data on dwelling stocks were compiled on the basis of balances of dwelling stocks – as of 31 December, according to each administrative division. The balances of dwelling stocks are estimated for the periods between censuses on the basis of results from last census assuming inhabited and uninhabited dwelling as a basis and considering increases and decreases of dwelling stocks.

A **dwelling** is a premise comprising one or several rooms including auxiliary spaces, built or remodeled for residential purposes, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which a separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

A **room** is a space in a dwelling separated from other spaces by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e. with a window or door containing a glass element in an external wall of a building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

The **useful area of a dwelling** is the total useful floor area of the rooms, kitchen, foyers, bathrooms, and other spaces comprising the dwelling.

Information regarding dwellings, useful floor area of dwellings and rooms completed refers to dwellings in newly built and expanded buildings (the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.

Information regarding the results of private construction refers to dwellings completed by natural persons, foundations, churches and religious associations, intended for the own use of the investor.

In dwelling stocks, the total population as of 31 December was adopted as the basis for calculating the average number of persons per dwelling and per room.

To calculate the results of the housing construction per 1000 population, the data on the number of population as of 30 June were assumed, while in calculations per 1000 contracted marriages – as of 31 December.

Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Dane o ochronie zdrowia od 2012 r. podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji oraz do 2011 r. – Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego; z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

Apteka to placówka przeznaczona do zaopatrywania ludności w produkty lecznicze, leki apteczne, leki recepturowe, wyroby medyczne, produkty posiadające wymagane prawem atesty lub zezwolenia, pod warunkiem, że ich przechowywanie i sprzedaż nie będą przeszkadzać podstawowej działalności apteki. Są to również miejsca udzielania informacji o produktach leczniczych i wyrobach medycznych.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty obrotu detalicznego produktami leczniczymi. Punkty apteczne tworzone po dniu wejścia w życie ustawy mogą być usytuowane jedynie na obszarach wiejskich, jeśli na terenie danej wsi nie jest prowadzona apteka ogólnodostępna (art. 70. ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne).

Przychodnia jest to przedsiębiorstwo podmiotu leczniczego, w którym udziela się ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych podstawowej lub specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz świadczeń z zakresu rehabilitacji leczniczej. Pod pojęciem przychodni należy rozumieć również: ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych.

Porady lekarskie w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (dotyczą porad w podstawowej i specjalistycznej opiece zdrowotnej) podano łącznie z badaniami profilaktycznymi i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich, bez porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych. Porady w podstawowej opiece zdrowotnej od 2017 r. podaje się łącznie z poradami nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej. Są to świadczenia udzielane od poniedziałku do piątku w godzinach od 18.00 do 8.00 dnia następnego oraz całodobowo w dni ustawowo wolne od pracy, w tym podstawowe świadczenia w nagłych przypadkach lub w kontynuacji leczenia. Obejmują również porady nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej udzielone w ramach podkontraktów ze szpitalem na wykonywanie tych porad.

Dane o **opiece nad dziećmi do 3 lat** prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011 r., na podstawie której opieka może być organizowana w formie żłobka (do 2021 łącznie z oddziałami) oraz od 2011 r. – klubu dziecięcego albo sprawowana przez dziennego opiekuna lub nianię.

Dane o **domach i zakładach pomocy społecznej** dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.

Health care and social welfare

The data concerning health care since 2012 are given including data on health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration and until 2011 – the Internal Security Agency; excluding health care in prisons.

A pharmacy is a facility intended to supply the public with medicinal products, pharmacy drugs, prescription drugs, medical products, products with certificates or permits required by law, provided that their storage and sale do not interfere with the basic activity of the pharmacy. They are also places where information about medicinal and medical products is provided.

Pharmaceutical outlets are generally accessible retail outlets for medicinal products. Pharmaceutical outlets established after the effective date of the Act may be located only in rural areas, if there is no generally accessible pharmacy in the given village (art. 70, item 3 of the Act of 6 September 2001 – Pharmaceutical Law).

An **out-patient department** is an enterprise of a medical entity that provides primary out-patient health care and specialized health care as well as benefits in the field of medical rehabilitation. The term out-patient department also includes health centers, out-patient clinics, emergency departments and admission rooms.

Doctor consultations in the field of out-patient health care (regarding consultations within primary and specialized health care) were given together with preventive examinations and opinions of military medical commissions, excluding consultations provided in admission rooms in general hospitals.

Consultations in primary health care since 2017 are given including consultations on night and holiday health care. These are benefits provided from Monday to Friday from 18.00 to 8.00 the next day and round-the-clock on holidays, including basic emergency services or continuation of treatment. They also include consultations on night and holiday health care provided as part of subcontracts with the hospital to perform these consultations.

Data on **care for children up to the age of 3** are presented in accordance with the law dated 4 February 2011 under which care can be organized in the form of a nursery (to 2021 including nursery words) and since 2011 – children's clubs, provided by a day carer or nanny.

Data concerning **social welfare homes and facilities** refer to the institutions for which the founding bodies are: local government units, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons.

Mieszkańcy domów i zakładów pomocy społecznej to osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Kultura

Biblioteka jest to jednostka organizacyjna lub jej część posiadająca uporządkowany (zinwentaryzowany) zbiór książek, czasopism i innych materiałów piśmienniczych, liczący co najmniej 300 jednostek inwentarzowych, której głównymi celami są tworzenie i obsługa zbiorów oraz udostępnianie ich użytkownikom w sposób kontrolowany.

Księgozbiór obejmuje zinwentaryzowane wydawnictwa nieperiodyczne (książki i broszury) i wydawnictwa periodyczne (gazety i czasopisma).

Jednostką obliczeniową księgozbioru jest **wolumin**, czyli tom (zawartość jednej okładki) zarejestrowany w księdze inwentarzowej. W przypadku periodyków za wolumin uważa się zbiór (zazwyczaj roczny) numerów jednego tytułu gazety lub czasopisma stanowiący jedną pozycję inwentarzową.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) to użytkownik zarejestrowany w bibliotece, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w ciągu roku.

Dane o czytelnikach dotyczą osób korzystających z wypożyczalni, tzn. otrzymujących materiały biblioteczne do wykorzystania poza terenem biblioteki. Podstawowym dokumentem służącym do gromadzenia danych o czytelnikach w bibliotece jest aktualna karta wypożyczeń (karta czytelnika) lub inny dokument służący do rejestracji.

Rynek pracy. Podmioty gospodarki narodowej

Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zaliczono:

1. osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
2. pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
  - a) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
  - b) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;

Residents of social welfare homes and facilities are persons who require 24-hour care due to age, illness or disability, who cannot function independently in everyday life, who cannot be provided with necessary assistance in the form of care services.

Culture

Library is an organisational unit or its part having an ordered (inventoried) collection of books, magazines and other materials comprising at least 300 inventory units, whose main purposes are to create and manage collections and make them available to users in a controlled manner.

Collection includes non-periodic publications (books and pamphlets) and periodicals (newspapers and magazines).

The calculation unit of the collection is the **volume** (the contents of one cover) registered in the inventory book. In the case of periodicals, a volume is considered to be a collection (usually annual) of issues of one newspaper or magazine title constituting one inventory item.

Library user (user actively borrowing items) is a registered user in the library, who borrowed at least one volume of collection in the reporting period.

Data on library users relate to persons using the lending library, i.e. receiving library materials for use outside the library. The basic document used to collect data on library users in the library is the current lending card (library user card) or another document used for registration.

Labour market. Entities of the national economy

Data on **employed persons** refer to persons performing work providing earnings or income; the employed include:

1. employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation);
2. employers and own-account workers, i.e.:
  - a) owners, co-owners (including contributing family workers, excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity excluding private farms in agriculture,
  - b) other self-employed persons, e.g. persons practising learned professions;
3. outworkers;
4. agents;

3. osoby wykonujące pracę nakładczą;
4. agentów;
5. członków spółdzielni produkcji rolnej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych).

Dane o pracujących dotyczą faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Od 2022 r. pracujący w gospodarce narodowej według miejsca zamieszkania; bez pracujących za granicą. W związku z tym analizowane dane za 2023 r. mogą być porównywane tylko z danymi za 2022 r.

Dane o liczbie bezrobotnych zarejestrowanych, zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy obowiązującą od 1 czerwca 2004 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 735), obejmują osoby, które ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego, niezatrudnione i niewykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępujące do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły oraz uczące się w branżowej szkole II stopnia i szkole policealnej, prowadzącej kształcenie w formie stacjonarnej lub zaocznej) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł dochodów, zapisanymi w ustawie.

Wynagrodzenia obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu pracy. Składnikami wynagrodzeń są: wynagrodzenia osobowe, wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej, wynagrodzenia bezosobowe, wynagrodzenia agencji-prowizyjne, honoraria.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne) przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

1. wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
2. wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,

5. members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and other cooperatives engaged in agricultural production as well as farmers' cooperatives);

Data on the employed concern the actual workplace and type of activity; excluding economic entities employing up to 9 persons and persons working on private farms in agriculture.

Since 2022, persons employed in the national economy by place of residence; excluding persons employed abroad. Therefore, the analysed data for 2023 can only be compared with data for 2022.

Data on the number of registered unemployed, in accordance with the Act of 20 April 2004 on employment promotion and labour market institutions, effective from 1 June 2004 (Journal of Laws of 2023, item 735), include persons over 18 years of age and under retirement age, unemployed and not performing any other gainful job, able and ready to take up full-time employment (or if they are disabled able and ready to take up employment at least half of that working time), not studying at school, with the exception of schools for adults (or taking an extramural exam in the scope of the school's curriculum, and studying at a second-level industry school and post-secondary school, providing full-time or extramural education) or higher education institutions in the extramural studies system, registered in the powiat labor office competent for the place of residence (permanent or temporary) and seeking employment or other gainful work, with additional income source exemptions provided for in the Act.

Wages and salaries include monetary payments and the value of benefits in kind or their equivalents due to employees for work performed. The components of wages and salaries are: personal wages and salaries, from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere units, impersonal wages and salaries, agency commission wages and salaries, fees.

The average monthly (nominal) wages and salaries per paid employee were calculated assuming:

1. personal wages and salaries, excluding wages and salaries of persons engaged in outwork as well as apprentices and persons employed abroad,
2. payments from profit and balance surplus in cooperatives,
3. annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere units,
4. fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g.

3. dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
4. honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Dane o wynagrodzeniach podaje się w ujęciu brutto, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika.

Dane dotyczące podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji/działów/grup PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej bez względu na charakter własności, tj. zaliczane do sektora publicznego i prywatnego.

Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru REGON określają przepisy ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 773, z późn. zm.) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2015 r. (Dz. U. poz. 2009, z późn. zm.) w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń.

Informacje udostępniane z rejestru REGON tworzone są bezpośrednio na podstawie danych zgłaszanych do rejestru przez podmioty, na których ciąży obowiązek ich aktualizacji. Dane te w zakresie udostępnionych informacji nie podlegają dodatkowej weryfikacji.

Dane zaprezentowano w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885, z późn. zm.).

W ramach PKD 2007 wyodrębniono „Przemysł” jako dodatkowe grupowanie, które obejmuje sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie

to journalists, film producers, radio and television programme producers.

Data on average wages and salaries refer to full-time and part-time paid employees converted to full-time paid employees.

Data on wages and salaries are given in gross terms, i.e. including deductions for personal income tax and since 1999 also employee's contributions to compulsory social security (retirement, other pensions and sickness) paid by the insured employee.

Data on entities of the national economy registered in the REGON register include legal persons, organizational units without legal personality and natural persons conducting economic activity classified to individual sections/divisions/groups of PKD 2007 according to the predominant kind of activity. Data include entities of the national economy regardless of the nature of ownership, i.e. included in the public and private sector.

The National Official Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of Statistics Poland. The rules for running the register are defined by the Law on Official Statistics, dated 29 June 1995 (uniform text: Journal of Laws 2023 item 773, as amended) and the provisions of the decree the Council Ministers of 30 November 2015 (Journal of Laws item 2009, as amended) on the mode and methodology of running and updating the business register, including application, questionnaire and certificate specimens.

Information made available from the REGON register is created directly on the basis of data reported to the register by entities legally obliged to update it. These data regarding the information provided are not subject to additional verification.

The data presented in the Polish Classification of Activities - PKD 2007, prepared on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 January 2008 by the regulation of the Council of Ministers of 24 December 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885, as amended).

Within the PKD 2007, "Industry" was distinguished as an additional grouping, which includes the sections: "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply" and "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities".

The term "services" includes sections: "Wholesale and retail sales, repair of motor vehicles, including motorcycles", "Transportation and storage", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply", "Accommodation and catering", "Information and communication", "Financial and insurance activities", "Real estate activities", "Professional, scientific and technical activities", "Administrative

i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „usługi” ujęte są sekcje: „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”, „Transport i gospodarka magazynowa”, „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi”, „Informacja i komunikacja”, „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa”, „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”, „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa”, „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby” oraz „Organizacje i zespoły eksterytorialne”.

Prezentowane w tabl. 21 (aneks tabelaryczny w formacie xls) podmioty gospodarki narodowej przetwórstwa przemysłowego według zaawansowania techniki oraz usług według zaangażowania wiedzy opracowano zgodnie z podejściem dziedzicznym OECD, tj. klasyfikując jednostki do 4 sektorów przetwórstwa przemysłowego (wysoka technika, średnio-wysoka technika, średnio-niska technika, niska technika) lub do 6 sektorów usług (usługi wysokiej techniki oparte na wiedzy, usługi rynkowe oparte na wiedzy, usługi finansowe oparte na wiedzy, inne usługi oparte na wiedzy, usługi rynkowe mniej wiedzochłonne, inne usługi mniej wiedzochłonne).

W ramach przetwórstwa przemysłowego (sekcja C) zaprezentowano:

1. sektor wysokiej techniki, który obejmuje: produkcję podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych (dział 21), produkcję komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (dział 26), produkcję statków powietrznych, statków kosmicznych i podobnych maszyn (grupa 30.3),
2. sektor średnio-wysokiej techniki, który obejmuje: produkcję chemikaliów i wyrobów chemicznych (dział 20), produkcję broni i amunicji (grupa 25.4), produkcję urządzeń elektronicznych (dział 27), produkcję maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowaną (dział 28), produkcję pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli (dział 29), produkcję lokomotyw kolejowych oraz taboru szynowego (grupa 30.2), produkcję wojskowych pojazdów bojowych (grupa 30.4), produkcję sprzętu transportowego, gdzie indziej niesklasyfikowaną (grupa 30.9), produkcję urządzeń, instrumentów oraz wy-

and support service activities”; “Public administration and defence; compulsory social security”; “Education”; “Human health and social work activities”; “Arts, entertainment and recreation and recreation”; “Other service activities”; “Activities of households as employers; undifferentiated goods- and services-producing activities of households for own use” and “Activities of extraterritorial organizations and bodies”.

Presented in table 21. (tabular annex in xls format) entities of the national economy of manufacturing according to the advancement of technology and services according to the involvement of knowledge were developed in accordance with the OECD domain approach, i.e. classifying units into 4 manufacturing sectors (high technology, medium-high technology, medium-low technology, low technology) or up to 6 service sectors (high technology knowledge-based services, knowledge-based market services, knowledge-based financial services, other knowledge-based services, less knowledge-intensive market services, other less-knowledge-intensive services).

As part of manufacturing (section C) the following were presented:

1. high technology sector, which includes: manufacture of basic pharmaceutical substances and medicines and other pharmaceutical products (division 21), manufacture of computer, electronic and optical products (division 26), manufacture of air and spacecraft and related machinery (group 30.3),
2. medium-high technology sector, which includes: manufacture of chemicals and chemical products (division 20), production of weapons and ammunition (group 25.4), manufacture of electrical equipment (division 27), manufacture of machinery and equipment n.e.c. (division 28), manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers, excluding motorcycles (division 29), manufacture of railway locomotives and rolling stock (group 30.2), manufacture of military fighting vehicles (group 30.4), manufacture of transport equipment not elsewhere classified (group 30.9), manufacture of medical and dental instruments and supplies (group 32.5).

As part of services (sections G–U) the following were presented:

1. high-tech knowledge-based services sector, which includes: activities related to the production of films, video recordings, television programmes, sound and music recordings (division 59), broadcasting public and subscription programmes (division 60), telecommunications (division 61), related activities with software and consultancy in the field of IT and related activities (division 62), information services (division 63), scientific research and development works (division 72),

robów medycznych, włączając dentystryczne (grupa 32.5).

W ramach usług (sekcje G–U) zaprezentowano:

1. sektor usług wysokiej techniki opartych na wiedzy, który obejmuje: działalność związaną z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych (dział 59), nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych (dział 60), telekomunikację (dział 61), działalność związaną z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązaną (dział 62), działalność usługową w zakresie informacji (dział 63), badania naukowe i prace rozwojowe (dział 72),
2. sektor usług rynkowych opartych na wiedzy (bez usług wysokiej techniki i finansowych), który obejmuje: transport wodny (dział 50), transport lotniczy (dział 51), działalność prawniczą, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe (dział 69), działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem (dział 70), działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne (dział 71), reklamę, badanie rynku i opinii publicznej (dział 73), pozostałą działalność profesjonalną, naukową i techniczną (dział 74), działalność związaną z zatrudnieniem (dział 78), działalność detektywistyczną i ochroniarską (dział 80),
3. sektor usług finansowych opartych na wiedzy, który obejmuje: działalność finansową i ubezpieczeniową (działy 64–66),
4. sektor innych usług opartych na wiedzy, który obejmuje: działalność wydawniczą (dział 58), działalność weterynaryjną (dział 75), administrację publiczną i obronę narodową; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (dział 84), edukację (dział 85), opiekę zdrowotną i pomoc społeczną (działy 86–88), działalność związaną z kulturą, rekreacją i sportem (działy 90–93).

Więcej informacji na temat sektorów przetwórstwa przemysłowego i usług można znaleźć m.in. w publikacji Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Szczecinie „Nauka i technika w 2021 r.”

Finanse publiczne

Podstawę prawną określającą procesy związane z gromadzeniem i rozdysponowaniem środków publicznych stanowi ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, z późn. zm.) i przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r., poz. 1241, z późn. zm.). W przypadku gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego również ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (1526, z późn. zm.), ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym

2. sector of knowledge-based market services (without high-tech and financial services), which includes: water transport (division 50), air transport (division 51), legal, accounting and tax consultancy activities (tax division 69), activities of head offices; management consultancy (division 70), architectural and engineering activities; technical research and analysis (division 71), advertising, market and public opinion research (division 73), other professional, scientific and technical activities (division 74), employment-related activities (division 78), detective and security activities (division 80) .
3. knowledge-based financial services sector, which includes: financial and insurance activities (divisions 64–66),
4. the sector of other knowledge-based services, which includes: publishing activities (division 58), veterinary activities (division 75), public administration and national defence; compulsory social security (division 84), education (division 85), health care and social welfare (divisions 86–88), activities related to culture, recreation and sport (divisions 90–93).

More information on manufacturing sectors and services can be found, among others, in the publication of Statistics Poland and the Statistical Office in Szczecin titled “Science and technology in 2021”.

Public finance

The legal basis for the processes related to the collection and distribution of public funds is the Public Finance Act of 27 August 2009 (Journal of Laws of 2023, item 1270, as amended) and the provisions introducing the Act of 27 August 2009 on the Public Finance (Journal of Laws of 2009, item 1241, as amended). In the case of financial management of local government units, also the Act of 8 March 1990 on gmina self-government (Journal of Laws of 2022, item 1526 as amended, as amended), the Act of 5 June 1998 on powiat self-government (Journal of Laws of 2022, item 1526 as amended), the Act of 5 June 1998 on voivodship self-government (Journal of Laws of 2022, item 2094, as amended) and the Act of 13 November 2003 on the income of local government units (Journal of Laws of 2022, item 2267, as amended).

Revenue and expenditure of the budgets of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship are determined in the budget resolution by the competent authorities constituting the calendar (budget) year, on the dates and on the terms specified in the constitutional laws and the Act on the Public Finance.

A city with powiat status simultaneously performs tasks related to the activities of the gmina and powiat and draws up

(Dz. U. z 2022 r. poz. 1526 z późn. zm.), ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094, z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2267, z późn. zm.).

Dochody i wydatki budżetów gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województwa są określane w uchwale budżetowej przez właściwe organy stanowiące na rok kalendarzowy (budżetowy), w terminach i na zasadach określonych w ustawach ustrojowych oraz ustawie o finansach publicznych.

Miasto na prawach powiatu realizuje jednocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. W publikacji dane prezentowane na mapach i w tabelach z zakresu dochodów i wydatków m.st. Warszawy dotyczą budżetu miasta na prawach powiatu, natomiast województwa mazowieckiego podawane są łącznie z miastami na prawach powiatu. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego grupuje się zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o finansach publicznych, tj. w podziale na rozdziały – określające rodzaj działalności oraz paragrafy – określające rodzaj dochodu, przychodu lub wydatku. Prezentowane w dziale dane opracowano zgodnie z klasyfikacją wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 513, z późn. zm.).

Prezentowane dane w zakresie wydatków według działów obejmują wszystkie paragrafy wydatkowe zrealizowane w danym dziale.

one budget, in which individual revenue is specified, taking into account the sources of revenue of the gmina and powiat, and expenditure carried out jointly by the gmina and powiat. In the publication, the data presented in maps and tables concerning the revenue and expenditure of m.st. Warszawa relates to the city budget with powiat status, while Mazowieckie Voivodship is given together with cities with powiat status. Revenue and expenditure of the budgets of local government units are grouped in accordance with the principles set out in the Act on the Public Finance, i.e. broken down into divisions – specifying the type of activity and paragraphs – specifying the type of revenue, income or expenditure. The data presented in the section was prepared in accordance with the classification introduced by the Regulation of the Minister of Finance of 2 March 2010 on the detailed classification of income, expense, revenue and expenditure as well as funds from foreign sources (Journal of Laws of 2022, item 513, as amended).

The presented data on expenditure by divisions cover all the items of expenditure carried out in a given division.